

**KAZALNIKI
GOSPODARJENJA
Z GOZDOVI V SLOVENIJI**

Založnik: Gozdarski inštitut Slovenije, Založba *Silva Slovenica*, Ljubljana 2022

Naslov: Kazalniki gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji

Urednik: Matevž Triplat

Tehnični urednik: Jaša Saražin

Lektura: Henrik Ciglič

Publikacija je bila recenzirana.

Cena: brezplačno

Izdaja: elektronska izdaja (pdf)

Elektronski izvod: <https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/kazalniki>

Zbirka: Studia Forestalia Slovenica, 183 (E-ISSN 2784-7004)

DOI 10.20315/SFS.183

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID [108926467](#)

ISBN 978-961-6993-77-7 (PDF)

DOI: <https://doi.org/10.20315/SFS.183>

Kazalnike gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji smo razvili v okviru ciljno raziskovalnega programa "Zagotovimo si hrano za jutri", v sklopu raziskovalnega projekta Razvoj kazalcev in metodologije spremljanja ponudbe gozdarskih storitev (št. projekta: V4 1812), ki ga financirata **Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano** ter **Agencija RS za raziskovalno dejavnost**.

Kazalo

Kazalo	3
Seznam avtorjev	4
Seznam recenzentov	5
Seznam kratic	6
Uvodnik	8
Razlaga strukture dokumenta	12
Predloga za opis kazalnikov	13
Lastništvo gozdov in posestna struktura	16
Socio-ekonomske/demografske značilnosti zasebnih lastnikov gozdov v Sloveniji	24
Gozdni fondi	32
Gospodarjenje z državnimi gozdovi	38
Tokovi okroglega lesa	48
Posek v slovenskih gozdovih	60
Odkup lesa iz zasebnih gozdov	66
Certificiranje gozdov	75
Gospodarjenje na kmetijskih gospodarstvih	83
Zaposleni v gozdarstvu	94
Izvajalci gozdarskih storitev	102
Gozdarska mehanizacija	112
Gozdarsko izobraževanje	125
Varnost in zdravje pri delu v gozdu	137
Zunanja trgovina z lesnimi proizvodi	148
Primarna lesna proizvodnja	155
Les v celulozno papirniški industriji	161
Zaloga ogljika v lesnih proizvodih (HWP)	170
Gospodarska aktivnost gozdno-lesnega sektorja	175
Lesna goriva	184
Učinki ukrepov PRP na razvoj gozdarskega sektorja	198
Primarna odprtost gozdov	209
Predindustrijska predelava lesa v okviru PRP	215
Podprti projekti v okviru PRP	226
Kazalo preglednic	236
Kazalo slik	237

Seznam avtorjev

Domen Arnič, mag. inž. gozd.	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
mag. Marjan Dolenšek	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Tina Jemec, univ. dipl. gozd.	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
dr. Nike Krajnc	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
prof. Dr. Janez Krč	Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
dr. Boštjan Mali	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za načrtovanje in monitoring gozdov in krajine
izr. prof. dr. Špela Pezdevšek Malovrh	Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
dr. Peter Prislán	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Jaša Saražin, mag. inž. gozd.	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Darja Stare, mag. inž. gozd.	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Špela Ščap, univ. dipl. gozd.	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Matevž Triplat, univ. dipl. gozd.	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
mag. Janez Zafran	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Urban Žitko, mag. inž. gozd.	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Seznam recenzentov

Peter Bele	Bureau Veritas Slovenia
Andrej Breznikar	Zavod za gozdove Slovenije
doc. dr. Dominika Gornik Bučar	Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo
mag. Matjaž Guček	Zavod za gozdove Slovenije
izr. prof. dr. Luka Juvančič	Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko
dr. Tea Kapun	Inštitut za celulozo in papir (ICP)
prof. Dr. Janez Krč	Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
Vasja Leban	Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
doc. dr. Jurij Marenče	Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
dr. Gregor Meterc	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
dr. Matevž Mihelič	Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
izr. prof. dr. Špela Pezdevšek Malovrh	Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
mag. Mitja Piškur	Družba za upravljanje z državnimi gozdovi d.o.o. (SiDG)
izr. prof. dr. Anton Poje	Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
dr. Aleš Poljanec	Zavod za gozdove Slovenije
Tomaž Remic	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Urban Žitko	Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Jana Živec	Statistični urad Republike Slovenije (SURS)

Seznam kratic

ADS	Anketa o delovni sili
ATFS	American Tree Farm System
BDP	Bruto družbeni prihodek
BDV	Bruto dodana vrednost
BF	Biotehniška fakulteta
ARSO	Agencija republike Slovenije za okolje
CSA	Canadian Standards Association
COVID-19	Koronavirusna bolezen (COVID-19)
CURS	Carinski urad RS
DDV	Davek na dodano vrednost
EEA	Evropska agencija za okolje
EIP-AGRI	Evropsko partnerstvo za inovacije na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti
ERG	Ekonomski računi za gozdarstvo
ERK	Ekonomski računi za kmetijstvo
EUROSTAT	Statistični urad Evroske unije
FURS	Finančna uprava RS
FSC	Forest Stewardship Council®
FSC FM/COC	Certifikat skupinske sheme zasebnih lastnikov
FAO	Food and Agruculture Organization of the United Nations
FRA	Forest Resources Assessment, 2020, Food and Agriculture Organization
GIS	Gozdarski inštitut Slovenije
GGE	Gozdnogospodarske enote
GGN	Gozdnogospodarski načrt
GLS	Gozdni lesni sortimenti
GOZD–KME	Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih
GOZD-MEHAN	Gozdarska dejavnost
GTE	Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
GURS	Geodetska uprava RS
HWP	Zaloga ogljika v lesnih proizvodih
PEFC	Programme for the Endorsement of Forest Certification™
PRP	Program razvoje podeželja

RS	Republika Slovenija
ILO	Mednarodna organizacija za delo
ITTO	International Tropical Timber Organization
KMG	Kmetijsko gospodarstvo
KN	Kombinirana nomenklatura
LULUCF	Land Use Land-Use Change and Forestry
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
NG	Nacionalni računi za gozdarstvo
NGP	Nacionalni gozdni program
NIJZ	Nacionalni inštitut za javno zdravje
NIO	Neobnovljivi industrijski odpadki
NPK	Nacionalna poklicna kvalifikacija
OECD/IEA	Mednarodna agencija za energijo
OVE	Obnovljivi viri energije
PDM	Polnovredna delovna moč
SiDG	Družba Slovenski državni gozdovi d.o.o.
SFI	Sustainable Forestry Initiative
SLŠ Maribor	Srednja lesarska in gozdarska šola Maribor
SGLŠ Postojna	Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna
SKD	Standardna klasifikacija dejavnosti
SKZGRS	Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS
SRDAP	Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva
SURS	Statistični urad RS
SVP	Stalne vzorčne ploskve
EU	Evropska unija
UE	Upravna enota
ZG	Zakon o gozdovih
ZGGLRS	Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije
ZGS	Zavod za gozdove Slovenije
ZPIZ	Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
ZZZS	Zavod za zdravstveno zavarovanje
UNECE	
WWF	World Wildlife Fund

Uvodnik

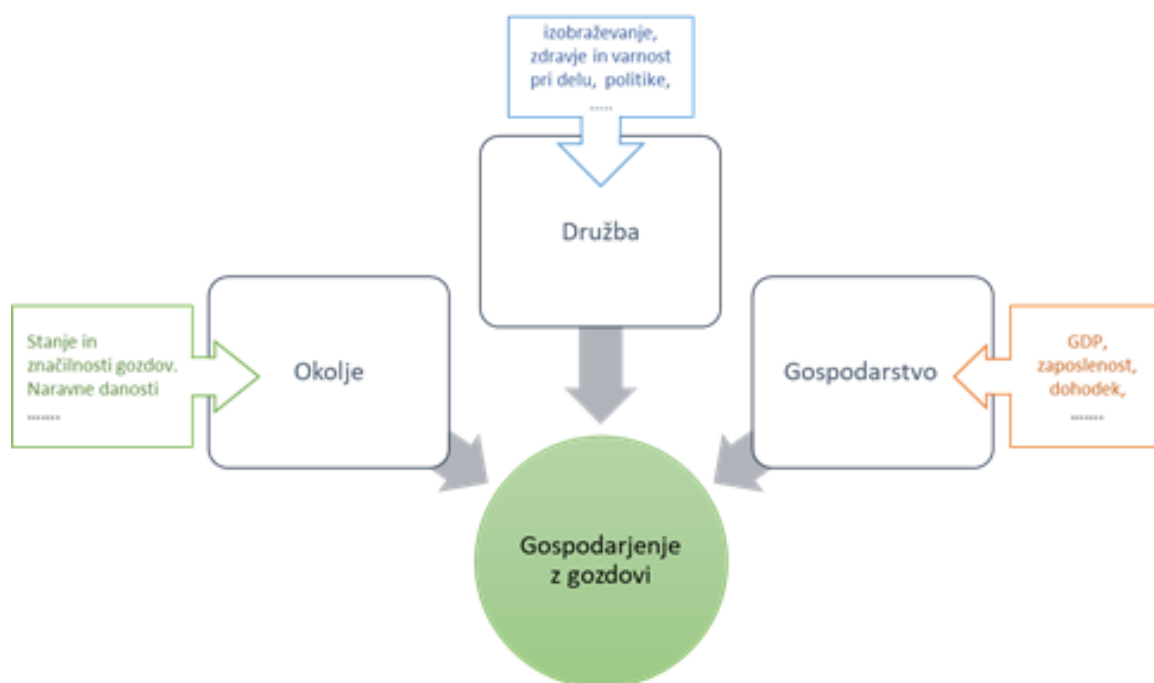
Kazalniki gospodarjenja z gozdovi napovedujejo in kažejo stanje ter nakazujejo razvoj gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji. Kazalniki so predvsem številčni podatki, ki kažejo stanje ali nakazujejo razvoj in so tako lahko pomembno orodje pri oblikovanju politik na tem področju. So nov steber poročanja o gozdovih in gozdarstvu v Sloveniji, saj vključujejo številne kazalnike, ki nakazujejo gospodarske učinke gospodarjenja z gozdovi (Kriterij 3: Ohranjanje in spodbujanje proizvodnih funkcij gozdov v Nacionalnem gozdnem programu).

Spletišče je dinamično in se bo v prihodnosti nadgrajevalo. Vsi predstavljeni kazalniki temeljijo na obstoječih podatkih in podatkovnih bazah, ki kažejo stanje, lastnosti ali razvoj določenega pojava oziroma aktivnosti. Podatki se spreminjajo v določenih časovnih periodah, zato se bodo tudi kazalniki dopolnjevali in nadgrajevali z različnimi časovnimi periodami.

Priprava metodologije, izbor ter opis kazalnikov je rezultat nacionalnega projekta **“Razvoj kazalcev in metodologije spremljanja ponudbe gozdarskih storitev (V4-1812)”** ki poteka v okviru Ciljnega raziskovalnega programa »Zagotovimo si hrano za jutri« in ga sofinancirata Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS

. Glavni cilj projekta je povečanje konkurenčnosti gozdarskega sektorja z izboljšanjem načina spremljanja stanja na področju opravljanja del v gozdovih ter vrednotenja ukrepov programa razvoja podeželja (več o projektu je na: <http://mehan.gozdis.si/>).

Na gospodarjenje z gozdovi gledamo iz različnih zornih kotov, zajeti so tako okoljski kot socialni in ekonomski vidiki.

Slika 1: Glavni gradniki, ki sestavljajo kazalnike gospodarjenja z gozdovi

Pri pripravi metodologije za izbor in prikaz kazalnikov gospodarjenja z gozdovi smo se zgledovali po kazalnikih okolja, ki jih pripravlja in objavlja Agencija za okolje R Slovenije (ARSO OKOLJE, <http://kazalci.arso.gov.si>). Kazalniki se ne podvajajo, ampak se dopolnjujejo. Pri izbiri kazalnikov smo prav tako sledili priporočilom Evropske agencije za okolje (EEA), ki pravi, da je ustrezen kazalnik tisti, ki je izmerljiv, ima znanstveno podlago in je politično relevanten.

Na področju gospodarjenja z gozdovi smo v prvem koraku izbrali 24 kazalnikov, ki pa jih bomo v nadaljevanju dopolnili s kazalniki biogospodarstva v Sloveniji. Metodologija zbiranja podatkov in opis kazalnikov biogospodarstva v Sloveniji je bila razvita v okviru Javne gozdarske službe, ki jo opravlja Gozdarski inštitut Slovenije.

Za boljšo preglednost pa smo kazalnike dodatno razdelili v 6 kategorij.

Slika 2: Kazalniki s področja družbe in gospodarstva so razdeljeni v šest tematskih poglavij.

Kazalniki, ki se navezujejo predvsem na okoljske vidike, so v večji meri vključeni v že prej navedene kazalce okolja in jih zato v tej fazi nismo ponovno vključevali.

Obstoječi podatkovni viri o opravljanju del v gozdovih in načini zbiranja podatkov v državi

Že sam 19. člen »Zakona o gozdovih« skupaj s »Pravilnikom o minimalnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci del v gozdovih« opredeljuje, kdo in pod kakšnimi pogoji lahko opravlja dela v gozdovih. Tako lahko dela opravlja: (a) lastnik gozda, pri tem pa mu lahko pomagajo njegovi zakoniti dediči ter njihovi zakonci in druge fizične osebe v obliki medsosedske pomoči in (b) registrirana fizična ali pravna oseba - izvajalci, ki izpolnjujejo predpisane minimalne pogoje. Medtem ko lastnike gozdov in druge navedene pod točko a »Pravilnik« ne zajema, morajo drugi izvajalci izpolnjevati minimalne pogoje. Minimalni pogoji za izpolnjevanje del v gozdovih zajemajo tako strokovno usposobljenost kot tudi pogoje, ki jih za varno delo določajo predpisi, ki urejajo varnost in zdravje pri delu. Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo vodi dva seznama izvajalcev del v gozdovih: tistih, ki so ob inšpekcijskem pregledu

ustrezali predpisanim pogojem, ter tistih, ki jim je bilo z odločbo prepovedano opravljati dela v gozdovih.

Namen letnega statističnega raziskovanja Gozdarska dejavnost (GOZD-MEHAN) je zagotoviti podatke o aktivnostih podjetij, registriranih za gozdarsko dejavnost, o opremljenosti z mehanizacijo, o opravljenih gozdnih delih ter o porabi energije. Ima pa to raziskovanje, ki ga opravlja Statistični urad RS, določene pomanjkljivosti; dve najbolj pomembni sta nepopolno zajetje poslovnih subjektov, ki se ukvarjajo z gozdarsko dejavnostjo, ter dokaj visoka stopnja neodgovora (povprečno 45 %) poročevalskih enot. Kljub temu so podatki iz vprašalnika GOZD-MEHAN koristni in uporabni ter dodajajo vrednost razpoložljivi statistiki podatkov, vezanih na proizvodnjo in prodajo lesa iz gozdov.

Spremljanje stanja gozdarske dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji in zagotovitev nekaterih podatkov za izračune v sistemu gozdnih računov ter vrednotenje okoljskega pomena gozdov in gozdnih virov omogoča raziskovanje Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih (GOZD-KME), ki ga periodično izvaja Statistični urad RS. Vzorčni okvir za izbor enot opazovanja je Statistični register kmetijskih gospodarstev, ki ga vodi Statistični urad RS. V vzorec je bilo npr. v raziskavi za leto 2016 izbranih 4000 enot oz. 7 % enot vzorčnega okvirja. S pomočjo podatkov iz vprašalnika GOZD-KME lahko dobimo tudi ocenjene informacije, kolikšen delež zasebnih lastnikov gozdov opravlja sečnjo in spravilo lesa ter izdelavo sortimentov sam, brez najetih delavcev za plačilo.

Spletni informacijski sistem MojGozdar je namenjen ocenjevanju kakovosti opravljanja del v gozdarstvu. Z obširnimi seznamom z več kot 1600 ponudniki gozdarskih del v Sloveniji daje podporo pri iskanju gozdarskih storitev, kot so sečnja z motorno žago, spravilo s traktorjem, gojitvena dela, žičniško spravilo, strojna sečnja, izdelava lesnih sekancev (sekalnik) in gozdno gradbeništvo. Sistem MojGozdar zajema tristopenjsko ocenjevanje izvajalcev na enostaven, pregleden in objektiven način. Na portalu so na voljo tudi vzorčne pogodbe, ki jih lastniki gozdov lahko podpisujejo z izvajalci del in si zagotovijo transparentnost in dokazljivost opravljenih storitev. Poleg tega lahko uporabniki storitev na enoten način ocenijo izvedbo del.

Vpliv ukrepov Programa razvoja podeželja na gospodarjenje z gozdovi

Vstop Slovenije v Evropsko unijo je omogočil črpanje sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja v okviru ukrepov Programa razvoja podeželja (PRP). Zasebni lastniki gozdov in izvajalci del v gozdovih so med pomembnimi prejemniki nepovratnih sredstev ukrepov PRP. Ukrepi PRP za izboljšanje ponudbe gozdarskih storitev v Sloveniji so v zadnjem desetletju podprli naložbe v nakup nove mehanizacije in nove opreme za sečnjo in spravilo lesa z namenom izboljšanja gozdno-lesne vrednostne verige in povečanja učinkovitosti delovanja in konkurenčnosti zasebnih lastnikov gozdov, kmetijskih gospodarstev in gozdarskih podjetij.

Za izboljšanje konkurenčnosti gozdarskega sektorja je bil v okviru PRP 2007–2013 financiran ukrep 122: Povečanje gospodarske vrednosti gozdov, ki je podprl (A) naložbe v gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest in gozdnih vlak ter pripravo gozdnih vlak, in (B) naložbe v nakup nove mehanizacije in nove opreme za sečnjo in spravilo lesa.

Trenutno aktualen Program razvoja podeželja 2014–2020 je Evropska komisija za Slovenijo potrdila februarja 2015. Zaradi zamika reforme skupne kmetijske politike se programsko obdobje 2014–2020 podaljšuje za dve leti, tako da bo Slovenija v letih 2021 in 2022 prejela še dodatna sredstva. Sofinanciranje razvoja podeželja se bo po tem obdobju nadaljevalo v okviru

Skupne kmetijske politike 2023–2027, ki bo z znanjem, inovacijami in vlaganji podpirala kmetijski, živilski in gozdarski sektor.

Za izboljšanje učinkovitosti gospodarjenja z gozdovi je v trenutno aktualnem programu ključni ukrep M08: Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje. V okviru ukrepa M08 najbolj neposredno vpliva na intenziviranje gospodarjenja z gozdovi in izboljšanje ponudbe lesa na trgu podukrep M08.6, kjer potekata dve operaciji: (A) naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa, ter (B) naložbe v predindustrijsko predelavo lesa. Podukrep M08.6 prek spodbujanja naložb v gozdarske tehnologije, mobilizacijo in predindustrijsko predelavo lesa krepi gozdno-lesne verige, povečuje dodano vrednost lesa in spodbuja večjo profesionalizacijo ter varnost dela v gozdovih.

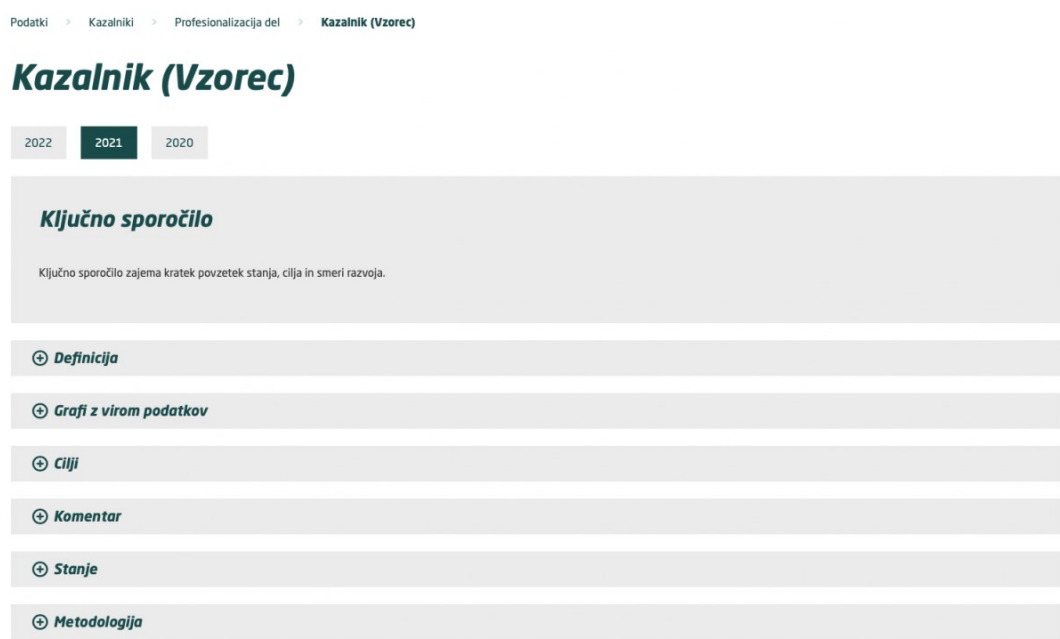
Analiza ukrepov PRP zajema razpoložljive podatke o podprtih investicijah, ki se za obdobje PRP 2007–2013 nanašajo na stanje do 31.12.2015, za obdobje PRP 2014–2020 pa na stanje do 31.12.2020. Podatki so vključeni v kazalnike: Gozdarska mehanizacija, Učinki ukrepov PRP na razvoj gozdarskega sektorja, Predindustrijska predelava lesa v okviru PRP, Podprti projekti v okviru PRP. Takšen način spremljanja podatkov tudi v prihodnje pomembno prikaže stanje posodabljanja opremljenosti z gozdarsko mehanizacijo in opremo ter kaže pomen ukrepov PRP v gozdarstvu.

Razlaga strukture dokumenta

Spletišče je dinamično in se bo v prihodnosti nadgrajevalo. Vsi predstavljeni kazalniki temeljijo na obstoječih podatkih in podatkovnih bazah, ki kažejo stanje, lastnosti ali razvoj določenega pojava oziroma aktivnosti. Podatki se spreminjajo v določenih časovnih periodah, zato se bodo tudi kazalniki dopolnjevali in nadgrajevali z različnimi časovnimi periodami.

Vse kazalnike gospodarjenja z gozdovi predstavljamo enako. S tem želimo informacije in razumevanje kazalnikov približati končnim uporabnikom. Posamezen kazalnik je opredeljen:

- s ključnim sporočilom, ki zajema kratek povzetek stanja, cilja in smeri razvoja,
- z definicijo, ki podaja temeljne informacije o načinu merjenja in prikaza kazalnika,
- v razdelku »Graf z virom podatkov« so predstavljene količinske vrednosti kazalnika, ki so največkrat izražene v letnih vrednostih za večletno obdobje, če je bilo to le mogoče, in prikazane z grafi ali preglednicami, v nekaterih primerih tudi s kartami,
- dodan je komentar, ki obrazloži izkazani razvoj in domnevne vzroke zanj ter izvajane in načrtovane ukrepe za izboljšanje ali ohranjanje dobrega stanja.
- K razumevanju predstavljenih informacij pripomore poglavje, ki opisuje metodo spremljanja izbranih kazalnikov. Ta podrobno definira nabor uporabljenih podatkovnih virov in hkrati poda vse metodološke razlage in druge pomembne opombe. Hkrati opredeli strokovne in zakonodajne podlage, na katerih je določena ciljna količinska ali kakovostna vrednost kazalnika.

Slika 3: Enotna predstavitev kazalnikov

Osnova za vsak kazalnik je ustrezna zbirka podatkov. Temu sledijo izbira ustrezne metode obdelave podatkov in priprava metodoloških pojasnil. Strukturiranje podatkov omogoča pripravo ustrezne interpretacije gibanja pojava. To je osnova za oceno stanja obravnavanega kazalnika. Pri izdelavi ocene se običajno nagibamo k uporabi kombiniranja različnih podatkovnih virov. Na takšen način ustvarjamo novo znanje in pripomoremo k boljšemu razumevanju že predstavljenih podatkov.

Predloga za opis kazalnikov

Področja

- Gozdarske politike
- Pridobivanje lesa
- Varnost in zdravje pri delu
- Profesionalizacija del
- Biogospodarstvo
- Lastništvo gozdov
- Trg lesa in lesnih proizvodov

Ključno sporočilo

Kratek povzetek stanja, cilja in smeri razvoja.

Slika 4: Predloga slike

Preglednica 1: Predloga preglednice

Definicija

Opredeliti, katere informacije opredeljujejo kazalnik.

Grafi z virom podatkov

Predstavi se kazalnik, če je mogoče v časovni frekvenci in na podlagi grafa ali karte.

Cilj

Opredeliti optimalno ciljno stanje, kjer je mogoče.

Komentar

Razširjen opis s problemom, stanjem in komentarjem grafikonov oz. predstavljenih podatkov.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 Stanje kazalnika napreduje v smeri cilja	Opredelitev, kaj je izboljšanje oz. kdaj se kazalnik premika s pozitivnim trendom proti zastavljenim ciljem. V primeru, da gre za kvantitativno opredelitev, se priporoča še opredelitev mejnih vrednosti.
 Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno	
 Stanje kazalnika nazaduje oz. se odmika od cilja	

Metodologija

Opiše se vse podrobnosti, kako smo opredelili:

Cilji so povzeti po:

Druge zakonodajne podlage:

Izvor baze podatkov:

Skrbnik podatkov:

Datum zadnjega zajema podatkov

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Metodologija obdelave podatkov

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Kazalnik se na enak način zbira že dobro desetletje.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
Zanesljivost starejših podatkov je primerljiva z novejšimi.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena (*(1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)*):
 - Relevantnost *(1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno)*:
 - Točnost *(1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z zakonodajo EU, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki)*:
 - Časovna primerljivost *(1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov)*:
 - Prostorska primerljivost *(1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni)*:

Druge opombe:

Viri

Lastništvo gozdov in posestna struktura

Darja Stare, Nike Krajnc

Področja

Lastništvo gozdov

Ključno sporočilo

V letu 2020 je bilo v Sloveniji 75,3 % gozdov v zasebni lasti, 20,5 % v lasti države in 4,2 % v lasti lokalnih skupnosti (ZGS, 2020). Največji zasebni lastnik gozda je Rimskokatoliška cerkev. Zaradi procesa denacionalizacije se je delež gozdov v lasti države zmanjšal s 34 % v letu 1996 na 20,5 % v letu 2020, zaradi česar je Slovenija ena izmed evropskih držav z najnižjim deležem državnih gozdov (UNECE 2020).

Definicija

Kazalnik prikazuje lastništvo gozdov in posestno strukturo gozdov v Sloveniji. Podatki so prikazani za obdobje 2004–2019.

Lastništvo gozda (Kovač in sod., 2019): Lastništvo se v splošnem nanaša na zakonsko določeno lastninsko pravico prostega in izključnega uživanja, razpolaganja, prenosa ali drugačne koristi od gozda. Lastništvo se v tem primeru razume kot lastništvo dreves, ki rastejo na gozdnih zemljiščih, ne glede na to, ali se lastništvo dreves ujema z lastništvom zemljišča, na katerem rastejo drevesa.

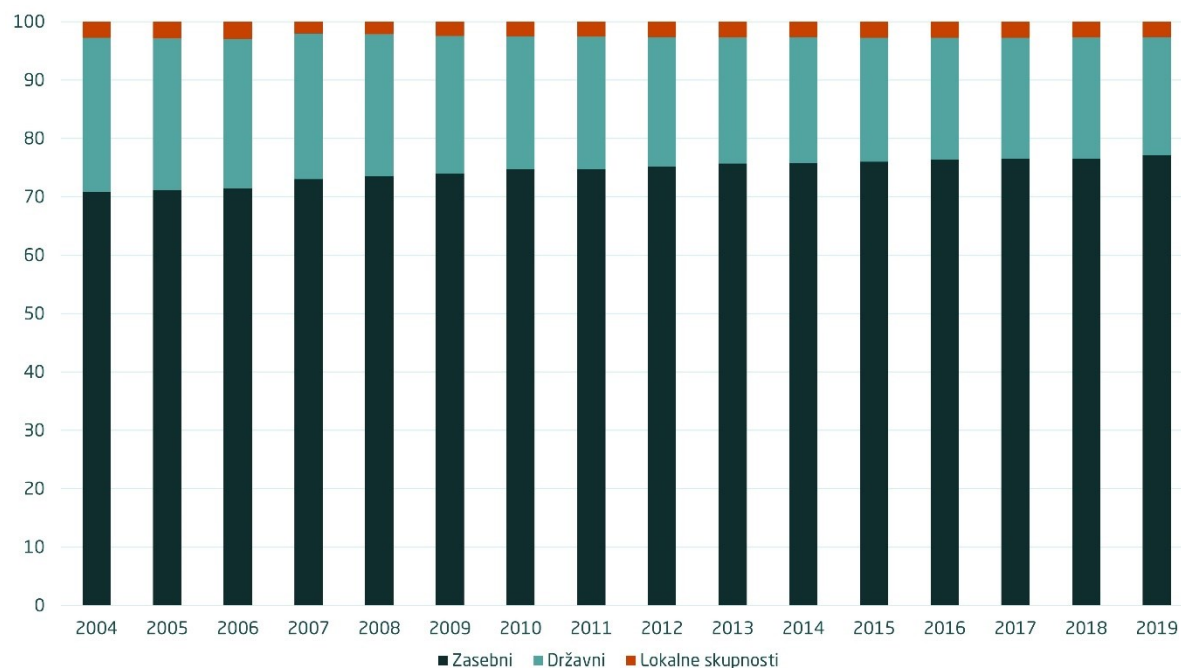
- Državno lastništvo: Gozd v lasti države, enot javne uprave ali institucij. Javno lastništvo vključuje vse hierarhične ravni javne uprave v državi, npr. država in občine.
- Zasebno lastništvo: Gozdovi v lasti posameznikov, družin, skupnosti, zasebnih zadrug, gospodarskih družb in drugih poslovnih subjektov, zasebnih verskih in izobraževalnih ustanov, pokojninskih ali investicijskih skladov, nevladnih organizacij in drugih zasebnih ustanov.
- Druge oblike lastništva / neznano: Druge oblike lastništva, ki niso vključene v državno ali zasebno lastništvo ali površina gozda, kjer lastništvo ni znano. Vključuje površine, kjer je lastništvo nejasno ali sporno.

V Zakonu o gozdovih (ZG) (Uradni list RS, št. 30/93 in spremembe) je lastnik gozda opredeljen kot pravna oziroma fizična oseba. Lastninska pravica na gozdovih se izvršuje tako, da je zagotovljena njihova ekološka, socialna in proizvodna funkcija (ZG, 5. člen). Lastnik gozda zato mora:

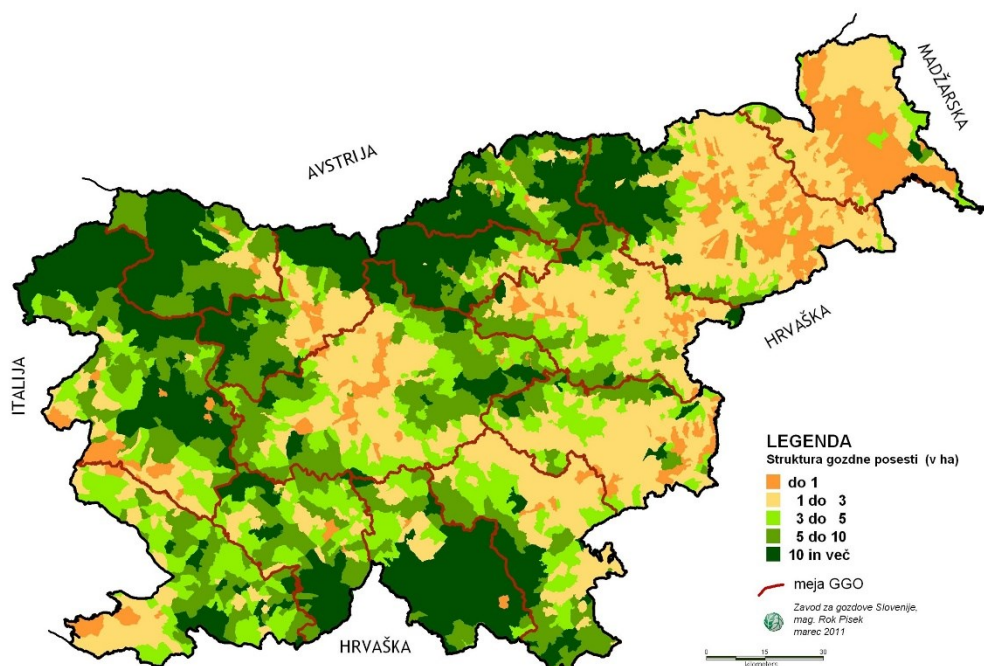
- gospodariti z gozdovi v skladu s predpisi, z načrti za gospodarjenje in upravnimi akti, izdanimi po ZG;

- dopustiti v svojem gozdu prost dostop, razen za primere pridobitne turistične oziroma pridobitne rekreativne dejavnosti;
- dopustiti v svojem gozdu čebelarjenje ter lov in rekreativno nabiranje plodov, zelnatih rastlin, gob in prosto živečih živali v skladu s predpisi.

Grafi z virom podatkov

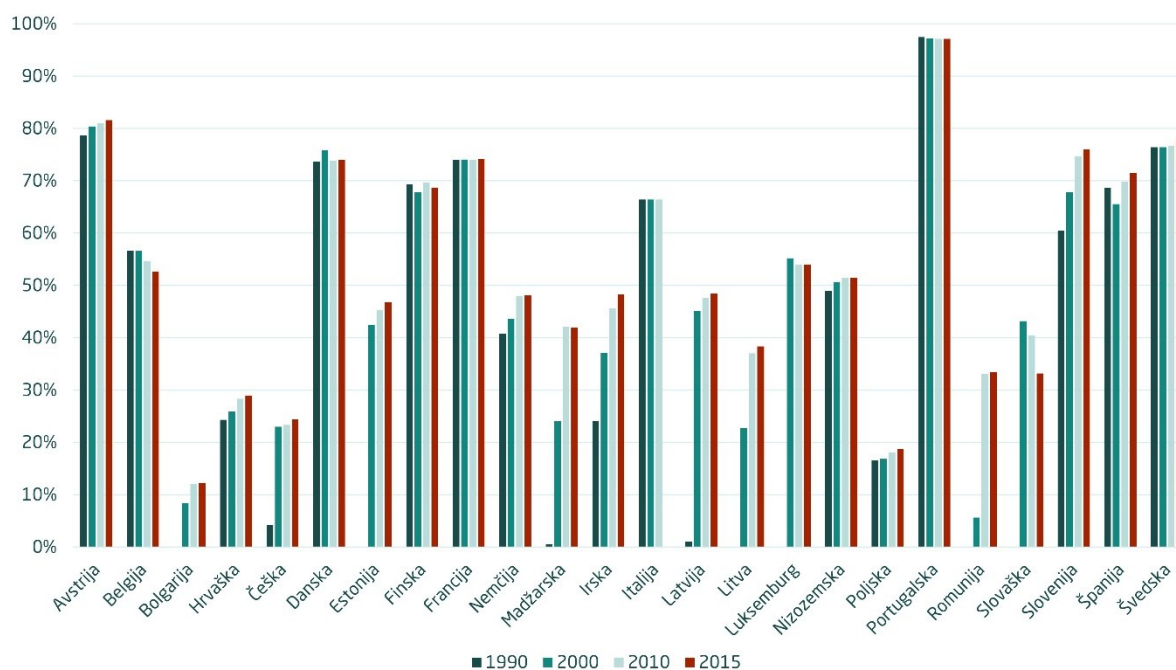
Slika 5: Spreminjanje lastniške strukture glede na površino gozdov (vir: Poročila o gozdovih 2004–2019, ZGS)

Slika 6: Struktura gozdne posesti v Sloveniji (vir: ZGS)

Preglednica 2: Struktura gozdov v zasebni lasti (vir: ZGS 2020; Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019)

Razred	Posestniki		Posesti		
	N	Število (%)	N	Površina (%)	Površina v letu 2010 (%)
do 0,99 ha	266.934	65,3	156.138	5,2	9,0
1,00 do 4,99 ha	98.753	24,1	84.768	22,1	27,8
5,00 do 9,99 ha	24.391	6,0	23.115	18,0	19,7
10,00 do 29,99 ha	15.996	3,9	15.529	27,4	27,0
30,00 do 99,99 ha	2.675	0,7	2.569	13,2	11,4
nad 100 ha	289	0,1	382	14,0	5,2
SKUPAJ	409.038	100	282.501	100	100

Slika 7: Spreminjanje deleža gozdov v zasebni lasti v nekaterih evropskih državah v obdobju od 1990 do 2015 (vir: FRA, 2020)

Cilj

- Povečati delež državnih gozdov.
- Izboljšati zemljiško in parcelno strukturo državnih gozdov (oblikovati večje strnjene komplekse državnih gozdov in zmanjšati delež državnih gozdov v solastnini).
- **Zaustaviti nadaljnje drobljenje gozdne posesti.** Izboljšati zemljiško in parcelno strukturo zasebnih gozdov (povečati povprečno velikost in zmanjšati delež gozdov v solastnini).

Komentar

Pred drugo svetovno vojno so bili slovenski gozdovi pretežno kmečki in veleposestniški. V petdesetih letih se je struktura spremenila: večje gozdne posesti so bile nacionalizirane. Obstajala je zasebna lastnina za kmete in posameznike: kmetije so lahko imele v lasti do 45 ha, posamezniki pa 5 ha gozdne posesti. Kljub temu so bila tudi v tem povojnem času, v nasprotju z drugimi vzhodnoevropskimi državami, kmetijska zemljišča in gozdovi večinoma v zasebni lasti (Kumer, 2017).

Leta 1991 je bila po osamosvojitvi Slovenije sprejeta zakonodaja o denacionalizaciji. Zakon o denacionalizaciji (Uradni list RS, št. 27/91 in spremembe 31/1993, 65/1998, 66/2000) je dovoljeval vrnitev premoženja, ki je bilo po vojni odvzeto kmetom in drugim zasebnim lastnikom gozdov, agrarnim skupnostim, lastnikom zemljišč, in cerkvi. Posledično je postalo zasebno lastništvo gozdov bolj raznoliko, povečal se je delež površine zasebnih gozdov, pogostejša so solastniška razmerja zaradi prenosa lastninske pravice na vse dediče. Zaradi procesa denacionalizacije se je delež javnih gozdov zmanjšal s 34 % v letu 1996 na 21 % v letu 2018, zaradi česar je Slovenija ena izmed evropskih držav z najnižjim deležem državnih gozdov (Poročilo Zavoda, 2019). V letu 2020 je bilo 75,3 % gozdov v Sloveniji v zasebni lasti, 20,5 % je javnih (v lasti države) in 4,2 % v lasti lokalnih skupnosti. Največji zasebni lastnik gozda je Rimskokatoliška cerkev (ZGS, 2020).

Povprečna zasebna gozdna posest je majhna in pogosto še razdrobljena na več ločenih parcel. Od začetka do konca 20. stoletja se je povprečna velikost zasebne gozdne posesti v Sloveniji zmanjšala za 50 %. Od leta 1990 se povprečna velikost gozdne posesti ni bistveno spremenila. Znašala je 2,8 ha in je ostala približno enaka vse do danes, kljub vračanju velikih državnih posesti zasebnikom. Danes je povprečna posest velika 3,2 ha, povprečno pa ima vsak gozdni posestnik v lasti 2,3 ha (2,9 ha oz. 2,1 ha v letu 2010) (Poročilo o..., 2021). Le 14 % zasebnih lastnikov v Sloveniji (brez zadrug in cerkve) ima v lasti gozd večji od 5 ha. Ti veliki lastniki gozdov upravljajo polovico gozdnih zemljišč v zasebni lasti (ZGS, 2020) in so gozdovi zanje pomemben vir dohodka. Preostalih 86 % zasebnih lastnikov ima v lasti gozdna posestva manjša od 5 ha, in zaradi majhnosti ekonomsko niso zanimiva (ZGS, 2020). Zasebno lastništvo gozdov v povprečju sestavljajo tri prostorsko ločene posesti, tretjina zasebnih gozdnih posesti pa je v lasti dveh ali več lastnikov. Poleg tega imajo manjša posestva v povprečju več lastnikov kot večja. Velikost gozdnih posesti se v procesu dedovanja še vedno zmanjšuje. Za veliko večino teh posesti gozdovi niso gospodarskega pomena. To otežuje gospodarjenje z zasebnimi gozdovi in zmanjšuje interes lastnikov za gospodarjenje z gozdovi. V gozdovih drobne posesti pogosto prihaja do izostanka nege mlajših razvojnih faz ter s tem vzgoje stabilnega in kakovostnega gozda.

Zasebni lastniki gozdov, ne glede na to, ali z gozdom gospodarijo ali ne, imajo do svojega gozda določene dolžnosti in pravice. Biti lastnik gozda poleg lastninskih pravic pomeni tudi spoštovati obveznosti. Temeljni okvir za gospodarjenje je podan v Zakonu o gozdovih ter v uredbah in pravilnikih, povezanih z gozdovi in gozdarstvom (Sever in Simčič, 2019).

Zakon o gozdovih v 47. členu določa nekatere izjeme pri prometu z gozdovi, v drugih primerih se pri prometu uporabljajo določbe Zakona o kmetijskih zemljiščih. Določba z namenom povečevanja deleža gozdov v lasti Republike Slovenije in lokalnih skupnosti (javni gozdovi) opredeljuje, da ima:

1. Republika Slovenija predkupno pravico pri nakupu gozdov, razen če je ta v interesu lokalne skupnosti.
2. Lokalna skupnost, na območju katere ležijo gozdovi, ki se prodajajo, predkupno pravico pri nakupu gozdov, če je izjemna poudarjenost funkcije, zaradi katere so gozdovi razglašeni za gozdove s posebnim namenom, v interesu lokalne skupnosti. Če lokalna skupnost predkupne pravice ne uveljavi, jo ima lastnik, katerega zemljišče meji na gozd, ki se prodaja.
3. Republika Slovenija oziroma pravna oseba, ki gospodari z gozdovi v lasti Republike Slovenije, ima predkupno pravico pri nakupu gozdov v kompleksu, večjem od 30 hektarjev.

Določba Zakon o gozdovih (47. člen), s katero se preprečuje nadaljnje drobljenje gozdnih parcel:

1. Zemljiške parcele, ki so gozd in so manjše od 5 hektarjev, se lahko deli samo, če:
 - ni v prostorskih aktih na taki zemljiški parceli ali njenem delu določena namenska raba gozd, ali
 - je to potrebno zaradi gradnje javne infrastrukture, ali
 - so v solastnini z Republiko Slovenijo ali lokalno skupnostjo.

Določba Zakon o gozdovih (47. člen), s katero se izboljšuje zemljiška in parcelna struktura:

1. Lastnik, katerega zemljišče meji na gozd, ki se prodaja, ima prednostno pravico pri nakupu tega gozda. Če ta prednostne pravice ne uveljavi, ima prednostno pravico drug lastnik, katerega gozd je najbližje gozdu, ki se prodaja.

Na podlagi sklenjenih kupoprodajnih pogodb in izvedenih zapuščinskih postopkov (kaducitete in omejitve dedovanja) ter upoštevanje prodajo in neodplačni prenos zemljišč je Republika Slovenija v letu 2019 povečala površino državnih gozdov za skupaj 1412 hektarjev. Republika Slovenija je imela v letu 2020 v lasti 236.400 hektarjev gozda in gozdnih površin. Družba SiDG d.o.o., ki upravlja državne gozdove, je v času delovanja, od julija 2016 do konca leta 2019, v imenu ter za račun Republike Slovenije kot lastnika gozdov, skupaj pridobila 2103 ha gozdov (Letno poročilo ..., 2020).

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p>Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	<p>V zadnjih desetih letih se je povečala povprečna velikost gozdne posesti. V letu 2010 je bila povprečna posest velika 2,9 ha, povprečno pa je imel vsak gozdni posestnik v lasti 2,1 ha. Danes je povprečna posest velika 3,2 ha, povprečno pa ima vsak gozdni posestnik v lasti 2,3 ha. Zaradi večanja povprečne velikosti zasebnih gozdnih posesti kazalnik napreduje v smeri cilja.</p> <p>Delež zasebnih gozdov se zadnjih 30 let povečuje. Najhitrejša rast deleža zasebnih gozdov je bila v prvih desetih letih po osamosvojitvi Slovenije, ko je bila sprejeta zakonodaja o denacionalizaciji. Naslednjih 20 let pa je delež naraščal počasneje. Zaradi večanja deleža zasebnih gozdov se kazalnik odmika od cilja.</p> <p>V zadnjih letih se je nekoliko povečala površina državnih gozdov. Družba SiDG d.o.o. je od julija 2016 do konca leta 2019 v imenu ter za račun Republike Slovenije kot lastnika gozdov pridobila 2103 ha gozdov. Zaradi večanja površin državnih gozdov kazalnik napreduje v smeri cilja.</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

Druge zakonodajne podlage:

Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije – ZGGLRS (Uradni list RS, št. 9/16)

Izvor baze podatkov:

Poročila o gozdovih 2004–2019, Zavod za gozdove Slovenije

Podatki o lastništvu, 2020, Zavod za gozdove Slovenije

FRA - Forest Resources Assessment, 2020, Food and Agriculture Organization (FAO)

Skrbnik podatkov:

Zavod za gozdove Slovenije

Food and Agriculture Organization

Datum zadnjega zajema podatkov

15.6.2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatki so posodobljeni vsako leto v Poročilu o gozdovih, ki ga pripravi Zavod za gozdove Slovenije. Podatki o lastništvu gozdov so neposredno povezani s podatki o površini gozda v Sloveniji. Ta podatek pa je posodobljen vsako leto ob inventuri gozdnogospodarskih enot za potrebe izdelave 10-letnih gozdnogospodarskih načrtov. Vsako leto se tako obnovijo podatki za približno desetino slovenskih gozdov. Vse legalne spremembe površin zaradi človekove dejavnosti (krčitve, infrastruktura) v času veljavnosti načrta se prav tako evidentirajo.

Metodologija obdelave podatkov

Uporabljeni podatki o lastništvu gozdov so predstavljeni v odstotkih in prikazani za posamezno leto od leta 2004 naprej.

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Kazalnik se na enak način zbira že od leta 2004. Podatki so toliko zanesljivi, da lahko ugotavljamo trende.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
Zanesljivost starejših podatkov je primerljiva z novejšimi.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena (*(1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)*): 1
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 2
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z zakonodajo EU, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 2
 - Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
 - Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): 3

Druge opombe:

Viri

- FRA - Forest Resources Assessment. 2020. Food and Agriculture Organization (FAO). <https://fra-data.fao.org/EU/fra2020/forestOwnership/> (24.6.2021)
- Kovač M., Ficko A., Ščap Š., Piškur M., Japelj A., Westergren M., Božič G. 2019. Katalog harmoniziranih kazalnikov za spremljanje nacionalnega programa gozdov in trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v Republiki Sloveniji. Ljubljana, Gozdarski inštitut Slovenije
- Kumer P. 2017. Vpliv družbenogeografskih dejavnikov na gospodarjenje z majhnimi zasebnimi gozdnimi posestmi. Doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta: 122 str.
- Letno poročilo o doseganju ciljev gospodarjenja z državnimi gozdovi za leto 2019. Poročilo družbe Slovenski državni gozdovi, d.o.o., Državnemu zboru RS. 2020. Slovenski državni gozdovi d. o. o.
- Poročila o gozdovih 2004-2019, Zavod za gozdove Slovenije
- Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019. 2021. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
- Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)
- Sever K., Simčič A. 2019. Dolžnosti in pravice lastnikov gozdov. WoodChainManager – InfoGozd. <https://wcm.gozdis.si/sl/infogozd/strokovni-prispevki/clanki/2021061009205850/dolznosti-in-pravice-lastnikov-gozdov/> (17.5.2022)
- Zavod za gozdove Slovenije. Podatki o gozdnih posestih, 2020
- Zakon o gozdovih. (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)

Socio-ekonomske/demografske značilnosti zasebnih lastnikov gozdov v Sloveniji

Darja Stare, Špela Pezdevšek Malovrh

Področja

Gozdarske politike / Lastništvo gozdov

Ključno sporočilo

Število zasebnih lastnikov gozdov je po letu 1991 narastlo, prav tako kot tudi njihova raznolikost. Ta se kaže v njihovem odnosu do gozda in ciljih gospodarjenja z gozdom. Predvsem pridobivanje lesa izgublja pomen v primerjavi z drugimi cilji gospodarjenja z gozdom (Feliciano in sod., 2017). Pomembno orodje za razlago raznolikosti zasebnih lastnikov gozdov so tipologije – razvrščanje posameznikov v kategorije glede na to, kako podobni so si med seboj v svojem vedenju pri gospodarjenju z gozdom in socio-ekonomskih in demografskih lastnostih (Ficko in sod., 2019).

Definicija

Kazalnik prikazuje nekatere ključne socialno-ekonomske in predvsem demografske značilnosti zasebnih lastnikov gozdov, ki vplivajo tudi na gospodarjenje z gozdovi.

Zasebni gozdovi so gozdovi v lasti: a) posameznikov in njihovih družin; b) zasebnih poslovnih subjektov (zadruge, podjetnikov, gospodarskih družb in drugih poslovnih subjektov); in c) zasebnih institucij (verske skupnosti, izobraževalne ustanove, nevladne organizacije in druge zasebne ustanove).

Socio-ekonomske značilnosti vključujejo socialne in ekonomske značilnosti zasebnih lastnikov gozdov, kot na primer: starost, spol, izobrazba, poklic, zaposlitev, dohodek, kraj bivanja. itd. Socio-ekonomske značilnosti določajo posamezen tip zasebnih lastnikov gozdov. Posamezne tipe zasebnih lastnikov gozdov najpogosteje določamo s pomočjo tipologije, kjer so zasebni lastniki gozdov razvrščeni v različno število skupin, so si pa skupine različnih raziskav med seboj precej podobne. Zasebne lastnike gozdov v Sloveniji, na podlagi njihovih socio-ekonomskih ter demografskih značilnosti in gospodarjenja z gozdom, najpogosteje uvrščamo v dve do štiri skupine v skladu s tipologijami, narejenimi v Evropi (Ficko in sod., 2019). Povzetek skupin zasebnih lastnikov gozdov na podlagi tipologij je narejen po Pezdevšek Malovrh (2010), Pezdevšek Malovrh in sod. (2015) in Kumer (2017):

- Proizvodno usmerjeni lastniki oziroma aktivni lastniki gozda: lastniki gozdov, katerih glavna motivacija za gospodarjenje je finančna korist, saj v svojem gozdu vidijo naložbo, vir dohodka ali celo priložnost za zaposlitev. To so lastniki večjih gozdnih posesti (nad 10 ha), ki so odraščali na kmetiji ali pa so (še vedno) aktivni kmetje in so formalno slabše izobraženi (poklicna šola).
- Lastniki z raznolikimi motivi: lastniki gozdov, ki enakovredno vrednotijo proizvodno, okoljsko in socialno funkcijo gozda. S svojim gozdom občasno gospodarijo. Ti lastniki imajo v lasti gozdne posesti velike med 5-10 ha, živijo na podeželju in so formalno zaključili srednješolsko izobraževanje.
- Pasivni lastniki oziroma »novi« lastniki gozdov: lastniki gozdov, ki z gozdom zelo redko gospodarijo oziroma ne gospodarijo, pomemben jim je status, da so lastniki gozda. Gozd zanje večinoma ni vir dohodka. Gozd razumejo kot dediščino, ki jo bodo predali naslednikom. V lasti imajo gozdne posesti velike med 1-5 ha, živijo v urbanih središčih in so se opredelili za »meščane«, ki so formalno višje izobraženi (visokošolska izobrazba).
- Nezainteresirani lastniki oziroma »odsotni« lastniki gozda: lastniki gozdov, ki z gozdom ne gospodarijo, poudarjajo neproizvodne, okoljske in doživljajske funkcije gozda. Gozd zanje ni vir dohodka. V lasti imajo gozdne posesti velike do 1 ha. V tej skupini so se lastniki gozda opredelili za nekmečke lastnike gozda ali pa ostarelo gospodinjstvo. Nekateri v tej skupini so visoko izobraženi, drugi so razmeroma nizko izobraženi (dokončana osnovna šola). V tej skupini je glede na druge skupine velik delež žensk.

Grafi z virom podatkov

Preglednica 3: Starostna struktura lastnikov gozdov v Sloveniji – fizične osebe, za leto 2014 (vir: GIS 2015; Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa do 2014)

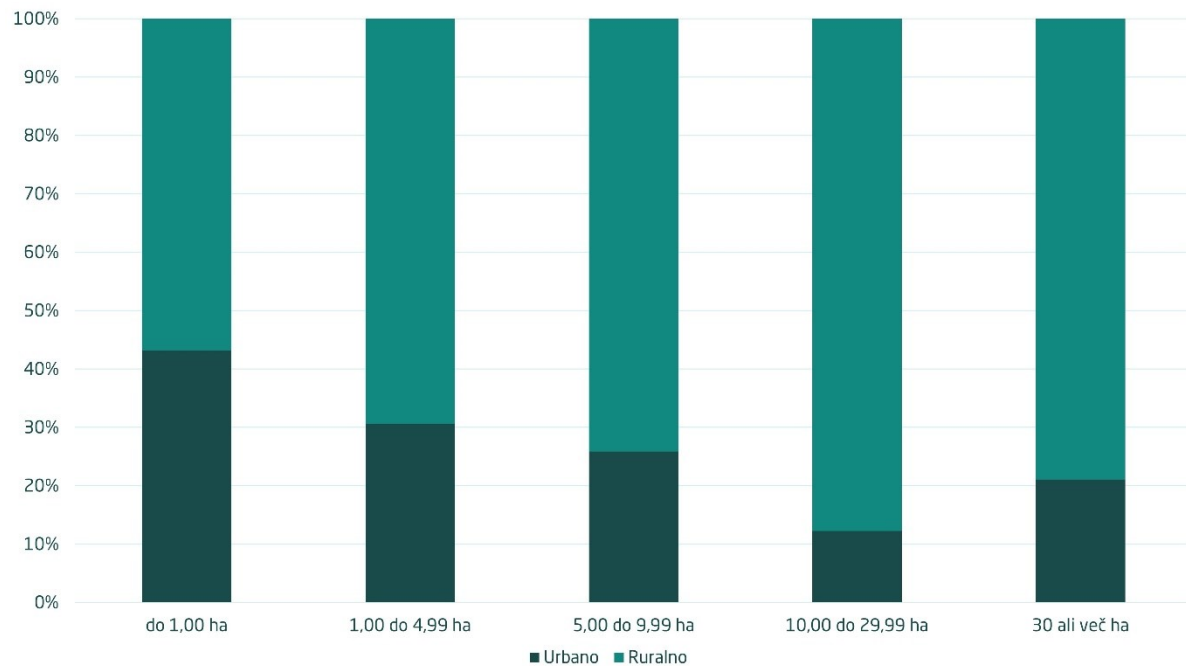
Starostni razredi	Št. lastnikov (%)	Površina gozda (%)
do 20 let	0,3	0,1
20 – 39 let	6,1	5,5
40 – 59 let	33,6	35,2
60 – 79 let	42,1	41,2
nad 80 let	17,9	17,9

Preglednica 4: Starostna struktura lastnikov gozdov v Sloveniji – fizične osebe za leto 2020 (vir: ZGS 2021; Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019)

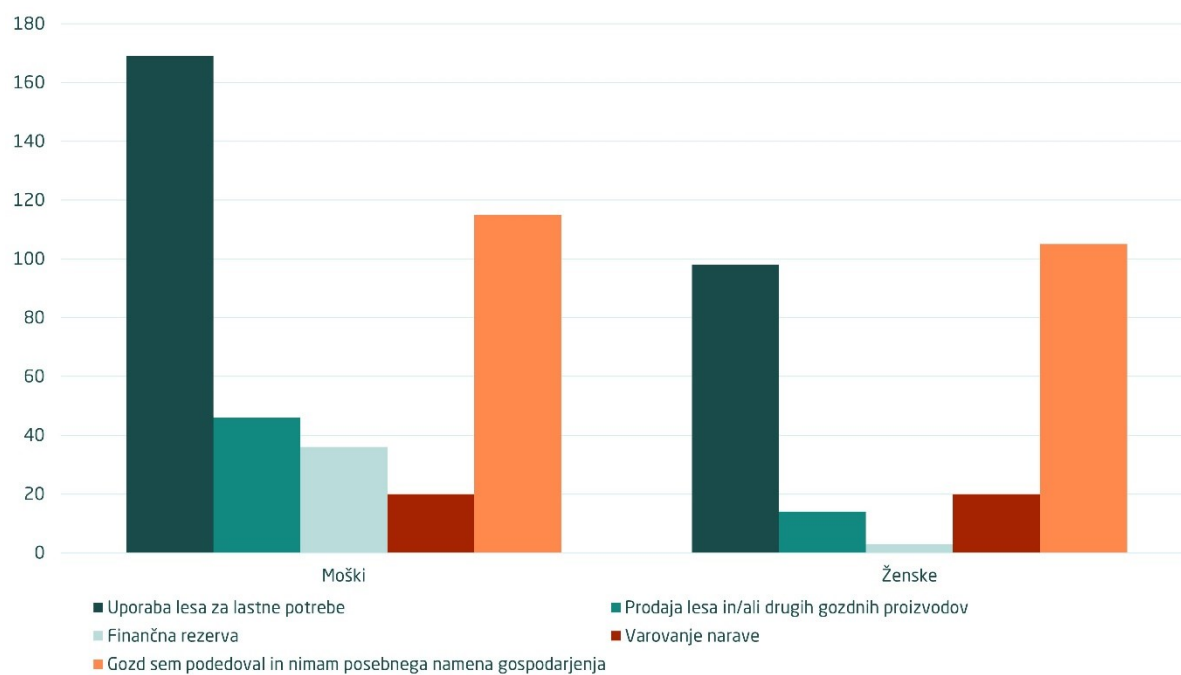
Starostni razredi	Št. lastnikov (%)	Površina gozda (%)
do 29,9 let	1,7	1,5
od 30 do 44,9 let	11,2	11,2
od 45 do 59,9 let	29,3	31,3
od 60 do 74,9 let	35,8	35,7
nad 75 let	21,9	20,4

Preglednica 5: Spolna struktura lastnikov gozdov v Sloveniji – fizične osebe, za leto 2020 (vir: ZGS 2020, Podatki o gozdnih posestih)

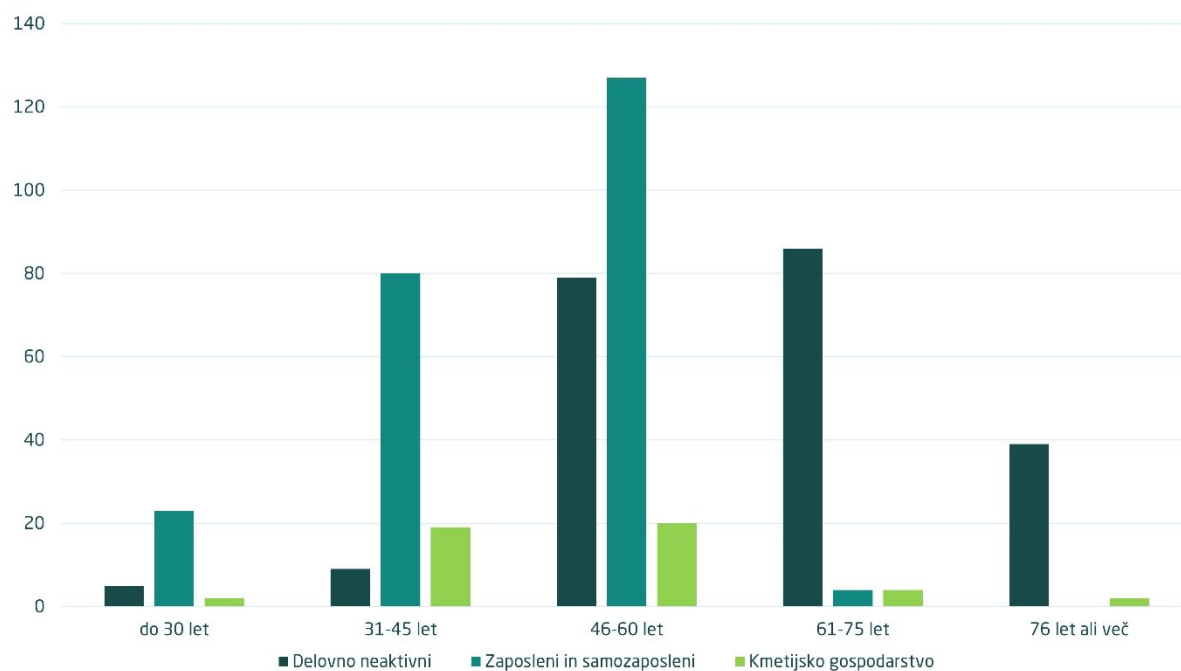
	Št. lastnikov (%)	Površina gozda (%)
moški	49,8	60,5
ženske	41,3	34,9
pogrešani, tujci, umrli	9,0	4,6

Slika 8: Struktura lastnikov gozdov glede na tip naselja, v katerem prebiva, in velikost posesti (vir: GIS, anketa med lastniki gozdov 2019)

Slika 9: Struktura lastnikov gozdov glede na spol in glavni namen gospodarjenja z gozdom (vir: GIS, anketa med lastniki gozdov 2019)

Slika 10: Starostna struktura in delovna aktivnost anketiranih lastnikov gozdov (Ščap in sod. 2021)

Cilj

- Trajnostno gospodarjenje z majhno zasebno gozdno posestjo, in sicer predvsem tako, da se poveča vključenost lastnikov majhnih posesti v gospodarjenje.
- Pospeševati sodobne oblike organiziranosti zasebnih lastnikov gozdov na področju pridobivanja lesa.
- Ohraniti kmetije in podeželje v gorskem in hribovitem svetu z omejenimi možnostmi gospodarjenja.

Komentar

Vse večja heterogenost zasebnih lastnikov gozdov se v splošnem kaže v odnosu do gospodarjenja z gozdom, ki pa se zaradi različnih predvsem družbeno-geografskih dejavnikov nenehno spreminja (Pezdevšek Malovrh in sod., 2015; Kumer in Pezdevšek Malovrh, 2019). Vendar se socio-ekonomske in demografske lastnosti zasebnih lastnikov gozdov ne kažejo nujno v njihovem dojemljanju gospodarjenja z gozdom (Ficko, 2019). Lastništvo gozdov se je v zadnjih letih spreminjalo predvsem zaradi denacionalizacijskih postopkov, ki so povečali predvsem zasebno posest nekmečkih lastnikov gozdov. Poleg tega se tudi zasebni lastnik gozda skozi čas spreminja, zato se spreminjajo tudi njegove odločitve, povezane z gospodarjenjem z gozdom. Še več, v mnogih državah Evrope se lastništvo gozdov spreminja na račun večjega deleža ženskih lastnic gozdov, lastnikov, ki živijo v mestu in lastnikov brez kakršnegakoli gozdarskega znanja (Andersson in Keskitalo, 2019).

V Sloveniji je več kot polovica (57,7 %) zasebnih lastnikov gozdov starejših od 60 let, ki gospodarijo s 56 % površin gozdov (ZGS, 2020). Zasebni lastniki gozdov so po svojih družbenogospodarskih in demografskih značilnostih podobni splošni populaciji Slovenije, zato je zanje, prav tako kot za splošno populacijo, značilna neugodna starostna sestava. To je sicer tudi posledica pozne predaje gozdne posesti v lastništvo dedičem (Kumer, 2017).

Slovenija ima zelo visok delež ženskih lastnic gozdov (41 %), delež je celo eden največjih v evropskem merilu (Follo in sod., 2017). Imajo pa ženske lastnice gozda v povprečju manjše posesti in manj gozdnih površin kot moški lastniki gozda, le 35 %. Veliko lastnikov je tudi v tujini živečih, neznanih ali mrtvih (9 %), ki pa imajo v lasti 5 % površin gozdov, ki so v zasebni lasti – brez upoštevanja cerkvenih gozdov.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno	Vključenost lastnikov majhnih gozdnih posesti v gospodarjenje se v zadnjih desetih letih ni povečevalo. Navkljub v Zakonu o gozdovih opredeljeni podpori povezovanju lastnikov gozdov za skupen nastopa na trgu in izvedbo del je skupnih aktivnosti pri pridobivanju lesa med zasebnimi lastniki izredno malo. Imamo samo osamljene primere poslovne organiziranosti lastnikov gozdov v obliki zadruga ali gospodarske družbe.

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Kumer P. 2017. Vpliv družbeno geografskih dejavnikov na gospodarjenje z majhnimi zasebnimi gozdnimi posestmi. Doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta: 122 str.

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

Druge zakonodajne podlage:

Izvor baze podatkov:

Gozdarski inštitut Slovenije (GIS), anketa med lastniki gozdov, 2019

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019. 2021. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa do 2014. 2016. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Zavod za gozdove Slovenije. Podatki o gozdnih posestih, 2020

Skrbnik podatkov:

Zavod za gozdove Slovenije

Gozdarski inštitut Slovenije

Datum zadnjega zajema podatkov

GIS, anketa med lastniki gozdov: september 2019

GIS, Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa do 2014: 2016

ZGS, Podatki o gozdnih posestih: 2020

ZGS, Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019: 2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Gozdarski inštitut Slovenije in Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire občasno, v okviru različnih raziskovalnih projektov ter diplomskih, magistrskih in doktorskih nalog, opravljate anketiranje lastnikov gozdov. Anketiranje poteka po enaki metodologiji in s primerljivi vprašanji. Zadnje anketiranje z namenom ugotoviti stanje na področju opravljanja sečnje in spravila lesa v zasebnih gozdovih, so izpeljali v letu 2019. Raziskava je potekala s pomočjo računalniško podprtega telefonskega anketiranja med naključnimi gospodinjstvi na območju celotne Slovenije. Glede na način vzorčenja je bila osnova vzorca bruto vzorec, to so bila vsa gospodinjstva, ne glede na lastništvo gozda, za

katerega se je zagotavljala reprezentativnost s kvotami po regiji in tipu naselja. Dodatno so bile postavljene tudi t.i. mehke kvote glede na starost anketirancev, s čimer je bilo zagotovljeno, da v vzorec niso bila zajeta zgolj starejša gospodinjstva, kar je pri telefonskih raziskavah precej običajno. Neto vzorec raziskave so predstavljala gospodinjstva, ki imajo v lasti gozd. Znotraj gospodinjstva je na vprašalnik odgovarjal lastnik gozda, ki z njim gospodari.

Zavod za gozdove Slovenije podatke o lastništvu gozdov posodablja vsako leto in jih periodično objavlja za potrebe nacionalnega poročanja. V letu 2021 je bilo pripravljeno drugo poročilo o uresničevanju nacionalnega gozdnega programa, za katerega sta podatke pripravila Zavod za gozdove Slovenije in Gozdarski inštitut Slovenije.

Metodologija obdelave podatkov

Uporabljeni podatki so predstavljeni v odstotkih. Podatki o starostni in spolni strukturi zasebnih lastnikov gozdov v Sloveniji so prikazani za leti 2014 in 2020, in sicer neposredno, brez dodatnih obdelav.

Podatki anketiranja so prikazani za leto 2019. V anketi je sodelovalo 2883 gospodinjstev. Neto vzorec, torej gospodinjstva, ki imajo v lasti gozd in so hkrati bila pripravljena sodelovati v telefonskem vprašalniku, je obsegal 544 gospodinjstev oz. zasebnih lastnikov gozdov, od tega jih je 499 podalo vse odgovore, potrebne za izvedbo analiz. V pridobljeni podatkovni bazi so bile izvedene opisne statistike.

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Slabost kazalnika je neperiodični zajem podatkov v okviru anketiranja in neprimerljivost zasebnih lastnikov gozdov, saj je skupina zasebnih lastnikov gozdov zajeta v anketiranje vedno naključna, le redko stratificirana po socio-ekonomskih oziroma demografskih značilnostih lastnika oziroma po velikosti gozdne posesti in zato posledično vedno različna.

Zavod za gozdove Slovenije podatke na enak način zbira že od leta 2004. Podatki so toliko zanesljivi, da lahko ugotavljamo trende. Slabost je, da za prikazovanje niso uporabljene iste skupine (starostni razredi), kar onemogoča neposredno primerjavo in ugotavljanje časovnih trendov.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
Zanesljivost starejših podatkov je primerljiva z novejšimi. Slabost je zgolj v oblikovanju skupin/razredov, kar onemogoča neposredno primerjavo podatkov.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena (*(1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)*): 1
 - Relevantnost (*1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno*): 2
 - Točnost (*1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z zakonodajo EU, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki*): 2

- Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
- Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): 3

Druge opombe:

Viri

- Andersson E., Keskitalo C.E. 2019. Service logics and strategies of Swedish forestry in the structural shifts of forest ownership: challenging the “old” and shaping the “new”. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 34(6): 508-520.
- Feliciano D., Bouriaud L., Brahic E., Deuffic P., Dobsinska Z. in sod. 2017. Understanding private forest owners’ conceptualisation of forest management: Evidence from a survey in seven European countries. *Journal of Rural Studies* 54: 162-176.
- Ficko A., Lidestav G., Ní Dhubháin A., Karppinen H., Živojinović I., Westin K. 2019. European private forest owner typologies: A review of methods and use. *Forest Policy and Economics* 99: 21-31.
- Ficko A. 2019. Private Forest Owners’ Social Economic Profiles Weakly Influence Forest Management Conceptualizations. *Forests* 10(11): 956.
- Follo G., Lidestav G., Ludvig A., Vilkriste L., Huiala T. in sod. 2017. Gender in European forest ownership and management: reflections on women as “New forest owners”. *Scandinavian Journal of Forest Research* 32(2): 174-184.
- Kumer P. 2017. Vpliv družbenogeografskih dejavnikov na gospodarjenje z majhnimi zasebnimi gozdnimi posestmi. Doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta: 122 str.
- Pezdevšek Malovrh Š., Nonić D., Glavonjić P., Nedeljković J., Avdibegović M., Krč J. 2015. Private Forest Owner Typologies in Slovenia and Serbia: Targeting Private Forest Owner Groups for Policy Implementation. *Small-scale Forestry* 14(4): 423-440.
- Pezdevšek Malovrh Š. 2010. Vpliv institucij in oblik povezovanja na gospodarjenje z zasebnimi gozdovi. Doktorska disertacija. Ljubljana, Biotehniška fakulteta: 240 str.
- Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019. 2021. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
- Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa do 2014. 2016. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
- Ščap Š., Stare D., Krajnc N., Triplat M. 2021 Značilnosti opravljanja sečnje in spravila v zasebnih gozdnih v Sloveniji. *Acta Silvae et Ligni*, 125: 25-38.
- Zavod za gozdove Slovenije. 2020. Podatki o gozdnih posestih

Gozdni fondi

Jaša Saražin

Področja

Pridobivanje lesa / Biogospodarstvo

Ključno sporočilo

Lesna zaloga in prirastek se iz desetletja v desetletje povečujeta, medtem ko se je površina goda v zadnjem desetletju ustalila. Trenutno stanje bi lahko opisali kot blizu optimalnega, načrt za prihodnost pa predvsem kot ohranjanje trenutnega stanja.

Definicija

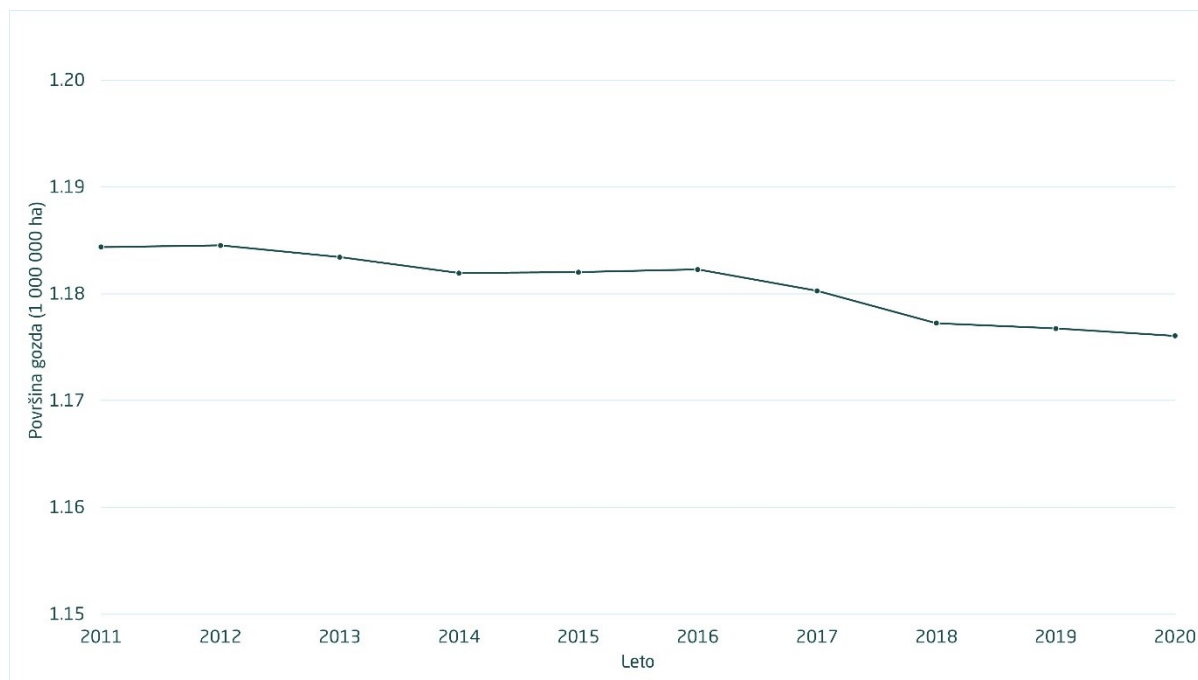
Kazalnik opredeljuje površino gozda, lesno zalogo ter letni prirastek v lesni zalogi.

Površina gozda: V Zakonu o gozdovih je gozd v grobem opredeljen kot zemljišče, poraslo z gozdnim drevjem, ki lahko doseže višino najmanj 5 m in pokriva površino najmanj 0,25 ha.

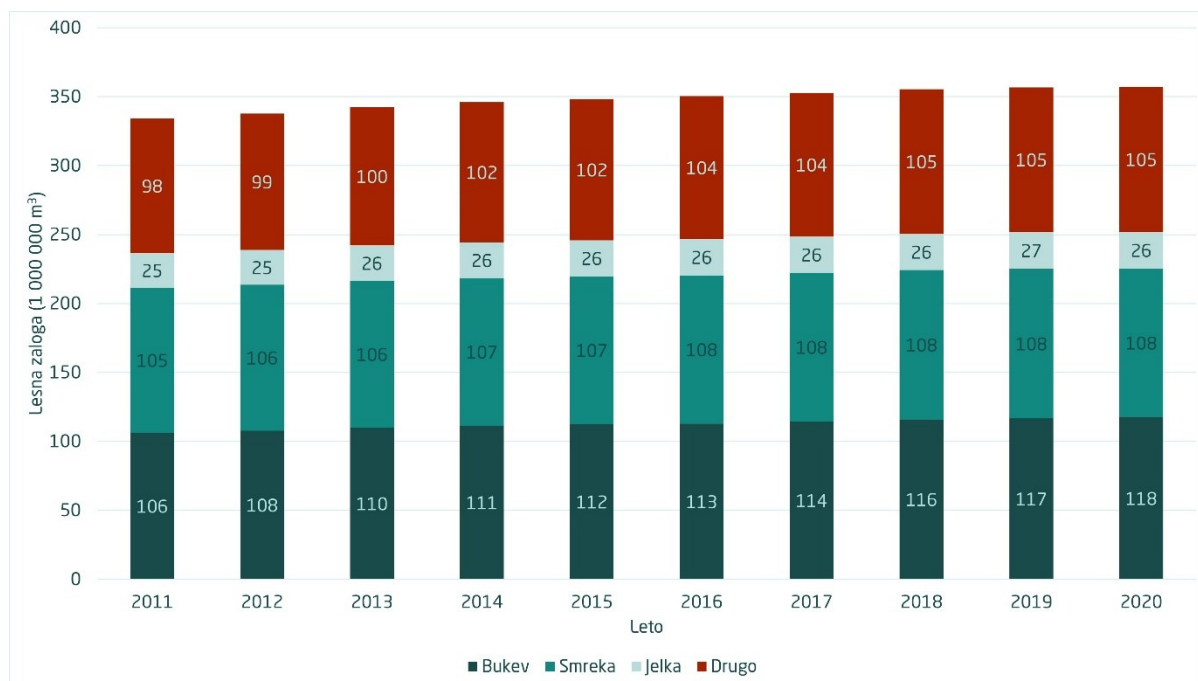
Lesna zaloga: Količina lesa stoječega drevja, s skorjo, nad meritvenim pragom (10 cm) na določeni površini, izražena v kubičnih metrih na hektar. Veje v lesno zalogo niso vključene.

Prirastek: Količina lesa drevja, ki se poveča zaradi rasti v določenem časovnem obdobju. Izraža se s kubičnimi metri na hektar.

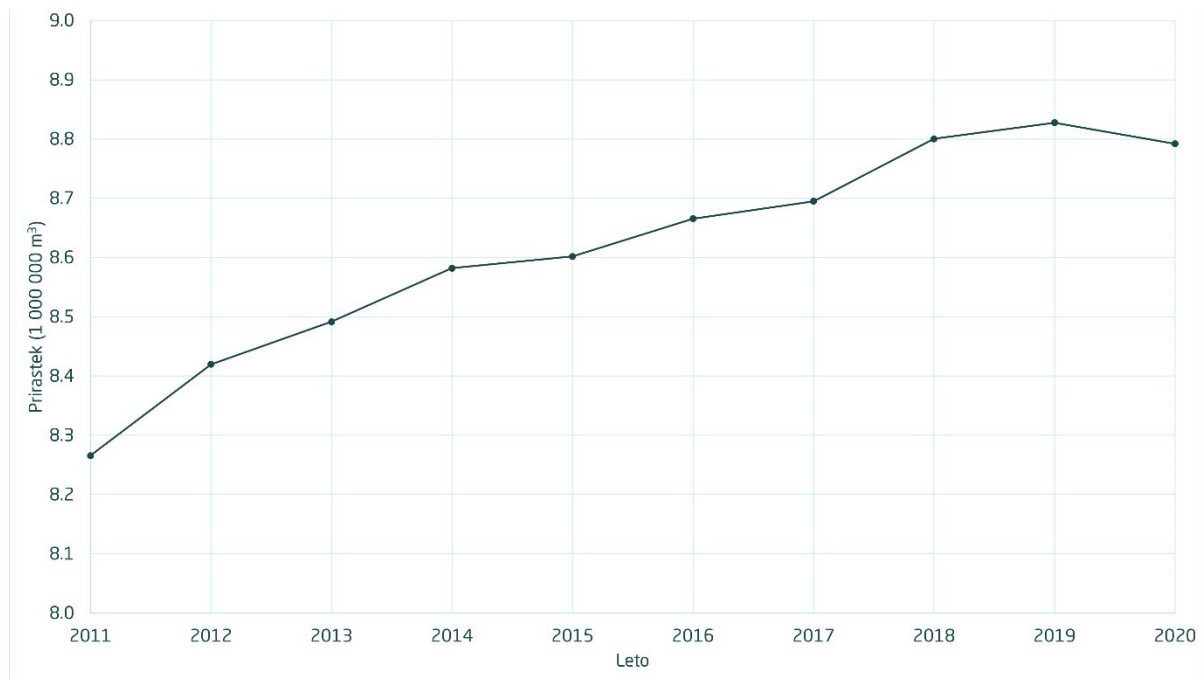
Grafi z virom podatkov

Slika 11: Površina gozdov (vir ZGS, prikaz GIS)

Slika 12: Lesna zaloga (vir ZGS, prikaz GIS)

Slika 13: Prirastek (vir ZGS, prikaz GIS)

Cilj

- Ohranjati primeren delež gozdov v pokrajini. Kjer v pokrajini primanjkuje gozdov in manjših gozdnih prvin, je v primerih, ko je to z gospodarskega, okoljskega in socialnega vidika upravičeno, smiselno tudi povečevati njihovo površino;
- preprečiti drobljenje velikih sklenjenih gozdnih območij ter poskrbeti za primerno gostoto prehodov za prostoživeče živali med njimi;
- za ohranjanje mnogonamenskosti se z gozdom upravlja na trajnosten in uravnotežen način. Vzdrževati je treba trajno pristnost in optimalno površino gozda ter vzdrževati vse funkcije gozda: proizvodne, ekološke in socialne. Posebno pozornost je treba nameniti ohranjanju gozdov s poudarjenimi ekološkimi funkcijami;
- z ohranjanjem površine gozdov in doseganjem optimalne lesne zaloge z okoljskega, gospodarskega, socialnega vidika z zadostno akumulacijo letnega prirastka zagotoviti ponor CO₂ v gozdovih;
- z zmernim in selektivnim akumuliranjem prirastka ohranjati lesno zalogo in prirastek gozdov;
- zagotoviti optimalno povprečno lesno zalogo, ki znaša od 320–330 m³/ha;
- zmožnostim gozdov prilagoditi načrtovani možni posek ter obseg sečenj;
- površine gozda EU se morajo kakovostno in količinsko izboljšati, da bo EU dosegla podnebno nevtralnost in zdravo okolje.

Komentar

Tako površina gozda kot lesna zaloga in prirastek se iz desetletja v desetletje povečujejo. Trenutno stanje bi lahko opisali kot blizu optimalnega, načrt za prihodnost pa predvsem kot ohranjanje trenutnega stanja, ob prilagajanju drevesne sestave, zgradbe gozdov, izboljšanju stabilnosti in odpornosti gozdov in gozdnih sestojev proti pričakovanim pogostim naravnim ujmam, boleznim in škodljivim organizmom.

Trenutna lesna zaloga znaša 304 m³/ha, ocenjena optimalna pa 320-330 m³/ha, ki bo ob trenutnih trendih dosežena še v tem desetletju. Dodatno povečevanje lesnih zalog namreč ne bo imelo izključno pozitivnih učinkov. Z nadaljnjim večanjem lesne zaloge se namreč povečuje nevarnost pred naravnimi ujmami, znižuje se tehnična vrednost lesa ter nakazuje pomanjkanje mlajših razvojnih faz. V zadnjem desetletju se je največ povečala lesna zaloga bukve in drugih listavcev, kar je odsev večjega sanitarnega poseka smreke.

Spreminjanje površin gozda je rezultat spreminjanja razmerij med različnimi rabami prostora. Nenehna rast gozdnih površin v zadnjih dveh stoletjih je posledica opuščanja kmetijskih površin. V zadnjem desetletju se je ta rast ustavila (na 58 %), pričakovati pa je, da se bo zaradi povečane želje po samooskrbi ter pritiskov pozidave trend obrnil. Pri tem bo ključno gozdne površine treba ohranjati in povečevati tam, kjer so njegove ekološke, socialne in proizvodne funkcije najbolj poudarjene.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p>Stanje kazalnika napreduje v smeri cilja</p>	Trenutno stanje bi lahko opisali kot blizu optimalnega, načrt za prihodnost pa predvsem kot ohranjanje trenutnega stanja, z upočasnjevanjem akumulacije lesne zaloge in prilagajanjem drevesne sestave in zgradbe gozdov podnebnim spremembam.

Metodologija

Cilj so povzeti po:

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. Uradni list RS, št. 111/07

Pisek R., Nève Repe A., Guček M. 2021. ARSO kazalci okolja. Lesna zaloga s prirastkom in posekom 2011-2020

Pisek R., Nève Repe A., Guček M. 2021. ARSO kazalci okolja. Površina gozda 2011-2020

Druge zakonodajne podlage:

Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo. Uradni list RS, št. 91/10 in 200/20

Zakon o gozdovih. (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)

Izvor baze podatkov:

Letna poročila o gozdovih, Zavod za gozdove Slovenije

Skrbnik podatkov:

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS)

Datum zadnjega zajema podatkov:

31.12.2020

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalec:

ZGS zbira in posodablja podatke o gozdovih v okviru izdelave gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot v desetletnem ciklu. Vsako leto se obnovi podatke o gozdnih sestojih (gozdna maska), prirastku in lesni zalogi za približno 1/10 slovenskih gozdov.

Metodologija obdelave podatkov:

Način ugotavljanja površine gozdov določa Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/10 in 200/20). Površina gozdov se ugotavlja s projekcijo ustreznih posnetkov, pridobljenih z metodami daljinskega zaznavanja, na temeljne topografske načrte (merila 1:5000) in se po potrebi preveri na terenu. V gozd se uvrščajo tudi kmetijska zemljišča v zaraščanju, če se zadnjih 20 let niso uporabljala v kmetijske namene in je pokrovnost gozdnega drevja oziroma drugega gozdnega rastja na njih presegla 75 %.

Način vodenja evidenc poseka prav tako kot način pridobivanja informacij o lesni zalogi in prirastku določa Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo. Za izračun lesne zaloge in prirastka na nivoju posamezne gozdnogospodarske enote (GGE) se uporabljajo podatki, izmerjeni na stalnih vzorčnih ploskvah, v varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom, kjer ukrepi niso dovoljeni, pa se zaradi manjšega pomena lesne zaloge večinoma uporabljajo okularne ocene.

V vseh večnamenskih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom, kjer so ukrepi dovoljeni, se kazalniki določajo s pomočjo stalnih vzorčnih ploskev, ki so po površini razporejene v sistematično mrežo z različnimi gostotami (od 200×200 m naprej). Na vsaki ploskvi se ugotavlja sestojni tip, ki je osnova za stratifikacijo.

Osnova za ugotavljanje prirastka sta dve zaporedni meritvi v obravnavanem obdobju (10 let). Podlaga za evidentiranje poseka so terenski obrazec za vpis drevja za posek, v katerega se vpisuje za posek izbrano drevje po drevesnih vrstah, debelinskih stopnjah, vrstah in vzrokih poseka, spremljanje opravljenih del v zvezi z izdanimi odločbami v upravnem postopku po 17. in 29. členu Zakona o gozdovih ter evidentiranje nedovoljenih posekov.

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalca:

Lesna zaloga se ugotavlja v desetletnem ciklu zbiranja podatkov

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:

- Zanesljivost kazalca (arhivski podatki):
- Negotovost kazalca (scenariji/projekcije):

Projekcije v kazalec niso vključene.

- o Skupna ocena (1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom): 2

- Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 3
- Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z zakonodajo EU, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 2
- Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 2
- Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): 1

Druge opombe:

Viri

Podatki o gozdnih sestojih, stanje 31.12.2020. Zavod za gozdove Slovenije.

Poročila o gozdovih 2012-2020. Zavod za gozdove Slovenije

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

Pisek R., Nève Repe A., Guček M. 2021. ARSO kazalci okolja. Lesna zaloga s prirastkom in posekom, 2011-2020

Pisek R., Nève Repe A., Guček M. 2021. ARSO kazalci okolja. Površina gozda 2011-2020

Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/10 in 200/20)

Zakonu o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93 in spremembe)

Gospodarjenje z državnimi gozdovi

Janez Zafran

Področja

Gozdarske politike / Pridobivanje lesa

Ključno sporočilo

Republika Slovenija je z ustanovitvijo družbe Slovenski državni gozdovi d.o.o. (SiDG) v njeno gospodarjenje prenesla 234.986 ha gozdov v lasti Republike Slovenije, kar je skoraj 12 % površine države oziroma 20 % vseh gozdov. Družba SiDG je začela z delovanjem 1. 7. 2016. Družba je pri gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije zavezana k izpolnjevanju načrtov za gospodarjenje z gozdovi na enak način, kot vsi drugi lastniki gozdov v Republiki Sloveniji. Pri gospodarjenju mora uresničevati še cilje, ki jih določa Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije.

Definicija

Kazalnik prikazuje gospodarjenje z gozdovi v lasti RS v obdobju po ustanovitvi družbe Slovenski državni gozdovi, d.o.o.

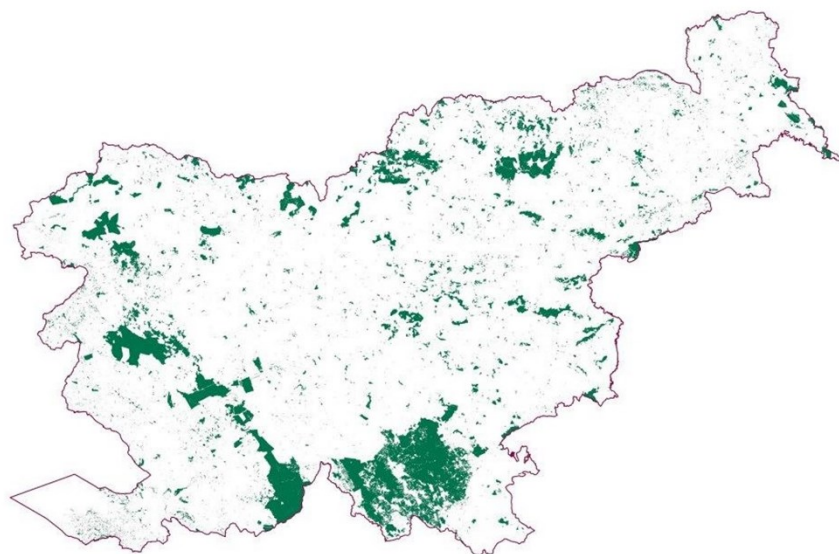
Na podlagi ZGGLRS gospodarjenje z gozdovi zajema njihovo upravljanje in razpolaganje ter pridobivanje gozdov.

Upravljanje z državnimi gozdovi pomeni izvajanje ali oddajo in nadzor nad izvajanjem sečnje in spravila lesa, prevoza gozdnih lesnih sortimentov, opravljanja varstvenih in gojitvenih del ter vseh drugih del, ki so potrebna za zagotavljanje socialnih in ekoloških funkcij državnih gozdov, pridobivanja in prodaje gozdnih dobrin, gradnje in vzdrževanja gozdne infrastrukture, razen vzdrževanja gozdnih cest, ter prodajo lesa in gozdnih lesnih sortimentov ter oddajanje državnih gozdov v najem.

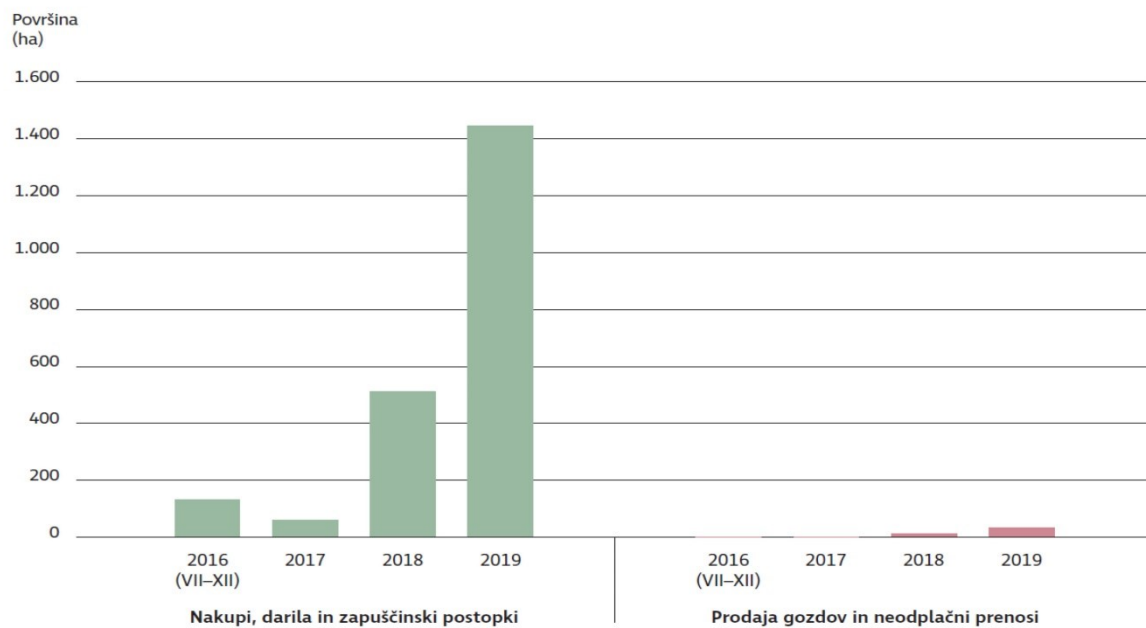
Razpolaganje z državnimi gozdovi pomeni njihovo prodajo, odsvojitve na podlagi menjave ali drug način odplačne ali neodplačne odsvojitve, ustanovitev služnosti, pravice stvarnega bremena in stavbne pravice na državnih gozdovih ter skrb za pravno urenost.

Pridobivanje gozdov pa pomeni vsak prenos lastninske pravice na gozdovih na Republiko Slovenijo.

Grafi z virom podatkov

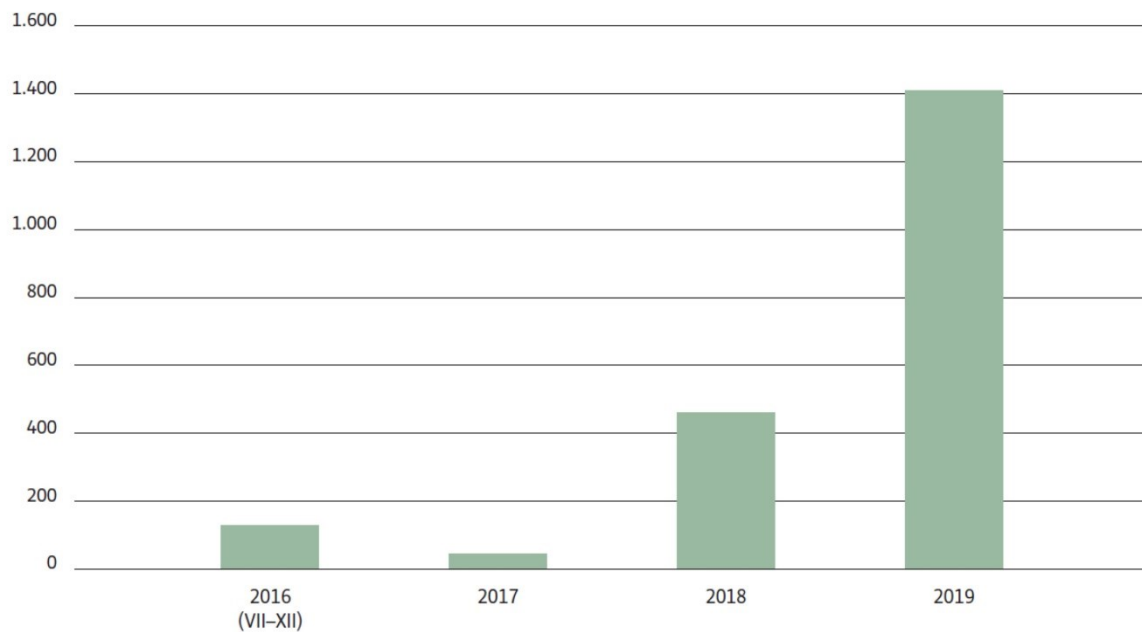

Slika 14: Gozdovi v lasti RS (vir: SiDG)

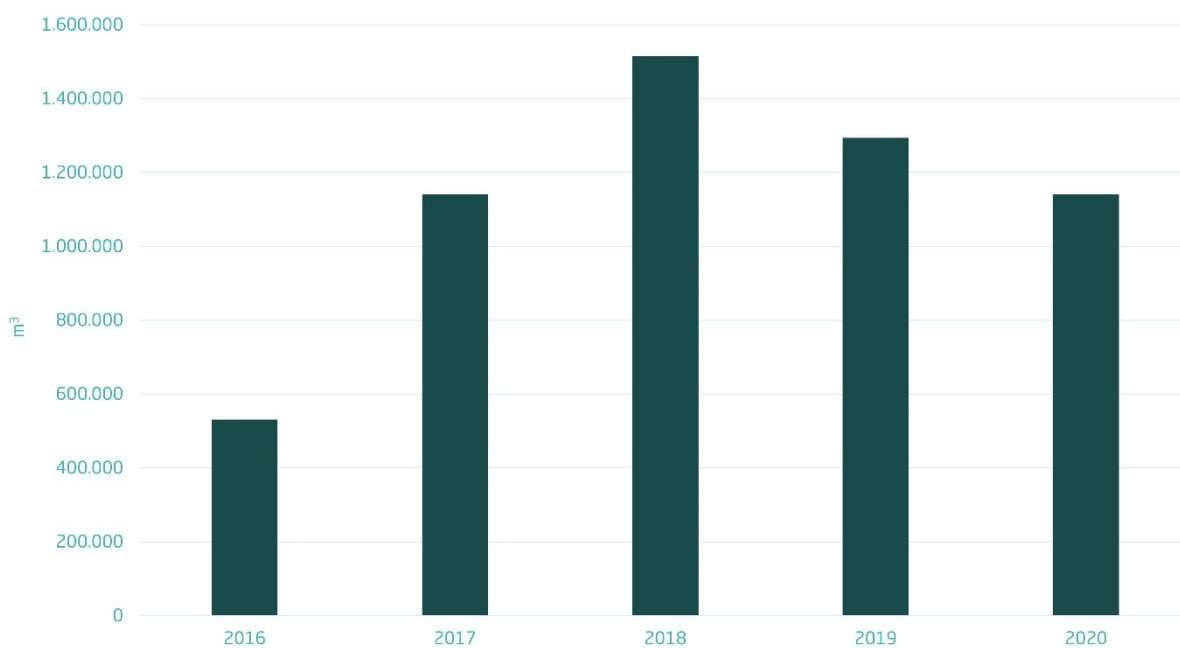
Vir: SiDG

Slika 15: Pridobitve gozdov v lasti RS in odtujitve (vir: SiDG)

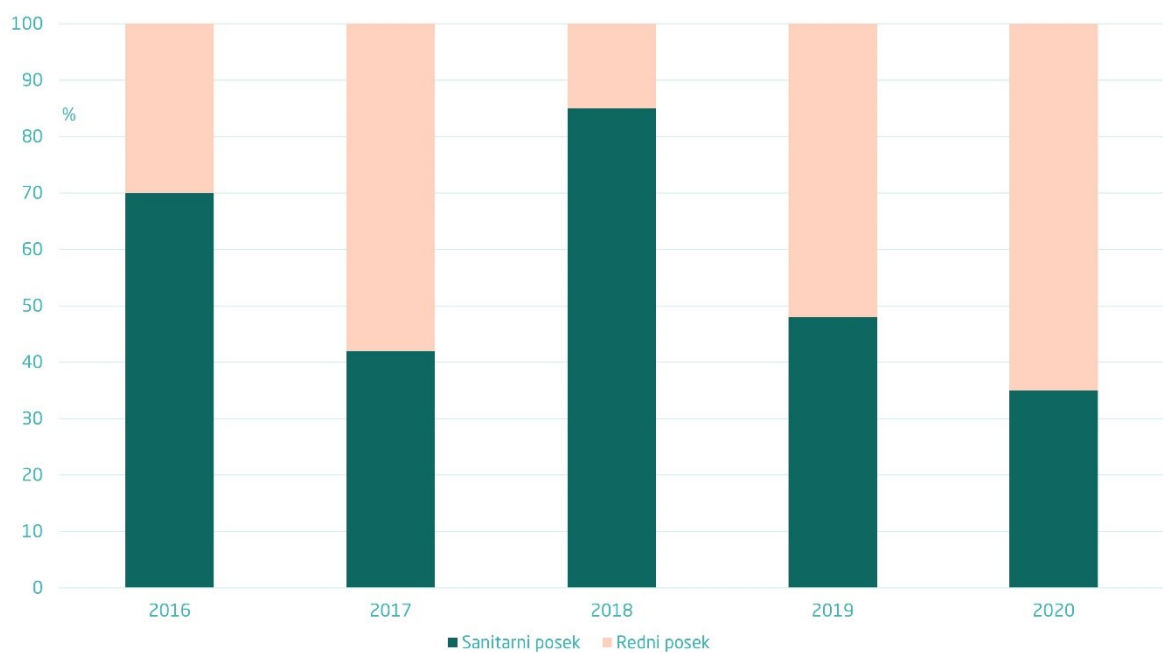
Vir: SIDG

Slika 16: Povečanje površin gozdov v lasti RS (v ha) (vir: SiDG)

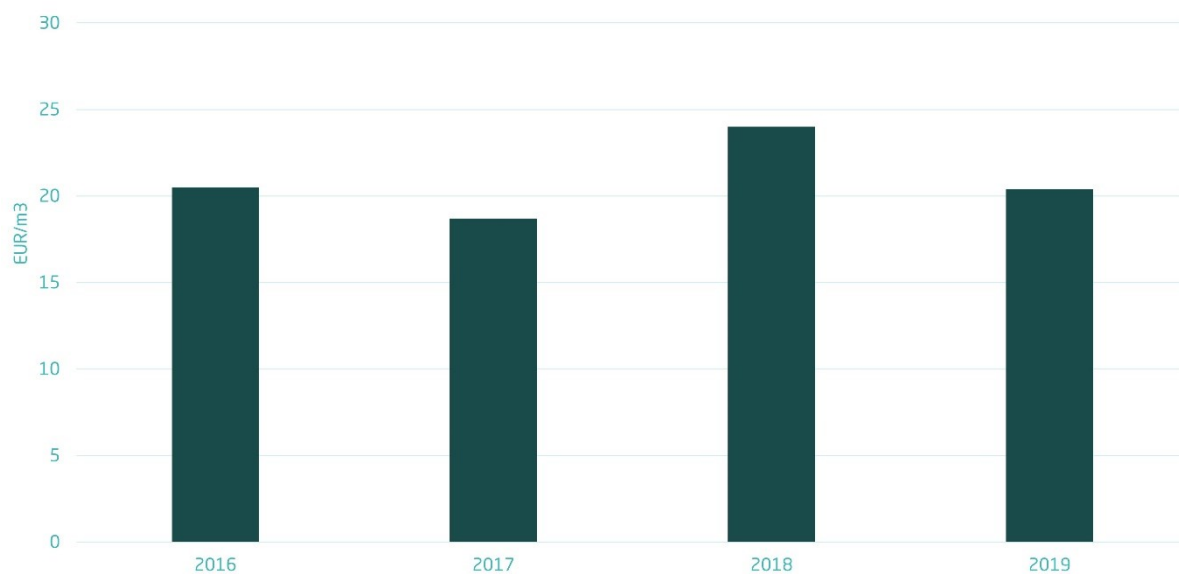
Vir: SIDG

Slika 17: Obseg letne gozdne proizvodnje (vir: SiDG)

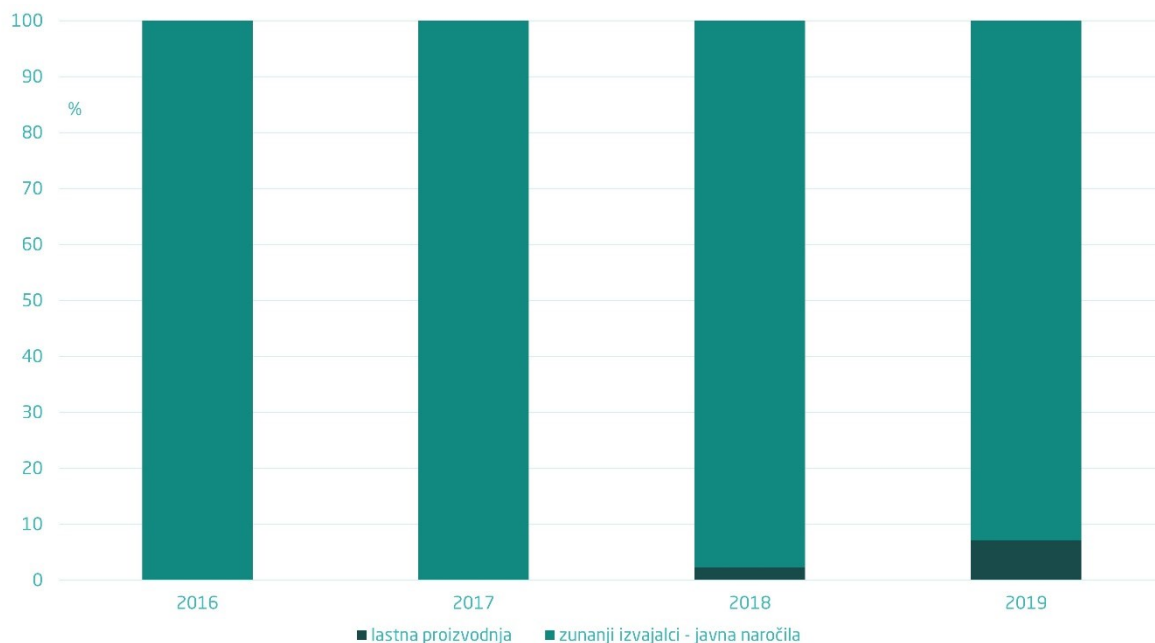
Vir: SiDG

Slika 18: Vrsta poseka v državnih gozdovih (vir: SiDG)

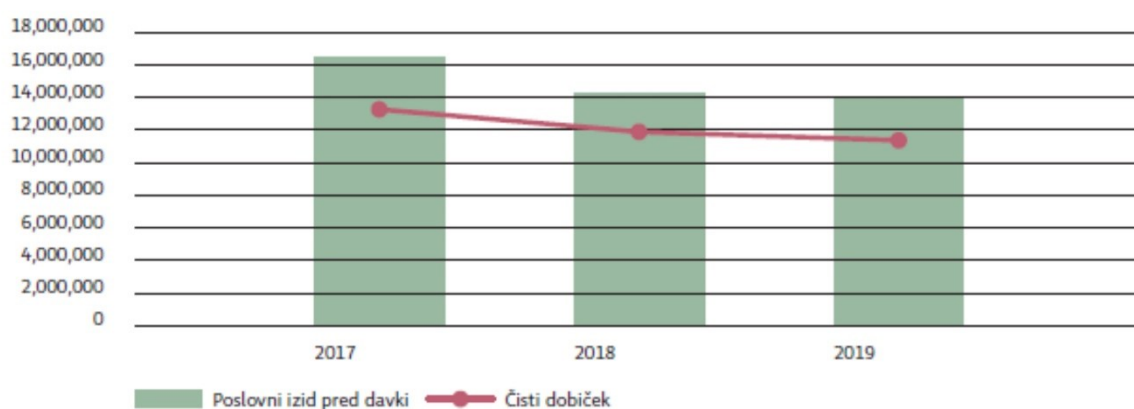
Vir: SiDG

Slika 19: Proizvodni stroški v €/m³ (proizvodni stroški: sečnja, spravilo, vlaganja v gozdove, gradnja gozdne infrastrukture) (vir: SiDG)

Vir: SIDG

Slika 20: Obseg lastne gozdne proizvodnje in najetih zunanjih izvajalcev (vir: SIDG)

Vir: SIDG

Slika 21: Poslovni izid družbe SIDG (v EUR) (vir: SIDG)

Cilj

Cilje gospodarjenja z državnimi gozdovi določa že ZGGLRS. ZGGLRS določa način gospodarjenja z državnimi gozdovi z namenom doseganja gospodarskih in razvojnih ciljev ter ciljev javnega interesa pri gospodarjenju z gozdovi ter ustvarjanje ugodnih razmer za razvoj gozdno-lesnih verig kot nosilcev trajnostnega razvoja in oblikovalcev zelenih delovnih mest.

Cilji gospodarjenja z državnimi gozdovi so naslednji:

1. ob upoštevanju načel trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja z državnimi gozdovi dosežati čim višji donos in kakovost gozdnih lesnih sortimentov;
2. prispevati k vzpostavitvi in razvoju gozdno-lesnih verig, promociji lesa in lesnih proizvodov ter oblikovanju zelenih delovnih mest;
3. dolgoročno povečevati površino državnih gozdov;
4. prispevati k doseganju ciljev razvoja podeželja, zlasti ohranjanja kmetij in podeželja v gorskem in hribovitem svetu z omejenimi možnostmi gospodarjenja;
5. prispevati k doseganju ciljev ohranjanja narave, zlasti k doseganju ciljev območij Natura 2000 in zavarovanih območij;
6. na področju gozdov, gozdarstva in lesarstva omogočati usposabljanje strokovnega osebja ter podpirati izobraževanje in znanstvenoraziskovalno delo;
7. izvajati prodajo lesa na panju v minimalnem obsegu.

Komentar

Iztekanje trajanja koncesijskih pogodb sredi leta 2016 je privedlo do spremembe modela upravljanja z državnimi gozdovi. Na podlagi Zakona o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije (ZGGLRS - Ur. list RS, št. 9/2016) je bila ustanovljena družba Slovenski državni gozdovi, d.o.o. (SiDG). Na družbo SiDG se je 1. julija 2016 preneslo gospodarjenje z gozdovi v lasti Republike Slovenije, s katerimi je do tedaj gospodaril Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, samo izkoriščanje gozdov pa je potekalo v okviru koncesijskih pogodb. Poleg koncesij, podeljenih nekdanjim gozdnim gospodarstvom, je bilo po letu 1996 na podlagi javnih razpisov podeljenih še deset posamičnih koncesij v skupni površini 850 hektarjev gozdov. Večina koncesijskih razmerij je potekla 30. 6. 2016, v letu 2021 je aktivnih še 9 manjših koncesij, ki so bile sklenjene v letih 2012, 2013 in 2014.

Republika Slovenija je z ustanovitvijo družbe SiDG v njeno gospodarjenje prenesla 234.986 ha gozdov, kar pomeni skoraj 12 % površine države oziroma 20 % vseh gozdov.

Družba SiDG je vzpostavila takšno organizacijo na področju gozdarstva, da pokriva celotno področje gozdov v lasti RS ter tudi vse glavne dejavnosti na področju gozdarstva (poleg vodenja storitev in odpreme GLS tudi gozdno gradbeništvo, gozdno proizvodnjo, certificiranje). Večino storitev za dela v državnih gozdovih družba SiDG naroča v skladu z zakonom, ki ureja javno naročanje. Družba naroča storitve prek dvostopenjskega postopka, in sicer v prvi stopnji družba SiDG s ponudniki, ki jim je priznala sposobnost, sklene okvirni sporazum ter v drugi stopnji prek odpiranja konkurence z najugodnejšim ponudnikom sklepa pogodbo za samo izvedbo del.

Družba SiDG je za opravljanje aktivnosti v zvezi z upravljanjem z gozdovi z Vlado Republike Slovenije sklenila Pogodbo o upravljanju gozdov v lasti Republike Slovenije. Pogodba podrobneje določa:

- pripravo letnega načrta upravljanja državnih gozdov, v katerem so količinsko in vrednostno opredeljeni podatki o sečnji in spravilu lesa, o potrebnih gojitvenih in

varstvenih delih, delih za krepitev ekoloških in socialnih funkcij ter gradnji in vzdrževanju gozdne infrastrukture;

- obračun in način plačevanja letnega nadomestila Republiki Sloveniji za upravljanje gozdov, ki znaša 20 % prihodkov od zaračunane prodaje lesa iz državnih gozdov;
- naloge v zvezi z izvajanjem preostalih koncesijskih razmerij (družba SiDG ima v tej zvezi podeljeno javno pooblastilo);
- naloge poročanje in nadzor pri upravljanju z gozdovi v lasti Republike Slovenije.

Družba je pri gospodarjenju z državnimi gozdovi zavezana k uresničevanju načrtov za gospodarjenje z gozdovi na enak način, kot vsi drugi lastniki gozdov v Republiki Sloveniji. Sočasno je zavezana k izpolnjevanju ciljev, ki jih določa ZGGLRS:

1. ob upoštevanju načel trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja z državnimi gozdovi dosegati čim višji donos in kakovost gozdnih lesnih sortimentov;
2. prispevati k vzpostavitvi in razvoju gozdno-lesnih verig, promociji lesa in lesnih proizvodov ter oblikovanju zelenih delovnih mest;
3. dolgoročno povečevati površino državnih gozdov;
4. prispevati k doseganju ciljev razvoja podeželja, zlasti ohranjanja kmetij in podeželja v gorskem in hribovitem svetu z omejenimi možnostmi gospodarjenja;
5. prispevati k doseganju ciljev ohranjanja narave, zlasti k doseganju ciljev območij Natura 2000 in zavarovanih območij;
6. na področju gozdov, gozdarstva in lesarstva omogočati usposabljanje strokovnega osebja ter podpirati izobraževanje in znanstvenoraziskovalno delo;
7. izvajati prodajo lesa na panju v minimalnem obsegu.

Upravljanje z državnimi gozdovi obsega poleg opravljanja sečnje in spravila tudi vlaganja v gozdove, ki so v obliki gozdnogojitvenih in varstvenih del ter del na področju gozdne infrastrukture. Vlaganja v gozdnogojitvena in varstvena dela naj potekajo na podlagi usmeritev iz gozdnogospodarskih načrtov, in sicer se letno opravi obseg, kot je predpisan z veljavnimi gozdnogospodarskimi načrti. Vlaganja v gozdno infrastrukturo obsegajo vsa dela novogradenj in rekonstrukcij ter popravil obstoječe infrastrukture. Vlaganja v infrastrukturi se opravljajo na področju gozdnih cest, gozdnih vlak in drugih infrastrukturnih objektih.

Družba SiDG je vzpostavila takšno organizacijo na področju gozdarstva, da pokriva celotno področje gozdov v lasti RS ter tudi vse glavne dejavnosti na področju gozdarstva (poleg vodenja storitev in odpreme GLS tudi gozdno gradbeništvo, gozdno proizvodnjo, certificiranje).

Delo na področju gozdarstva je bilo od ustanovitve zaznamovano predvsem s sanacijo v ujmah poškodovanih gozdov. Šele v letu 2020 je delež sanitarne sečnje v strukturi celotnega poseka dosegel bistveno nižjo vrednost. Poleg žledoloma leta 2014 so tudi gozdove v lasti RS zaznamovale gradacije podlubnikov ter dva vetroloma iz decembra leta 2017 ter oktobra 2018. V prvi polovici leta 2019 je sanacija gozdov imela bistveno manjši vpliv na obseg in strukturo sečenj, saj se je že v prvih dveh mesecih zaključila sanacija vetroloma iz decembra 2017. Vse ujme in gradacije podlubnikov so imele za posledico povečan obseg sanitarnih sečenj, manjši obseg rednih sečenj ter spremenjeno strukturo gozdnih lesnih sortimentov s slabšo kvaliteto. Zaradi izjemnega povečanja obsega sanitarnih sečenj je bilo treba prilagoditi tudi druga vlaganja, ki so bila v obliki gozdnogojitvenih in varstvenih del ter del na področju

gozdne infrastrukture. Z upadanjem obsega sanacijskih sečenj so se v letu 2020 začela bistveno povečevati vlaganja v gozdove, ki se bodo verjetno nadaljevala še v prihodnjih letih.

Družba SiDG je zavezana k javnemu naročanju storitev na trgu. V prvih letih delovanja je bil celoten obseg del v gozdovih opravljen skoraj izključno z zunanjimi izvajalci. Družba SiDG je naročala storitve sečnje in spravila, gozdnogojitvenih in varstvenih del, del gozdnega gradbeništva ter del transporta GLS na podlagi pravil, ki jih je sprejela Vlada Republike Slovenije. Vse navedene storitve je družba SiDG naročala na podlagi dvofaznega postopka, in sicer je z izbranimi ponudniki, ki jim je priznala sposobnost, sklenila okvirni sporazum ter v nadaljevanju med njimi odpirala konkurenco. Z javnim naročanjem storitev je družba SiDG dosegla nižje cene za opravljene storitve, kot jih je pričakovala oziroma kot kažejo sami normativi (tudi normativi, uporabljeni za potrebe obračunavanja koncesijske dajatve). Večji problem je bilo javno naročanje storitev v času opravljanja sanacijskih del v gozdovih in s tem povezanih problemov pri pravočasni izvedbi upravnih odločb.

Družba SiDG od ustanovitve posluje pozitivno. Poslovni izid in čisti dobiček sicer nakazujeta padajoči trend, ki pa je bil v veliki meri odvisen od obsega sanitarnega poseka ter obsega celotnega poseka, ki je predviden z načrti za gospodarjenje z gozdovi. Večino poslovnih prihodkov družbe namreč dosega prodaja gozdno lesnih sortimentov.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p data-bbox="204 1265 497 1339">Stanje kazalnika napreduje v smeri cilja</p>	Vse zakonske cilje gospodarjenja z državnimi gozdovi je težko kvantificirati. Kljub temu ocenjujemo, da gospodarjenje z državnimi gozdovi napreduje v smislu doseganja vse sedmih ciljev. Pomembno je tudi dejstvo, da se obseg gozdne proizvodnje in vsa vlaganja v gozdove določajo na podlagi gozdnogospodarskih načrtov in ni v celoti odvisna od poslovnih odločitve upravljavca državnih gozdov.

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Cilje gospodarjenja z državnimi gozdovi določa že ZGGLRS. ZGGLRS določa način gospodarjenja z državnimi gozdovi z namenom doseganja gospodarskih in razvojnih ciljev ter ciljev javnega interesa pri gospodarjenju gozdovi ter ustvarjanje ugodnih razmer za razvoj gozdno-lesnih verig kot nosilcev trajnostnega razvoja in oblikovalcev zelenih delovnih mest.

Družba SiDG enkrat letno Državnemu zboru pošlje letno poročilo o poslovanju v preteklem letu, ki temelji na prikazu doseganja ciljev gospodarjenja z državnimi gozdovi, kot jih določa ZGGLRS.

Druge zakonodajne podlage:

Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)

Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 9/16 in 36/21 – ZZIRDKG)

Izvor baze podatkov:

Letna poročila o doseganju ciljev gospodarjenja z državnimi gozdovi

Skrbnik podatkov:

Družba Slovenski državni gozdovi d.o.o. (SiDG)

Datum zadnjega zajema podatkov:

Avgust 2020 - podatki za poslovno leto 2019

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik:

Podatki, pridobljeni na podlagi poslovnih poročil družbe. Poročila se pripravljajo letno.

Metodologija obdelave podatkov:

Podatki so uporabljeni neposredno. Izračunani so deleži.

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Prednost kazalnika je v enotnem načinu zbiranja podatkov od ustanovitve družbe SiDG (1.7.2016) in njihovi vsakoletni objavi v okviru poročanja.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:

Podatki so objavljeni po opravljeni reviziji letnega poslovnega poročila družbe (skladno z Zakonom o gospodarskih družbah).

- Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):

Podatki so zanesljivi. Težje pa so primerljivi za obdobje pred 2016. V obdobju koncesij je podatke o gospodarjenju z državnimi gozdovi objavljala Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS.

- Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):

Projekcije v kazalnik niso vključene.

- o Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 2
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 3
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z zakonodajo EU, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 2
 - Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 3
 - Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): 1

Druge opombe:

Viri

Letno poročilo o poslovanju v letu 2016, ki temelji na prikazu doseganja ciljev gospodarjenja z državnimi gozdovi. 2017. Kočevje, SiDG d.o.o.

Letno poročilo o poslovanju v letu 2017, ki temelji na prikazu doseganja ciljev gospodarjenja z državnimi gozdovi. 2018. Kočevje, SiDG d.o.o.

Letno poročilo o doseganju ciljev gospodarjenja z državnimi gozdovi za leto 2018. 2019. Kočevje, SiDG d.o.o.

Letno poročilo o doseganju ciljev gospodarjenja z državnimi gozdovi za leto 2019. 2020. Kočevje, SiDG d.o.o.

Tokovi okroglega lesa

Špela Ščap

Področja

Biogospodarstvo / Trg lesa in lesnih proizvodov

Ključno sporočilo

Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov (GLS) je bila najvišja v času obsežnih naravnih motenj v gozdovih (2014–2019), ko je bila močno povečana sanitarna sečnja. Pred naravnimi motnjami (2010–2013) je povprečna proizvodnja GLS znašala 3,32 milijona m³. Proizvodnja GLS je v letu 2016 dosegla rekordno vrednost (5,5 milijona m³). V letu 2020 se je predvsem zaradi manjšega obsega sanitarnih sečenj proizvodnja GLS zmanjšala (za 16 % v primerjavi z letom 2019).

Izvoz GLS sledi proizvodnji z rekordom v letu 2016, ko je dosegel več kot 3 milijone m³. Po tem letu izvoz okroglega lesa pada, največji padec je bil zabeležen v letu 2019, ko se je izvoz glede na predhodno leto zmanjšal za 28 %.

Poraba okroglega lesa med leti niha in je odvisna od obsega letne proizvodnje ter zunanjetrgovinske bilance lesa. Od leta 2018 naprej je poraba okroglega lesa znašala čez 3 milijone m³, od tega je bilo porabe slovenskega lesa v povprečju okrog 80 %. Poraba okroglega industrijskega lesa pa je v enakem obdobju znašala čez 2 milijona m³.

Definicija

Kazalnik prikazuje proizvodnjo gozdnih lesnih sortimentov, zunanjo trgovino ter porabo letih. Podatki so prikazani za obdobje 1999–2020. Podatki za leto 2020 so začasni, končni bodo na voljo jeseni 2021.

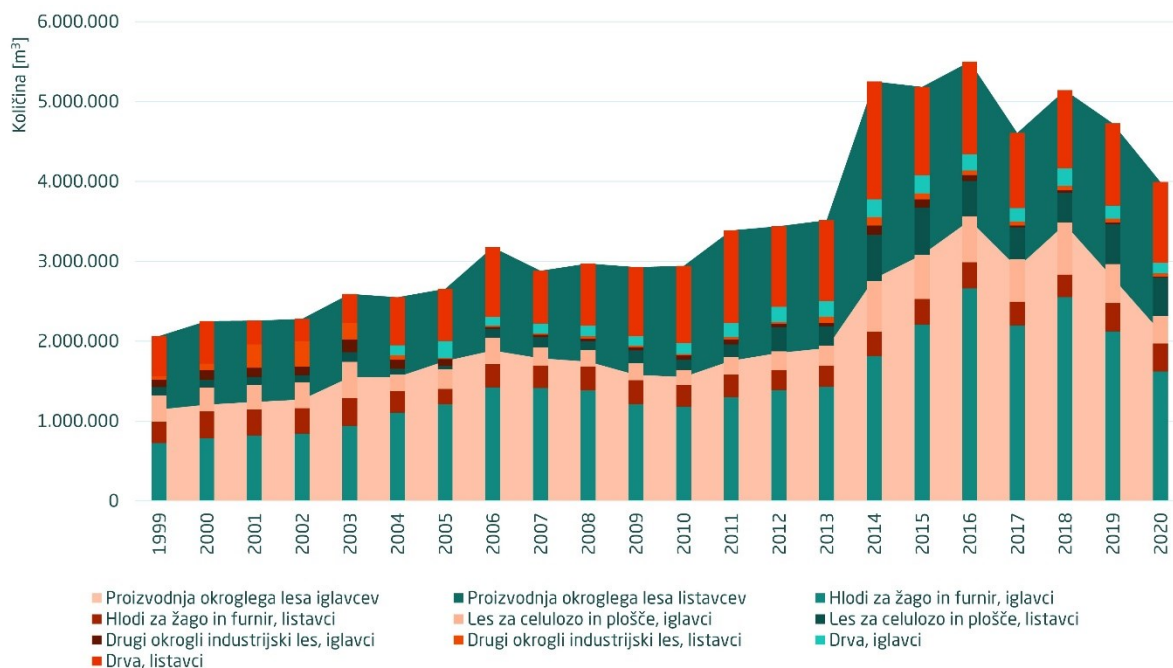
Gozdni lesni sortimenti so posekan les gozdnih drevesnih vrst, in sicer s skorjo ali brez nje, in obsegajo: les v okrogli obliki, razcepljen ali v drugi obliki (veje, korenine, panji in tvorbe), ter lesne sekance iz lesa, pridobljenega neposredno v gozdu.

Gozdni lesni sortimenti se delijo glede na namen rabe. V nadaljevanju navajamo osnovno delitev z definicijami, ki so povzete po vprašalniku Joint Forest Sector Questionnaire, s katerim se v mednarodnih statistikah zbirajo podatki za potrebe organizacij FAO, UNECE, Eurostat in ITTO. Okrogli les se na prvem nivoju deli na industrijski (tehnični) okrogli les in les za kurjavo. Podrobnejša delitev s prevodom definicij je naslednja:

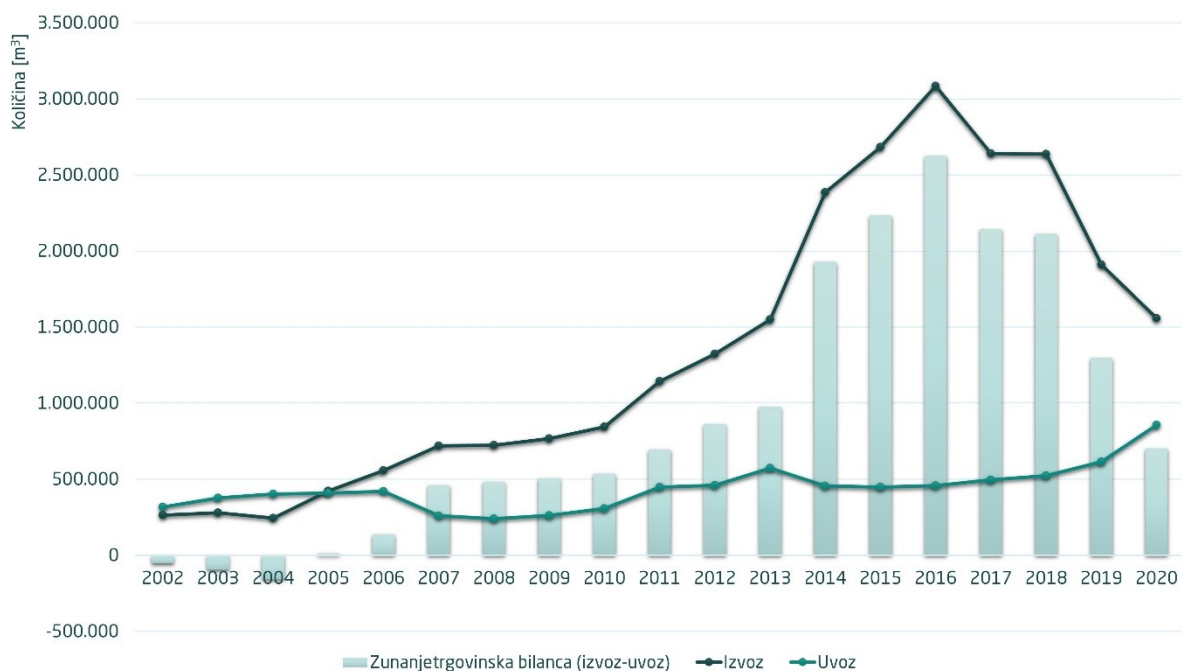
- Okrogli les je les, ki je bil posekan ali kako drugače pridobljen ali odstranjen. Obsega ves les, pridobljen iz sečenj, npr. količine, posekane v gozdovih, in količine dreves izven gozda, vključno naravne izgube, izgube pri sečnji in spravilu v določenem obdobju, koledarskem letu ali gozdarskem letu. Vključuje ves les, ki je bil pridobljen z ali brez skorje, in sicer les v okrogli obliki, razcepljen, grobo prizmiran ali v drugi obliki

- (npr. veje, korenine, panji in tvorbe), in les, ki je grobo oblikovan ali priostren. Je celota, ki vključuje les za kurjavo, les za oglje in industrijski (tehnični) okrogli les.
- Les za kurjavo (vključuje tudi les za oglje) je okrogli les, ki bo uporabljen kot gorivo za namene, kot so kuhanje, ogrevanje, proizvodnja toplote in/ali proizvodnja energije. Vključuje les, pridobljen iz debel, vej ali drugih delov drevesa (če so pridobljeni za gorivo), in les, ki bo uporabljen za proizvodnjo oglja (n.pr. v kopah ali mobilnih pečeh). Volumen okroglega lesa, ki se uporablja pri proizvodnji oglja, je ocenjen z uporabo faktorja 6,0 za pretvorbo teže 1t oglja v volumen uporabljenega okroglega lesa (izražen v m³). Les za kurjavo zajema tudi lesne sekance, ki se uporabljajo kot gorivo, če so bili proizvedeni neposredno (npr. v gozdu) iz okroglega lesa. Ne zajema pa lesnega oglja.
 - Okrogli industrijski les zajema ves okrogel les razen lesa za kurjavo. Deli se v tri skupine in sicer:
 - Hlodi za žago in furnir so okrogli les, ki bo razžagan (ali skobljan) po dolžini, namenjen za izdelavo žaganega lesa ali železniških pragov ali uporabljen pri proizvodnji furnirja (običajno z luščenjem in rezanjem). Zajema okrogli les (ne glede na to, ali je oz. ni grobo prizmiran), ki bo uporabljen tudi za naslednje namene: za izdelavo dog in skodel in druge posebne tipe okroglega lesa (npr. izrastki in korenine) za proizvodnjo furnirja. Poroča se v kubičnih metrih brez skorje. Dodatna razlaga: v to kategorijo spada okrogli les za proizvodnjo žaganih ali skobljanih tramov in "embalažni" les, če bo razžagan.
 - Les za celulozo in plošče je okrogli les, ki bo uporabljen v proizvodnji celuloze, ivernih plošč ali vlaknenih plošč. Zajema okrogli les (z ali brez skorje), ki bo uporabljen za te namene v obli ali razcepljeni obliki ali v obliki lesnih sekancev, ki so narejeni neposredno iz okroglega lesa. Poroča se v kubičnih metrih brez skorje. Dodatna razlaga: v to kategorijo spada tudi brusni les.
 - Drug okrogli industrijski les je okrogli les (neobdelan les), ki ne spada med hlode za žago, hlode za furnir in/ali les za celulozo in plošče. Zajema okrogli les, ki bo uporabljen za drogove, pilote, stebre, ograje, jamske opornike ("jamski les"), za pridobivanje tanina in destilacijo ter druge namene. Poroča se v kubičnih metrih brez skorje. Dodatna razlaga: v to kategorijo spadajo tudi druge oblike lesa drobnejših sortimentov, ki ne spadajo v zgornji kategoriji.

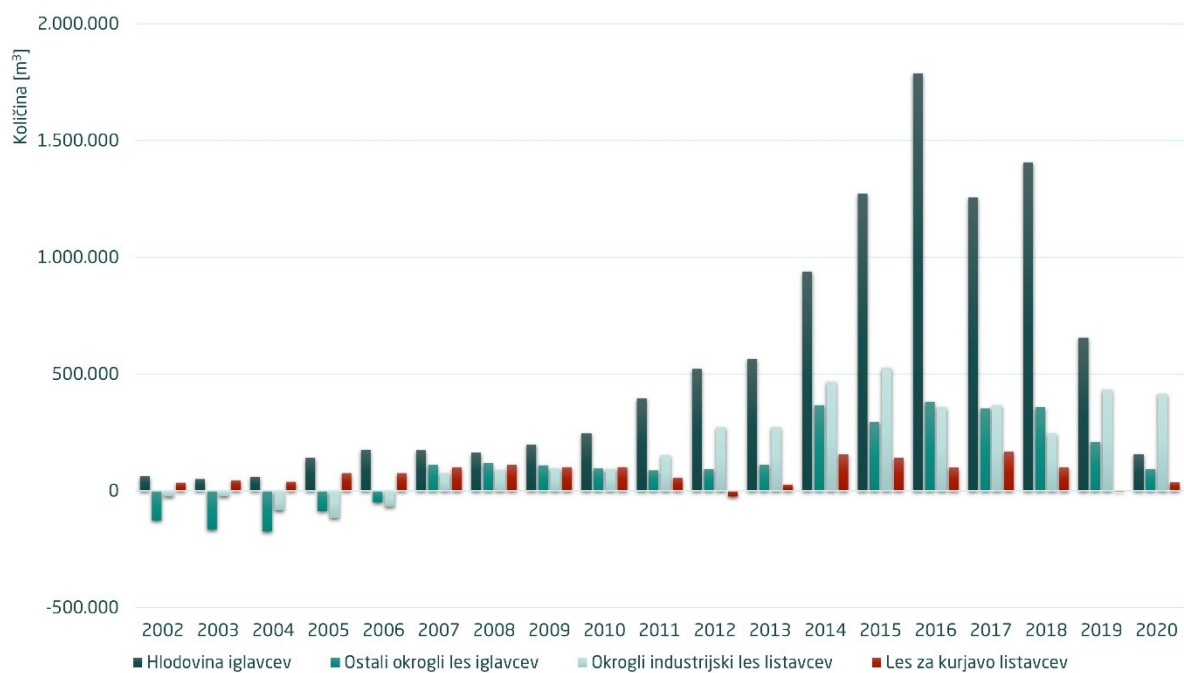
Grafi z virom podatkov

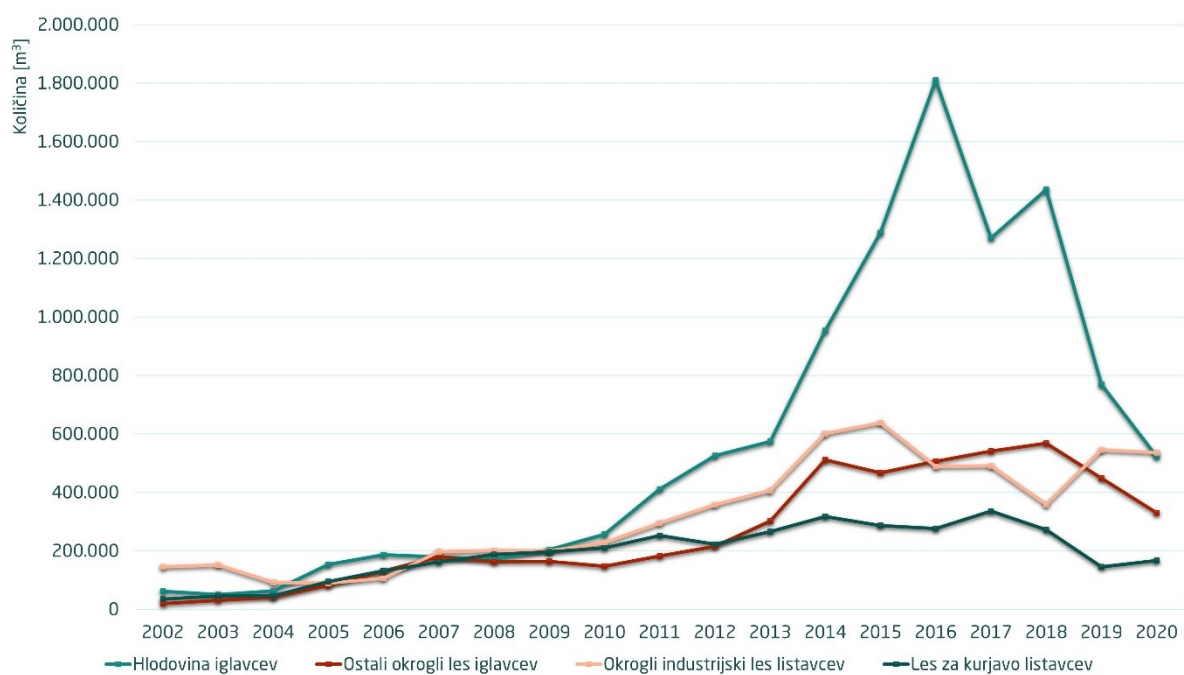
Slika 22: : Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov v Sloveniji v obdobju 1994–2020 (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in Statistični urad RS (SURS))

Slika 23: Izvoz, uvoz in zunanjetrgovinska bilanca gozdnih lesnih sortimentov v Sloveniji v obdobju 2002–2020 (vir: Statistični urad RS (SURS))

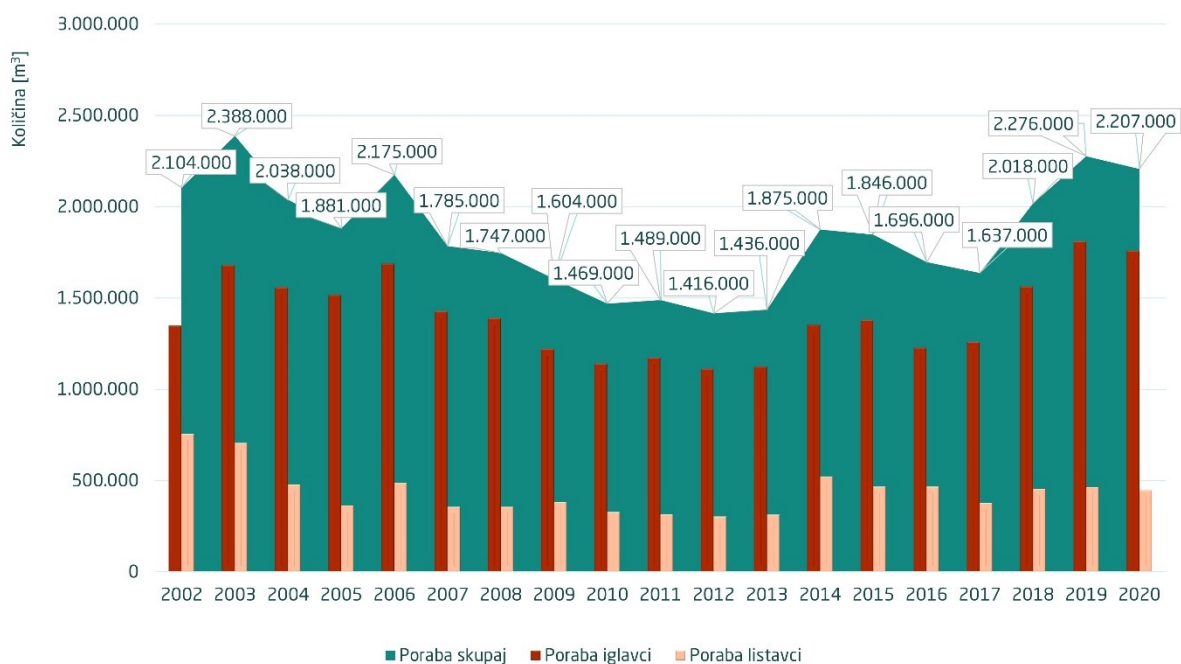
Slika 24: Zunanjetrgovinska bilanca (izvoz-uvoz) posameznih kategorij gozdnih lesnih sortimentov v Sloveniji v obdobju 2002 – 2020 (vir: Statistični urad RS (SURS))

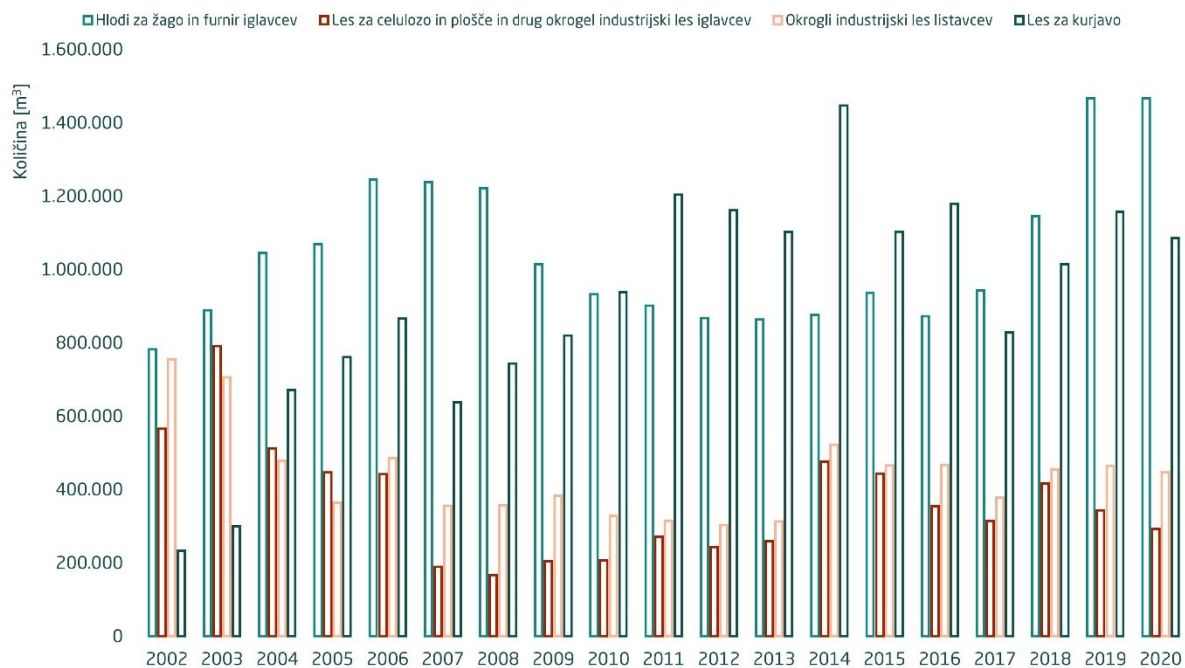
Slika 25: Izvoz posameznih kategorij gozdnih lesnih sortimentov v Sloveniji v obdobju 2002–2020 (vir: Statistični urad RS (SURS))

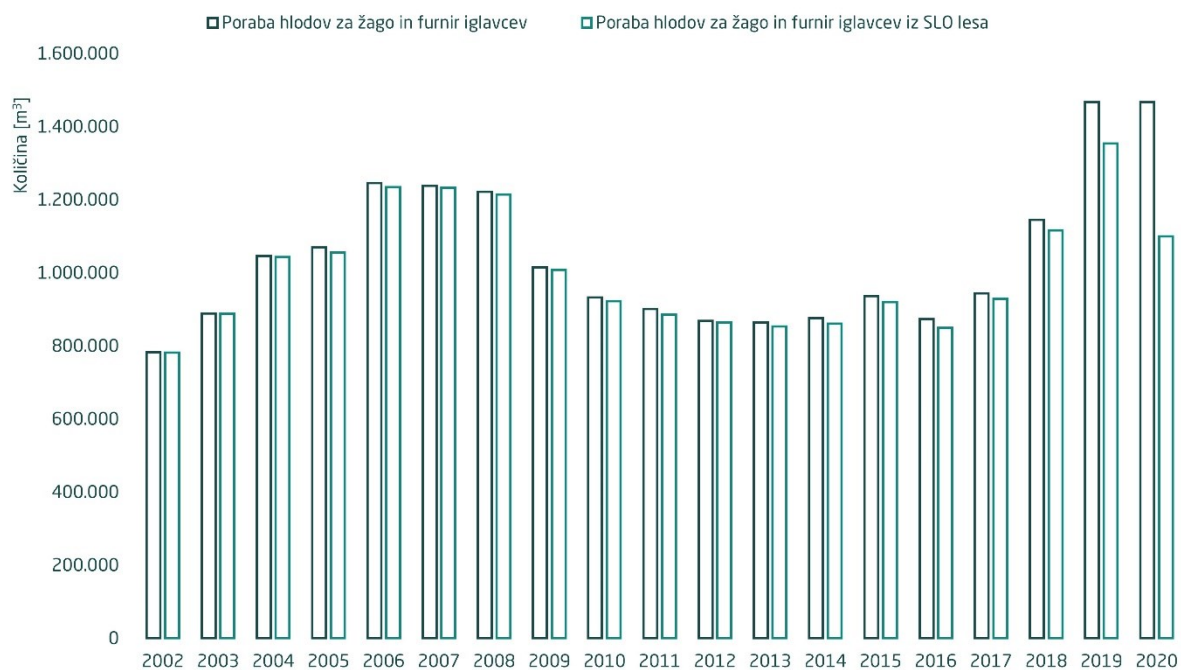
Slika 26: Uvoz posameznih kategorij gozdnih lesnih sortimentov v Sloveniji v obdobju 2002–2020 (vir: Statistični urad RS (SURS))

Slika 27: Poraba okroglega industrijskega lesa v Sloveniji v obdobju 2002–2020. Podatki zajemajo naslednje kategorije: hlodi za žago in furnir, les za celulozo in plošče ter drug okrogli industrijski les (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in Statistični urad RS (SURS))

Slika 28: Poraba posameznih kategorij okroglega lesa v Sloveniji v obdobju 2002–2020 (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in Statistični urad RS (SURS))

Slika 29: Poraba slovenskega lesa hlovovine iglavcev v Sloveniji v obdobju 2002–2020 v primerjavi s celotno porabo tega lesa (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in Statistični urad RS (SURS))

Cilj

- Povečati izkoriščenost proizvodnega potenciala gozdnih rastišč. Z nego gozdov in pravočasnim obnavljanjem gozdnih sestojev povečati kakovost gozdnih lesnih sortimentov.
- Povečati rabo lesa in lesnih izdelkov v gradbeništvu in bivalnem okolju. Les in izdelki iz lesa naj postanejo vodilni material.
- Izboljšati organiziranost lastnikov gozdov; pospeševati kapitalsko povezovanje lastnikov gozdov za pridobivanje in predelavo lesa.
- Nadaljnje povečanje rabe lesa kot materiala in lesa slabše kakovosti oziroma lesnih ostankov kot energenta.

Komentar

Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov (GLS) iz slovenskih gozdov sledi trendom poseka. Proizvodnja GLS je bila najvišja v času obsežnih naravnih motenj v gozdovih, ko je bila močno povečana sanitarna sečnja, in sicer v obdobju 2014–2019. Pred naravnimi motnjami je za obdobje npr. 2010–2013 povprečna proizvodnja GLS znašala 3,32 milijona m³, od tega so s 53-odstotnim deležem prevladovali iglavci. Proizvodnja GLS je v letu 2016 dosegla rekordno vrednost, nad 5,5 milijona m³. V letu 2020 se je predvsem zaradi manjšega obsega sanitarnih sečenj proizvodnja GLS zmanjšala, in sicer za 16 % v primerjavi z letom 2019. V strukturi proizvodnje GLS iglavcev prevladuje kategorija hlodi za žago in furnir (v zadnjih petih letih s 75-odstotnim deležem), pri listavcih pa s povprečno 56-odstotnim deležem, medtem ko v zadnjih petih letih prevladuje les za kurjavo oz. drva. Glede na lastništvo gozdov prevladuje proizvodnja GLS iz zasebnih gozdov, in sicer v obdobju 2016–2020 s povprečno 73 %.

Izvoz okroglega lesa se med leti precej spreminja; največ količin smo izvozili v času največjih naravnih motenj v gozdovih po drugi svetovni vojni, z rekordnim izvozom v letu 2016, ko je dosegel več kot 3 milijone m³. Po tem letu izvoz okroglega lesa pada, največji padec je bil zabeležen v letu 2019, ko se je izvoz glede na predhodno leto zmanjšal za 28 % in je znašal manj kot 2 milijona m³. V letu 2020 je izvoz okroglega lesa znašal dobrih 1,55 milijona m³, kar je najmanj vse od leta 2014. Drugače je z uvozom, ki je med leti bolj stabilen, s trendom povečevanja v zadnjih letih (854.000 m³ v letu 2020), še posebej pri hlodovini iglavcev (+224 % v 2020 v primerjavi z letom 2019). Značilnosti zunanje trgovine okroglega lesa najbolje prikazuje neto zunanja trgovina, ki se izračuna bilančno (izvoz-uvoz). Rekordni zunanjetrgovinski presežek je bil leta 2016, ko je znašal 2,63 milijona m³. V letih 2019 in 2020 se je zunanjetrgovinski presežek okroglega lesa izrazito zmanjšal. Največji zunanjetrgovinski presežek je že skoraj dve desetletji pri kategoriji hlodi za žago in furnir iglavcev, z izjemo leta 2020, ko je zunanjetrgovinski presežek tega lesa prvič po letu 2005 znašal manj kot 160.000 m³. Glavni izvozni trg nepredelanega okroglega lesa iz Slovenije sta Avstrija in Italija. V prvo izvažamo predvsem hlodovino iglavcev, v drugo okrogli industrijski les listavcev. Leta 2020 smo okrogli les uvažali v Slovenijo v glavnem iz Hrvaške, Češke republike, Italije in Avstrije. Iz Hrvaške smo uvažali predvsem okrogli industrijski les listavcev, iz Češke republike in Italije hlodovino iglavcev, iz Avstrije pa celulozni les iglavcev.

Poraba okroglega lesa med leti niha in je odvisna od obsega letne proizvodnje ter zunanjetrgovinske bilance lesa. Od leta 2018 naprej je poraba okroglega lesa znašala čez 3 milijone m³, od tega je bilo porabe slovenskega lesa v povprečju okrog 80 %. V strukturi

porabe nepredelanega okroglega lesa prevladuje poraba industrijskega lesa (tj. hlodi za žago in furnir, les za celulozo in plošč ter drug okrogli industrijski les), in sicer s povprečno 67 % v zadnjih letih. Ta delež je bil nižji (povprečno 57 %) v obdobju 2011–2016, ko je bila zabeležena rekordno visoka poraba lesa za kurjavo, in sicer v povprečju 1,20 milijona m³. V strukturi porabe okroglega industrijskega lesa v obdobju 2011–2020 prevladuje poraba hlodov za žago in furnir iglavcev, in sicer v celotnem obdobju s povprečno 58-odstotnim deležem, s povprečno 23-odstotnim deležem sledi poraba okroglega industrijskega lesa listavcev. Glede na skupino drevesnih vrst v strukturi porabe okroglega industrijskega lesa prevladujejo iglavci (v obdobju 2011–2020 s 77-odstotnim deležem). V Sloveniji je bila vse do leta 2019 celotna letna predelava hlodovine iglavcev izključno ali skoraj v celoti iz slovenskega lesa. V zadnjih dveh letih pa se poraba slovenske hlodovine iglavcev v skupni porabi tega lesa zmanjšuje; to lahko pojasnimo s pomanjkanjem tega lesa še posebej v lanskem letu ter zaradi obsežnih sanitarnih sečenj v bližnjih evropskih državah (npr. Češka, Italija, Avstrija) in posledično presežkov tega lesa na trgu in nizkih uvoznih cen teh sortimentov, zaradi katerih so žagarski obrati začeli uvažati ta les iz tujine. Drugače kot s hlodovino iglavcev je s celuloznim lesom iglavcev, kjer poraba slovenskega lesa dosega v zadnjih dveh letih le povprečno 27 % skupne porabe tega lesa. V obdobjih 2002–2011 ter 2014–2016 je bilo stanje precej drugačno, saj je večji del porabe tega lesa predstavljal les iz slovenskih gozdov. Poraba slovenskega okroglega industrijskega lesa listavcev, ki se predela v žagarskih obratih, furnirnicah, industriji lesnih plošč in drugih kompozitov, industriji mehanske celuloze in kemikalij, dosega v obdobju 2002–2020 povprečno 71 % celotne porabe tega lesa, z izjemo let 2005, 2010 in 2011, ko je bil ta delež nekoliko nižji.

Največ okroglega lesa v Sloveniji predelajo podjetja v industriji žaganega lesa (v letih 2019 in 2020 nad 1,6 milijona m³), od tega z več kot 80 % prevladuje predelava iglavcev. Sledijo industrije lesnih kompozitov, mehanske celuloze in kemikalij, ki skupno predelajo okrog pol milijona m³, od tega s povprečno več kot 50 % prevladuje les iglavcev. Velik porabnik okroglega lesa so gospodinjstva, ki porabijo nad milijon m³ lesa za kurjavo letno, vendar del tega izvira tudi iz negozdnih virov.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p>Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	<p>Obseg proizvodnje GLS iz zasebnih gozdov je še vedno premajhen glede na razpoložljive količine in je povečan le v letih obsežnih sanitarnih sečenj. Delež izvoza okroglega industrijskega lesa glede na proizvodnjo se v zadnjih dveh letih počasi zmanjšuje, vendar še vedno dosega polovico proizvodnje tega lesa (kjer upoštevamo, da del izvoza izvira tudi iz uvoza). Vrednost koeficienta poraba/proizvodnja okroglega industrijskega lesa se od leta 2016 naprej povečuje in po prvih ocenah v letu 2020 znaša 0,77, kar pomeni, da je kljub povečanju predelave še vedno poraba manjša od proizvodnje in je hkrati dosežen zunanjetrgovinski presežek. Za primer, v obdobju 2002–2005 je ta koeficient znašal nad 1,00. Trenutna vrednost koeficienta Slovenijo uvršča na rep evropskih držav, saj povprečna vrednost koeficienta drugih evropskih držav znaša 1,30. Če v Sloveniji ne bo večjih ujm, v prihodnje še ni pričakovati povečanja pridobivanja lesa ter zaradi omejenih kapacitet obratov primarnih predelovalcev lesa prav tako ni pričakovati drastičnega povečanja porabe okroglega lesa.</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o Nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Ur. l. RS, št. 111/2007)

Operativni program za izvajanje Nacionalnega gozdnega programa 2017–2021. 2017. Sklep Vlade RS na 146. redni seji z dne 31. 8. 2017.

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019. 2021. Sklep Vlade RS št. 34000-6/2020/4 z dne 14. 10. 2021.

Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020 »Les je lep«. 2012. Sklep Vlade RS št. 34000-1/2012/6 z dne 27. 6. 2012.

Druge zakonodajne podlage:

Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)

Zakon o državni statistiki (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01)

Izvor baze podatkov:

Podatki so zbrani iz različnih virov: SURS, individualna podjetja - večji predelovalci lesa, ZGS, SiDG.

Skrbnik podatkov:

Gozdarski inštitut Slovenije (GIS)

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP)

Statistični urad RS (SURS)

Datum zadnjega zajema podatkov

1.11. 2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatki so posodobljeni vsako leto, ko so na voljo končni podatki o strukturi proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov ter zunanji trgovini okroglega lesa.

Metodologija obdelave podatkov

Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov (GLS) je eden ključnih podatkov za spremljanje gospodarjenja z gozdovi. Struktura proizvodnje GLS se vodi v neto kubičnih metrih (medtem ko se posek v bruto m³), kjer so upoštevani tržni (komercialni) volumni GLS, brez upoštevanja nadmer pri dolžinah. Količina je pri nekaterih GLS izražena s skorjo, pri nekaterih pa brez nje. Glavni viri za izračunavanje strukture proizvodnje GLS so: družba SiDG d. o. o., ZGS, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS (SKZGRS – za podatke pred 2016), SURS in podjetja v lesnopredelovalni industriji.

Dinamika gibanj v zunanji trgovini je pomemben kazalnik stanja predelave in rabe lesa in posledično dodajanja dodane vrednosti domači obnovljivi surovini. Statistika zunanje trgovine zajema podatke o izvozu in uvozu blaga, to so podatki o blagu, ki ga Slovenija izvažava v druge države, in o blagu, ki ga uvažava iz drugih držav. Statistiko uvoza in izvoza blaga spremlja Statistični urad RS (SURS), podatke pa zbira Finančna uprava RS, natančneje Carinski urad RS (CURS). Od vstopa Slovenije v EU se podatki o blagovni menjavi Slovenije s tujino pridobivajo iz dveh ločenih sistemov: iz Ekstrastata ali statistike blagovne menjave z državami nečlanicami in iz Intrastata ali statistike blagovne menjave med državami članicami. V statistično raziskovanje Intrastat so vključena podjetja, ki v posamezni smeri trgovanja presežejo določen vrednostni prag. Poročanje o izvozu in uvozu blaga z državami nečlanicami EU temelji na carinskih deklaracijah, ki jih vodi FURS. V statistični zbirki Si-STAT so podatki o zunanji trgovini okroglega lesa na voljo po posameznih šifrah Kombinirane nomenklature (KN). Osnovni podatki so prikazani v merski enoti tona (torej govorimo o masi lesa), ki se prek pretvorbenih faktorjev lahko preračunajo v kubične metre (torej v volumen okroglega lesa).

Poraba okroglega lesa je deloma izračunana bilančno (proizvodnja + uvoz – izvoz), deloma pa so podatki pridobljeni od predelovalcev tega lesa. Analiza porabe okroglega lesa opisuje indikator stanja v primarni lesnopredelovalni industriji.

Informacije o kakovosti:

o Prednosti in slabosti kazalnika:

Kazalnik se na enak način zbira že dobro desetletje. Podatki o proizvodnji GLS so za državne gozdove povsem zanesljivi, za zasebne gozdove pa bi za natančne izračune potrebovali periodična in natančna zbiranja podatkov s strani žagarskih obratov, kmetijskih gospodarstev ter izvedbo popisa rabe lesa za kurjavo (drv) v Sloveniji. Pomanjkljivost kazalnika je tudi neupoštevanje pridobljenih količin lesa na površinah zunaj gozda. Podatki o zunanji trgovini so natančni, saj jih prek ustaljenega sistema zbira Carinski urad RS, statistiko pa spremlja SURS. Poraba okroglega lesa se delno izračunava bilančno, in sicer poraba=proizvodnja-izvoz+uvoz. Pri interpretaciji podatkov o porabi/predelavi okroglega lesa je potrebna previdnost, kajti del izvoza tega lesa izvira tudi iz uvoza.

o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:

• Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):

Podatki so za spremljanje trenda tokov lesa zanesljivi, njihova zanesljivost pa bi se povečala ob rednejših in natančnih popisih predvsem pridobivanja in rabe okroglega lesa v gozdovih v zasebni lasti.

• Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):

Projekcije v kazalnik niso vključene.

o Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 2

• Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 2

• Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z zakonodajo EU, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 1

• Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1

• Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

Kovač M., Ficko A., Ščap Š., Piškur M., Japelj A., Westergren M., Božič G. 2019. Katalog harmoniziranih kazalnikov za spremljanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in nacionalnega gozdnega programa v Republiki Sloveniji. Ljubljana, Gozdarski inštitut Slovenije: 86 str. <http://dirros.openscience.si/lzpisGradiva.php?id=10368>. [COBISS.SI-ID 5519526]

- Kranjc N., Piškur M. 2006. Tokovi okroglega lesa in lesnih ostankov v Sloveniji. Zbornik gozdarstva in lesarstva 80: 31–54.
- Piškur M. 2010. Proizvodnja, izvoz in uvoz okroglega lesa. Gozdarski vestnik 68(9): 442–445.
- Piškur M. 2012. Poraba industrijskega okroglega lesa v Sloveniji. Gozdarski vestnik 70(4): 179–182.
- Ščap Š. 2019. Zunanja trgovina z okroglim lesom v Sloveniji. WoodChainManager - InfoGozd. <https://wcm.gozdis.si/sl/novice/2021051012571292/zunanja-trgovina-z-okroglim-lesom-v-sloveniji/> (17.5.2022)
- Ščap Š., Piškur M. 2020. Izvoz in uvoz okroglega lesa. Korenina 2020 (14): 12-13. <https://sidg.si/index.php/menu-za-download-javnost?view=download&id=1699>. (17.5.2022)
- Ščap Š. 2020. Tokovi okroglega lesa v letu 2019. InfoGozd – Skrbno z gozdom 1(10): 15.
- Travnikar T., Bedrač M., Bele S., Kožar M., Moljk B., Brečko J., Pintar M., Zagorc B., Ščap Š. in sod. 2021. Travnikar T. (urednik). Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2020. Ljubljana: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: Kmetijski inštitut Slovenije.

Posek v slovenskih gozdovih

Špela Ščap

Področja

Pridobivanje lesa / Trg lesa in lesnih proizvodov

Ključno sporočilo

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) že od začetka svojega delovanja (1994) praviloma povečuje z GGN načrtovani možni posek. Tako se je možni posek na ravni države določen z GGN GGE v času delovanja ZGS povečal s 3.147.771 m³ (1994) na 7.129.761 m³ (2020) oziroma za 127 %.

Evidentirani posek v letih 2019 in 2020, ko ni bilo povečanih sanitarnih sečenj, dosega v povprečju 67 % možnega poseka po GGN, pri tem posek listavcev ne dosega niti polovice možnega poseka.

Delež sanitarne sečnje v skupnem poseku v letu 2020 je 42 % in je prvič po letu 2014 manjši od 50 %, kar je povezano z umirjanjem prenamnožitve podlubnikov in manjše poškodovanosti gozdov zaradi naravnih ujm v letih 2019 in 2020.

Definicija

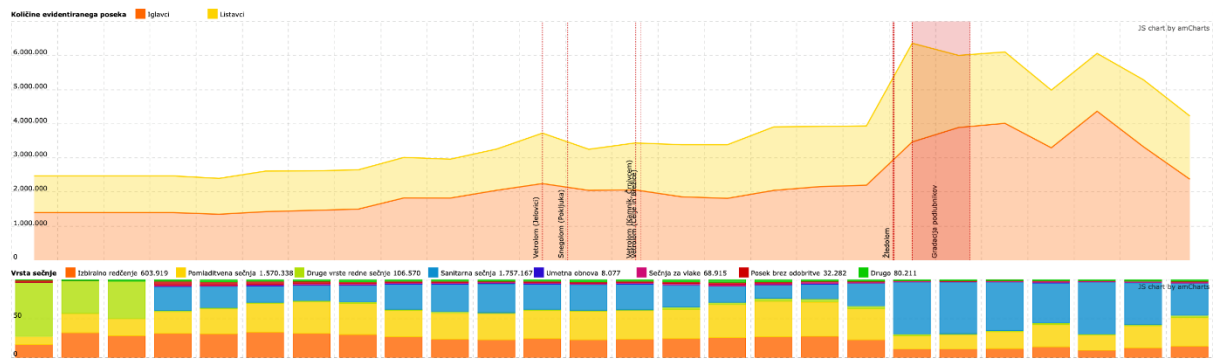
Kazalnik prikazuje strukturo poseka po vrstah sečnje. Podatki so prikazani za obdobje 1994–2020.

Gospodarjenje z gozdovi obsega opravljanje varstvenih in gojitvenih ter vseh drugih del, ki so potrebna za zagotavljanje ekoloških in socialnih funkcij gozdov, gradnjo in vzdrževanje gozdne infrastrukture, izkoriščanje in rabo gozdov ter razpolaganje z gozdovi.

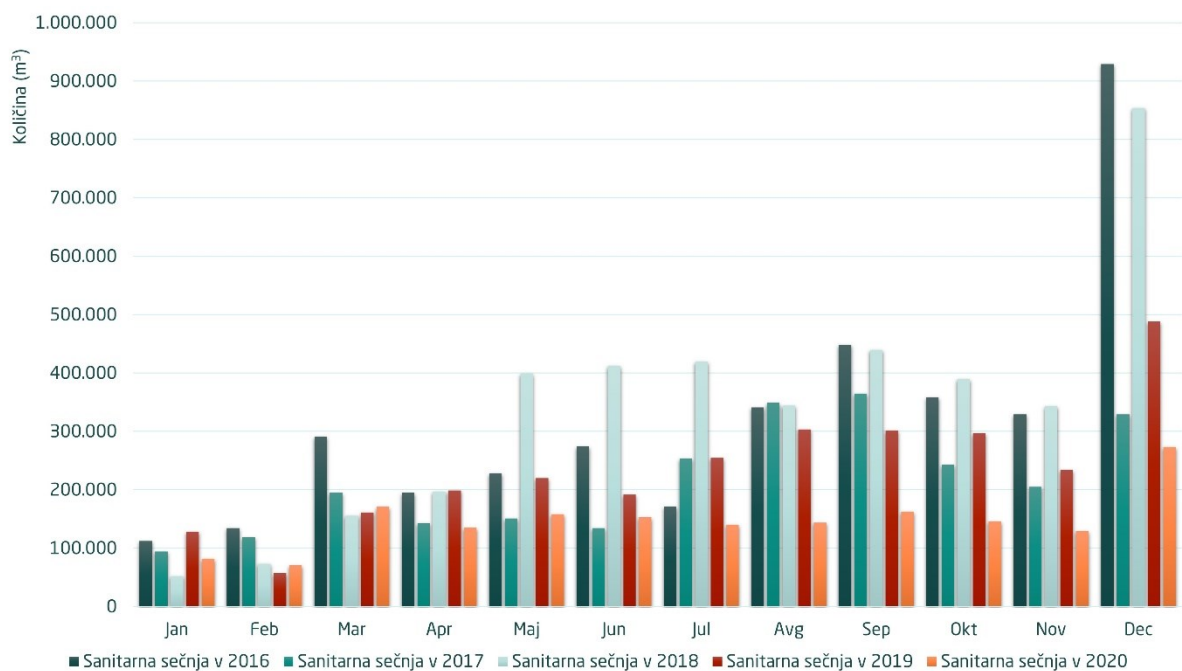
Možni posek je največja količina drevja v bruto m³, ki jo sme posekati lastnik gozda med veljavnostjo odločbe o poseku.

Evidenca o izdanih odločbah o poseku dreves, v kateri se vodijo naslednji podatki: (a) osebno ime in naslov ali firma in sedež ter davčna številka lastnika gozda, (b) vrsta odločbe (odločba o poseku dreves, odločba o sanitarni sečnji, dovoljenje za krčitev gozda), (c) številka in datum izdaje odločbe, (d) datum pravnomočnosti odločbe in obdobje veljavnosti odločbe, (e) vrsta in količina dreves za posek. Evidenco o izdanih odločbah o poseku dreves se vodi za opravljanje nadzora po Zakonu o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93). Evidenco vodi in upravlja v elektronski obliki Zavod za gozdove Slovenije (ZGS).

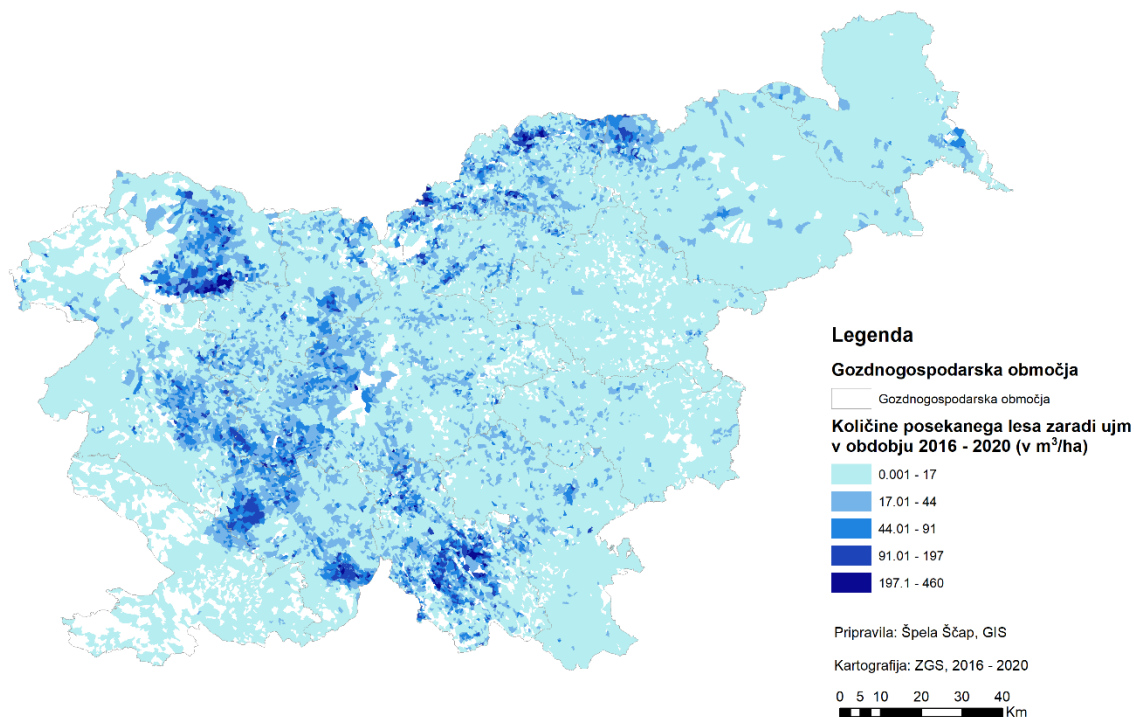
Grafi z virom podatkov

Slika 30: Evidentirani posek iglavcev in listavcev za obdobje 1995–2020, prikazan v bruto kubičnih metrih (m³) (vir: Zavod za gozdove Slovenije (ZGS), preračuni Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))

Slika 31: Mesečna dinamika sanitarne sečnje v slovenskih gozdovih v obdobju 2016–2020 (vir: Zavod za gozdove Slovenije (ZGS), preračuni Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))

Slika 32: Prostorski prikaz količin sanitarne sečnje v slovenskih gozdovih v obdobju 2016–2020 (posek je prikazan v enoti kubični meter na hektar; vir osnovnih podatkov Zavod za gozdove Slovenije (ZGS), obdelava Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))

Cilj

- Načrtovani možni posek, obseg sečenj in pridobivanja drugih gozdnih dobrin prilagoditi zmožnostim gozdov.
- Povečati realizacijo možnega poseka v gozdovih.
- Načrtovani možni posek v gozdovih naj na ravni Republike Slovenije doseže 75 odstotkov prirastka.

Komentar

Po podatkih Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) je posek v letu 2020 znašal dobrih 4,23 milijona m³, kar je 20 % manj kot v letu 2019. Posek v letu 2020 dosega le 59 % možnega poseka po gozdnogospodarskih načrtih, kar je najmanj v zadnjem 20–letnem obdobju. V strukturi poseka v letu 2020 so z nekaj manj kot 2,38 milijona m³ prevladovali iglavci, katerih posek se je sicer zmanjšal za 29 % v primerjavi z letom 2019. Posek listavcev se je v letu 2020 zmanjšal za 5 % v primerjavi z letom prej in je znašal nekaj manj kot 1,86 milijona m³. Nižji posek v letu 2020 je bil posledica predvsem manjšega obsega sanitarnih sečenj, saj je posek oslabeledih/poškodovanih dreves zaradi naravnih motenj (kjer so všteti tudi podlubniki) prvič po letu 2013 znašal manj kot 2 milijona m³. V državnih gozdovih je bilo v letu 2020 poseka nekaj manj kot 1,34 milijona m³ (32 % od skupnega poseka).

Na ravni Slovenije ZGS nima na voljo neoporečnih primerjav o doseganju možnega poseka po posameznih oblikah lastništva, saj se podatki o poseku nanašajo na trenutno lastništvo gozda, medtem ko se podatki o možnem poseku nanašajo na lastništvo, kot je bilo v času izdelave posameznih gozdnogospodarskih načrtov. Približni izračuni zadnjih let kažejo, da se posek v državnih gozdovih realizira blizu količine načrtovanega (možnega) poseka, posek v zasebnih gozdovih pa znatno nižje.

V letih 2012 in 2013, torej pred obsežnimi ujmami v slovenskih gozdovih, je prevladoval negovalni posek (t.j. izbiralno redčenje in pomladitvena sečnja), in sicer s povprečno 67 %. V obdobju 2014–2018, ko je potekala obsežna sanacija poškodovanih gozdov, je bil delež negovalnega poseka nizek (povprečno 32 %), izrazito pa se je povečal sanitarni posek, ki je v povprečju znašal več kot 3,74 milijona m³ oz. 63 % glede na skupni posek. Po letu 2018 se delež sanitarnega poseka v skupnem poseku pričakovano znižuje; v letu 2019 je le ta dosegal 54 %, v letu 2020 pa 42 %. Negovalni posek je v letih 2019 in 2020 predstavljal v povprečju 45 % glede na skupni posek.

Mesečna dinamika sanitarne sečnje kaže, da je bilo v obdobju 2016–2020 največ te vrste sečnje opravljene v mesecu decembru, vendar je glavni razlog povišanja količin v tem mesecu zaključevanje in urejanje evidenc ob koncu leta. V zadnjih petih letih je bilo sicer (brez upoštevanja decembra) največ sanitarne sečnje opravljene v mesecih avgust, september in oktober. V letu 2020 pri mesečni dinamiki sanitarne sečnje zbuja pozornost poletni in jesenski meseci, saj je bil na primer v obdobju julij do oktober posek v povprečju za 51 % manjši kot v povprečju enakih mesecev obdobja 2016–2019.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
<div data-bbox="300 1384 405 1541" style="text-align: center;"> </div> <p data-bbox="204 1559 497 1630">Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	<p data-bbox="528 1240 1382 1780">V obdobju 2014–2018 je bil povečan letni obseg poseka, vendar je glavni razlog za to sanacija poškodovanih gozdov zaradi pogostih ujm v gozdovih. Kljub povečanemu poseku v tem obdobju posek v povprečju še vedno ni dosegal celotnega možnega poseka po gozdnogospodarskih načrtih (GGN), temveč je ta delež znašal v povprečju 91 %. V letih 2019 in 2020 pa posek dosega v povprečju le 67 % možnega poseka po GGN (89 % iglavci in 49 % listavci). V letu 2020 je bila intenziteta sečnje večja v državnih gozdovih in je znašala 5,6 m³/ha, medtem ko je bila v zasebnih gozdovih in gozdovih v lasti lokalnih skupnosti 3,2 m³/ha. V primerjavi s povprečno intenziteto sečnje obdobja 2012–2013, ko je bil obseg poseka podoben letu 2020, je bila v državnih gozdovih intenziteta sečnje v letu 2020 za 22 % večja, v drugih gozdovih pa za 2 % večja.</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o Nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Ur. l. RS, št. 111/2007)

Druge zakonodajne podlage:

Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)

Izvor baze podatkov:

Podatki so zbrani iz virov: ZGS

Skrbnik podatkov:

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS)

Datum zadnjega zajema podatkov

22.11.2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatki so posodobljeni vsako leto, ko so na voljo končni podatki o evidentiranem poseku, ter ko je objavljeno Letno poročilo o gozdovih.

Metodologija obdelave podatkov

Podatki o evidentiranem poseku v slovenskih gozdovih so na podlagi izdanih odločb o poseku zbrani s pomočjo programskega orodja Timber, s katerim ZGS vodi enotno evidenco poseka vse od leta 1994. Ta podatkovna zbirka vsebuje podatke o lokaciji poseka (gozdnogospodarsko območje, gozdnogospodarski odsek, parcela), času izdane odločbe (leto, mesec), vrsti poseka, številu in volumnu posekanih dreves po debelinskih stopnjah in drevesnih vrstah. Količina poseka se vodi v merski enoti bruto kubični meter.

Informacije o kakovosti

o Prednosti in slabosti kazalnika:

Kazalnik se na enak način vodi/zbira že od leta 1994 naprej. Podatki o evidentiranem poseku so točni in na letni ravni prikazujejo trende gibanja obsega poseka v slovenskih gozdovih. Na mesečni ravni pa podatki ne kažejo povsem realnega gibanja poseka. Izraziti so predvsem podatki za mesec december, saj se v tem mesecu dokončno popolnijo in vsebinsko uskladijo in zaključijo evidence poseka za tekoče leto. Hkrati je treba opozoriti, da analize meritev na stalnih vzorčnih ploskvah (SVP) v nekaterih predelih Slovenije kažejo višji posek kot evidence. Vzrokov za to je več, eden glavnih sta dodaten posek dreves na deloviščih, predvsem lesa za kurjavo listavcev, ki jih lastniki gozdov ne javijo svojim revirnim gozdarjem, ter način metode zbiranja podatkov (vzorčna metoda), ki lahko zajame le del poseka.

o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:

• Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):

Podatki o evidentiranem poseku so zanesljivi.

• Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):

Projekcije v kazalnik niso vključene.

- o Skupna ocena (*(1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)*):1
 - Relevantnost (*1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno*): 2
 - Točnost (*1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki*): 1
 - Časovna primerljivost (*1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov*): 1
 - Prostorska primerljivost (*1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni*): 1

Druge opombe:

Viri

Zavod za gozdove Slovenije. Letna poročila o gozdovih za obdobje 2012–2020.

Zavod za gozdove Slovenije. Podatkovna baza o evidentiranem poseku, Timber, 1994–2020.

Odkup lesa iz zasebnih gozdov

Špela Ščap

Področja

Pridobivanje lesa / Trg lesa in lesnih proizvodov

Ključno sporočilo

Odkup gozdnih lesnih sortimentov (GLS) med leti niha in je odvisen predvsem od obsega poseka v gozdovih v zasebni lasti. Najvišji odkup je bil v obdobju 2015–2018, z rekordnimi zabeleženimi količinami 1,31 milijona m³ leta 2016. Kljub temu, da se v zadnjih letih delež odkupa hlodovine iglavcev zmanjšuje, ta še vedno sestavlja več kot polovico vsega letnega odkupa GLS. V zadnjih letih se v skupnem odkupu lesa iz zasebnih gozdov povečuje delež odkupa hlodovine listavcev ter lesa za plošče listavcev. Pri interpretaciji podatkov o količinah odkupa GLS iz zasebnih gozdov, ki jih spremlja Statistični urad RS (SURS), je potrebna previdnost, saj raziskava zajame le okrog polovico količin okroglega lesa, ki v enem letu vstopi na trg.

Odkupne cene GLS na kamionski cesti iz zasebnih gozdov na mesečni ravni spremljata SURS, in sicer za glavne skupine sortimentov, ter na vsako četrletje Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) za 38 sortimentov, razvrščenih v kakovostne razrede. Po podatkih SURS so se povprečne letne odkupne cene hlodovine iglavcev v zadnjem desetletju gibale med 57,41 EUR/m³ brez DDV (leto 2020) in 73,25 EUR/m³ brez DDV (leto 2013). Cene hlodovine iglavcev so v zadnjih dveh letih najnižje vse od leta 2010. Drugače je s hlodovino listavcev, ki v zadnjih letih narašča, najbolj izrazit dvig je opaziti pri hlodovini hrasta, katerega cena narašča že od leta 2012. V letu 2021 so se cene pri večini GLS tako v Sloveniji kot širše po svetu zvišale, najbolj izrazito pri hlodovini iglavcev. Po podatkih GIS so se cene GLS v maju 2021 v primerjavi z majem 2020 zvišale pri vseh 38 spremljanih GLS, najbolj pri hlodih smreke kakovostnega razreda C in D2, hlodih rdečega bora kakovostnega razreda B ter pri hlodih hrasta prsnega premera nad 50 cm kakovostnih razredov C in D.

Definicija

Kazalnik prikazuje količine, cene ter vrednosti odkupa gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov na kamionski cesti. Podatki so prikazani za obdobje 2011–2020.

Gozdni lesni sortimenti so posekan les gozdnih drevesnih vrst, in sicer s skorjo ali brez nje, in obsegajo: les v okrogli obliki, razcepljen ali v drugi obliki (veje, korenine, panji in tvorbe), ter lesne sekance iz lesa, pridobljenega neposredno v gozdu.

Gozdni lesni sortimenti se delijo glede na namen rabe. V nadaljevanju navajamo osnovno delitev z definicijami, ki so povzete po metodološkem pojasnilu Odkup lesa, katerega avtor je Statistični urad RS (SURS).

Hlodi se uporabljajo pri proizvodnji žaganega lesa (vključno z železniškimi pragovi) in pri proizvodnji furnirja.

Les za celulozo in plošče je ves les (razen hlodov), ki se uporabi za proizvodnjo celuloze, ivernih plošč in vlaknenih plošč.

Drugi okrogli industrijski (tehnični) les zajema okrogli les, ki bo uporabljen za drogove, pilote, stebre, ograje, jamske opornike (jamski les), za pridobivanje tanina, destilacijo in vžigalice.

Les za kurjavo je neobdelan les (iz debla in vej), ki se uporabi kot gorivo, npr. za kuhanje, ogrevanje in proizvodnjo energije.

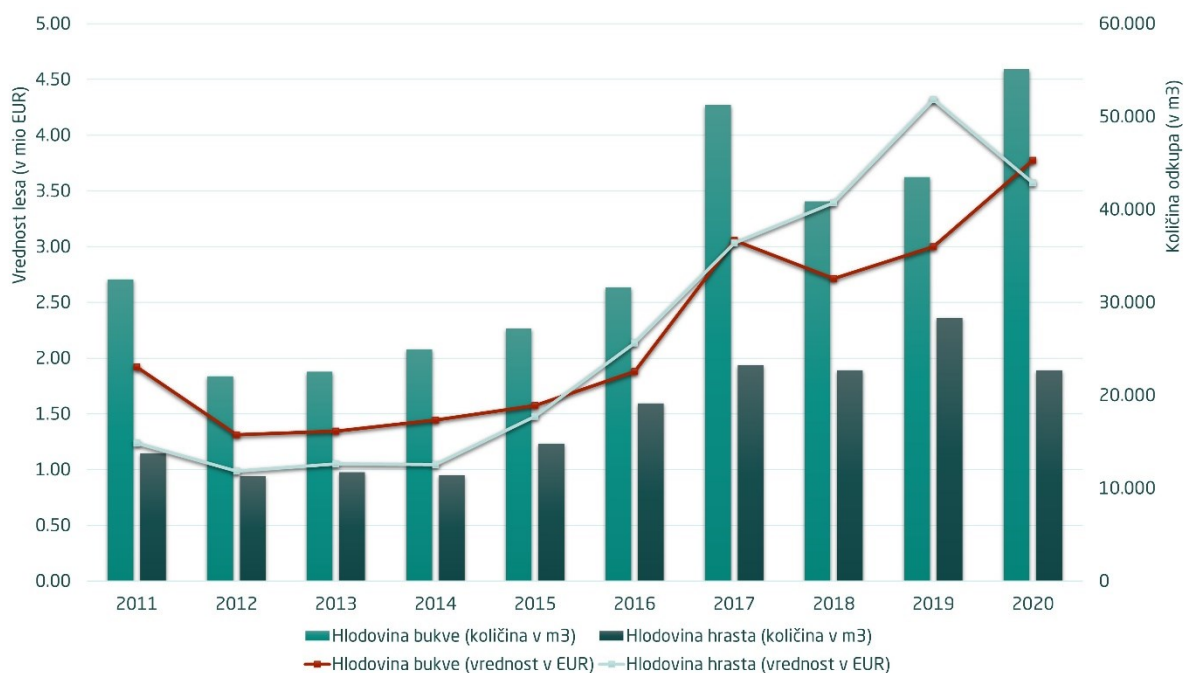
Vrednost odkupljenega lesa je obračunana vrednost prevzetega lesa po odkupni ceni na kamionski cesti. Stroški organizacije v zvezi s prevzemom, prevozom do skladišča, hrambo ali uskladiščenjem ne spadajo v vrednost odkupljenega blaga. Vrednost blaga ne vključuje DDV.

Povprečna **cena odkupljenega lesa** je izračunana na podlagi podatkov o vrednosti in količini odkupljenega lesa (povprečna vrednost na enoto).

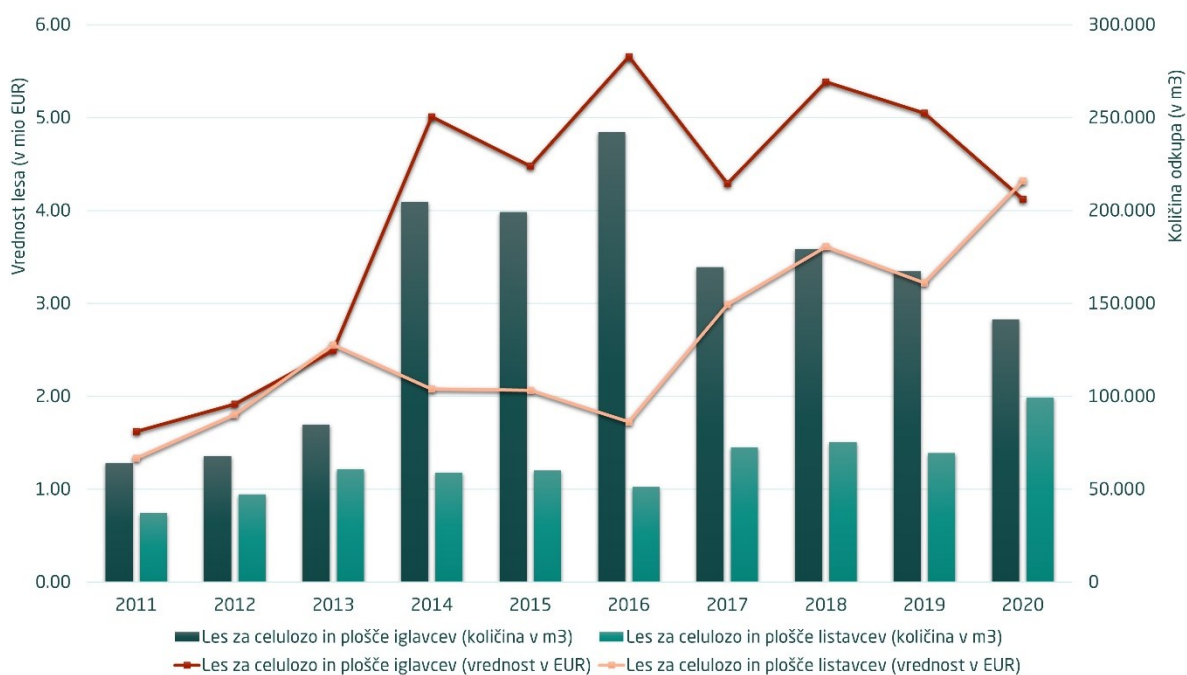
Grafi z virom podatkov

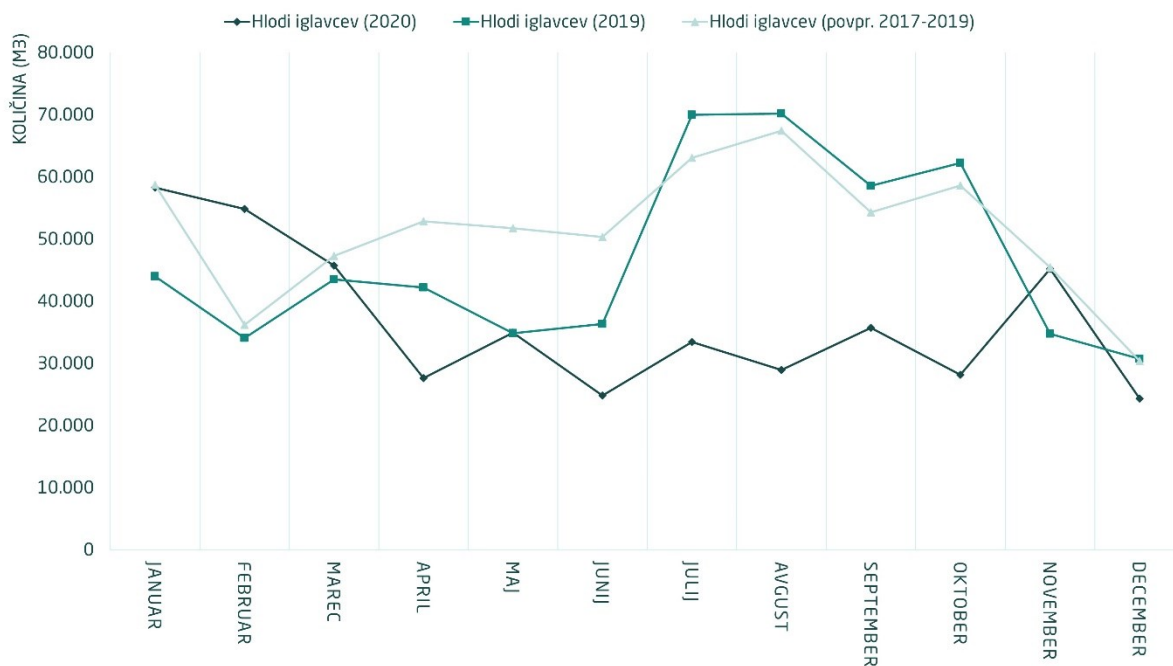
Slika 33: Vrednost in količine odkupa hlodov za žago in furnir iglavcev iz zasebnih gozdov v obdobju 2011–2020 (vrednost je prikazana v EUR brez DDV) (vir: Statistični urad RS (SURS))

Slika 34: Vrednost in količine odkupa hlodov za žago in furnir bukve ter hrasta iz zasebnih gozdov v obdobju 2011–2020 (vrednost je prikazana v EUR brez DDV) (vir: Statistični urad RS (SURS))

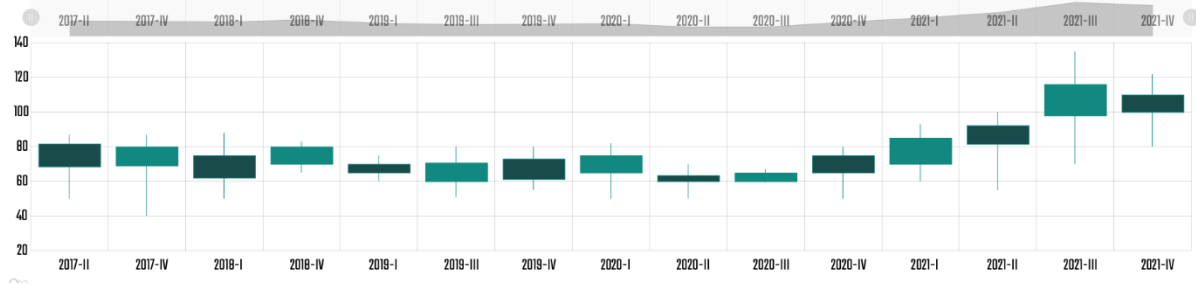
Slika 35: Vrednost in količine odkupa lesa za celulozo in plošče iglavcev in listavcev iz zasebnih gozdov v obdobju 2011–2020 (vrednost je prikazana v EUR brez DDV) (vir: Statistični urad RS (SURS))

Slika 36: Mesečne količine odkupa hlodovine iglavcev iz zasebnih gozdov v letih 2020, 2019 ter v povprečju obdobja 2017–2019 (osnovni vir: S, obdelave GIS-GTE) (vir: Statistični urad RS (SURS); obdelave: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))

Slika 37: Odkupne količine in cene posameznih skupin gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v obdobju 2011–2020 (količine odkupa so prikazane v stolpcih, odkupne cene pa z linijami) (vir: Statistični urad RS (SURS); preračuni GIS)

Slika 38: Minimalna, maksimalna in srednja vrednost (mediana) odkupnih cen hlodov smreke kakovostnega razreda C iz zasebnih gozdov v obdobju 2017–2021 v EUR/m³ brez DDV na kamionski cesti (na ordinatni osi so z rimskimi številkami označena četrtletja znotraj leta) (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) - <https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/cene/>)

Cilj

- Razviti trg gozdnih lesnih sortimentov v Republiki Sloveniji.
- Izboljšati organiziranost lastnikov gozdov. Pospeševati kapitalsko povezovanje lastnikov gozdov za pridobivanje in predelavo lesa.
- Izboljšati trženje gozdnih lesnih proizvodov.

Komentar

Količine odkupa gozdnih lesnih sortimentov (GLS) iz zasebnih gozdov med leti nihajo in so odvisne predvsem od obsega poseka v gozdovih v zasebni lasti. Vrednost odkupljenega lesa pomeni obračunano vrednost prevzetega lesa po odkupni ceni in je odvisna predvsem od količin odkupa ter aktualnih razmer na trgu okroglega lesa (tj. od ponudbe in povpraševanja). Letna in mesečna dinamika odkupa GLS iz zasebnih gozdov se med skupinami razlikuje; pri hlodovini iglavcev je bil po podatkih SURS v obdobju 2011–2020 največji odkup leta 2016, ko je bil povečan posek predvsem iglavcev zaradi naravnih ujm v gozdovih. Pri hlodovini bukve je bil v zadnjih desetih letih največji odkup v letu 2017 in lani. V obdobju 2011–2016 je bil odkup hlodovine bukve izredno nizek in je v povprečju znašal slabih 27.000 m³ na leto, pri čemer je treba upoštevati, da podatki SURS ne zajamejo vseh količin odkupa okroglega lesa. Po podatkih SURS odkup hlodovine hrasta zajema majhen delež (v povprečju 2 %) v skupnem odkupu GLS. Odkup teh sortimentov iz zasebnih gozdov je v zadnjih petih letih višji kot leta prej. Podoben trend kot količine odkupa ima tudi vrednost odkupljene hlodovine iz zasebnih gozdov. Največjo vrednost odkupljenih GLS iz zasebnih gozdov zajema hlodovina iglavcev, ki pa se od leta 2016 naprej zmanjšuje (npr. v letu 2020 se je vrednost znižala za 50 % v primerjavi z najvišjo vrednostjo v letu 2016). Vrednost hlodovine bukve od leta 2012 narašča, z izjemo leta 2018; v letu 2020 je po podatkih SURS dosegla 3,8 mio EUR, kar je največ od leta 2009. Tudi vrednost odkupljene količine hlodov hrasta iz zasebnih gozdov narašča, in sicer je v letu 2019 znašala rekordnih 4,3 mio EUR, kar je 155 % več kot v povprečju desetih let pred tem letom. Lani je vrednost nekoliko padla, a še vedno ostaja druga najvišja, odkar SURS spremlja odkup lesa. Trend gibanja količin odkupa celuloznega lesa iglavcev se ujema z naravnimi ujmami v gozdovih, ko je bilo v letih 2014–2016 posekanega veliko industrijskega lesa iglavcev slabše kakovosti. Odkup lesa za plošče listavcev je v strukturi odkupa iz zasebnih gozdov v obdobju 2011–2019 pokrival povprečno 7 % od skupnega odkupa okroglega lesa, v lanskem letu pa se je delež povečal na 12 %. Vrednost odkupljenega celuloznega lesa iglavcev niha, v zadnjih treh letih pa vrednost teh sortimentov pada. Obratno je s skupino les za

celulozo in plošče listavcev, ko vrednost odkupljenih sortimentov te vrste znatno narašča. Pri interpretaciji podatkov o količinah in vrednostih gozdnih lesnih sortimentov je potrebna previdnost, saj ocenjujemo, da ta raziskava, ki jo opravlja SURS, zajame okrog 50 % količin okroglega lesa na trgu (Poročilo o trajnostnem..., 2019).

Mesečna dinamika odkupa okroglega industrijskega lesa v letu 2020 kaže pri količinah na največji odklon trendov pri hlodovini iglavcev v primerjavi s preteklimi leti, zato predstavljamo podatke le za to kategorijo. V letu 2020 je bil odkup hlodovine iglavcev izredno nizek v mesecu aprilu, in sicer je bil za 35 % nižji v primerjavi z letom 2019 ter kar za 48 % nižji v primerjavi s povprečnim odkupom aprila v obdobju 2017–2019. Glavni razlog za tako nizke količine odkupa je epidemija COVID-19, ko se je trgovanje z GLS skoraj povsem ustavilo. Nizek odkup hlodovine iglavcev se je lani nadaljeval tudi v pozno pomladanskih in poletnih mesecih; v mesecih junij–avgust je bilo v povprečju za 51 % manj odkupa kot v letu 2019 in za 52 % manj odkupa kot v obdobju 2017–2019. Glavna razloga za to sta nizek obseg sanitarnih sečenj predvsem zaradi podlubnikov ter nizke cene tega lesa na trgu. V novembru 2020 se je odkup hlodovine iglavcev povečal, kar se ujema tudi z dvigom cen tega lesa v tem času (Ščap, 2021).

Kljub temu, da se odkup hlodovine iglavcev v zadnjih letih zmanjšuje, ta še vedno pokriva več kot polovico celotnega odkupa GLS iz zasebnih gozdov. Glede na delež v skupnem odkupu sledi skupina les za celulozo in plošče iglavcev (s povprečno 15 % v zadnjih petih letih). V odkupu GLS iz zasebnih gozdov se po podatkih SURS povečuje odkup industrijskega lesa listavcev – hlodovine ter lesa za celulozo in plošče in je na podobni ravni kot pred pojavom žledoloma leta 2014.

Povprečne letne odkupne cene hlodovine iglavcev so se v zadnjem desetletju gibale med 57,41 EUR/m³ brez DDV (leto 2020) in 73,25 EUR/m³ brez DDV (leto 2013). Cene hlodovine iglavcev so v zadnjih dveh letih najnižje vse od leta 2010 naprej. Drugače je s hlodovino listavcev, ki v zadnjih letih narašča, najbolj izrazit dvig je opaziti pri hlodovini hrasta, katerega cena narašča že od leta 2012 naprej. V letu 2012 je odkupna cena iz zasebnih gozdov hrastovih hlodov znašala 87,50 EUR/m³ brez DDV, lani pa kar 157,50 EUR/m³ brez DDV. Glavni razlog za to je povečano povpraševanje po tem lesu, predvsem po hlodovini izredne kakovosti (Ščap, 2021). Cene lesa za celulozo in plošče med leti nihajo, pri iglavcih v zadnjih treh letih cena ostaja podobna (okrog 30 EUR/m³ brez DDV). Pri listavcih je povprečna letna cena dosegla vrh v letu 2018 (47,98 EUR/m³ brez DDV), lani pa se je znižala na 43,47 EUR/m³ brez DDV. Povprečne letne cene lesa za kurjavo (iglavcev in listavcev) so bile v zadnjem desetletju najvišje v obdobju 2018–2020, ko so se gibale med 41,51 EUR/m³ brez DDV in 45,66 EUR/m³ brez DDV.

Odkupne cene GLS na kamionski cesti iz zasebnih gozdov GIS spremlja za skupno 38 sortimentov razvrščenih v kakovostne razrede. Od septembra 2020 pa do maja 2021 so se cene zvišale ali pa v nekaterih primerih ostale enake pri vseh 38 spremljanih GLS. Pri hlodovini iglavcev so se cene najbolj zvišale pri hlodih smreke kakovostnega razreda D2 (+50 %) in hlodih smreke in jelke kakovostnega razreda C (v povprečju +48 %). Pri hlodovini listavcev se je v enakem obdobju cena najbolj zvišala pri hlodih hrasta kakovostnega razreda C (+56 %). Pri lesu slabše kakovosti se je cena posameznih GLS v obdobju september 2020–maj 2021 zvišala za 4 - 10 %, v nekaterih primerih pa cena ostaja enaka. Odkupne cene GLS, ki jih spremlja GIS, so ažurno objavljene na prosto dostopnem spletnem portalu: <https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/cene/>.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p>Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	<p>Obseg odkupa GLS iz zasebnih gozdov je še vedno prenizek glede na razpoložljive količine in je povečan le v letih obsežnih sanitarnih sečenj. Cene GLS se zaradi pestrega dogajanja na trgu lesa v letu 2021 pogosteje spreminjajo kot v letih prej in tako v Sloveniji kot na mednarodnih trgih je opaziti precejšnje povišanje cen pri večini GLS. Če se bodo cene okroglega lesa še višale, je v prihodnje pričakovati povečano aktivnost gospodarjenja oz. večji posek v zasebnih gozdovih. Na drugi strani pa bodo kupci GLS primorani aktivno iskati in si zagotavljati količine lesa po njim sprejemljivi in ekonomsko upravičeni ceni. Zaradi trenutno velikega povpraševanja po okroglem lesu je pričakovati višanje cen še naprej.</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o Nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Ur. l. RS, št. 111/2007)

Druge zakonodajne podlage:

Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)

Pravila družbe Slovenski državni gozdovi, d. o. o., o načinu in merilih za prodajo gozdnih lesnih sortimentov (datum sprejetja 20.8.2020, začetek uporabe 1.1.2021)

Izvor baze podatkov:

Podatki so zbrani iz virov: SURS, GIS

Skrbnik podatkov:

Statistični urad RS (SURS)
Gozdarski inštitut Slovenije (GIS)

Datum zadnjega zajema podatkov

10.6.2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatki so posodobljeni vsako leto, ko so na voljo končni podatki o odkupu lesa iz zasebnih gozdov.

Metodologija obdelave podatkov

Pregled nad vrednostmi, količinami in povprečnimi cenami odkupljenih GLS iz zasebnih gozdov na kamionski cesti mesečno vodi in opravlja SURS. V raziskovanje so vključena vsa pomembnejša podjetja, ki odkupujejo les od zasebnih lastnikov gozdov. Izbrana so reprezentativna podjetja, oz. podjetja, ki opravljajo odkup lesa neposredno od lastnikov gozdov. V raziskovanje je vključenih približno 50 poročevalskih enot. Po podatkih, ki jih zbira SURS, so poročevalske enote v zadnjih petih letih v posameznem letu odkupile povprečno 1,06 milijona kubičnih metrov (m³) lesa. Podatki o povprečnih cenah so koristen pripomoček pri spremljanju trendov gibanja odkupnih cen in orientacijskih cen za skupine sortimentov (hlodovina, les slabše kakovosti, les za kurjavo) iz zasebnih gozdov, vendar metodologija zbiranja cen ni tako celostna predvsem zaradi premajhne razdrobljenosti posameznih skupin GLS.

Bolj celosten sistem spremljanja odkupnih cen GLS iz zasebnih gozdov je v letu 2017 razvil GIS, metodologija razvrščanja in poimenovanja GLS je povzeta delno po Pravilniku o merjenju in razvrščanju gozdnih lesnih sortimentov iz gozdov v lasti Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 30/17, Priloga 6) in delno po nekdanjih jugoslovanskih JUS-standardih, kajti v Sloveniji nimamo enotnega sistema razvrščanja in poimenovanja GLS, uporaba obstoječih standardov ni obvezna. Posamezni GLS iglavcev in listavcev so tako razvrščeni po kakovostnih razredih. Glede na to, da poročevalske enote podatke o odkupljenih količinah posredujejo v velikostnih razredih, ni natančnih podatkov o količinah letnega odkupa teh podjetij, ocena pa je, da podjetja, ki posredujejo podatke, v Sloveniji odkupijo približno 600.000 m³ lesa na leto (Stare in Ščap, 2019). V letih 2017 in 2018 so se odkupne cene za 38 različnih GLS zbirale dvakrat letno, v letu 2019 se je zaradi zanimanja različnih deležnikov v gozdno-lesni verigi zbiranje cen povečalo na trikrat v letu, v letu 2020 se je zbiranje cen opravljal mesečno, predvsem z namenom spremljanja trga okroglega lesa v času epidemije COVID-19. V letu 2021 in naprej pa se bodo odkupne cene GLS iz zasebnih gozdov zbirale vsako četrletje.

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Kazalnik se na enak način v primeru vira SURS zbira že 15 let, v primeru GIS pa 5 let. Podatki o količinah odkupa okroglega lesa iz zasebnih gozdov zaradi nepopolnega zajema podjetij, ki se to dejavnostjo ukvarjajo, niso celostni – zajamejo namreč okrog polovico količin okroglega lesa, ki v enem letu vstopi na trg. Enako podatki niso celostni pri spremljanju vrednosti odkupljenega lesa. Podatki o povprečnih odkupnih cenah okroglega lesa iz zasebnih gozdov so koristen pripomoček pri spremljanju trendov gibanja odkupnih cen GLS.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
Podatki so za spremljanje trendov gibanja odkupnih cen GLS zanesljivi, njihova zanesljivost pa bi se povečala ob povečanju števila poročevalskih enot, tako v primeru SURS kot GIS. Odkupne cene posameznih GLS, ki jih spremlja GIS, bi bile še bolj natančne v primeru, da bi bile tehtane z odkupnimi količinami.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 2
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 3
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 1
 - Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
 - Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

Stare D., Ščap Š. 2019. Odkupne cene gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v Sloveniji. Gozdarski vestnik 77(4): 170–178.

Statistični urad RS (SURS). 2021. Metodološko pojasnilo Odkup lesa. Vir dostopen na: <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/8205/16-052-MP.pdf>

Ščap Š. 2021. Odkupne količine in cene gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v 2020 nižje kot v 2019. InfoGozd – Skrbno z gozdom 2(3): 4-6.

<https://dirros.openscience.si/Dokument.php?id=18871&lang=slv>

Certificiranje gozdov

Tina Jemec, Janez Zafran

Področja

Pridobivanje lesa / Trg lesa in lesnih proizvodov

Ključno sporočilo

Certifikacija gozdov potrdi skladnost gospodarjenja z gozdovi glede na mednarodno sprejete standarde. Certificiranje omogoča boljše pogoje trgovanja in konkurenčno prednost. V Sloveniji sta najbolj uveljavljena certifikata Programme for the Endorsement of Forest Certification™ (PEFC™) in Forest Stewardship Council® (FSC®).

V Sloveniji ima certifikat PEFC za sledljivost izvora lesa že 69 podjetij, ki se ukvarjajo s prodajo ali predelavo lesa. V regijsko certificiranje PEFC je vključenih 1196 lastnikov, ki gospodarijo z 292.722 ha gozda, kar pomeni skoraj ¼ slovenskih gozdov (Izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC v letu 2019).

Definicija

Kazalnik prikazuje različne mednarodne certifikacijske sheme in stanje v Sloveniji in širše.

Certificiranje gozdov je ocena neodvisne, usposobljene in akreditirane organizacije, ki pisno potrdi skladnost gospodarjenja z gozdom z mednarodno določenimi standardi za trajnostno gospodarjenje.

V Sloveniji je možno pridobiti certifikat PEFC ter certifikat FSC, obstajajo pa tudi drugi sistemi za certificiranje gozdov, kot npr. SFI (Sustainable Forestry Initiative), ATFS (American Tree Farm System in CSA (Canadian Standards Association).

Certificiranje gozdov PEFC

PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification) je svetovna neprofitna in nevladna organizacija, ki spodbuja trajnostno gospodarjenje z gozdovi prek certifikacije gozdov, ter označevanje izdelkov, ki izvirajo iz gozda. Način gospodarjenja z gozdovi se med državami in regijami razlikuje zaradi različnih okoljskih, socialnih, ekonomskih ter zgodovinskih vidikov, zato PEFC svoje zahteve prilagaja lokalnim specifikam. Izdelki s PEFC-logotipom prikazujejo zagotovilo, da uporabljene surovine v procesu proizvodnje izvirajo iz trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Organizacijo PEFC je leta 1999 ob podpori različnih združenj ustanovilo enajst predstavnikov evropskih držav. V skladu s shemo PEFC je po svetu trenutno certificiranih 309 milijonov hektarjev gozdov in podeljenih 11.466 certifikatov PEFC Chain of Custody (Baša in Bele, 2019).

PEFC loči dva tipa certifikacije – za lastnike gozdov in za podjetja, ki uporabljajo gozdne proizvode:

- **PEFC Forest Management – certifikat gospodarjenja z gozdovi**
Certificiranje je namenjeno lastnikom gozdov in organizacijam, ki upravljajo z lastnimi gozdnimi viri. Certifikat zagotavlja skladnost gospodarjenja z gozdom z mednarodno določenimi standardi za trajnostno gospodarjenje.
- **PEFC Chain of Custody – certifikat skrbniške verige**
Certificiranje je namenjeno organizacijam in podjetjem, ki želijo prodajati certificirane izdelke ali polizdelke ter v svojih delovnih procesih (proizvodnja ali trgovina) uporabljajo PEFC certificirane materiale. Certifikat zagotavlja spremljanje vseh sprememb skrbništva gozdnih proizvodov in izdelkov iz njih, med procesom sečnje, transporta, predelave in distribucijske verige iz gozda do končne uporabe.

Način certifikacije gozdov

Zaradi razdrobljene gozdne posesti ter velikega števila lastnikov gozdov je zaradi zagotovitve stroškovne učinkovitosti ter zagotovitve enakovrednega položaja majhnih lastnikov PEFC primeren sistem certificiranja. PEFC™ omogoča tri načine certifikacije:

- **Regijsko**
Gozdove se certificira znotraj omejenih geografskih meja. Za izvedbo certifikacije zaprosi pooblaščen organizacija (regijski predstavnik za PEFC certifikacijo), ki v nadaljevanju zagotavlja prostovoljno udeležbo posameznih lastnikov gozdov in drugih sodelujočih. Tako se omogoči certifikacija večjega števila lastnikov pod enim certifikatom za regijo. Zaradi velikega števila lastnikov gozdov, razdrobljene gozdne posesti, načina načrtovanja gospodarjenja ter upoštevanja treh osnovnih principov PEFC, temelji slovenski sistem certifikacije na regijski certifikaciji. V omenjeni način certifikacije se lahko vključijo posamezni lastniki gozdov ter skupnosti (agrarne, pašne, vaške), ki enotno gospodarijo z gozdovi.
- **Skupinsko**
V tem primeru govorimo o certificiranju skupine oz. združenja pod enim krovnim certifikatom, ki potrjuje, da skupina zadošča zahtevam trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in drugim zahtevam sistema certificiranja gozdov.
- **Individualno** Individualna certifikacija se opravi v primeru, če za izvedbo certifikacije zaprosi lastnik gozda, upravljalec posesti gozdnega lastnika ali pooblaščenec lastnika gozdne posesti.

Naloga lastnikov gozdov, vključenih v regijsko certifikacijsko gozdov PEFC™

Že vrsto let se s slovenskimi gozdovi gospodarji po osnovnih principih trajnosti, sonaravnosti in mnogonamenskosti. Vsi vključeni lastniki morajo s svojim gozdom gospodariti zakonito v skladu s predvidenimi merili. V Sloveniji že sama gozdarska zakonodaja določa trajnostni način gospodarjenja v skladu z gozdarskimi načrti in upravnimi odločbami Zavoda za gozdove, zato takšen način gospodarjenja ni novost. Regijska certifikacijska shema PEFC pa nadalje še podrobneje opredeljuje naloge lastnikov gozdov:

- Gospodariti v skladu z zakoni in merili trajnostnega gospodarjenja.
- Shranjevati dokumente v zvezi z gospodarjenjem z gozdom (odločbe, račune, dokazila o izobraževanju).

- Omogočiti izvedbo presoje in kontrole primernosti trajnostnega gospodarjenja na gozdnih parcelah.
- Zagotoviti, da bodo tudi izvajalci del na njihovi gozdni posesti spoštovali načela trajnostnega gospodarjenja z gozdovi.
- Upoštevati priporočene korekcijske ukrepe za izboljšanje trajnostnega gospodarjenja.
- Kot certificiran les prodajati le les iz certificiranih gozdov.
- Dovoliti uporabo svojih podatkov za namene certifikacije gozdov.
- Prevzeti ob ugotovitvah resnih kršitev stroške izredne kontrole.

Prednosti certifikacije PEFC™

Ključne prednosti certifikacije PEFC™ so:

- povpraševanje po certificiranem lesu se povečuje,
- vse več držav ne sprejema lesa iz necertificiranih gozdov (Avstrija, Nemčija, Francija, itd.),
- v bodoče se bo na licitacijah lesa lahko prodajal le les iz certificiranih gozdov,
- prednost in nemotena prodaja lesa,
- certificirani proizvodi bodo ustrezali pogojem za sodelovanje na razpisih v skladu z Uredbo o zelenem naročanju,
- PEFC-etikete dajejo dodano vrednost izdelkom,
- blagovne znamke PEFC pomagajo pri promociji družbene odgovornosti in pozitivne podobe upravljalca gozdne posesti.

Certificiranje gozdov FSC

Forest Stewardship Council® je nevladna organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1993 kot odziv na krčenje svetovnih gozdov; sprejemljiv vir gozdnih proizvodov so le proizvodi, ki izvirajo iz ustrezno (odgovorno) upravljanih gozdov.

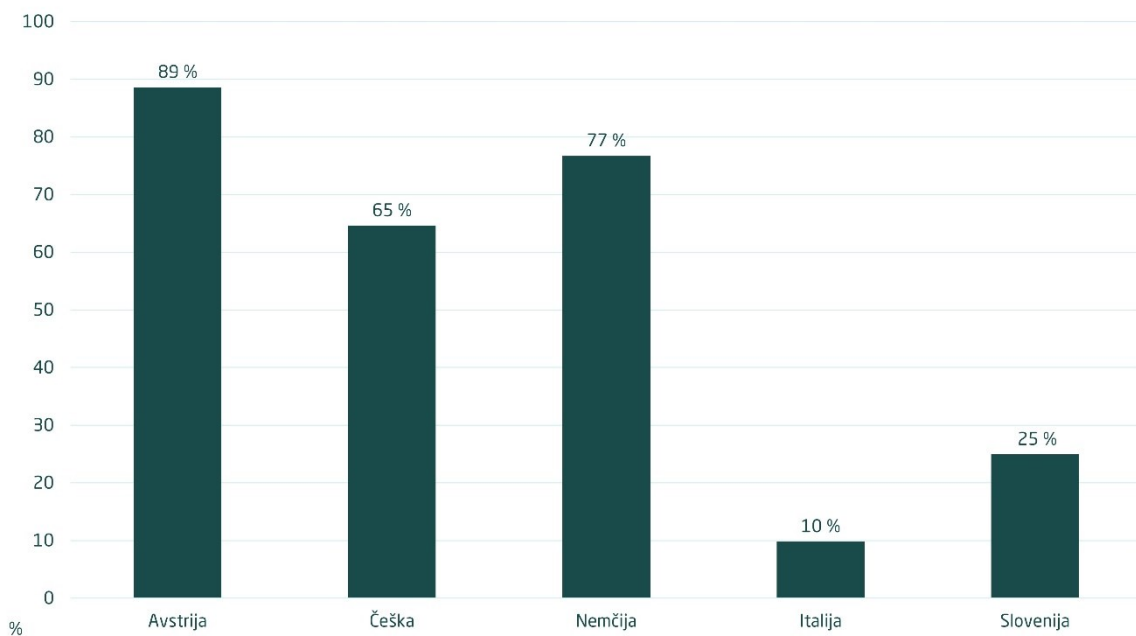
Certifikacija v skladu s standardi FSC® je prostovoljno dejanje, katerega namen je podpiranje odgovornega ravnanja z gozdovi na svetovnem nivoju. Ker morajo biti presojeni vsi člani v dobavni verigi, je lahko kupec prepričan, da je kupljeni gozdni proizvod (les, lesni proizvodi, papir in papirni proizvodi) iz gozda, ki je odgovorno upravljan. Bureau Veritas je neodvisna organizacija, ki ji je Assurance Services International (ASI) podelil akreditacijo za izvajanje presoj po shemi FSC® (Bureau Veritas).

FSC® loči dva tipa certifikacije – za lastnike gozdov in za podjetja, ki uporabljajo gozdne proizvode:

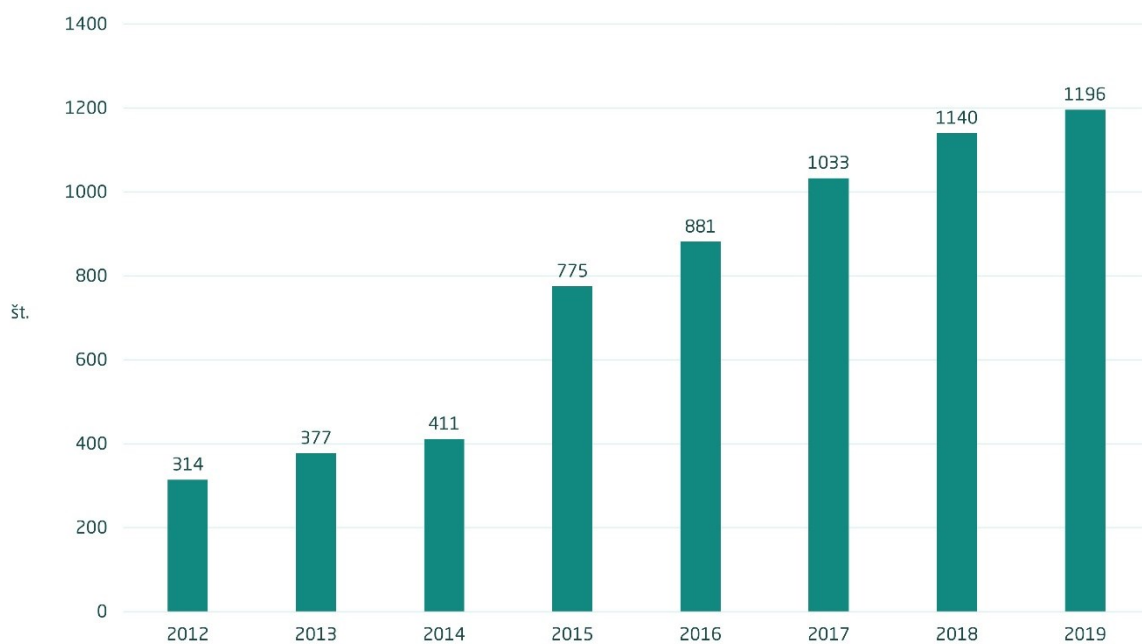
- Certificiranje FSC® Forest Management je namenjeno organizacijam, ki upravljajo lastne gozdne vire in ki bi rade svojim strankam sporočile, da gozd upravljajo odgovorno. V primeru, če želi ta organizacija les tudi prodajati kot FSC® certificiran, mora pridobiti tudi certifikat FSC®CoC.
- Certificiranje FSC® Chain of Custody je namenjeno podjetjem, ki v svojih delovnih procesih (proizvodni ali trgovini) uporabljajo FSC® certificirane materiale in ki bi rada svoje proizvode tudi prodala kot FSC® certificirane. Ker certificirana podjetja

dokazljivo zagotavljajo sledljivost izvora lesa, lahko uporabljajo tudi blagovne znamke FSC®.

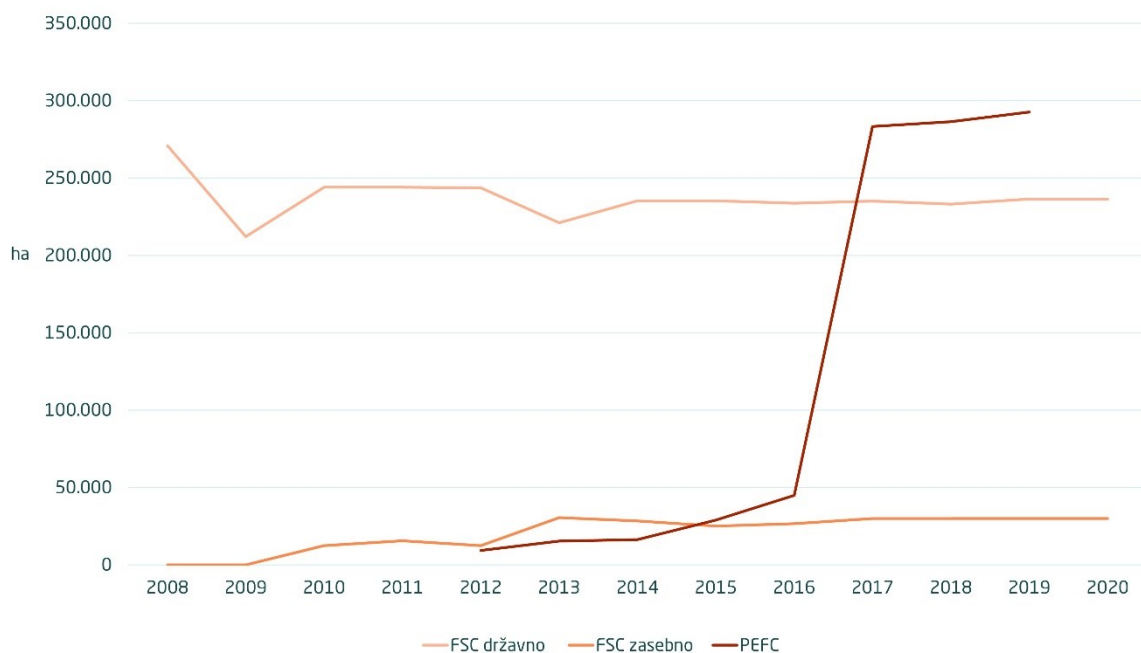
Grafi z virom podatkov

Slika 39: PEFC certificirani gozdovi v izbranih državah (vir: PEFC Global Statistics, marec 2021 in Forest information system for Europe)

Slika 40: Število lastnikov gozdov, vključenih v certifikacijsko shemo PEFC (vir: Poročila o opravljanju regijske certifikacije gozdov PEFC, KGZS)

Slika 41: Površina gozdov z FSC- ali PEFC-certifikatom

Cilj

Za vse gozdove pridobiti mednarodne certifikate za trajnostno gospodarjenje z gozdovi ter zagotoviti njihovo vzdrževanje.

Komentar

Certificiranje gozdov in sledenje lesa je bilo uvedeno kot odgovor na pereče probleme netrajnostne rabe gozdov v tropih in neučinkovitost odmevnih akcij bojkota tropskega lesa v evropskih mestih, ki niso dosegle predvidenega namena, nasprotno, posledica so bila porušena in spremenjena globalna tržna razmerja, posledično pa tudi delitev vrednosti v produkcijski verigi. Z družbenimi spremembami in globalizacijo so nevladne organizacije, kupci in industrija postali pozorni (in zaskrbljeni) tudi na načine pridobivanja lesa v državah nekdanje Sovjetske zveze in v državah južne in jugovzhodne Evrope. Prvi začetki uvajanja certificiranja trajnostnega gospodarjenja z gozdovi izvirajo z začetka 90-ih let. Vodilno vlogo pri razvoju ideje so imele različne nevladne okoljske organizacije (WWF – World Wildlife Fund, Greenpeace) (Piškur, 2011).

Stanje certifikatov PEFC v Sloveniji

V Sloveniji ima PEFC-certifikat za sledljivost izvora lesa že 69 podjetij, ki se ukvarjajo s prodajo ali predelavo lesa. V regijsko certificiranje PEFC je vključenih 1196 lastnikov, ki gospodarijo z 292.722 ha gozda, kar pomeni skoraj ¼ slovenskih gozdov (Izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC v letu 2019). Med njimi so tudi največji lastniki gozdov v Sloveniji oziroma njihovi upravljalci, kot so Slovenski državni gozdovi d.o.o., Ljubljanska nadškofija,

Občina Kočevje, Ugar d.o.o., Agrarna skupnost Dovje Mojstrana, lastniki Bornove posesti in drugi. Prav tako ima certifikat za sledljivost izvora lesa v Sloveniji že 50 podjetij, ki se ukvarjajo s trgovino z lesom ali pa predelavo lesa (Baša in Bele, 2019).

Cilji slovenske sheme certifikacije gozdov PEFC™ so:

- spremljanje in stalno izboljševanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi,
- promocija uporabe lesa kot obnovljivega vira,
- oblikovanje tržnega instrumenta za prodajo lesa in izdelkov, izdelanih iz trajnostno pridobljenih surovin,
- zagotavljanje kupcem, da je les označen z logotipom PEFC, pridobljen iz področja, kjer se z gozdovi gospodari po principih trajnosti.

Stanje FSC-certifikatov v Sloveniji

Državni gozdovi so FSC-certifikat pridobili leta 2007 od certifikacijskega organa Soil Association. Certifikat je pridobil Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, ki je takrat upravljal z državnimi gozdovi. Poleg lastne certifikacije gozdov pa je SiDG d.o.o. (Slovenski državni gozdovi) tudi nosilec 4 skupinskih certifikatov FSC CoC. S spremembo sistema gospodarjenja z državnimi gozdovi je FSC-certifikat Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov prešel na družbo SiDG. V letu 2020 je bilo v skupinski FSC FM/CoC-shemi SiDG certificiranih osem večjih zasebnih gozdnih veleposesti v skupni površini 30.032 hektarjev. V mesecu decembru 2020 je bil obnovljen FSC FM/COc-certifikat skupinske sheme zasebnih lastnikov in certifikat podaljšan za pet let. Prav tako je bilo v letu 2020 v treh skupinskih FSC CoC-shemah SiDG certificiranih enajst lesnih trgovcev, enajst manjših žagarskih obratov in 32 lesnopredelovalnih podjetij. Pri enajstih večjih lesnih oziroma gozdarskih podjetjih je SiDG vez med certifikacijskim organom in podjetji ter jim daje strokovno pomoč.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p data-bbox="205 1704 501 1776">Stanje kazalnika napreduje v smeri cilja</p>	<p data-bbox="525 1482 1382 1827">Celotna površina državnih gozdov je certificirana po shemi FSC in PEFC. Z nakupom novih gozdov v imenu Republike Slovenije se obseg certificiranih državnih gozdov povečuje. Delež zasebnih gozdov, certificiranih po shemi FSC, ostaja relativno nizek. Površina certificiranih gozdov po shemi PEFC se konstantno povečuje, največji skok je zabeležen v letu 2017, ko so se v shemo vključili tudi državni gozdovi. V celoti je trend certificiranih gozdov pozitiven, za doseg cilja (vsi gozdovi certificirani) pa bo potreben bistven premik v zasebnih gozdovih.</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu.2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

Druge zakonodajne podlage:

Izvor baze podatkov:

Poročila o izvajanju regijske certifikacije PEFC, poročila letnih presoj FSC

Skrbnik podatkov:

Certifikat PEFC – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, certifikat FSC – Slovenski državni gozdovi d.o.o.

Datum zadnjega zajema podatkov:

FSC – leto 2020, PEFC- leto 2019

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik :

Podatki so povzeti iz poročil oziroma presoj izvajanja posamezne certifikacijske sheme. Poročila se pripravljajo letno.

Metodologija obdelave podatkov:

Podatki so uporabljeni neposredno.

Informacije o kakovosti:

o Prednosti in slabosti kazalnika:

Kazalnik se zbira v okviru standardnih poročil in presoj za obe certifikacijski shemi. Pri površini certificiranih državnih gozdov so po letu 2008 zabeležena večja nihanja, ki pa niso vsebinske narave, ampak rezultat denacionalizacijskih postopkov ter prehajanja pomembnega deleža gozdov iz državnih v zasebno last. Certifikat FSC se v tem primeru ne prenaša.

o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:

• Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):

Podatki temeljijo na poročilih presojevalcev (FSC) ali nosilcev certifikacijske sheme (PEFC).

• Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):

Projekcije v kazalnik niso vključene.

- o Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 1
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 1
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 2
 - Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
 - Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

Nacionalni PEFC standard za trajnostno gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji, PEFC SLO 01:2020
Izvajanje regijske certifikacije PEFC - poročila 2012-2019. <https://www.kgzs.si/gozdarstvo-in-lovstvo/pefc/pefc-podstran-regijska-certifikacija-gozdov>

Poročila presoj certifikacijskega organa FSC za obdobje 2008-2020 - državni gozdovi, koda certifikata SA-FM/COC-001663
(<https://info.fsc.org/details.php?id=a0240000005sQjcAAE&type=certificate>)

Poročila presoj certifikacijskega organa FSC za obdobje 2010-2020 – skupinska shema, koda certifikata SA-FM/COC-002747
(<https://info.fsc.org/details.php?id=a0240000006u0U1AAI&type=certificate>)

Bureau Veritas Slovenija (2021) <https://www.bureauveritas.si> (30. 7. 2021)

PEFC – Facts and figures (2021) <https://www.pefc.org/discover-pefc/facts-and-figures> (30. 7. 2021)

Piškur M. 2011. Razvoj certificiranja gozdov in tržni vidiki certificiranih lesnih proizvodov. Gozdarski vestnik 69(4): 233-238.

Baša M., Bele P. 2019. PEFC™ – Program za potrjevanje certifikacije gozdov. WoodChainManager - InfoGozd <https://wcm.gozdis.si/sl/infogozd/strokovni-prispevki/clanki/2021061009124706/pefc%E2%84%A2-%E2%80%93-program-za-potrjevanje-certifikacije-gozdov/>

Forest information system for Europe. <https://forest.eea.europa.eu/countries>

Gospodarjenje na kmetijskih gospodarstvih

dr. Nike Krajnc, Špela Ščap

Področja

Pridobivanje lesa / Lastništvo gozdov

Ključno sporočilo

Po podatkih mednarodne statistične zbirke EUROSTAT kmetijska gospodarstva v Sloveniji upravljajo s 45 % kmetijskih in gozdnih površin v državi, kar nas uvršča v drugo polovico seznama držav članic EU. Od tega imajo slovenska kmetijska gospodarstva 19 % gozdnih površin, kar pa nas uvršča za Avstrijo in Slovaško na tretje mesto držav članic EU. Po podatkih SURS povprečna površina gozda na kmetijskih gospodarstvih znaša 5,5 ha. V letu 2016 je posek na kmetijskih gospodarstvih znašal 1,85 milijona m³, v letu 2020 pa 1,24 milijona m³ (za primer: posek lesa na družinskih kmetijah v letih 2000 in 2010 je znašal 1,29 milijona m³ oz. 1,36 milijona m³). Od tega so v letu 2016 prevladovali iglavci, v letu 2020 pa listavci. Povprečen posek na kmetijsko gospodarstvo je v letu 2016 znašal 45 m³, v letu 2020 pa 38 m³. Kmetijska gospodarstva so v letu 2016 uradno prodala 1,14 milijona m³ lesa, v letu 2020 pa 632.000 m³, kar jih kljub zmanjšanju prodaje lesa v letu 2020 še vedno uvršča med pomembnejše tržne akterje.

V poseku iglavcev prevladujejo hlodi za žago in furnir (61 % v letu 2020), pri listavcih prevladuje les za kurjavo (83 % v letu 2020). Večino hlodov za žago in furnir prodajo, večino lesa za kurjavo pa porabijo sami. Glede na število opravljenih delovnih ur v gozdarstvu na kmetijskih gospodarstvih prevladuje lastno delo (93 % v letu 2020), s 5 % v letu 2020 sledi najeto delo.

Definicija

Kazalnik povzema podatke o gospodarjenju z gozdom na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji in primerjalno v državah EU.

Podatke sistematično zbira SURS v okviru »Popisa kmetijskih gospodarstev«, ki poteka vsakih 10 let, in vzorčnega raziskovanja »Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih«, ki poteka vsaka 4 leta.

Kmetijsko gospodarstvo (KMG) je organizacijsko in poslovno zaokrožena gospodarska celota, ki obsega eno ali več proizvodnih enot, se ukvarja s kmetijsko ali kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo, ima enotno vodstvo, naslov ali sedež, ime ali firmo in je organizirano v eni izmed naslednjih oblik:

- pravna oseba,
- samostojna podjetnica posameznica ali samostojni podjetnik posameznik (v nadaljnjem besedilu: samostojni podjetnik posameznik),

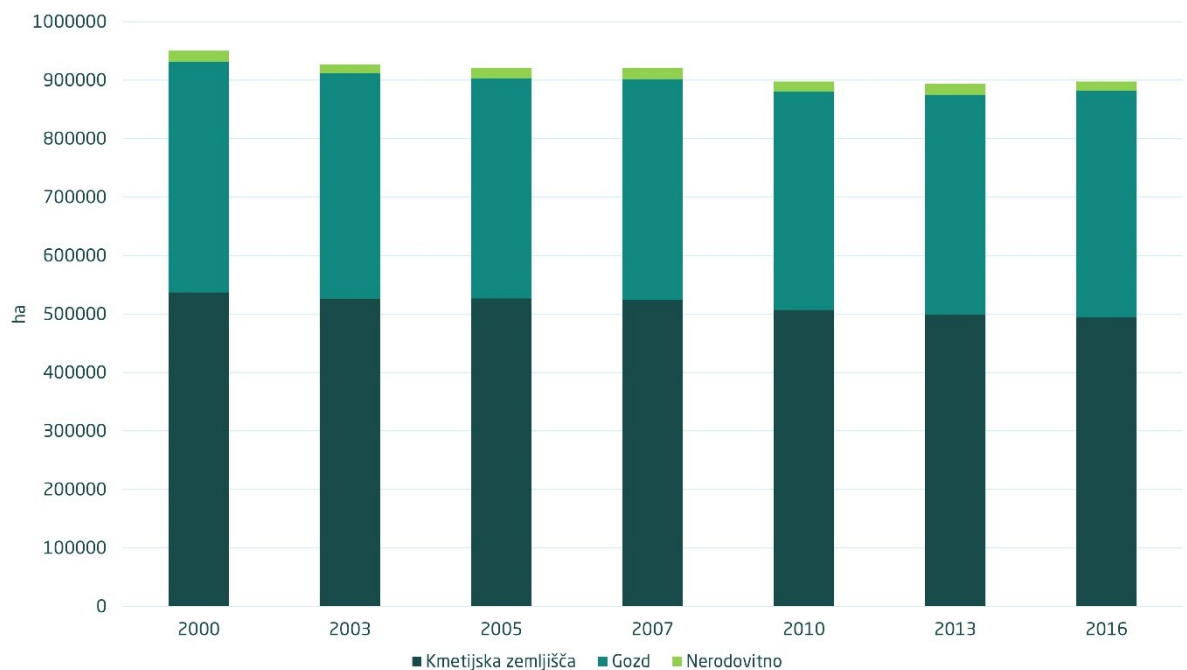
- fizična oseba, ki nima stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji in je vpisana v Centralni register prebivalstva,
- kmetija, ki ni pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, pri čemer se za kmetijo šteje tudi čebelarka ali čebelar, ki ni samostojni podjetnik posameznik,
- agrarna skupnost,
- pašna skupnost.

Nosilec ali nosilka kmetijskega gospodarstva je pravna oseba, fizična oseba, agrarna skupnost ali pašna skupnost, ki je odgovorna za opravljanje kmetijske dejavnosti na kmetijskem gospodarstvu, ima pravico za kmetijsko gospodarstvo vlagati vloge iz naslova ukrepov kmetijske politike in je dolžna posredovati podatke v evidence z delovnega področja Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo);

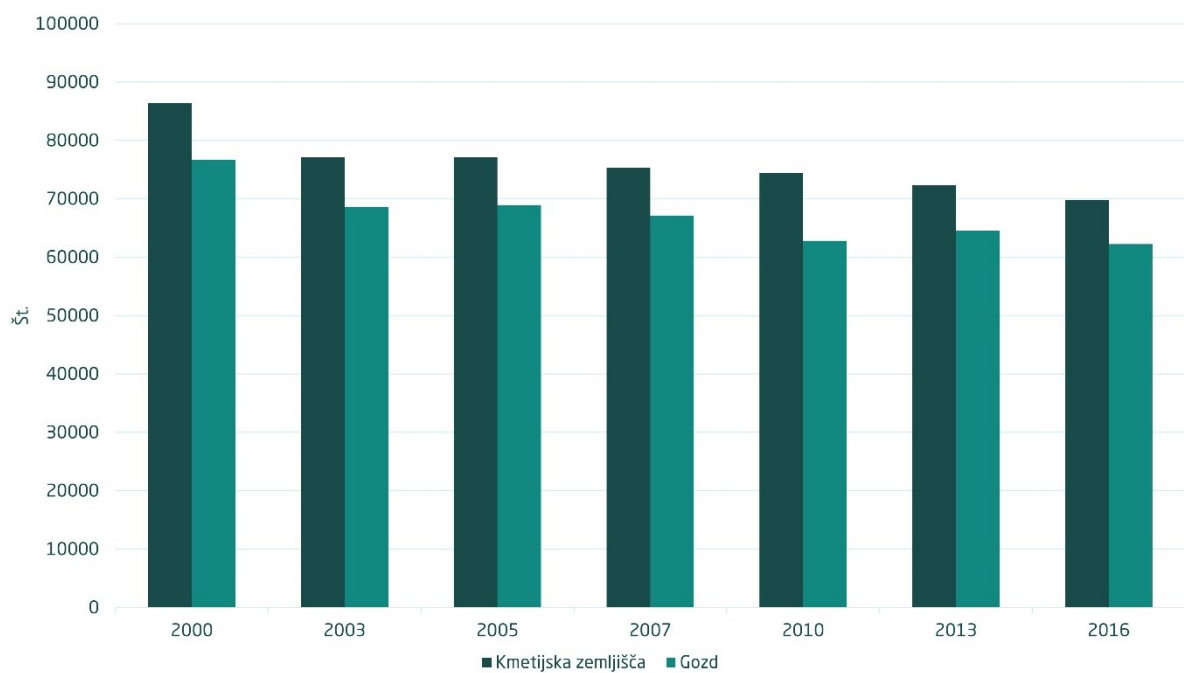
Delovno silo na kmetijskem gospodarstvu sestavljajo: osebe, redno zaposlene na kmetijskih gospodarstvih (bodisi v podjetjih bodisi na družinskih kmetijah), družinski člani družinskih kmetij (ki karkoli delajo v kmetijstvu ali pridobitnih dejavnostih, ki izhajajo iz kmetije) ter najeta delovna sila (bodisi v obliki strojnih storitev bodisi v obliki sezonskega ali priložnostnega dela).

Polnovredna delovna moč (PDM). Izražanje obsega dela v koeficientih polnovrednih delovnih moči temelji na razmerju med številom ur, letno porabljenih za delo v kmetijski dejavnosti, in enoletnim obsegom dela polno zaposlene osebe (1800 ur), ki ga uporablja nacionalna statistika delovne sile.

Grafi z virom podatkov

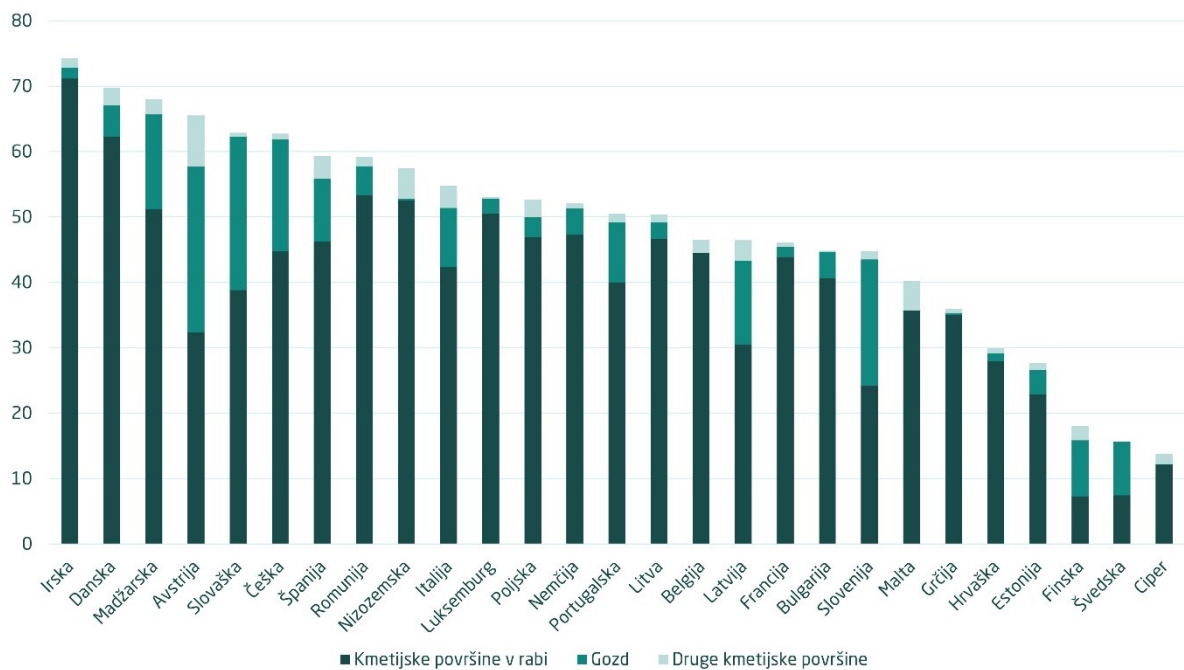
Slika 42: : Zemljišča v lasti kmetijskih gospodarstev v obdobju 2000–2016 (vrednost je prikazana v ha) (vir: Statistični urad RS (2016))

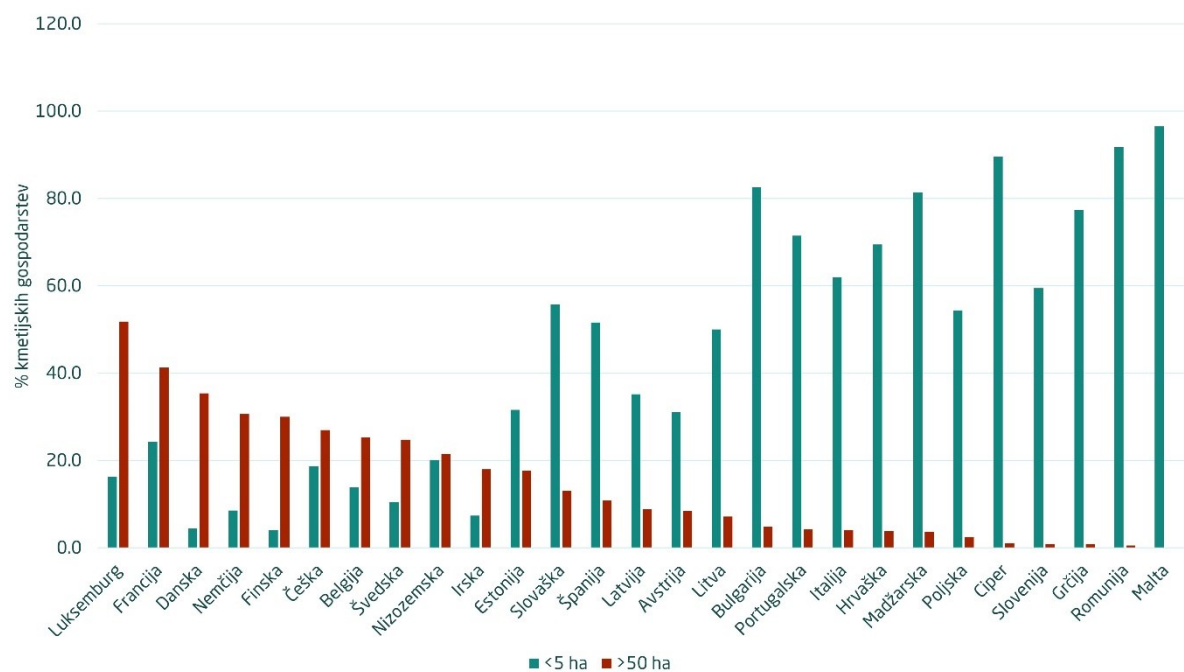
Slika 43: Število kmetijskih gospodarstev, ki je v obdobju 2000–2016 imelo v lasti kmetijska zemljišča in gozd (vir: Statistični urad RS (SURS))

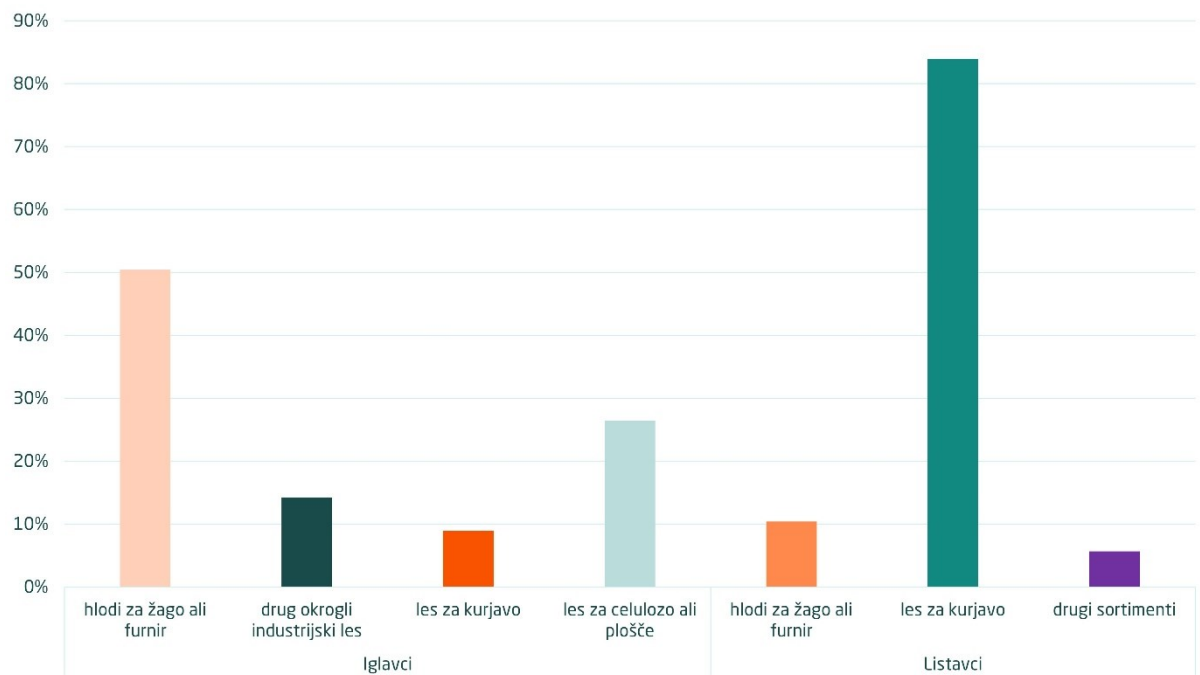
Slika 44: Povprečna velikost posesti na kmetijskih gospodarstvih (vir: Statistični urad RS (SURS))

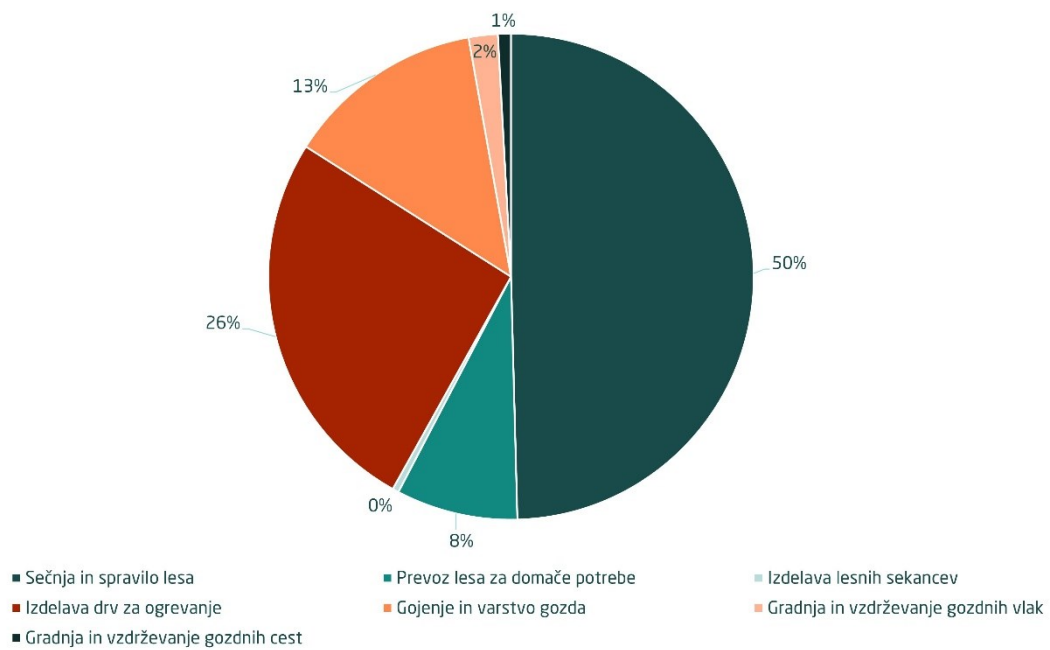
Slika 45: Delež gozdov na kmetijskih gospodarstvih v državah EU (vir EUROSTAT (2016))

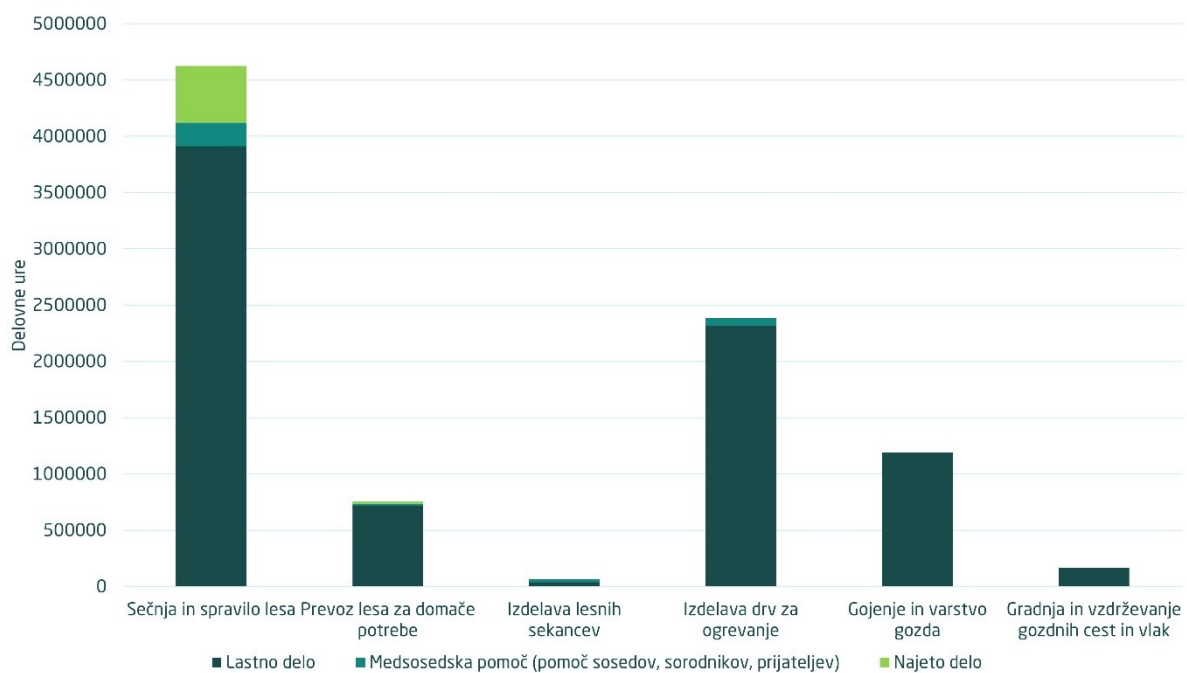
Slika 46: Delež velikih (površina nad 50 ha) in majhnih (površina pod 5 ha) kmetijskih gospodarstev v državah EU (vir EUROSTAT (2016))

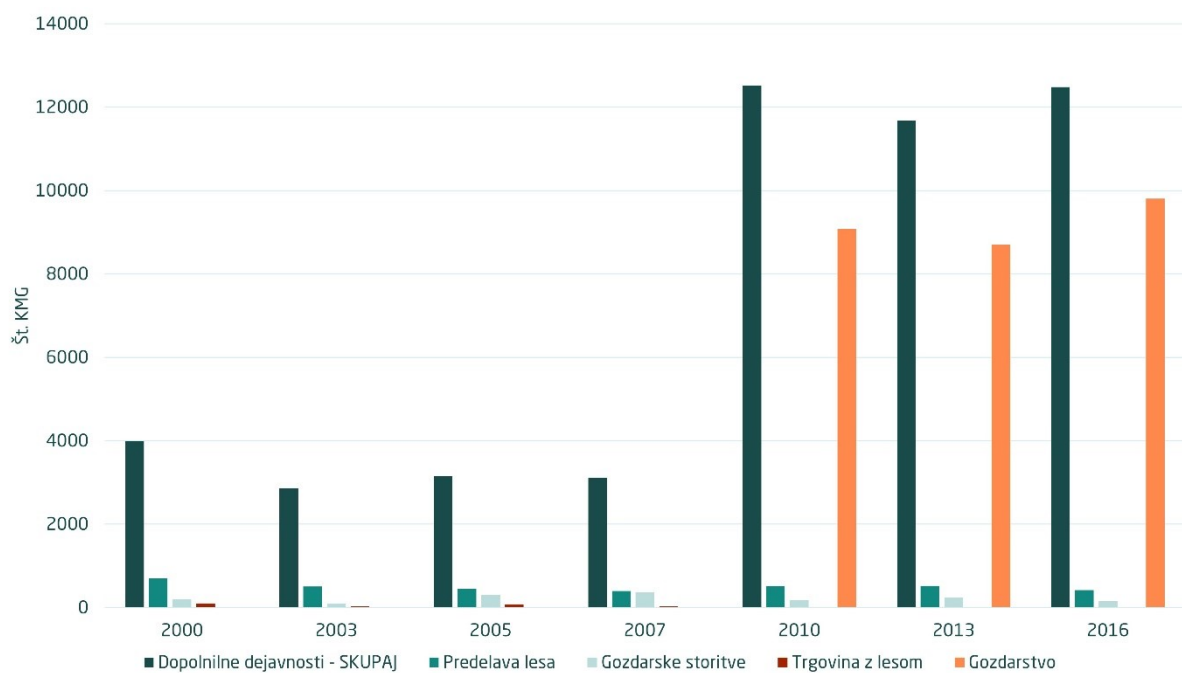
Slika 47: Struktura poseka na kmetijskih gospodarstvih (v letu 2016) (vir: Statistični urad RS (SURS))

Slika 48: Struktura porabe časa za aktivnosti, povezane z gozdom (v letu 2016) (vir: Statistični urad RS (SURS))

Slika 49: Število opravljenih delovnih ur v gozdarstvu na kmetijskih gospodarstvih po vrsti aktivnosti in načinu izvedbe (vir: Statistični urad RS (2016))

Slika 50: Število kmetijskih gospodarstev, ki imajo registrirano dopolnilno dejavnost. Opomba: Trgovina z lesom je od leta 2010 dalje vključena v kategorijo: Gozdarstvo (vir: SURS (2016))

Cilj

Cilj gospodarjenja z gozdom na kmetijskih gospodarstvih je:

- Povečanje gozdne posesti, kar se izraža tudi v povprečni gozdni posesti, ki je v lasti posameznega gospodarstva
- Večanje poseka in deleža poseka namenjenega prodaji
- Večanje deleža najetega dela

Z razvojem dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, ki temeljijo na lesu in drugih dobrinah gozda, ter dejavnosti, povezanih z gozdom (npr. čebelarstvo, turizem), ustvariti možnost dodatnih zaposlitev in dodatnega dohodka na kmetijah.

Komentar

V letu 2016 je delež kmetijskih in gozdnih površin na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji znašal 45 % glede na skupno površino zemljišč v državi, kar nas uvršča v drugo polovico seznama držav članic EU. Od tega 19 % pokrivajo gozdna zemljišča, kar pa nas uvršča za Avstrijo in Slovaško na tretje mesto seznama držav članic EU. Povprečna velikost gozdne posesti na kmetijskih gospodarstvih po podatkih SURS znaša 5,5 ha. Kmetijska gospodarstva so imela v letu 2016 po podatkih SURS v lasti 387.868 ha, kar pomeni 43 % takratne površine zasebnih gozdov v Sloveniji.

Posek lesa na kmetijskih gospodarstvih je v letu 2016 znašal 1,85 milijona m³, v letu 2020 pa 1,24 milijona m³. Od tega so v letu 2016 prevladovali iglavci, v letu 2020 pa listavci. Ker je bil vzorec sodelujočih kmetijskih gospodarstev v obeh raziskavah različen, prikazujemo še povprečen posek na kmetijsko gospodarstvo, ki je v letu 2016 znašal 45 m³, v letu 2020 pa 38 m³. Po strukturi poseka glede na namen porabe gozdnih lesnih sortimentov (GLS) pri iglavcih v obeh letih prevladuje skupina hlodi za žago in furnir. Delež hlodovine v skupnem poseku iglavcev se je v letu 2020 povišal (+11 %) glede na leto 2016, znižal (-13 %) pa se je delež poseka industrijskega lesa slabše kakovosti (tj. les za celulozo in plošče ter drug tehnični les). Pri listavcih izrazito prevladuje posek lesa za kurjavo (v obeh letih nad 83 %), delež med posameznimi skupinami GLS pa se med letoma 2016 in 2020 ni bistveno spremenil.

V letu 2016 je bilo na trgu prodanih 62 % GLS glede na skupni posek, preostali delež zajema poraba lesa za domače potrebe. V letu 2020 pa je delež prodaje nekoliko nižji in znaša 51 %. Torej so v lanskem letu kmetijska gospodarstva (kjer prevladujejo družinske kmetije) skoraj polovico posekanega lesa uporabila za lastne potrebe. Glede na rezultate raziskave lahko ugotovimo, da več kot 90 % hlodovine iglavcev iz zasebnih gozdov vstopa na trg. Pri celuloznem lesu pa je ta delež še višji in znaša 100 %. Pri GLS listavcev je bil delež hlodovine, ki vstopa na trg v letu 2016, nižji od iglavcev, v lanskem letu pa se je zvišal kar za 15 % in je znašal 97 %. Pričakovano se les za kurjavo, posekan v zasebnih gozdovih, večinoma uporablja za lastne potrebe (npr. za ogrevanje gospodinjstev), na trg pa vstopa slaba petina tega lesa.

Kmetijska gospodarstva so v letu 2020 93 % vseh aktivnosti v gozdu opravila sama, 3 % v okviru medsosedske pomoči in 5 % z najeto delovno silo. V letu 2020 so v različna dela, povezana z gozdom, vložili 7,3 milijona delovnih ur, kar pomeni 4058 PDM (polne delovne moči). Polovica vloženi delovnih ur (2007 PDM) je namenjena za sečnjo in spravilo.

V letu 2016 je imelo več kot 9800 kmetijskih gospodarstev registrirano dopolnilno dejavnost "Gozdarstvo" (16 % vseh kmetijskih gospodarstev, ki imajo v lasti gozd). Število kmetijskih gospodarstev s to registrirano dejavnostjo se je med letoma 2010 in 2016 povečalo za 8 %. V istem obdobju se je število kmetijskih gospodarstev, ki so imela registrirano dejavnost "Predelava lesa", zmanjšalo za 41 % (v letu 2016 je imelo registrirano predelavo lesa le 415 kmetijskih gospodarstev). Prav tako se je v tem obdobju zmanjšalo število kmetijskih gospodarstev, ki so imela registrirano dopolnilno dejavnost "storitve v gozdarstvu", in sicer za 24 %.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
<div data-bbox="300 1055 405 1205" style="text-align: center;"> </div> <p data-bbox="205 1227 501 1296" style="text-align: center;">Stanje kazalnika napreduje v smeri cilja</p>	<p>Povprečna gozdna posest se je s 4,6 ha v letu 2000 povečala na 5,5 ha v letu 2016.</p> <p>Povprečen posek lesa na kmetijskih gospodarstvih se je v letu 2020 zmanjšal s 45 m³ (v letu 2016) na 38 m³. V strukturi poseka iglavcev se je v letu 2020 za 11 % povečal delež hlodovine v primerjavi z letom 2016. V strukturi poseka listavcev v letih 2016 in 2020 prevladuje posek lesa za kurjavo. Pri primerjavi podatkov med letoma 2016 in 2020 je potrebna previdnost, saj je bilo leto 2016 zaznamovano z ujмами (podlubniki), v letu 2020 pa obsežnih sanacij poškodovanih gozdov ni bilo.</p> <p>V letu 2020 je bilo na trgu prodanih 51 % gozdnih lesnih sortimentov glede na skupni posek na kmetijskih gospodarstvih, preostali delež pokriva poraba lesa za domače potrebe. Delež prodaje se je v primerjavi z letom 2016 zmanjšal za 11 %.</p> <p>Delež opravljenih delovnih ur v gozdarstvu na kmetijskih gospodarstvih z najetim delom se je s 7 % v letu 2016 zmanjšal na 5 % v letu 2020. Še vedno na kmetijskih gospodarstvih prevladuje lastno delo v gozdovih.</p> <p>Število kmetijskih gospodarstev, ki imajo registrirano dopolnilno dejavnost na področju gozdarstva, se je v zadnjih letih povečevalo, kar kaže na večjo tržno usmerjenost in dodatne možnosti za ustvarjanje dohodka ter dodatnih delovnih mest na kmetijskih gospodarstvih.</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po: -

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

Druge zakonodajne podlage:

Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17, 22/18 in 86/21 – odl. US)

Izvor baze podatkov:

Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2010 in vzorčna raziskovanja »Struktura kmetijskih gospodarstev« 2003, 2005 in 2007, 2013, 2016, 2020, ki jih opravlja SURS v okviru svojega letnega programa statističnih raziskav.

Vzorčno raziskovanje »Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih« 2016 in 2020, ki ga opravlja SURS v okviru svojega letnega programa statističnih raziskav.

Skrbnik podatkov:

Statistični urad RS

Zavod za gozdove Slovenije (podatki o gozdovih v Sloveniji)

Datum zadnjega zajema podatkov

13.12.2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatki so posodobljeni na vsaka štiri leta, ko so na voljo končni podatki o raziskavi »Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih«.

Metodologija obdelave podatkov

Podatki o gozdarstvu na kmetijskih gospodarstvih se zbirajo med večletnim (triletnim) vzorčnim raziskovanjem »Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih«. Enote opazovanja so kmetijska gospodarstva na ozemlju Republike Slovenije, ki opravljajo kmetijsko proizvodnjo nad določenim pragom in imajo gozd. Vzorčni okvir za izbor enot opazovanja je Statistični register kmetijskih gospodarstev, ki ga vodi Statistični urad RS. V vzorec je izbranih 4000 enot oz. 7 % enot vzorčnega okvirja. Pri določitvi vzorčnega okvirja so upoštevana naslednja merila:

- kmetijska gospodarstva, ki imajo tudi gozd;
- kmetijska gospodarstva, ki opravljajo kmetijsko proizvodnjo nad določenim pragom;
- aktivna kmetijska gospodarstva.

Podatke uredi SURS s kombinacijo sistematskih popravkov in postopkov vstavljanja podatkov. Pri vstavljanju podatkov so uporabili metodo logičnega vstavljanja, metodo povprečne vrednosti, metodo notranjega darovalca, metodo zgodovinskih vrednosti.

Z uteževanjem SURS izboljšuje reprezentativnost podatkov, zbranih v raziskovanju, tako da so uteženi podatki čim bolj nepristranska ocena opazovane populacije v določeni časovni točki.

Postopek uteževanja je bil določen glede na vzorčni načrt, neodgovor enote ter glede na razpoložljive pomožne populacijske spremenljivke, ki smo jih uporabili za kalibracijo. Končna utež enote je tako produkt uteži zaradi verjetnosti izbora enot, uteži zaradi neodgovora ter kalibracijskega faktorja.

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Podatki o gozdarstvu na kmetijskih gospodarstvih so se do leta 2017 (ko so se zbrali podatki za leto 2016) zbirali v okviru strukturnih raziskovanj Popis kmetijskih gospodarstev 2000 in 2010 ter v vzorčnih raziskovanjih strukture kmetijskih gospodarstev v letih 2003, 2005, 2007, 2013. V letu 2017 je bilo raziskovanje prvič opravljeno samostojno, naslednja raziskava je sledila v letu 2021 (ko so se zbirali podatki za leto 2020). Zaradi tega vsi podatki o gospodarjenju na kmetijskih gospodarstvih niso med seboj primerljivi. Kljub temu pa lahko ugotavljamo trende pri gospodarjenju z gozdovi na kmetijskih gospodarstvih. Težje je slediti dejavnostim, ki so manj pogoste na kmetijskih gospodarstvih (npr. prodaja nekaterih sortimentov listavcev, ali opravljanje nekaterih, manj pogostih dejavnosti, kot so: prevoz lesa, gojenje in varstvo gozda, izdelava lesnih sekancev...

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):

Podatki so relevantni in edini omogočajo nekoliko bolj podroben vpogled v gospodarjenje z gozdovi na kmetijskih gospodarstvih. Podatki so zanesljivi. Zanesljivost starejših podatkov je primerljiva z novejšimi.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):

Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 2
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 2
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 1
 - Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
 - Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

EUROSTAT. 2016. Land belonging to farms by type of land, 2016

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics->

[explained/index.php?title=File:Land_belonging_to_farms_by_type_of_land,_2016_\(%25_share_on_total_land_area\).png](#) (15.12.2021)

Krajnc, A. 2021. Struktura kmetijskih gospodarstev. Popis kmetijskih gospodarstev. Metodološka pojasnila. Statistični urad RS. Ljubljana: 16 str.

Seznam vprašanj za statistično raziskovanje gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih za leto 2016. Statistični urad RS. Ljubljana: 9 str.

SURS. 2021a. Metodološko pojasnilo »Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih«, 6 str.

SURS. 2021b. Standardno poročilo o kakovosti za raziskovanje »Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih«, 17 str.

SURS. 2021c. Podatkovna baza »Kmetijska gospodarstva in popis kmetijstva«, SiSTAT <https://pxweb.stat.si/sistat/sl/Podrocja/Index/85/kmetijstvo-gozdarstvo-in-ribistvo> (6.07.2021)

SURS, 2021d. Podatkovna baza »Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih«, SiSTAT <https://pxweb.stat.si/sistat/sl/Podrocja/Index/85/kmetijstvo-gozdarstvo-in-ribistvo> (6.07.2021)

Ščap Š. 2021. Na kmetijskih gospodarstvih se prodaja gozdnih lesnih sortimentov zmanjšuje, povečuje se poraba lesa za lastne potrebe. InfoGozd – skrbno z gozdom: 2(11): 15-19.

<https://wcm.gozdis.si/sl/novice/2021113014241015/1/na-kmetijskih-gospodarstvih-se-prodaja-gozdnih-lesnih-sortimentov-zmanjsuje,-povecuje-se-poraba-lesa-za-lastne-potrebe/> (1.12.2021)

Poročilo o gozdovih za leto 2016. Zavod za gozdove Slovenije. Ljubljana: 123 str.

Zaposleni v gozdarstvu

Darja Stare, Nike Krajnc

Področja

Gozdarske politike / Profesionalizacija del / Biogospodarstvo

Ključno sporočilo

V gozdarski dejavnosti je bilo v letu 2019 zaposlenih 7306 oseb. V letih 2014–2019 je bila zaposlenost v gozdarstvu najvišja od začetka spremljanja zaposlenosti v letu 1995. Število podjetij, ki so registrirana za opravljanje del v gozdovih, je v letu 2020 znašalo več kot 1600 in se je skoraj podvojilo glede na leto 2017, ko je število registriranih podjetij znašalo nekaj več kot 900.

Število zaposlenih v gozdarstvu se je v zadnjih petih letih povečevalo predvsem zaradi sanitarnega poseka. Zaradi rasti poseka ter večjih učinkov in profesionalizacije gozdne proizvodnje se prihodki v gozdarstvu večajo.

Definicija

Kazalnik prikazuje zaposlenost v gozdarstvu, merjeno v polnovrednih delovnih močeh v Sloveniji in primerjalno v državah EU.

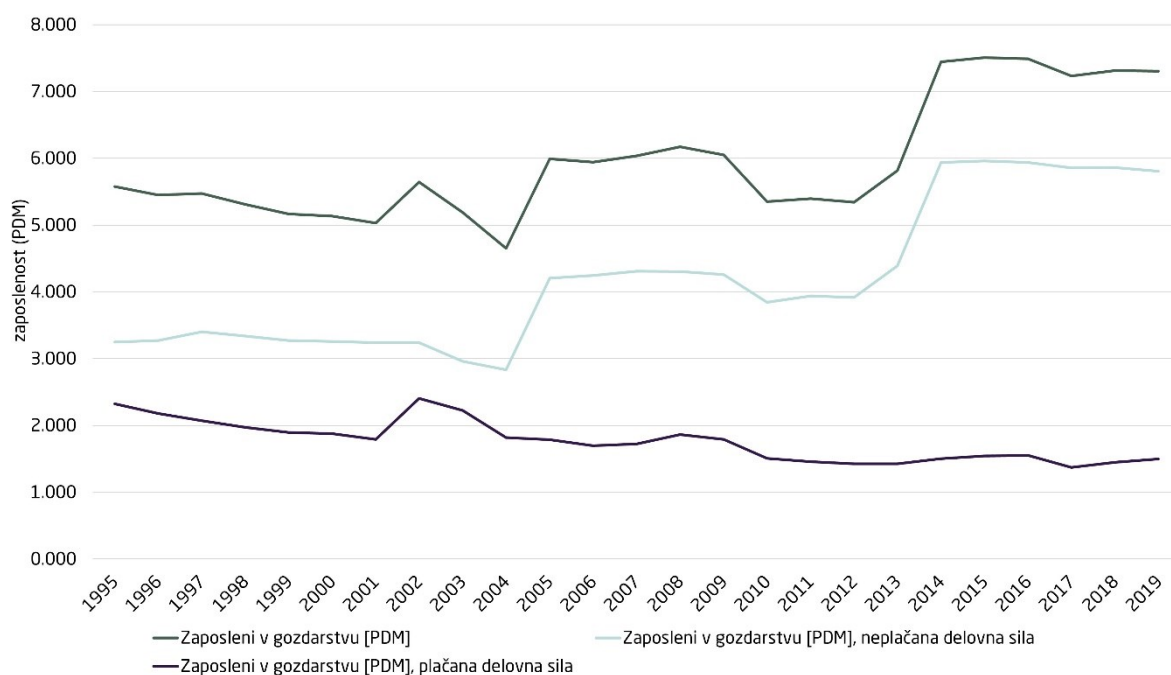
Zaposlenost v gozdarstvu vključuje vse osebe - zaposlene in samozaposlene - katerih opravljanje značilnih gozdarskih in neločljivih negozdarskih dopolnilnih dejavnosti zagotavlja rezidenčnim enotam potreben – plačan in neplačan – vložek dela. Ker se upošteva tudi občasno in sezonsko delo, se zaposlenost v gozdarstvu meri v polnovrednih delovnih močeh (PDM).

Ena PDM je ekvivalentna eni osebi, ki je polno zaposlena v gozdarski enoti gozdarske dejavnosti eno leto (225 delovnih dni ali 1800 ur). Celotna delovna sila v gozdarstvu zajema plačano delovno silo (zaposleni v gozdarskih družbah in zaposleni pri samostojnih podjetnikih) in neplačano delovno silo (samozaposlene osebe ter kmetje, ki opravljajo gozdarsko dejavnost, vključno s pomagajočimi družinskimi člani).

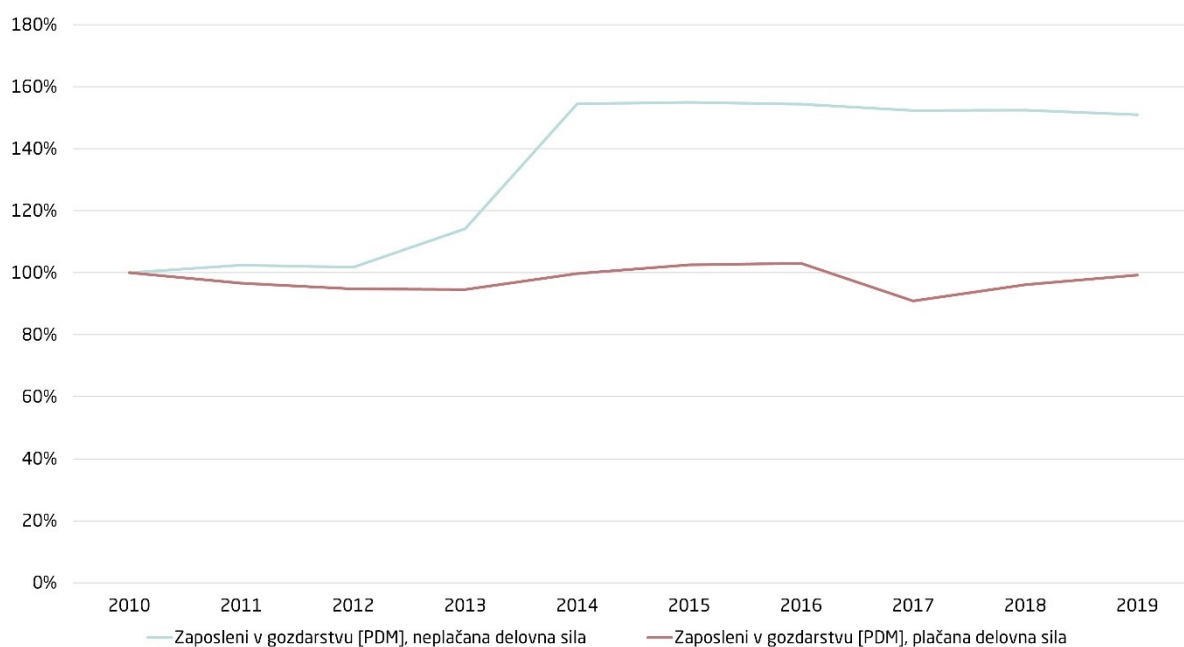
Zaposlenost se prikazuje v 1000 ekvivalentih PDM po naslednjih kategorijah SKD:

- 02: Gozdarstvo
- 16: Obdelava in predelava lesa; proizvodnja izdelkov iz lesa, plute, slame in protja, razen pohištva
- 17: Proizvodnja papirja in izdelkov iz papirja

Grafi z virom podatkov

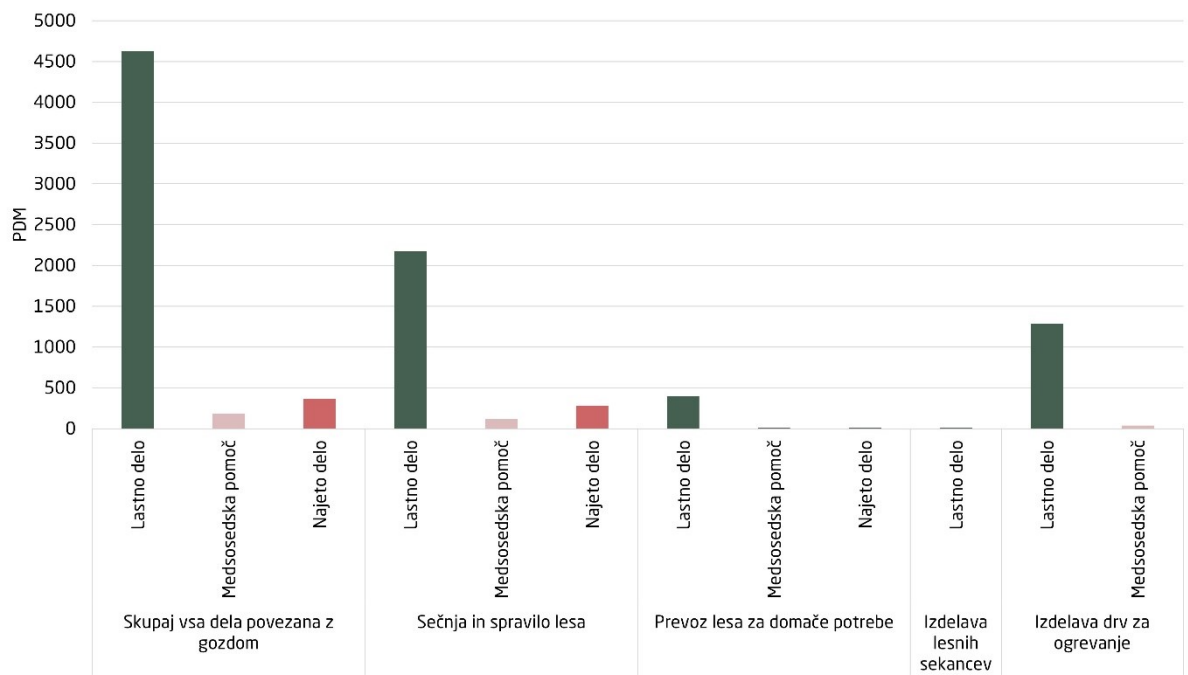

Slika 51: Zaposlenost v gozdarstvu, merjena v polnovrednih delovnih močeh [tisoč PDM] po: ZAPOSLENOST V GOZDARSTVU, [PDM] (vir: Statistični urad RS; dostopano: 22.6.2021)

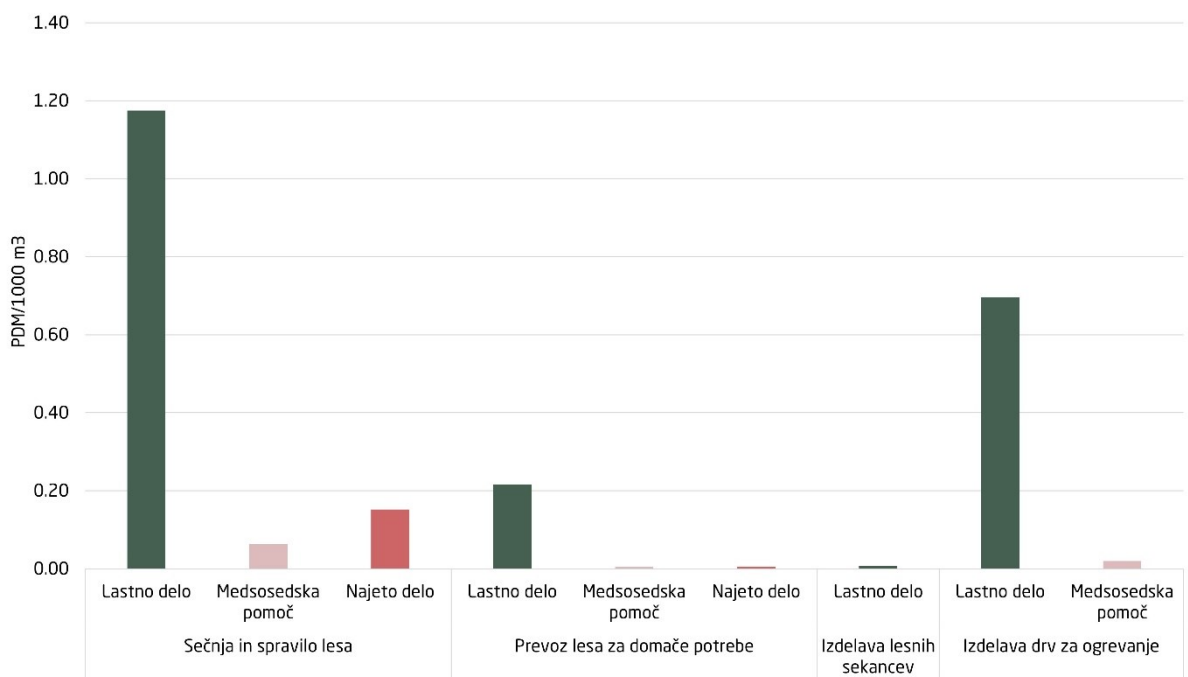

Vir: Statistični urad RS; dostopano: 22.6.2021, preračun GIS

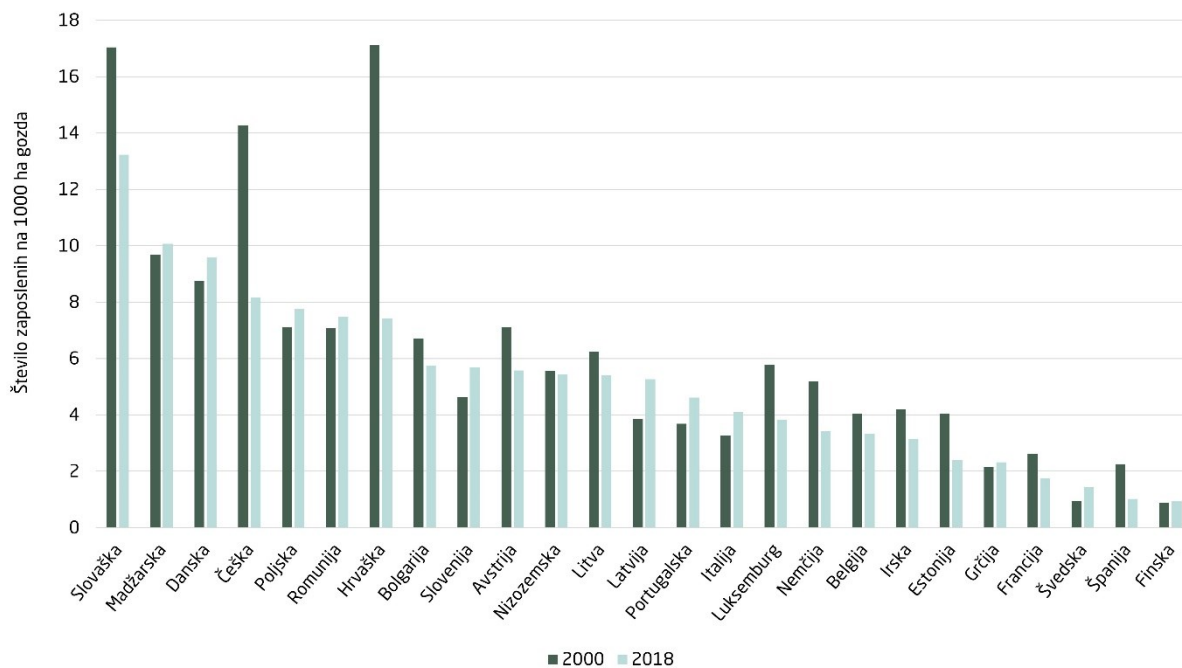
Slika 52: Indeks števila zaposlenih v gozdarstvu (leto 2010 je 100 %) (vir: Statistični urad RS; dostopno: 22.6.2021, preračun GIS)

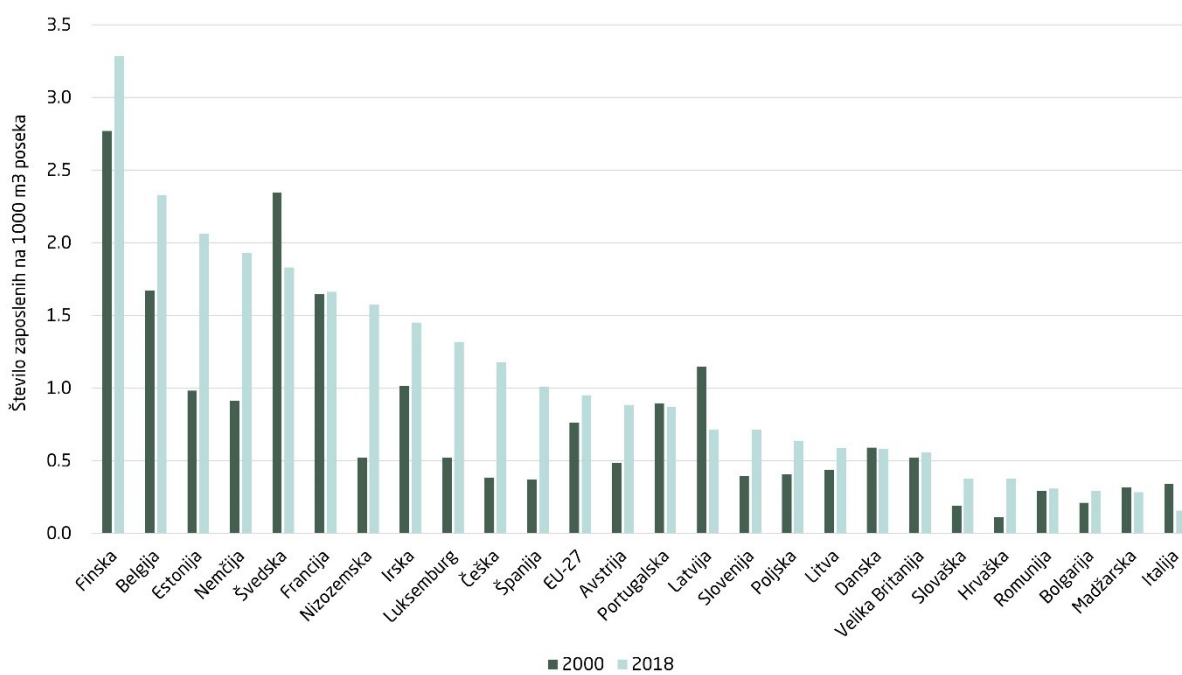
Slika 53: Število PDM na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji, povezano z delom v gozdu (vir: SURS, 2016)

Slika 54: Število PDM na 1000 m³ posekanega lesa na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji, povezano z delom v gozdu

Slika 55: Število zaposlenih v gozdarstvu na 1000 ha gozda po državah članicah EU (VIR: EUROSTAT (2021))

Slika 56: Število zaposlenih v gozdarstvu na 1000 m³ posekanega lesa po državah članicah EU (VIR: EUROSTAT (2021))

Cilj

- Ustvarjanje novih delovnih mest in rast dodane vrednosti na zaposlenega v lesnopredelovalni panogi.
- Omogočiti zaposlitev in zaslužek ljudem na podeželju z delom v gozdovih in v dejavnostih, povezanih z lesom in gozdom, ter tako prispevati h kakovosti življenja na podeželju.

Komentar

Pred letom 1990 je gozdarstvo zaposlovalo okrog 8000 ljudi, potem pa je zaposlenost padala. Najmanj zaposlenih v gozdarstvu v zadnjih 25 letih je bilo zabeleženih v letu 2004, in sicer nekaj več kot 4600 zaposlenih. Z gozdarsko dejavnostjo se je v letih do 2014 v povprečju ukvarjalo okoli 6000 oseb, leta 2019 pa več kot 7300. Največ zaposlenih v gozdarstvu v zadnjih 25 letih pa je bilo zabeleženih v letu 2015, in sicer nekaj več kot 7500 zaposlenih. Med vsemi zaposlenimi v gozdarstvu v obdobju do 2015 pokriva največji delež neplačana delovna sila (79 %). Delež neplačane delovne sile se je v strukturi zaposlenih v gozdarstvu povečal s 75 % v letu 2014 na 81 % v letu 2017 in se nato v letu 2019 ponovno znižal na 79 %.

Število zaposlenih v gozdarstvu se kljub uvajanju strojne sečnje, ki praviloma prinaša racionalizacijo potreb po kadru, ne zmanjšuje. Raziskava Gozdarskega inštituta Slovenije (Ščap in sod., 2021) kaže, da pri vseh anketirancih, ne glede na velikost posesti, prevladuje lastno delo v gozdovih oziroma delo s pomočjo družinskih članov. Najvišji delež dela, ki ga opravijo lastniki sami oziroma s pomočjo družinskih članov, je v najmanjših kategorijah lastnikov gozdov (do 5 ha), kjer je ta delež več kot 70 %. Glede na odgovore anketiranih, ki so v obdobju 2015–2019 opravljali sečnjo in spravilo v lastnem gozdu, ugotavljamo, da so pri teh kar 41 % poseka opravili poklicni izvajalci del.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno	Skupno število zaposlenih v gozdarstvu se je v zadnjih 10 letih povečalo za 36 %. Povečanje števila zaposlenih gre predvsem na račun neplačane delovne sile. Plačana delovna sila se je namreč v zadnjih desetih letih zmanjšala za 1 %.

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno lesne verige v Sloveniji do leta 2020 »LES JE LEP«. 2012.

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

Druge zakonodajne podlage:

Izvor baze podatkov:

SiStat, Statistični urad Republike Slovenije

EUROSTAT (online data codes: nama_10_a64_e and for_area_efa)

Skrbnik podatkov:

Statistični urad Republike Slovenije

EUROSTAT

Datum zadnjega zajema podatkov

Zadnja objava Statistični urad Republike Slovenije: 6.10.2020; Zajem podatkov Gozdarski inštitut Slovenije: 22.6.2021

Zadnja objava EUROSTAT: 14.3.2021; Zajem podatkov Gozdarski inštitut Slovenije: 27.3.2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Zaposlenost v gozdarstvu spremlja SURS s tremi različnimi metodami raziskovanja:

1. s telefonskim in terenskim anketiranjem v okviru evropske ankete The Labour Force Survey (ADS-LFS);
2. z ekonomskimi računi za gozdarstvo (ERG);
3. z nacionalnimi računi (NG).

Najceloviteje zajemajo število zaposlenih (v enoti PDM) gozdni računi.

Anketa o delovni sili (ADS) se opravlja četrtletno. Pridobiva podatke o stanju in spremembah na slovenskem trgu dela skladno z navodili Mednarodne organizacije za delo (ILO) in skladno z zahtevami Statističnega urada Evropske unije (Eurostat), ki se nanašajo na usklajeno anketo o delovni sili Evropske unije (dostopno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_labour_force_survey_-_methodology#Core_questionnaires). Enota opazovanja so posamezniki, ki pretežno živijo v izbranem gospodinjstvu. Gospodinjstvo je vsaka skupnost oseb (družinska ali druga), ki stanujejo skupaj in skupaj porabljajo svoje dohodke za osnovne življenjske potrebe (stanovanje, hrana, drugo) – upoštevano je merilo stalnega prebivalstva (večinoma prebiva na ozemlju Slovenije). Anketa pokriva samo tisto prebivalstvo, ki živi v individualnih gospodinjstvih. Vir podatkov za število prebivalstva je Centralni register prebivalstva. Po Anketi o delovni sili štejemo med delovno aktivne prebivalce tudi pomagajoče družinske člane in osebe, ki delajo po pogodbah o delu, avtorskih pogodbah ali za neposredno plačilo.

Ekonomski računi za gozdarstvo (ERG) predstavljajo mednarodno standardizirano metodologijo za spremljanje gospodarskega dogajanja v gozdarski dejavnosti. Enoto opazovanja zaradi upoštevanja občasnega in sezonskega dela predstavlja polnovredna delovna moč (PDM). Podatki o številu zaposlenih v gozdarski dejavnosti se pripravljajo kot ocena na osnovi zaključnih računov gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov, oceni števila kmetov, ki opravljajo gozdarsko dejavnost iz podatkov kmetijskih statistik, in ekonomskih računov za kmetijstvo (ERK) Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP).

Nacionalni računi za gozdarstvo (NG) temeljijo na podatkih Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP), letnih napovedih samostojnih podjetnikov, Ankete o delovni sili (ADS) ter na letnih poročilih Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ) in Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS). Število kmetov, ki imajo gozd in opravljajo gozdarsko dejavnost, se oceni na podlagi deleža proizvodnje gozdarske dejavnosti v skupni proizvodnji kmetijstva in gozdarstva za individualne kmete. Ta delež se nato odšteje od skupnega števila kmetov in njihovih pomagajočih družinskih članov. Ocena skupnega števila kmetov in pomagajočih družinskih članov temelji na podatkih ADS, ZPIZ in ZZZS.

Za obdobje po žledolomu v 2014 (2014–2017) je bila v okviru gozdnih računov opravljena metodološka nadgradnja izbranih vsebinskih kategorij, med njimi revizija skupnega števila PDM v gozdarski dejavnosti za to obdobje. Revidirana je bila tudi vsebina: vzdrževanje materiala in opreme, amortizacija gozdarske mehanizacije (potrošnja stalnega kapitala) in zaradi spremenjenega podatkovnega vira vrednost naravnega prirastka (nov vir podatkov za cene lesa na panju – prej SKGZRS, sedaj SiDG).

Letna poročila temeljijo na številu registriranih kmetov. Le-ti nimajo nujno kmetije z gozdom, torej ne opravljajo nujno tudi gozdarske dejavnosti. V letnih poročilih je registriranih veliko žensk, ki opravljajo gozdarska dela. Vrednost opravljenega ženskega dela (čiščenje gozda in izdelava butar), je verjetno drugačna od sečnje in spravila. Natančnejšo oceno bi verjetno dobili, če bi se določen % registriranih kmetov iz uporabljenih virov podatkov, ki nimajo gozda, izločili, prav tako tudi ženske, starejše od 50 let, ki dejansko ne delajo v gozdu.

Metodologija obdelave podatkov

Na spletni strani SURS so na voljo metodološka pojasnila in objavljeni podatki:

http://www.stat.si/doc/metod_pojasnila/07-008-MP.htm (metodološka pojasnila)

http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=0762001S&ti=&path=../Database/Dem_soc/07_trg_dela/02_07008_akt_preb_po_anketi/01_07620_akt_preb_ADS_cetrt/&lang=2 (objava podatkov)

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Kazalnik (podatki SURS) se na enak način zbira od leta 2014. Zaradi metodološke prilagoditve podatkov je bila spremenjena časovna vrsta podatkov o zaposlenosti v gozdarstvu (od leta 2014 dalje).

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:

- Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):

Podatki so relevantni in zanesljivi ter omogočajo podroben vpogled v zaposlenost v gozdarstvu.

- Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):

Projekcije v kazalnik niso vključene.

- o Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 2

- Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 2
- Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 1
- Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
- Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno lesne verige v Sloveniji do leta 2020 »LES JE LEP«. 2012.

Kovač M., Ficko A., Ščap Š., Piškur M., Japelj A., Westergren M., Božič G. 2019. Katalog harmoniziranih kazalnikov za spremljanje nacionalnega programa gozdov in trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v Republiki Sloveniji. Ljubljana, Gozdarski inštitut Slovenije

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019. 2021. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Ščap Š., Stare D., Krajnc N., Triplat M. 2021. Značilnosti izvajanja sečnje in spravila v zasebnih gozdovih v Sloveniji. Acta Silvae et Ligni, 125: 25-38.

Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih. SISTAT
<https://pxweb.stat.si/sistat/sl/Podrocja/Index/85/kmetijstvo-gozdarstvo-in-ribistvo>, (6.07.2021)

Izvajalci gozdarskih storitev

Matevž Triplat, Nike Krajnc

Področja

Gozdarske politike / Pridobivanje lesa / Profesionalizacija del

Ključno sporočilo

Po podatkih, ki so dostopni na portalu MojGozdar (www.mojgozdar.si), se je število podjetij, ki so registrirana za opravljanje del v gozdovih, povečalo od nekaj več kot 900 (v letu 2017) na več kot 1600 v letu 2020. Do konca leta 2020 smo v Sloveniji zabeležili 1654 izvajalcev gozdarskih storitev. To število se je v zadnjem letu v povprečju povečalo za 10,2 izvajalca na mesec. Z organizacijskega vidika prevladujejo predvsem manjši izvajalci gozdarskih storitev, 48,7% izvajalcev gozdarskih storitev je samozaposlenih (običajno zaposlujejo lastnika in nekaj gozdnih delavcev). Druga največja skupina s 34,1% so kmetje, ki se lahko registrirajo za opravljanje storitev poleg svoje glavne poslovne dejavnosti (običajno kmetijske dejavnosti). Vendar je obseg dela, ki ga lahko opravljajo z opravljanjem storitev, količinsko omejen z zakonom. Tretja največja skupina s 14,6 % so družbe z omejeno odgovornostjo (d.o.o.) kot zasebne pravne osebe s svojo pravno identiteto, kar ločuje odgovornost družbe od zaposlenih.

Definicija

Kazalnik prikazuje število izvajalcev del, njihovo organizacijsko obliko ter storitve, za katere so registrirani.

Skladno z Zakonom o gozdovih (ZG, 1993) lahko delo v gozdu opravljajo tudi za ta dela registrirane fizične ali pravne osebe (izvajalci), ki izpolnjujejo predpisane pogoje glede strokovne usposobljenosti in splošne določbe glede varstva in zdravja pri delu. Pridobitno dejavnost v gozdovih lahko opravljajo:

- **Gospodarske družbe.** To so pravne osebe, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Pridobitna dejavnost je vsaka dejavnost, ki se opravlja na trgu zaradi pridobivanja dobička. Gospodarske družbe se organizirajo:
 - o kot osebne družbe: družba z neomejeno odgovornostjo (dno) in komanditna družba (kdd), ali
 - o kot kapitalske družbe: družba z omejeno odgovornostjo, delniška družba, komanditna delniška družba in evropska delniška družba.
- **Samostojni podjetniki ali podjetnice** so fizične osebe, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja;
- ter **fizične osebe** ali osebe, ki imajo registrirano ali priglašeno dejavnost storitev z gozdarsko mehanizacijo (priglasitev na UE, ki izda dovoljenje za opravljanje) in tudi osebe, vključene v strojne krožke.

V sklopu kazalnika predstavljamo podatke za naslednje organizacijske oblike za izvedbo gozdarskih storitev:

Zadruga - je organizacija vnaprej nedoločenega števila članov, ki ima namen pospeševati gospodarske koristi in razvijati gospodarske ali družbene dejavnosti svojih članov ter temelji na prostovoljnem pristopu, svobodnem izstopu, enakopravnem sodelovanju in upravljanju članov. Zadruga lahko vodi svoje dejavnosti tudi prek odvisne družbe. Zadruga lahko ustanovi podjetje, drugo zadrugo ali drugo pravno osebo oziroma postane članica druge pravne osebe, če se s tem uresničuje namen, zaradi katerega je bila ustanovljena. Zadruga lahko opravlja eno ali več dejavnosti, če izpolnjuje za vsako od njih predpisane pogoje in če se s tem uresničuje namen, zaradi katerega je bila ustanovljena. Če tako določajo zadržna pravila, lahko zadruga posle, ki jih sklepa s svojimi člani, sklepa tudi z drugimi osebami, vendar ne na takšen način in v tolikšnem obsegu, da bi zaradi tega njeno sodelovanje s člani imelo podrejen pomen.

Delniška družba (d.d.) - je kapitalska družba, ki ima osnovni kapital (osnovno glavnico) razdeljen na delnice. Predstavlja jo pravna oseba, kar pomeni, da je le-ta samostojni nosilec pravic in obveznosti v pravnem prometu. Delniška družba je kapitalska družba, v kateri družbeniki za obveznost družbe ne odgovarjajo osebno, temveč zanje odgovarja družba z vsem svojim premoženjem do višine lastnega premoženja. Enako kot pri drugih družbah je možna vzpostavitev osebne odgovornosti družbenikov s t. i. spregledom pravne osebe.

Družba z omejeno odgovornostjo (d.o.o.) - je družba, katere osnovni kapital sestavljajo osnovni vložki družbenikov. Na podlagi osnovnega vložka in sorazmerno z njegovo vrednostjo v osnovnem kapitalu pridobi družbenik svoj poslovni delež, ki je izražen v odstotkih. Vsak družbenik lahko ob ustanovitvi prispeva le en osnovni vložek in ima le en poslovni delež. Za obveznosti družbe z omejeno odgovornostjo družbeniki niso odgovorni. Družbo lahko ustanovi ena ali več fizičnih ali pravnih oseb, ki postanejo z ustanovitvijo družbe družbeniki. Družba ima lahko največ 50 družbenikov. Družba se ustanovi s pogodbo, ki je lahko sklenjena v obliki notarskega zapisa ali na posebnem obrazcu, v fizični ali elektronski obliki. Družbeno pogodbo podpišejo vsi družbeniki. Če je družbena pogodba sklenjena na posebnem obrazcu, morajo biti podpisi družbenikov overjeni.

Samostojni podjetnik (s.p.) - je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja. Registracija s.p. je preprosta in zanjo ustanovitveni kapital ni potreben. To pa ne pomeni, da samostojni podjetnik ne potrebuje osnovnega kapitala. Razmisliti je treba, koliko odgovornosti je podjetnik pripravljen nositi, saj je kot gospodarski subjekt neomejeno odgovoren z vsem svojim premoženjem. Podjetnik je lahko posameznik, več oseb pa lahko deluje samo v obliki gospodarske družbe. Skupnosti samostojnih podjetnikov slovenska zakonodaja torej ne pozna.

Dopolnilna dejavnost na kmetiji (d.d.k.) - Po Zakonu o kmetijstvu lahko dela v gozdu kot dodatno storitev na kmetiji (po pogojih 99. člena tega zakona) opravljajo tudi kmetje v okviru »Dopolnilne dejavnost na kmetiji«. Poleg nosilca dopolnilne dejavnosti na kmetiji lahko dopolnilno dejavnost na kmetiji opravljajo še:

- nosilec kmetije, ali
- član kmetije, ki ima za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji soglasje nosilca kmetije,
- zaposleni na kmetiji, ki so vpisani v register kmetijskih dejavnosti,

- osebe, ki opravljajo delo, ki ni opredeljeno kot zaposlovanje na črno v skladu s predpisom, ki ureja preprečevanje dela in zaposlovanja na črno (na podlagi podjemne pogodbe ali pogodbe o začasnem ali občasnem delu upokojujencev ter prek študentske napotnice.)

Kazalnik ne vključuje podatkov za izvedbo gozdarskih storitev, ki se opravi v sklopu društvenih dejavnosti za medsosedsko pomoč (strojnih krožkov).

Zakon o gozdovih določa, da minister, pristojen za gozdarstvo, predpiše minimalne pogoje, ki jih morajo za opravljanje del v gozdovih izpolnjevati izvajalci. Trenutno veljavni minimalni pogoji so predpisani s "Pravilnikom o minimalnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci del v gozdovih", ki je bil pripravljen leta 1994 in medtem večkrat spremenjen in dopolnjen. Zadnje spremembe in dopolnitve so v veljavi od leta 2012. Izvajalci, ki so pridobili dovoljenje za opravljanje del v gozdovih pred 17. 5. 2006, ter izvajalci, ki prvič začnejo opravljati dela v gozdovih, za katera so pridobili dovoljenje, morajo gozdarski inšpekciji priložiti dokazila o izpolnjevanju minimalnih pogojev za opravljanje del v gozdovih. Minimalni pogoji za opravljanje del v gozdovih so pogoji o strokovni usposobljenosti delavcev in dokazila, potrebna za opravljanje del po predpisih, ki urejajo varnost in zdravje pri delu za delavce, delovno opremo in osebno varovalno opremo. Izvajalci lahko opravljajo:

1. večino del v gozdovih, če zagotovijo, da načrtovanje, vodenje in nadziranje del opravljajo delavci, ki imajo najmanj izobrazbo podravni 6/1 (tj. višješolsko in višje strokovno izobraževanje/višješolska, višja strokovna in podobna izobrazba) in eno leto delovnih izkušenj pri delih v gozdu;
2. več zaporednih faz s področja izkoriščanja gozdov, če zagotovijo, da načrtovanje, vodenje in nadziranje del opravljajo delavci, ki imajo najmanj 5. raven izobrazbe (tj. srednje tehniško in drugo strokovno ter splošno izobraževanje/srednja strokovna in splošna izobrazba) s področja gozdarstva in najmanj eno leto delovnih izkušenj pri delih v gozdu;
3. posamezne faze del v gozdovih, če zagotovijo, da vodenje del opravljajo delavci, ki izpolnjujejo pogoje za opravljanje teh del (pogoji so navedeni po posameznih delih v naslednjem odstavku) ter imajo najmanj tri leta delovnih izkušenj pri delih v gozdu.

Izvajalci morajo zagotoviti, da posamezna spodaj navedena dela opravljajo delavci, ki imajo najmanj naslednjo izobrazbo oziroma usposobljenost:

1. projektiranje gozdnih cest: izobrazba podravni 6/2 s področja gozdarstva (tj. visokošolsko izobraževanje prve stopnje, visokošolsko strokovno izobraževanje (prejšnje) in podobno izobraževanje/visokošolska izobrazba prve stopnje, visokošolska strokovna izobrazba (prejšnja) in podobna izobrazba) in usposobljenost za opravljanje te dejavnosti, ki je določena z zakonom, ki ureja graditev objektov;
2. projektiranje spravila lesa z gozdnimi žičnicami: izobrazba podravni 6/1 (tj. višješolsko in višje strokovno izobraževanje/višješolska, višja strokovna in podobna izobrazba) s področja gozdarstva z opravljenim tečajem, katerega vsebina in obseg sta v skladu s katalogom strokovnih znanj in spretnosti za poklicni standard gozdarski žičničar;
3. sečno-spravilno načrtovanje v zahtevnejših delovnih razmerah oziroma na območjih z več možnostmi za spravilo, organiziranje del in nadzor: izobrazba podravni 6/1 (tj.

višješolsko in višje strokovno izobraževanje/višješolska, višja strokovna in podobna izobrazba) s področja gozdarstva;

4. vodenje delovnih skupin delavcev, sečno-spravilno načrtovanje v ustaljenih, manj zahtevnih razmerah: 5. raven izobrazbe s področja gozdarstva (tj. srednje tehniško in drugo strokovno ter splošno izobraževanje/srednja strokovna in splošna izobrazba);
5. miner, strojna gradnja in strojno vzdrževanje gozdnih prometnic, strojna sečnja, nakladanje, razkladanje in prevoz lesa: 4. raven izobrazbe (tj. srednje poklicno in podobno izobraževanje/srednja poklicna in podobna izobrazba) in tečaj za usposobitev za konkretno delo* ali pridobljen ustrezen certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji;
6. žično spravilo: ustrezen certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji;
7. traktorsko spravilo, sečnja z motorno žago, izdelava in dodelava gozdnih lesnih sortimentov ter nega mladovja: 4. raven (tj. srednje poklicno in podobno izobraževanje/srednja poklicna in podobna izobrazba) izobrazbe s področja gozdarstva ali pridobljen ustrezen certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji;
8. sajenje sadik gozdnega drevja, varstvo pred divjadjo, obžetev v lahkih delovnih razmerah, priprava tal za naravno nasemenitev, druga nezahtevna dela z ročnim orodjem: podučitev s strani delavca, ki izpolnjuje pogoje za nego mladovja iz prejšnje točke.

*Pogoje izpolnjujejo tudi delavci, ki imajo:

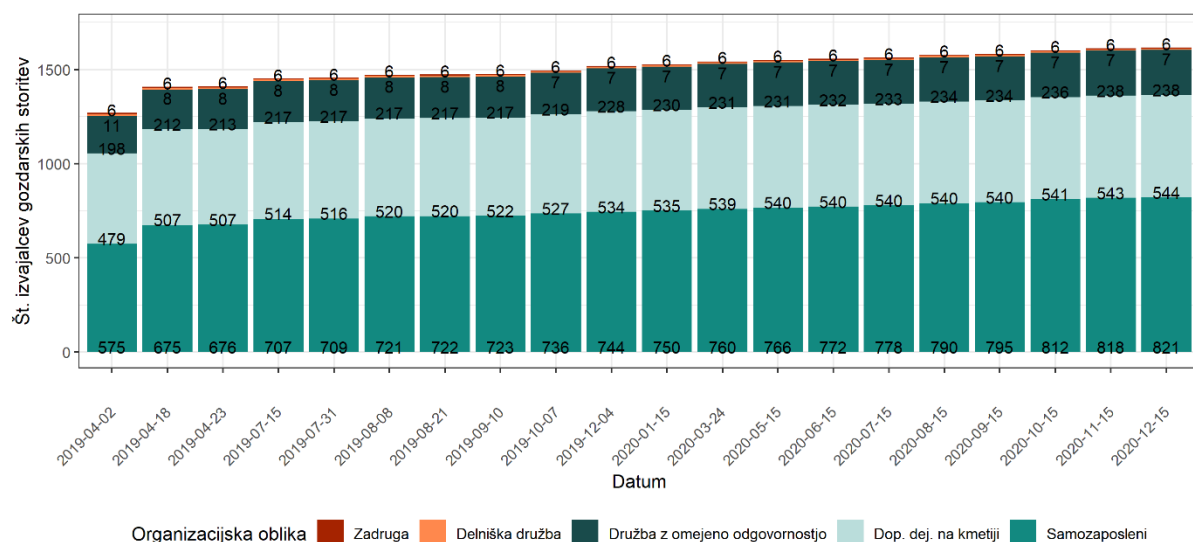
- **Dokazilo** o opravljenem tečaju za dela v gozdu, ki ga je organizirala gozdnogospodarska organizacija do **25. 06. 1993**
- Opravljen **preizkus znanja** pri pooblaščenih gozdarskih strokovnih organizacijah do **01. 01. 1996**

Skladno s "Pravilnikom o minimalnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci del v gozdovih" so delavci lahko:

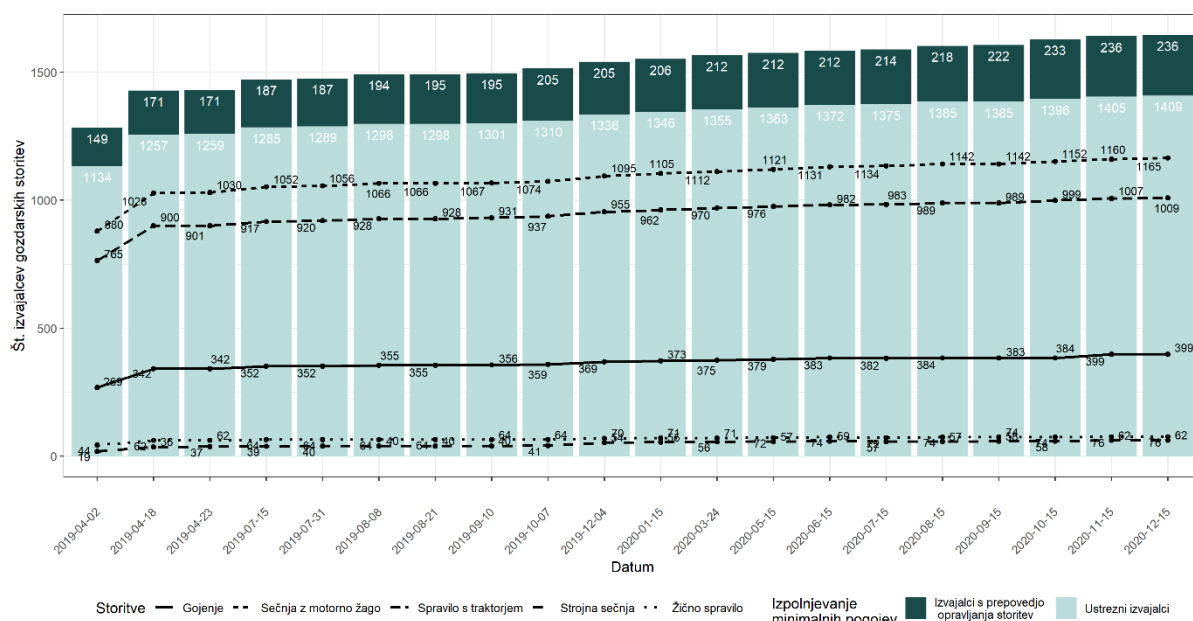
- izvajalci sami,
- pri izvajalcu zaposleni v skladu s predpisi o delovnih razmerjih,
- osebe, ki opravljajo delo na podlagi pogodb o delu,
- zaposleni pri organizaciji, s katero ima izvajalec sklenjeno pogodbo za opravljanje del.

Pogoje za delo v gozdu so podrobneje predstavila Škrk in Triplat (2019).

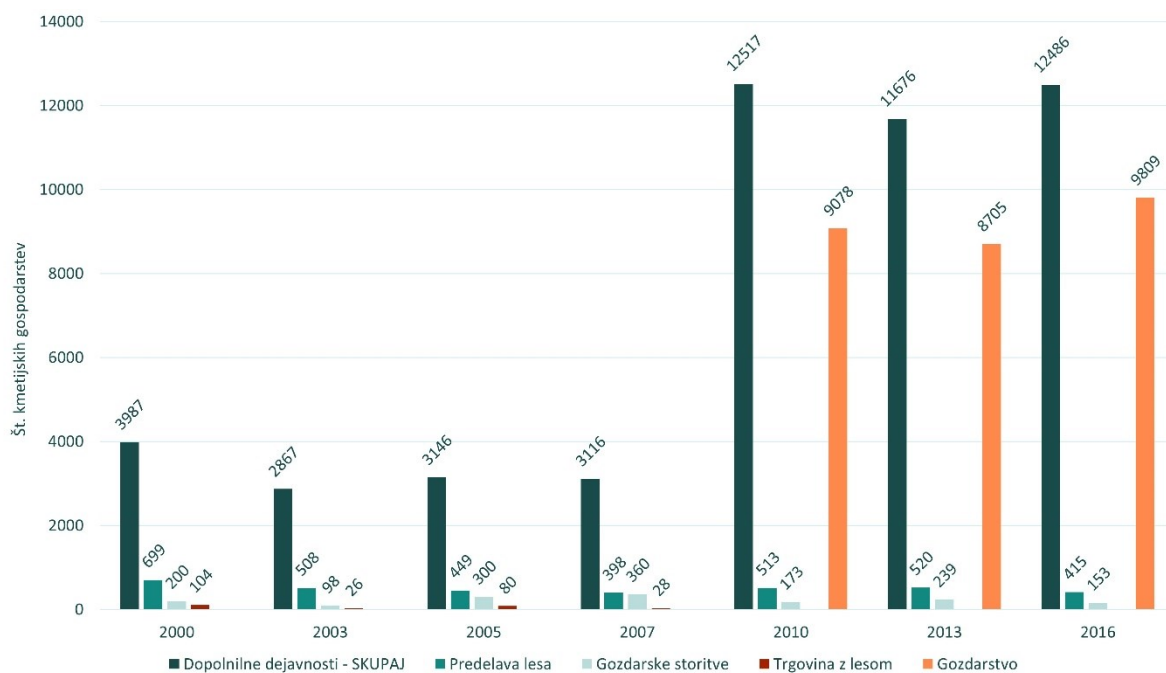
Grafi z virom podatkov

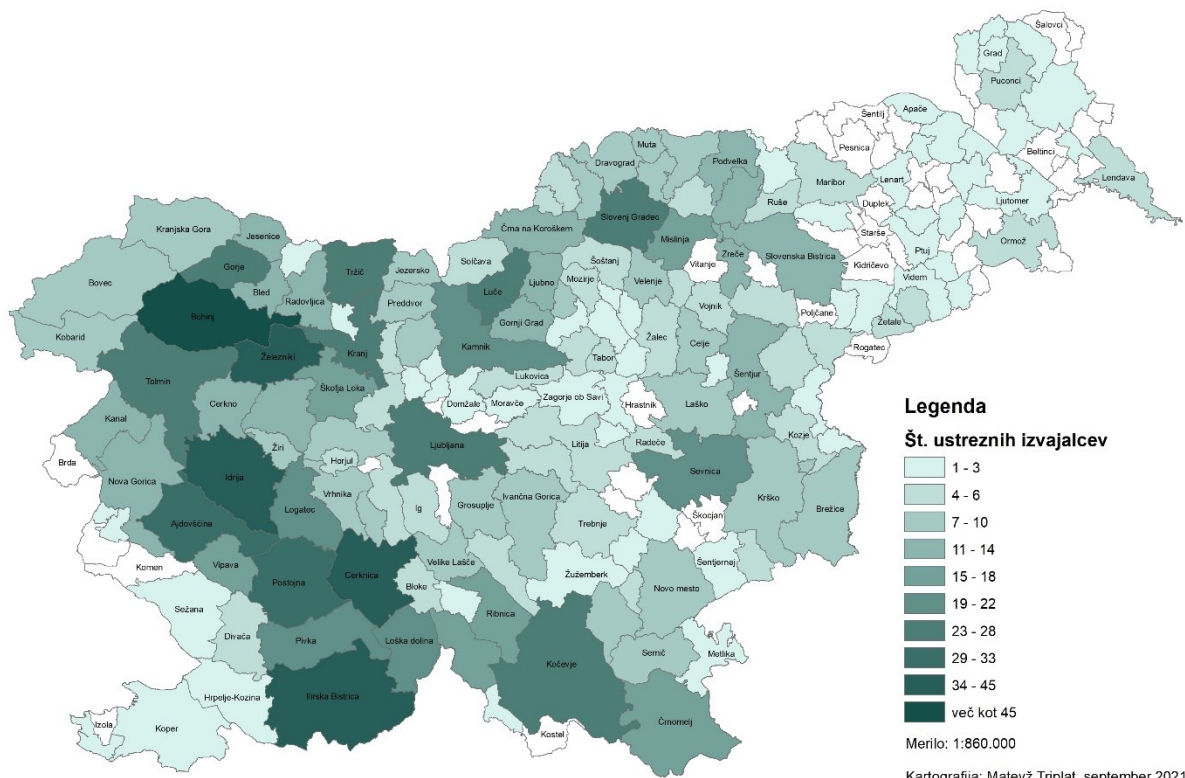
Slika 57: Število izvajalcev po organizacijskih oblikah (vir: MojGozdar.si)

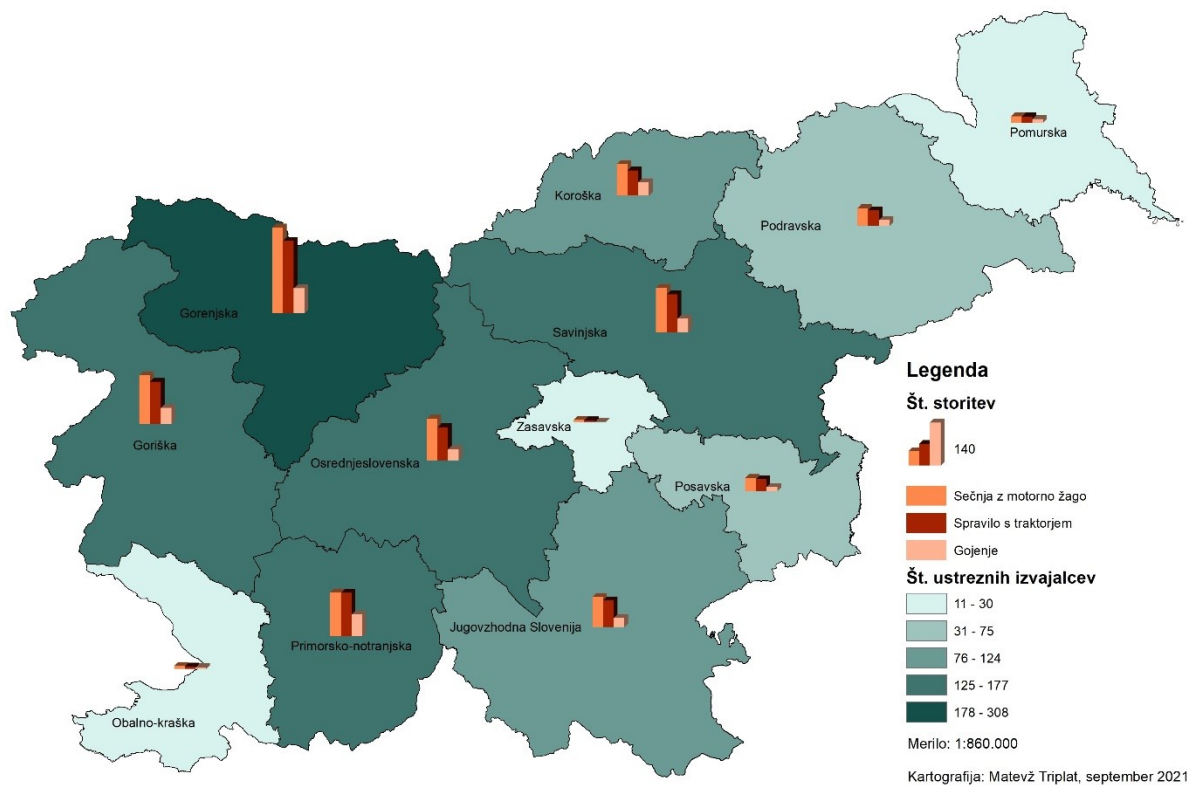
Slika 58: Število izvajalcev glede na storitve (vir: MojGozdar.si)

Slika 59: Dopolnilne dejavnosti, povezane z gozdom na kmetijskih gospodarstvih (Opomba: Trgovina z lesom je od leta 2010 vključena v kategorijo: Gozdarstvo. vir: SURS (2016))

Slika 60: Število ustreznih izvajalcev po občinah (glede na sedež poslovnega subjekta)

Slika 61: Število ustreznih izvajalcev glede na lokacijo, kjer je registriran sedež poslovnega subjekta. Stolpični grafikon ponazarja število glavnih storitev.

Cilj

- Zagotoviti izvedbo del na tehnološko sodoben in varen način.
- Povečati delež del v zasebnih gozdovih, ki jih opravijo poklicni izvajalci.
- Omogočiti razvoj borze gozdarskih storitev.

Komentar

V Sloveniji je trg gozdarskih storitev dinamičen. Težava se (še posebno) izkaže pri povečanem povpraševanju po storitvah ob veliko površinskih motnjah (npr. žledolom, napad podlubnikov, vetrolom itn.). Z ukinitvijo koncesij za gospodarjenje z državnim gozdom se je trg storitev na področju gozdarskih del dodatno prestrukturiral. V kazalniku so predstavljene možne organizacijske oblike za opravljanje gozdarskih storitev, kot jih omogoča aktualna zakonodaja.

Do oktobra 2020 smo v Sloveniji zabeležili 1654 izvajalcev gozdarskih storitev. To število se je v zadnjem letu v povprečju povečalo za 10,2 izvajalca na mesec (Slika 57 in Slika 58). Z organizacijskega vidika prevladujejo predvsem manjši izvajalci gozdarskih storitev, 48,7 % izvajalcev gozdarskih storitev je samozaposlenih (običajno zaposlujejo lastnika in nekaj gozdnih delavcev). Druga največja skupina s 34,1 % so kmetje, ki se lahko registrirajo za opravljanje storitev poleg svoje glavne poslovne dejavnosti (običajno kmetijske dejavnosti). Vendar je obseg dela, ki ga lahko opravljajo, količinsko omejen z zakonom. Tretja največja skupina s 14,6 % so družbe z omejeno odgovornostjo (d.o.o.) kot zasebne pravne osebe s svojo pravno identiteto, kar ločuje odgovornost družbe od zaposlenih.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p>Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	Število ponudnikov gozdarskih storitev narašča iz leta v leto. Poslovne prakse se spreminjajo in kvaliteta izvedbe del je za lastnike gozdov vse bolj pomembna. Na podlagi zbranih podatkov ni mogoče kvantificirati ciljnega stanja. Ocenjujemo, da v zadnjih letih poklicni izvajalci opravijo večji delež del v zasebnih gozdovih, a bi to lahko bil odsev oteženih razmer za delo v gozdu, ki so nastale kot posledica veliko površinskih motenj.

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

Druge zakonodajne podlage:

Pravilnik o minimalnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci del v gozdovih (Uradni list RS, št. 35/94, 50/06, 74/11 in 80/12)

Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17, 22/18, 86/21 – odl. US in 123/21)

Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C in 18/21)

Zakon o gozdovih. (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)

Zakon o zadrugah (Uradni list RS, št. 97/09 – uradno prečiščeno besedilo in 121/21)

Uredba o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji (Uradni list RS, št. 57/15 in 36/18)

Izvor baze podatkov:

Gozdarski inštitut Slovenije

Skrbnik podatkov:

Inšpektorat RS za kmetijstvo, ribištvo, gozdarstvo in lovstvo

Gozdarski inštitut Slovenije

Datum zadnjega zajema podatkov

15. 2. 2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Poslovni subjekti so na seznam izvajalcev spletnega informacijskega sistema MojGozdar.si vključeni iz različnih virov podatkov. Neposredno so vključeni vsi poslovni subjekti, ki so navedeni na:

- seznamu izvajalcev del v gozdu, ki ga vodi Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo, ter
- seznamu ponudnikov storitev izdelave lesnih sekancev in drv, prevoza okroglega lesa ter izvajalci gozdnega gradbeništva, ki ga interno vodi Gozdarski inštitut Slovenije.

Podatki s seznama izvajalcev del v gozdu, ki ga vodi Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo, se v sistem MojGozdar prenašajo dnevno. Podatkovne baze, ki jih interno vodi Gozdarski inštitut Slovenije, se obnavljajo v različnih časovnih obdobjih:

- podatki o storitvah izdelave lesnih sekancev se zbirajo vsake 3 leta,
- podatke o prevoznikih okroglega lesa in izvajalcih gozdnega gradbeništva se posodobijo 1x letno.

Metodologija obdelave podatkov

Spletni sistem MojGozdar je prek spletnega servisa wsPrsinfo povezan z javno bazo podatkov o vseh poslovnih subjektih s sedežem na območju Republike Slovenije (Poslovni register Slovenije), ki ga zagotavlja Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. V podatkovni bazi spletnega sistema MojGozdar so tako vsi poslovni subjekti opremljeni s širokim naborom podatkov, ki med drugimi vključujejo tudi podatke za pripravo navedenega kazalnika.

Za kazalnik se uporabi informacija o pravni organizacijski obliki, ki se preveri tudi na podlagi analize korena popolnega imena enote poslovnega registra. Poleg organizacijske oblike se zabeležijo še podatki o upravni enoti in občini.

Za prikaz podatkov v grafični obliki se podatki agregirajo na nivoju organizacijskih oblik (grafikon) in na nivoju registra prostorskih enot (kartografija).

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Prednost kazalnika je v rednem pridobivanju podatkov in posodabljanju stanja. Slabost kazalnika je, da vključuje poslovne subjekte, ki so ustrezno usposobljeni in izpolnjujejo pogoje, ni pa jasno, ali dejansko opravljajo storitve ali so morda z opravljanjem storitev prenehali. Kazalnik spremlja entitete, ki so z zakonodajnega vidika ustrezne za opravljanje storitev v gozdovih in ne vključuje fizičnih oseb, ki opravljajo storitve v sklopu medsosedske pomoči.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
Zanesljivost starejših podatkov je primerljiva z novejšimi.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 3
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 3
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 2
 - Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 3
 - Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): 3

Druge opombe:

Viri

Triplat M., Krajnc N. 2021. A System for Quality Assessment of Forestry Contractors. Croatian journal of forest engineering: journal for theory and application of forestry engineering, 1(42): 77-90.

Škrk N., Triplat M. 2019. Pogoji za opravljanje del v gozdovih.

<https://www.mojgozdar.si/mma/pogoji-za-delo-v-gozdu/2019100317375586/>

Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17, 22/18, 86/21 – odl. US in 123/21)

Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C in 18/21)

Zakon o zadrukah (Uradni list RS, št. 97/09 – uradno prečiščeno besedilo in 121/21)

Gozdarska mehanizacija

Nike Krajnc, Darja Stare

Področja

Pridobivanje lesa / Profesionalizacija del

Ključno sporočilo

Število strojev in opreme se po podatkih SURS povečuje. Delno k temu prispeva tudi PRP, ki je v obeh programskih obdobjih podpiral naložbe v stroje in opremo za delo v gozdu. V zadnjih desetih letih se je povečalo predvsem število gozdarskih prikolic ter strojev za strojno sečnjo.

V okviru PRP 2007–2013 je bilo izmed mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa sofinanciranih največ traktorjev kolesnikov za delo v gozdu, in sicer je bilo za traktorje namenjenih kar 69 % od vseh izplačanih sredstev (Stare in Krajnc, 2021a). V okviru PRP 2014–2020 pa je bilo sofinanciranih največ vitlov (29 % glede na vso mehanizacijo in opremo) in dodatne opreme za vitle (19 % glede na vso mehanizacijo in opremo), čemur sledi sofinanciranje gozdarskih prikolic. V tem drugem obdobju se je bistveno povečal nakup gozdarskih prikolic ter mehanizacije za strojno sečnjo, kar lahko kaže na večjo profesionalizacijo del v gozdovih (Stare in Krajnc, 2021b).

Definicija

Kazalnik prikazuje stanje opremljenosti podjetij z različnimi stroji in opremo skozi čas ter predstavlja nakup strojev in opreme v okviru PRP.

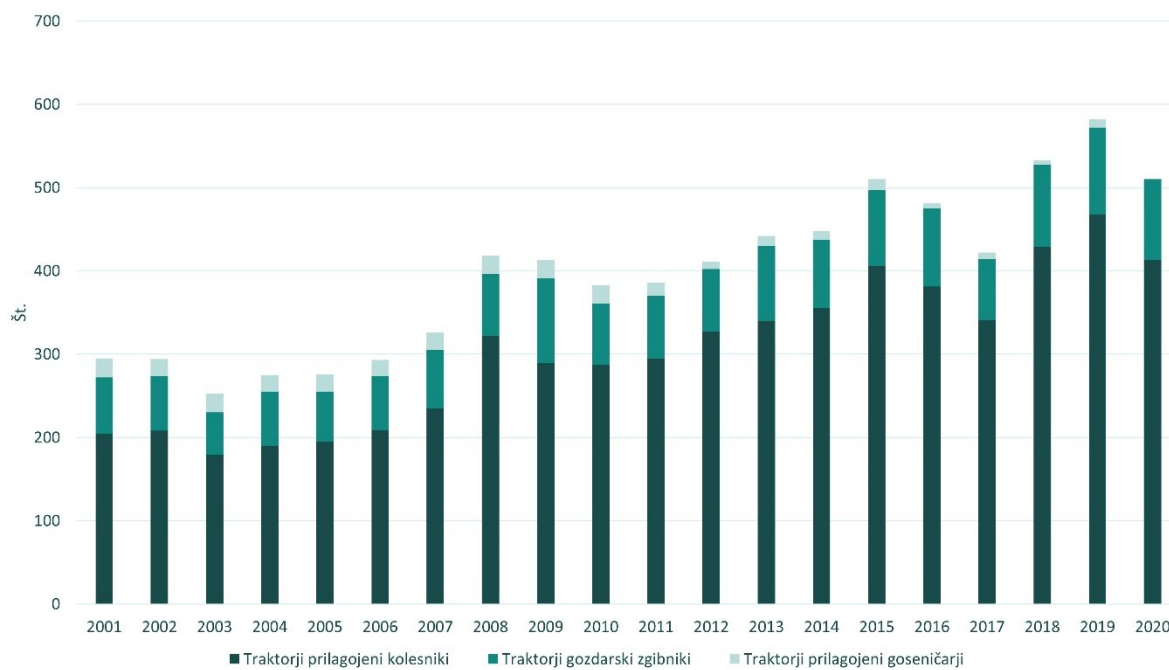
Skupine strojev in naprav:

- Motorne žage: motorne žage in motorne čistilke/motorne kose oziroma krožni žagalni stroji za nego.
- Tovornjaki: tovornjaki z gozdarsko nadgradnjo in nakladalno napravo, tovornjaki polpriklopniki (vlačilci) in tovornjaki za gradnjo (prekucniki).
- Traktorji: prilagojeni kolesniki (prilagojeni kmetijski traktorji), gozdarski zgibniki, prilagojeni goseničarji in traktorji za priključke.
- Drugi stroji in naprave: gozdarske prikolice in polprikolice, nakladalniki in druge nakladalne naprave, žični žerjavi, stroji za gradnjo gozdnih cest, sekalniki, drugi traktorski priključki, osebni avtomobili, kombiji, stroji za sečnjo in izdelavo sortimentov, procesorski agregati na drugih strojih, zgibni polprikoličarji, kombinirani stroji za sečnjo in spravilo, žični žerjavi ter vozički za žične žerjave.

Grafi z virom podatkov

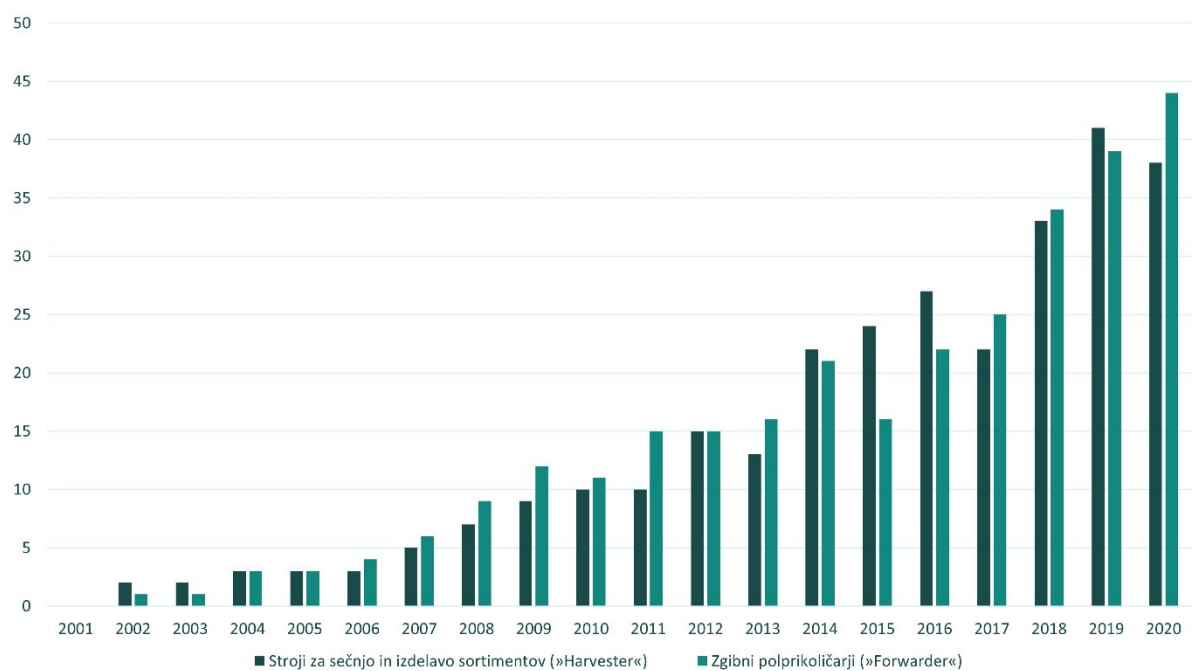
Slika 62: Število motornih žag v lasti podjetij, ki so vključena v raziskovanje gozdarske dejavnosti (vir: SURS, GOZD-MEHAN/L)

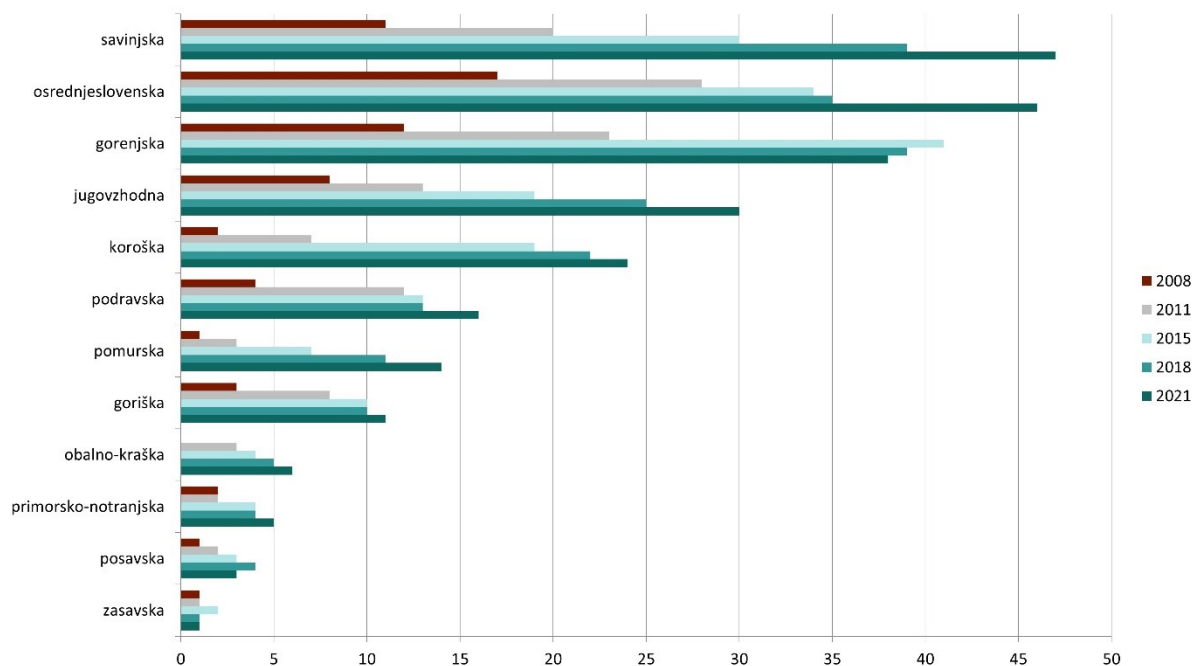
Slika 63: Število traktorjev, ki so v lasti podjetij, vključenih v raziskovanje gozdarske dejavnosti (vir: SURS, GOZD-MEHAN/L)

Slika 64: : Število gozdarskih prikolic, ki so v lasti podjetij, vključenih v raziskovanje gozdarske dejavnosti (vir: SURS, GOZD-MEHAN/L)

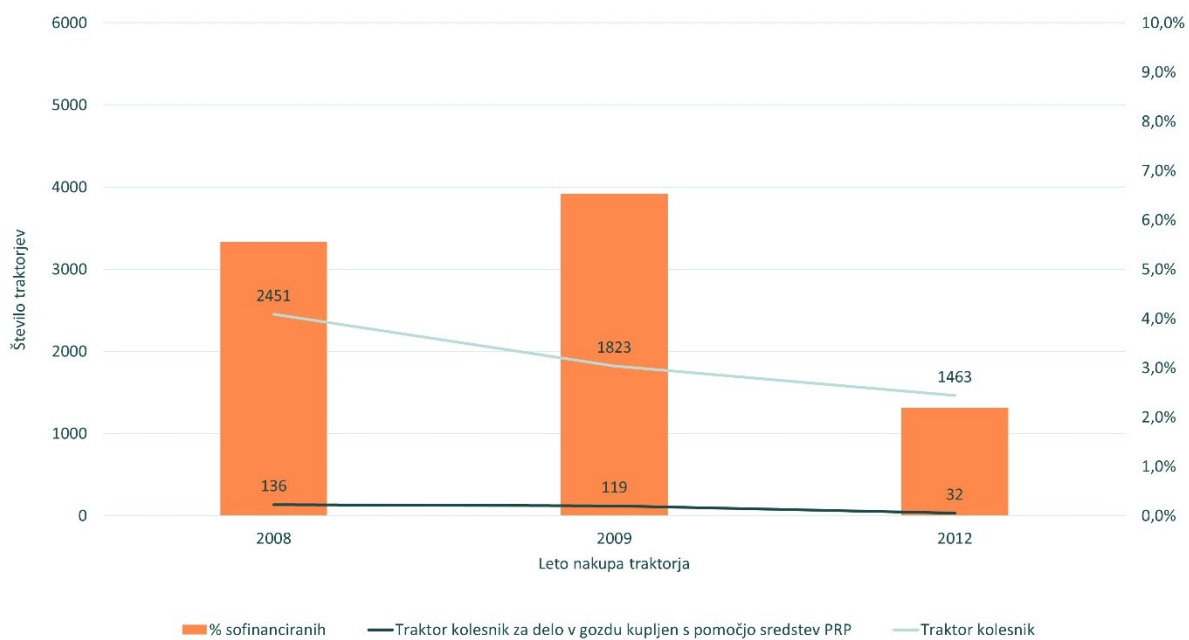
Slika 65: Število strojev za strojno sečnjo, ki so v lasti podjetij, vključenih v raziskovanje gozdarske dejavnosti (vir: SURS, GOZD-MEHAN/L)

Slika 66: Število sekalnikov po statističnih regijah (vir: GIS - popisi sekalnikov 2008, 2011, 2015, 2018)

Preglednica 6: Seznam opreme in strojev, nabavljenih v okviru ukrepa 122 – naložbe B, razpis PRP 2007–2013, in izplačanih v obdobju 2008 – 2015 (vir podatkov: MKGP, 2019)

Naziv stroška	Število	Vrednost (€)
Traktor kolesnik (prilagojen kmetijski traktor) za delo v gozdu	287	10.492.802
Motorna žaga	149	60.936
Osebna zaščitna sredstva za delo s stroji in opremo	142	30.052
Vitel	130	329.361
Traktorska gozdarska prikolica	90	1.264.943
Traktorske gozdarske verige-kolesne	39	51.848
Komplet za daljinsko upravljanje	22	14.177
Oprema traktorja – gozdarska nadgradnja	15	15.740
Naletna ali odzivna deska	14	38.932
Nakladalna naprava za les	9	104.544
Žični žerjav	8	751.695
Zgibni traktor za delo v gozdu	7	674.725
Stroj za sečnjo	7	1.412.019
Zgibni prikoličar (forwarder)	6	911.542
Procesorska - sečna glava	2	74.322
Kleščni nosilnik za spravilo lesa	1	4.458
Voziček za žični žerjav	1	8.270
SKUPAJ	929	16.240.367

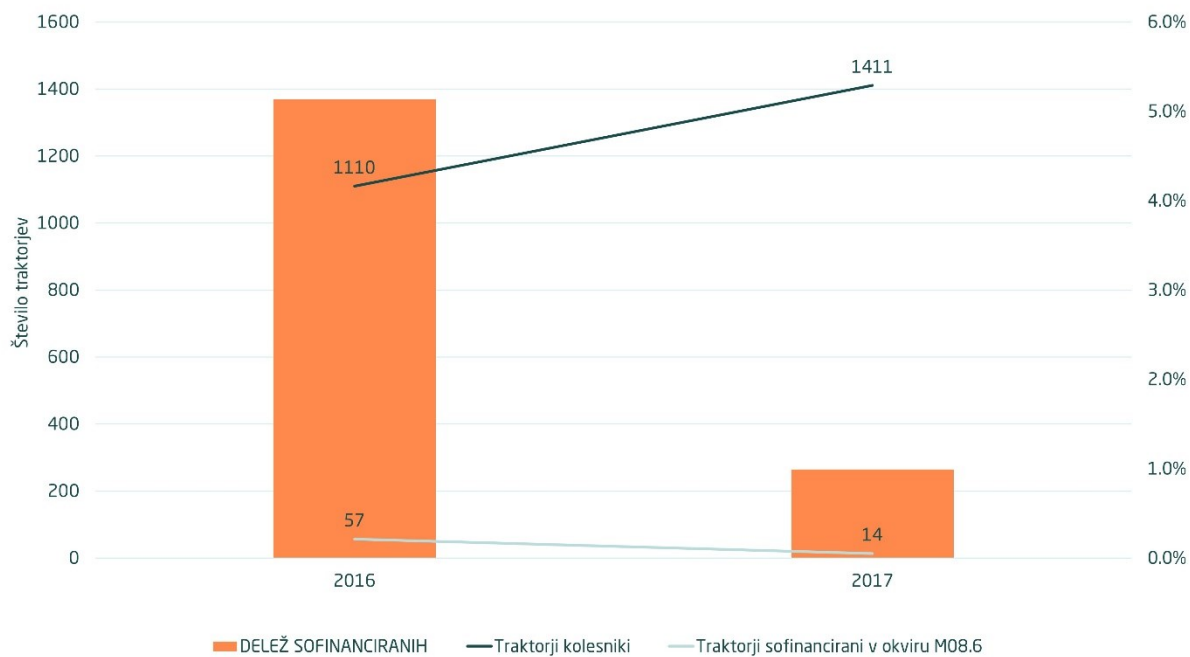

Vir: MKGP, 2019 in MZI, 2019

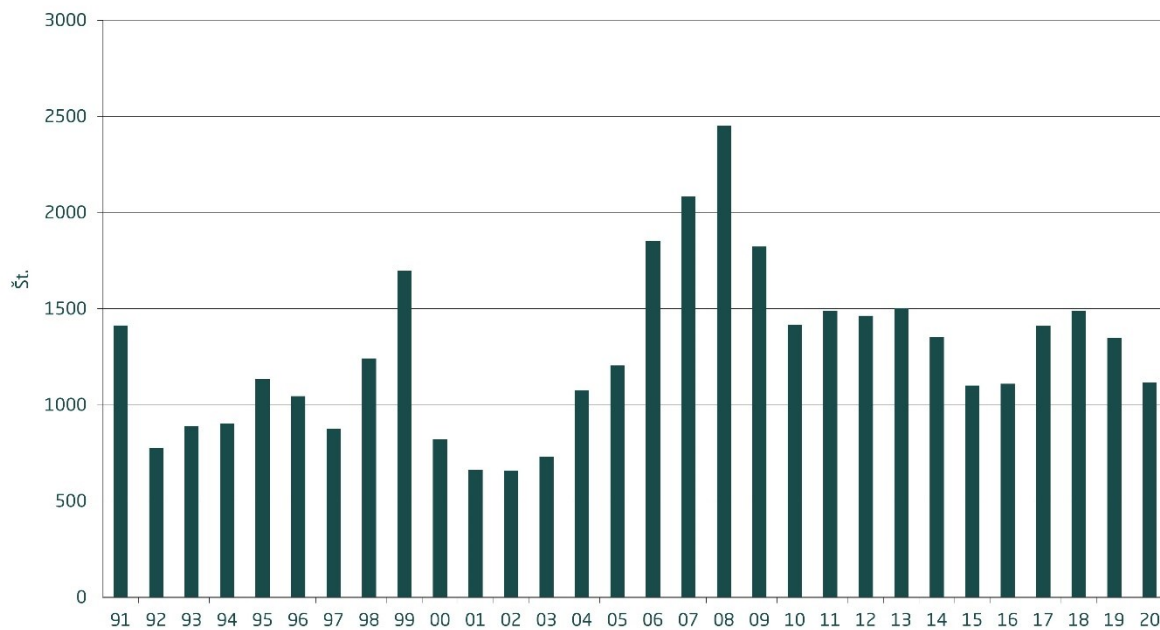
Slika 67: Primerjava nakupa traktorjev kolesnikov za delo v gozdu v okviru sredstev PRP z nakupom vseh traktorjev v istem obdobju (vir podatkov: MKGP, 2019 in MZI, 2019)

Preglednica 7: Seznam mehanizacije in opreme, katerih nakup je bil odobren v okviru podukrepa M08.6 – operacija A, razpis PRP 2014–2020 (vir podatkov: MKGP, 2021)

Naziv stroška	Število	Odobrena vrednost
Dodatna oprema za vitle	457	160.499
Vitli	304	754.107
Gozdarske prikolice	242	3.401.194
Kmetijski traktorji standardni, štirikolesni pogon	197	5.541.807
Motorne žage	145	41.969
Gozdarska nadgradnja	118	526.516
Zgibni prikoličarji (forwarderji)	20	2.522.482
Radijsko krmiljenje	19	6.532
Stroji za sečnjo (harvesterji)	17	2.032.631
Odrivne deske za les	13	12.879
Žični žerjavi	8	1.191.801
Namenski gozdarski traktorji, drugi	7	858.436
Gozdarski mulčerji	4	15.558
Procesorske - sečne glave	4	109.770
Stroški informiranja in obveščanja javnosti	4	67
Gozdarski zgibnik	3	251.607
Enostavne naložbe od 15.000 do 200.000 €	2	358
Enostavne naložbe od 15.000 do 200.000 €	2	358
Izvlačne klešče (grabež)	2	1.706
Rezalne ali ščipalne glave	2	7.609
Vozički za žične žerjave	2	16.978
SKUPAJ	1.570	17.454.505

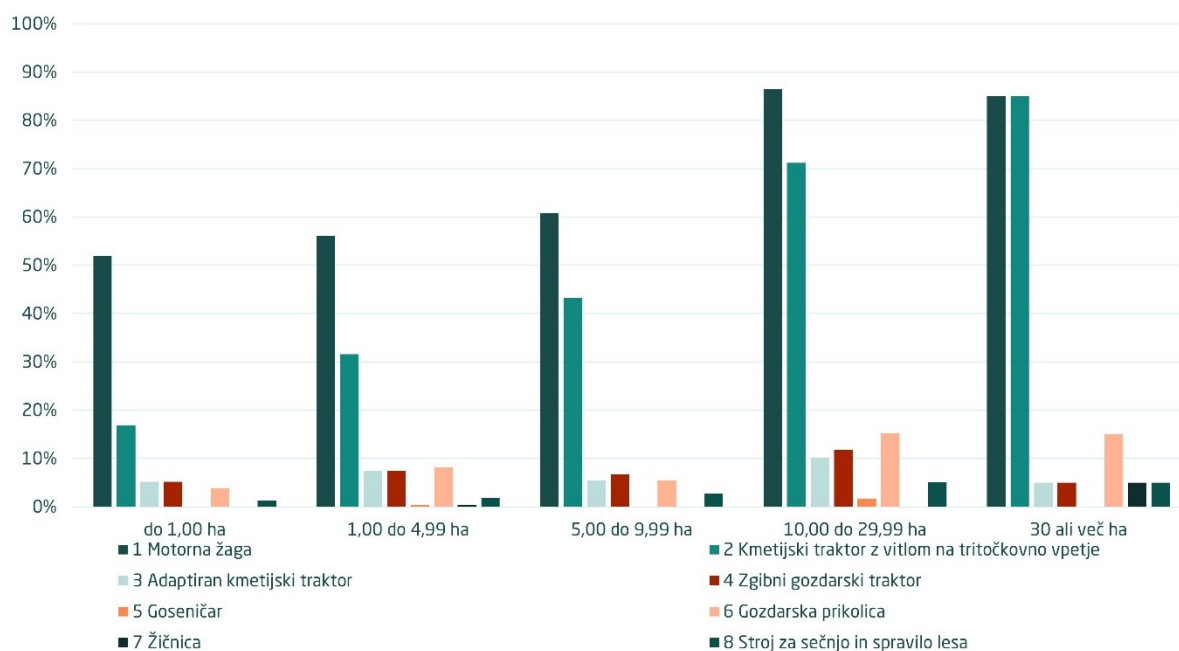

Slika 68: Primerjava nakupa traktorjev kolesnikov za delo v gozdu v okviru sredstev PRP (ukrep M08.6) z nakupom vseh traktorjev v istem obdobju, za stanje na dan 31.12.2018 (vir podatkov: MKGP, 2019)

Vir: MZI, 2021, obdelava GIS

Slika 69: Število novo registriranih traktorjev v Sloveniji po letih od leta 1991 naprej (vir podatkov: MZI, 2021; obdelava GIS)

Vir: GIS, anketa med lastniki gozdov, 2019

Slika 70: Opremljenost lastnikov gozdov z ustrezno mehanizacijo po velikostnih kategorijah posesti (vir: GIS, anketa med lastniki gozdov, 2019)

Preglednica 8: Seznam gozdarske mehanizacije in opreme na kmetijskih gospodarstvih (vir podatkov: SURS, 2021)

Gozdarska mehanizacija na kmetijskih gospodarstvih v letu 2020	Št. strojev
Motorne žage	69.919
Motorne čistilke/kose	7.660
Traktorji (specializirani gozdarski traktorji ali prilagojeni kmetijski traktorji)	43.726
Traktorski vitli (priključni in vgrajeni na traktorje)	26.547
Traktorski priključki - gozdarske traktorske prikolice z nakladalno napravo	5.836
Traktorski priključki - druge traktorske prikolice oz. priklopniki	26.744
Drugi traktorski priključki (vozovi za prevoz lesa, klešče za les, paletne vilice, snežni plugi, cisterne)	7.434
Cepilni stroji za prostorninski les (horizontalni, vertikalni, svedrasti)	28.225
Rezalno-cepilni stroji	2.490
Sekalniki za lesne sekance - traktorski pogon	2.350
Tračni žagalni stroji za razrez hlodov	1.521
Polnojarmeniki in drugi namenski stroji za razrez hlodov	1.743
Naprave za sušenje lesa	59

Cilj

- Zagotoviti izvedbo del na tehnološko sodoben in varen način.
- Zagotoviti sofinanciranje za posodabljanje gozdarske mehanizacije.

Komentar

Natančnih podatkov o številu strojev in opreme za delo v gozdovih nimamo. Glavni razlog je v velikem številu izvajalcev del v gozdovih (podrobnejši opis je v kazalniku »Izvajalci gozdarskih storitev«, poleg tega po podatkih Gozdarskega inštituta Slovenije (Ščap in sod., 2021) pri lastnikih gozdov, ne glede na velikost posesti, prevladuje lastno delo v gozdovih oziroma delo s pomočjo družinskih članov. Podatke o opremljenosti lahko delno dobimo iz dveh statističnih raziskav »Gozdarska mehanizacija in poraba goriv v podjetjih, registriranih za gozdarsko dejavnost (GOZD-MEHAN/L)« in »Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih«. Dodaten vir podatkov so še podatki o podprtih naložbah v okviru programa razvoja podeželja (PRP). Ukrepi PRP na področju gozdarstva so podrobneje opisani v kazalniku »Učinki ukrepov PRP na razvoj gozdarskega sektorja«. V nadaljevanju navajamo podatke o podprtih naložbah v gozdarsko mehanizacijo in opremo v okviru obeh programskih obdobji.

PODPORTE NALOŽBE V OKVIRU UKREPA 122, PRP 2007-2013

V okviru ukrepa 122, PRP 2007-2013, je bilo izmed opreme in strojev kupljenih največ traktorjev kolesnikov za delo v gozdu – z in brez vitla skupaj jih je bilo kupljenih 287. Za traktorje je bilo namenjenih kar 69 % od vseh izplačanih sredstev. To na eni strani kaže na prevladujočo tehnologijo dela v gozdovih, na drugi strani pa Slovenija velja za državo v EU, ki ima nadpovprečno število traktorjev.

Za nakup traktorjev v okviru PRP 2007-2013 je bilo mogoče pridobiti sredstva v treh javnih razpisih. V okviru 1. javnega razpisa so bili upravičeni stroški, ki so nastali v obdobju 1.1.2007 do 30.6.2009. Vsi traktorji, kupljeni v okviru 1. javnega razpisa, so bili kupljeni v letu 2008. V okviru 3. javnega razpisa so bili upravičeni stroški, ki so nastali po 1.1.2009. Vsi traktorji, kupljeni v okviru tega razpisa, so bili kupljeni v letu 2009. V okviru 5. javnega razpisa so bili upravičeni stroški, ki so nastali po 1.1.2012. To je bil zadnji razpis v obdobju PRP 2007-2013 za nakup mehanizacije. Vsi traktorji, kupljeni v okviru tega razpisa, pa so bili kupljeni v letu 2012. Pri primerjavi nakupa traktorjev kolesnikov za delo v gozdu v okviru naložbe B, ukrepa 122, v obdobju PRP 2007-2013, z nakupom vseh traktorjev kolesnikov, ki so bili po podatkih Ministrstva za infrastrukturo na novo registrirani v tem obdobju, ugotovimo, da je bilo v vseh letih sofinanciranih 5 % traktorjev za delo v gozdu.

Sofinanciranju traktorjev sledi sofinanciranje nakupa motornih žag, teh je bilo v okviru PRP 2007-13 kupljenih 149. V okviru PRP je bilo nabavljenih kar 142 kompletov osebnih zaščitnih sredstev za delo s stroji in opremo, kar vključuje zaščitne čevlje, zaščitno čelado z mrežico in glušniki, rokavice, zaščitne sekaške hlače ali zaščitno sekaško obleko. Po številu nabavljenih strojev je bilo tudi 130 vitlov ter 90 traktorskih gozdarskih prikolic z in brez pogona.

Seznam nabavljene opreme in strojev kaže na stanje oziroma prevladujoče tehnologije za delo v zasebnih gozdovih, kjer prevladujeta sečnja z motorno žago in spravilo s prilagojenim kmetijskim traktorjem. Seznam kaže tudi na izrazit porast uporabe gozdarskih prikolic za izvoz okroglega lesa, ki se vse pogosteje uporablja tudi pri zasebnih lastnikih gozdov tako za izvoz okroglega lesa do gozdne ceste kot tudi za prevoz do končnega uporabnika na krajše razdalje.

PODPORTE NALOŽBE V OKVIRU PODUKREPA M08.6, PRP 2014-2020

Za spodbujanje naložb v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa so bili s sredstvi PRP sofinancirani stroški, ki vključujejo mehanizacijo in opremo za sečnjo in spravilo lesa ter pred industrijsko predelavo lesa. Do 31.12.2020 je bilo predloženih 3870 zahtevkov za izplačilo sredstev (za operaciji A in B), odobrenih pa jih je bilo 2368, izmed katerih je bilo več (66 %) namenjenih nakupu mehanizacije in opreme (operacija A).

Kar zadeva mehanizacijo in opremo v okviru operacije A, je bilo kupljenih največ vitlov in dodatne opreme za vitle. Vlagatelji so največkrat pridobili sredstva za sofinanciranje nakupa tritočkovne elektrohidravlične vitle (62 %). Kot dodatna oprema pa so bila vlagateljem odobrena sredstva za nakup radijskega krmiljenja za vitle (53 %), škripcev za vitle (42 %) in opozarjanje na nagib za škripce. Sledi nakup gozdarskih prikolic, ki jih je bilo 242, kar je za 2,7-krat več kot v preteklem programskem obdobju. V kar 84 % gre za prikolice z nakladalnikom. Vseh odobrenih zahtevkov za nakup traktorjev za delo v gozdu je bilo 207 (31 % manj kot v prvem programskem obdobju) in še 118 gozdarskih nadgradenj za traktor. Vrednostno prevladuje sofinanciranje traktorjev, za katere je bilo namenjenih več kot 6,6 milijona €, s 3,4 milijona € pa sledijo gozdarske prikolice. Povečal se je tudi nakup kompletov za strojno sečnjo. V okviru podukrepa M08.6 je bil odobren nakup 17 strojev za sečnjo (t.i. »harvester«) in 20 zgibnih polprikoličarjev (t.i. »forwarder«), medtem ko je bil v preteklem programskem obdobju odobren nakup za le 7 strojev za sečnjo ter 6 zgibnih polprikoličarjev. Nakup motornih žag se je v drugem obdobju zmanjšal (2 %).

Med 207 odobrenimi vlogami za nakup traktorjev je bilo med vsemi traktorji kar 197 (95 %) kmetijskih, za kar je bilo porabljenih 83 % sredstev, namenjenih traktorjem. Tri vloge so bile odobrene za nakup zgibnih traktorjev in sedem vlog za nakup drugih namenskih gozdarskih traktorjev. Če primerjamo nakup traktorjev z nakupom vse mehanizacije in opreme, je bilo 38 % vseh odobrenih sredstev namenjenih za nakup traktorjev. Po številu pa je bilo 13 % vlog odobrenih za sofinanciranje nakupa traktorjev.

Za nakup traktorjev v okviru operacije A je bilo mogoče do konca leta 2020 pridobiti sredstva na treh javnih razpisih. Vsi traktorji, za katere so bila odobrena sredstva PRP v okviru 1. javnega razpisa, so bili kupljeni leta 2016. V okviru 2. javnega razpisa so bili upravičeni stroški, ki so nastali v letu 2017. V okviru 3. javnega razpisa pa so bili upravičeni stroški, ki so nastali v letu 2020 in po njem. Izplačila za tretji razpis še potekajo. Pri primerjavi nakupa traktorjev kolesnikov za delo v gozdu v okviru prvih dveh razpisov operacije A, podukrepa M08.6, z nakupom vseh traktorjev kolesnikov, ki so bili po podatkih Ministrstva za infrastrukturo na novo registrirani v tem obdobju, ugotovimo, da so bili v teh letih sofinancirani 3 % vseh novo registriranih traktorjev. V okviru PRP 2014–2020 je bil mogoč tudi nakup kmetijskih traktorjev iz naslova kmetijskih razpisov. V okviru kmetijskih razpisov je bilo v letih 2016 in 2017 sofinanciranih še 179 traktorjev. Če primerjamo nakup vseh traktorjev, sofinanciranih s pomočjo sredstev PRP, z vsemi kupljenimi traktorji v istem obdobju (2016 in 2017), ugotovimo, da je bil sofinanciran nakup 10 % traktorjev.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p>Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	<p>V okviru obeh programskih obdobji PRP je bilo za sofinanciranje nabave sodobnih strojev in opreme porabljenih več kot 33,6 milijona €.</p> <p>V okviru obeh programskih obdobji PRP je bilo nabavljenih 24 strojev za sečnjo in 26 zgibnih prikoličarjev. Vendar številčno prevladujejo motorne žage ter različni traktorji, opremljeni za delo v gozdu. To nakazuje, da v zasebnih gozdovih še vedno prevladuje posek z motorno žago ter spravilo lesa s traktorjem.</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

Druge zakonodajne podlage:

Pravilnik o seznamu kmetijske in gozdarske mehanizacije ter katalogu stroškov kmetijske in gozdarske mehanizacije (Uradni list RS, št. 7/16 in 31/19)

Izvor baze podatkov:

Gozdarski inštitut Slovenije (GIS), anketa med lastniki gozdov, 2019

Gozdarski inštitut Slovenije (GIS), Popisi sekalnikov 2008, 2011, 2015, 2018

Statistični urad RS (SURS). Gozdarska mehanizacija in poraba goriv v podjetjih, registriranih za gozdarsko dejavnost, Slovenija, letno (GOZD-MEHAN/L).

Vzorčno raziskovanje »Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih« 2016 in 2020, ki jih izvaja SURS v okviru svojega letnega programa statističnih raziskav

Ministrstvo za infrastrukturo (MZI). Podatki o novo registriranih vozilih v Sloveniji od leta 1991 naprej. 2021.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov, stanje na dan 31.12.2018. 2019.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov, stanje na dan 31.12.2020. 2021.

Skrbnik podatkov:

- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja
- Ministrstvo za infrastrukturo
- Statistični urad RS
- Gozdarski inštitut Slovenije

Datum zadnjega zajema podatkov

Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: 31.12.2020

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

V raziskovanje Gozdarska dejavnost v okviru SURS (GOZD-MEHAN/L) so z metodo polnega zajema vključeni tisti poslovni subjekti, ki so po Standardni klasifikaciji dejavnosti iz leta 2008 (SKD 2008) razvrščeni v področje dejavnosti Gozdarstvo (A), in sicer v podpodročja: A02.1 Gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti; A02.2 Sečnja; A02.4 Storitve za gozdarstvo, in nekatere ključne enote, ki sicer po svoji glavni dejavnosti ne spadajo v gozdarstvo, vendar so pomembne za to raziskovanje. Dopolnilna dejavnost na kmetiji ni zajeta v to raziskovanje.

Popis sekalnikov, ki ga redno opravlja Gozdarski inštitut Slovenije, zajema podjetja in fizične osebe, ki se ukvarjajo s proizvodnjo lesnih sekancev. Podjetja lahko sekance nato prodajajo ali se ukvarjajo z nadaljnjo rabo sekancev v energetske namene (lastno ogrevanje, toplarne, kogeneracije, proizvodnja peletov ...). V raziskavo nismo vključili največjih industrijskih podjetij, ki sekance proizvajajo za potrebe izdelave svojih končnih lesnih produktov. V vseh opravljenih popisih sekalnikov (2008, 2011, 2015, 2018) se število sekalnikov v Sloveniji nanaša na leto popisa.

Podatke o gozdarski mehanizaciji, sofinancirani s pomočjo sredstev PRP, redno zbira MKGP (Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja). Frekvenca zbiranja podatkov na GIS je odvisna od objavljenih in zaključenih razpisov, vezanih na gozdarsko mehanizacijo.

Metodologija obdelave podatkov

Uporabljeni podatki so predstavljeni v absolutnih številih in odstotkih. Podatki so prikazani za leta, v katerih so bili objavljeni javni razpisi za pridobitev sredstev v okviru PRP ter izplačana sredstva za sofinanciranje nakupa gozdarske mehanizacije.

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Prednost kazalnika je v rednem pridobivanju podatkov in posodabljanju stanja. Slabost kazalnika je v neprimerljivosti podatkov o pridobljenih sredstvih v okviru PRP v različnih obdobjih, ker so se spremenili ukrepi in razpisni pogoji, sofinancirana je bila različna mehanizacija in tudi samo poročanje se med obdobji razlikuje.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
Zanesljivost starejših podatkov je primerljiva z novejšimi.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 3
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 3
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z zakonodajo EU, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 2
 - Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
 - Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi na nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov, stanje na dan 31.12.2018. 2019.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov, stanje na dan 31.12.2020. 2021.

Stare D., Krajnc N. 2021a. Analiza prejemnikov nepovratnih sredstev v okviru Programa razvoja podeželja 2007–2013 za izboljšanje učinkovitosti gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. *Gozdarski vestnik*, 79, 2: 33–40.

Stare D., Krajnc N. 2021b. Analiza prejemnikov nepovratnih sredstev v okviru podukrepa M08.6 Programa razvoja podeželja 2014–2020. *Gozdarski vestnik*, 79, 4: 180-189.

Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih. SISTAT
<https://pxweb.stat.si/sistat/sl/Podrocja/Index/85/kmetijstvo-gozdarstvo-in-ribistvo>, (6.07.2021)

Gozdarsko izobraževanje

Janez Krč, Špela Pezdevšek Malovrh

Področja

Pridobivanje lesa / Varnost in zdravje pri delu / Biogospodarstvo

Ključno sporočilo

Stanje na področju gozdarskega izobraževanja je deloma povezano z zgodovinskim razvojem in tradicijo gozdarskega izobraževanja v Sloveniji, deloma pa z aktualno institucionalno ureditvijo oziroma zaposlitvenimi možnostmi gozdarskega strokovnega kadra. Sistem šolskega izobraževanja gozdarskih strokovnjakov poteka na vseh ravneh (poklicni, srednji, višji in vseh treh stopnjah visokošolskega izobraževanja) ter je glede na potrebe trga dela v posameznih obdobjih različno uspešen pri zagotavljanju potrebnih strokovnih kadrov (v času majhnega povpraševanja so zmogljivosti prevelike, v času povečanega povpraševanja pa lahko tudi premajhne).

Sistem izobraževanja in usposabljanja zasebnih lastnikov gozdov opredeljuje Zakon o gozdovih (ZG), ki določa, da JGS opravlja svetovanje, izobraževanje in usposabljanje lastnikov gozdov (56. člen ZG). Večina izobraževalnega procesa poteka pod okriljem Zavoda za gozdova Slovenije (ZGS), ki s pomočjo različnih deležnikov organizira in opravlja pestro paleto izobraževalnih aktivnosti (tečajji, študijski krožki, sodelovanje na sejmih, demonstracije, okrogle mize...), kakor tudi prek skupinskih in individualne oblike svetovanja lastnikom gozdov.

Sistem izobraževanja in usposabljanja zasebnih lastnikov gozdov ima velike možnosti za doseganje večje ravni znanja in veščin čim večjemu deležu lastnikov gozdov – tako tistih, ki delajo v gozdu sami, kakor tudi tistih, ki izvedbo del oddajajo izvajalcem gozdarskih storitev. Pomemben napredek je bil narejen z uvedbo nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK) in podpore organiziranim oblikam izobraževanja in usposabljanja lastnikov gozdov s strani PRP programa.

Tako gremo z razvojem in novimi oblikami izobraževanja v smeri ciljev, ki postavljajo v ospredje široko in kakovostno izobražen gozdarski strokovni kader in čim bolj ozaveščene in usposobljene zasebne lastnike gozdov.

Definicija

Področje usposabljanja je temeljni in ključni del upravljanja s človeškimi viri. **Kazalnik opredeljuje informacije o deležnikih, ki izvajajo oziroma so vključeni v izobraževanje in usposabljanje gozdarskih kadrov. Opravljanje izobraževalne dejavnosti je ločeno na formalno pridobivanje profesionalne izobrazbe na poklicni, srednji, višji in univerzitetni ravni ter usposabljanje za opravljanje del v gozdarstvu (predvsem v okviru Nacionalne poklicne kvalifikacije ter izobraževanje in usposabljanje lastnikov gozdov prek različnih oblik svetovanja in organizacije različnih tečajev v povezavi z gozdarstvom).** Kazalnik prav tako prikazuje izobrazbeno strukturo profesionalnega kadra v osrednji instituciji javne gozdarske

službe (ZGS) in prikazuje obseg in časovno vrsto posameznih vsebin usposabljanja lastnikov gozdov v okviru nalog ZGS.

Tako na področju gozdarstva lahko ločimo več vrst izobraževanja:

- Izobraževanje **gozdarskega strokovnega kadra**, ki se izobražuje na poklicni, srednji, višji in univerzitetni ravni s ciljem izobraziti gozdarske strokovnjake s širokim znanjem o gozdu in z gozdom povezanih dejavnostih ter primerno število gozdarskih strokovnjakov s poglobljenim znanjem na ožjih strokovnih področjih.
- Izobraževanje **zaposlenih**, ki se vsebinsko in terminsko pri izvedbi izobraževalnih aktivnosti prilagodi potrebam, določene v skladu z zahtevami aktualnih delovnih nalog gozdarske službe.
- Izobraževanje in usposabljanje **zasebnih lastnikov gozdov** o pomenu gozdov in njihovih funkcijah z namenom, da bodo usposobljeni za delo v gozdovih in pripomore k njihovemu aktivnemu sodelovanju na področju načrtovanja razvoja gozdov.

Profesionalno gozdarsko izobraževanje neposredno izvajajo naslednje izobraževalne institucije:

- Biotehniška fakulteta – Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire,
- Šolski center Postojna – višja strokovna šola,
- Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna,
- Gozdarska in lesarska šola Maribor.

Gozdarske kadre poklicne in srednje stopnje izobražujeta Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna in Gozdarska in lesarska šola Maribor.

Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire v skladu z Bolonjsko deklaracijo izvaja visokošolski strokovni študij gozdarstva ter univerzitetni študij gozdarstva in obnovljivih gozdnih virov na vseh treh stopnjah (univerzitetni, magistrski in doktorski). Šolski center Postojna- višja strokovna šola od leta 2009 izvaja višješolski program (inženir gozdarstva in lovstva).

Institucije, ki samostojno ali z medsebojnim sodelovanjem delujejo na področju izobraževanja zasebnih lastnikov gozdov, so: Zavod za gozdove Slovenije, Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Gozdarski inštitut Slovenije, Andragoški center Slovenije, Biotehniška fakulteta, Grm Novo mesto – center biotehnike in turizma, Zveza gozdarskih društev Slovenije, Zveza lastnikov gozdov s svojimi lokalnimi društvi in druga društva s področja gozdarstva.

Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna in Grm Novo mesto – center biotehnike in turizma sta verificirani instituciji za preverjanje in potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij, kot so gozdarski gojitelj, gozdarski sekač, gozdarski traktorist, gozdarski žičničar, odkupovalec lesa, revirni lovec ter upravljalec strojev za strojno sečnjo in izvoz lesa z zgibnim polprikoličarjem. Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna v okviru NPK izvaja tudi tečaje in usposabljanja.

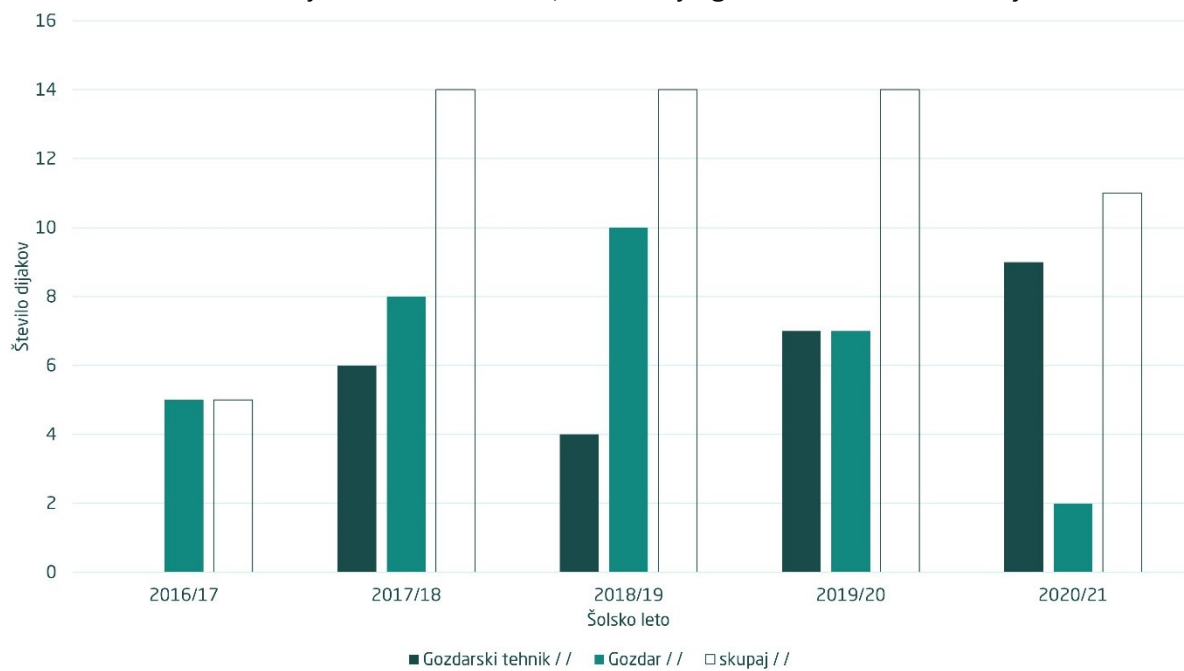
Grafi z virom podatkov

- a. Evidenčni podatki o **prvem vpisu** na gozdarske programe (zanimanje za gozdarsko izobraževanje – prva želja)

Preglednica 9: Stanje vpisa na gozdarske izobraževalne programe 2021/22 (vir: Prijave na vpis v prvi letnik in Razpis za vpis v dodiplomske in enovite magistrske študijske programe, UL)

Institucija	Program	Razpisana mesta	Število prvih prijav	Indeks
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta	Gozdarstvo in obnovljivi gozdni viri (Prva stopnja, Univerzitetni, enopredmetni, 3 letni)	40	93	233%
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta	Gozdarstvo (Prva stopnja, Visokošolski strokovni, enopredmetni, 3 letni)	40	108	270%
Šolski center Postojna	Inženir gozdarstva in lovstva	52	16	31%
Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna	Gozdar	26	8	31%
Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna	Gozdarski tehnik	28	23	82%
Lesarska šola Maribor	Gozdar	26	12	46%
Lesarska šola Maribor	Gozdarski tehnik	28	7	25%

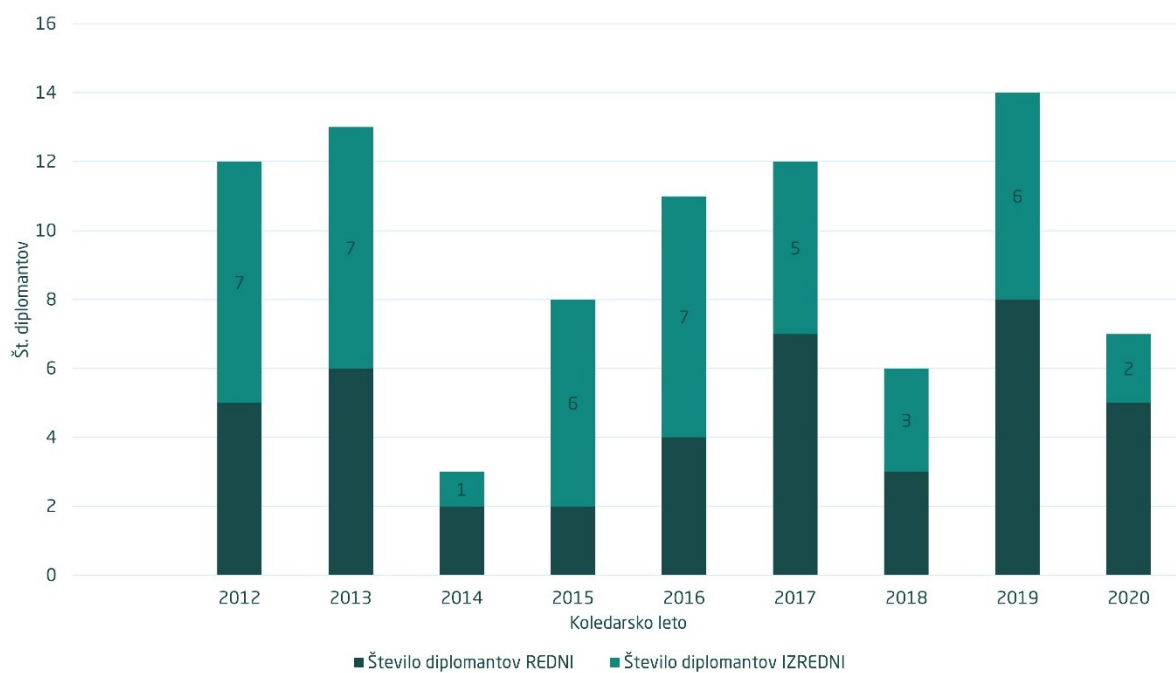
b. Število dijakov in študentov, ki končajo gozdarsko izobraževanje

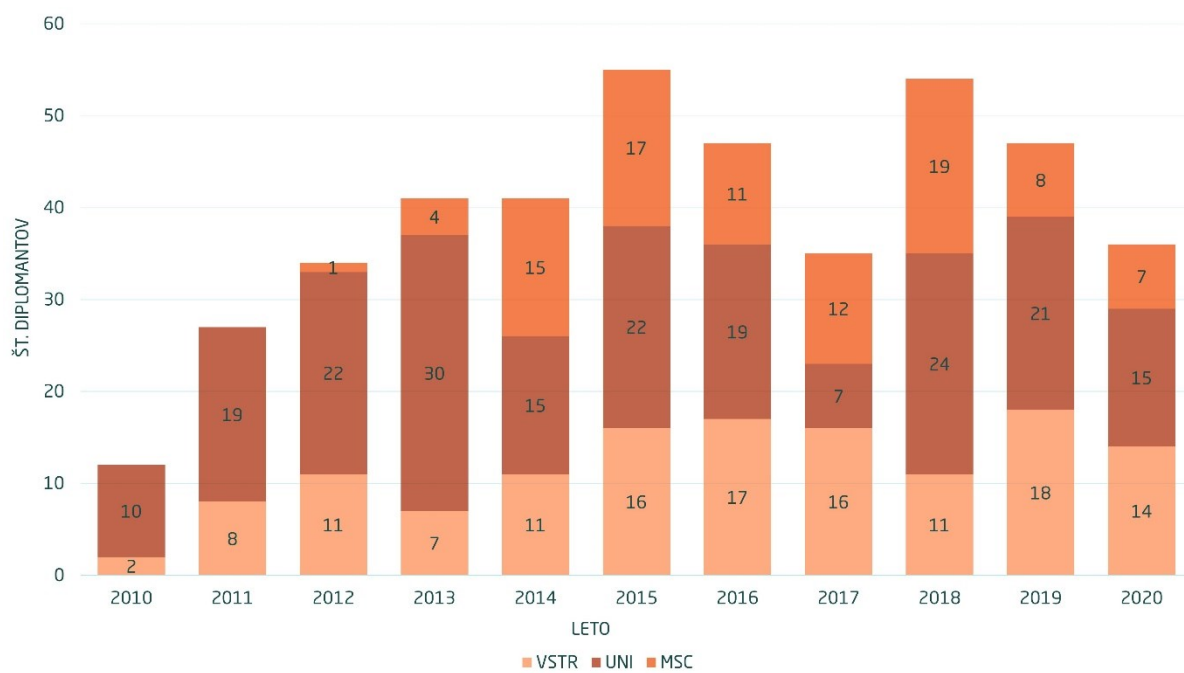
Slika 71: Število dijakov, ki so z zaključnim izpitom ali poklicno matura zaključili izobraževanje v SLŠ Maribor (2016-2021) (vir: Mateja Kišek (SLŠ Maribor))

Slika 72: Število dijakov, ki so z zaključnim izpitom ali poklicno matura zaključili izobraževanje v SGLŠ Postojna (2011-2021) (vir: Tajništvo SLGŠ Postojna)

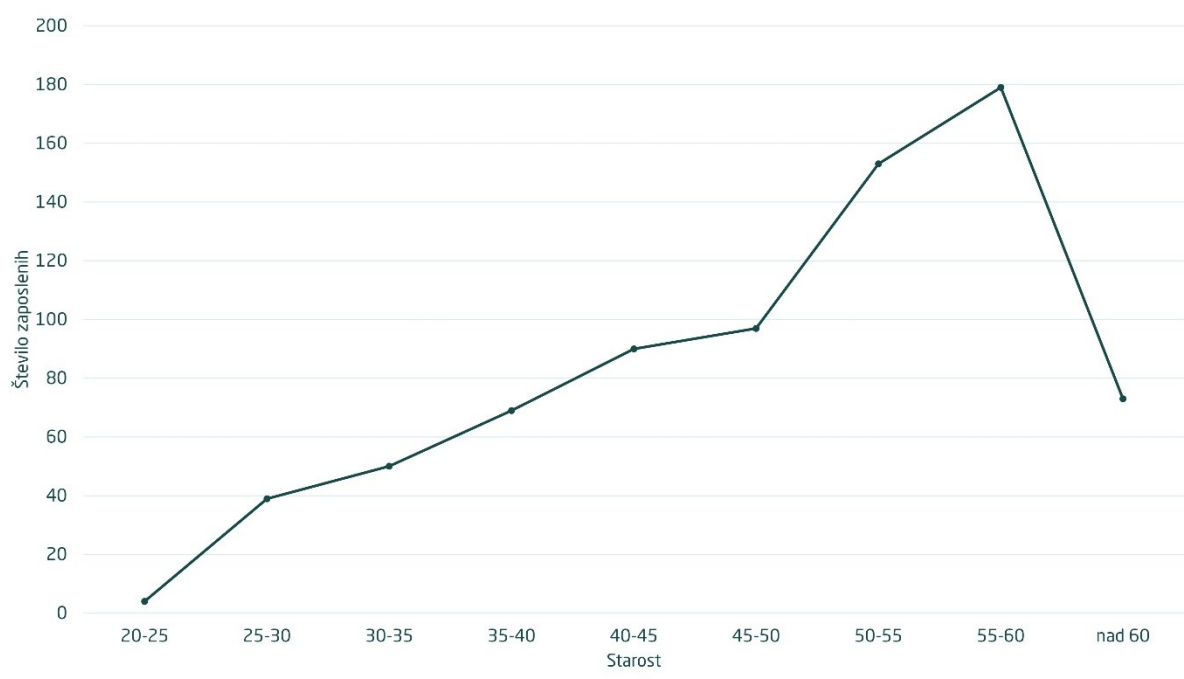

Slika 73: Število diplomantov na višji strokovni ravni gozdarskega izobraževanja – inženir gozdarstva in lovstva (vir: Šolski center Postojna, Višja strokovna šola)

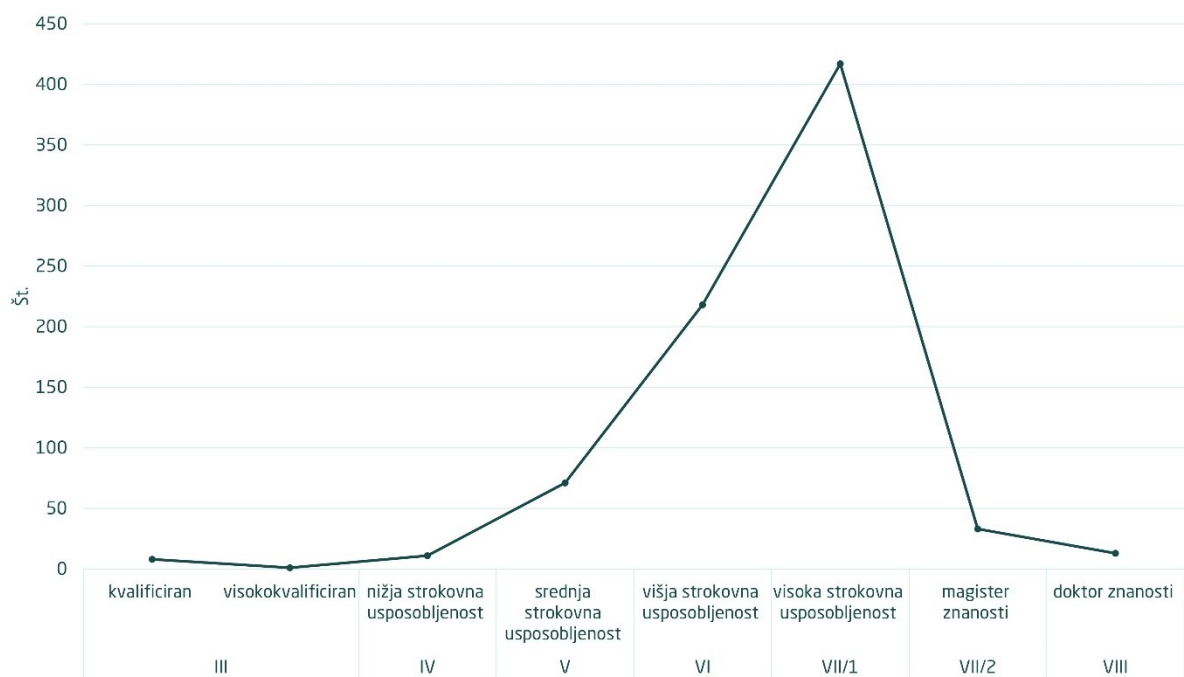

Slika 74: Število diplomantov na visokošolski in univerzitetni ravni gozdarskega izobraževanja (vir: Poročilo Biotehniške fakultete za leto 2020)

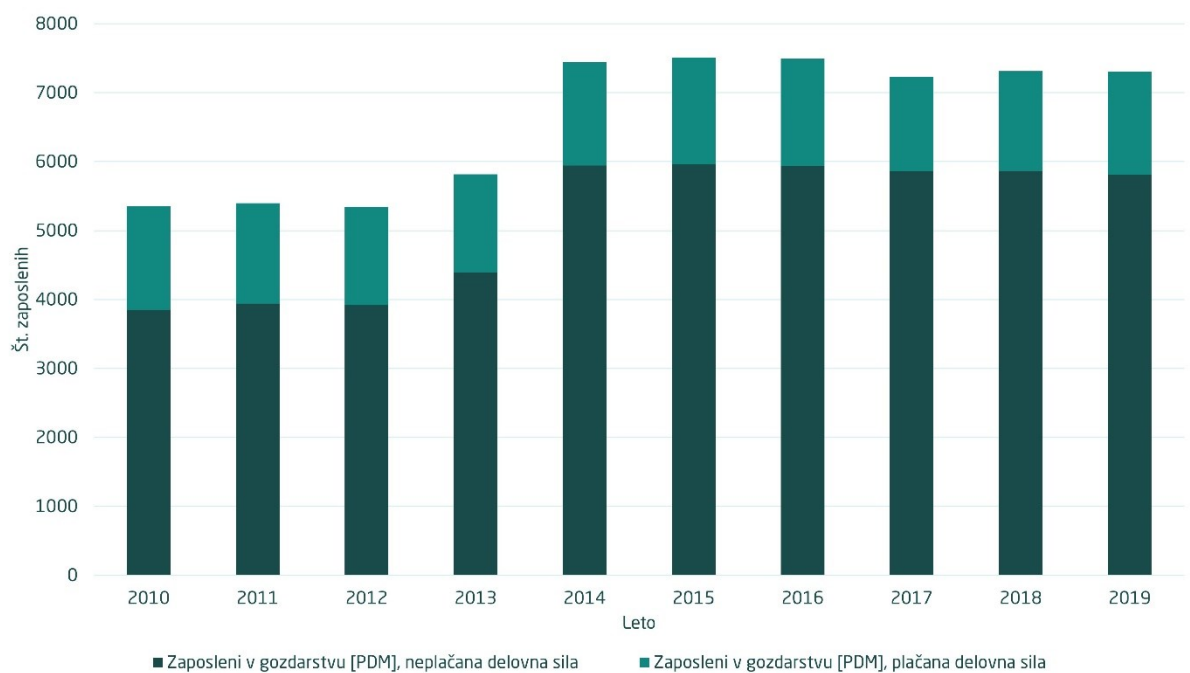
c. Analiza stanja gozdarskega strokovnega kadra in drugih zaposlenih na področju gozdarstva

Slika 75: Starostna struktura zaposlenih na Zavodu za gozdove Slovenije (vir: Poročilo o delu ZGS za leto 2019)

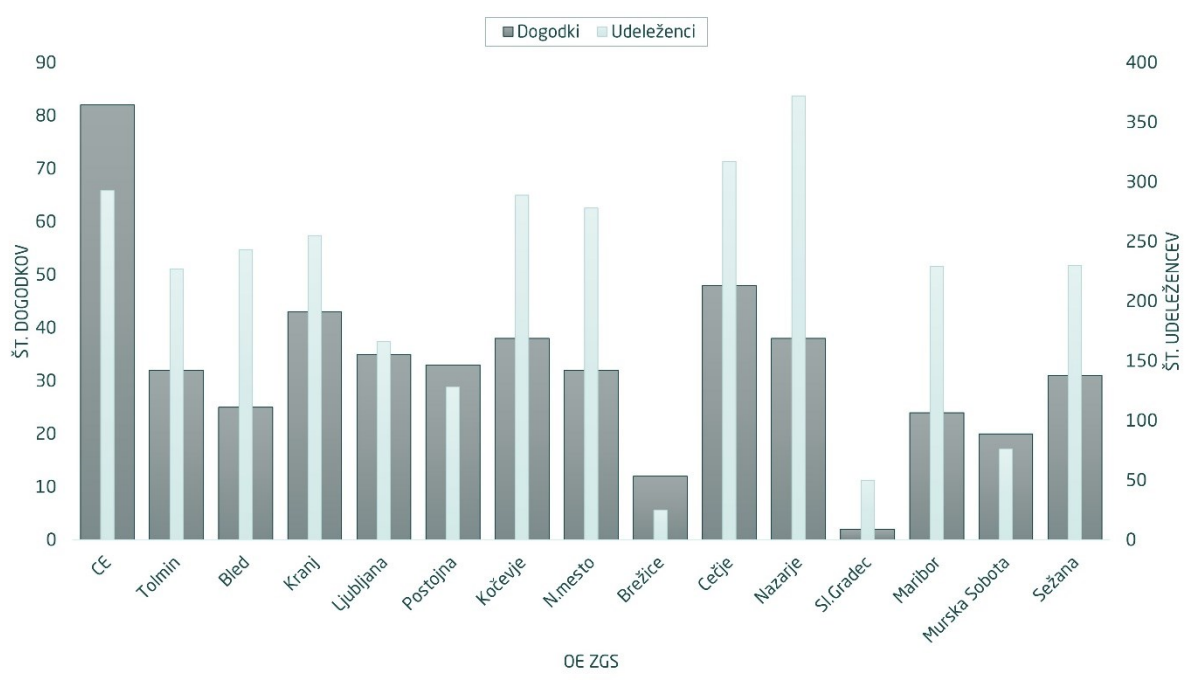

Slika 76: Število zaposlenih na Zavodu za gozdove Slovenije po izobrazbeni stopnji (vir: Tajništvo ZGS)

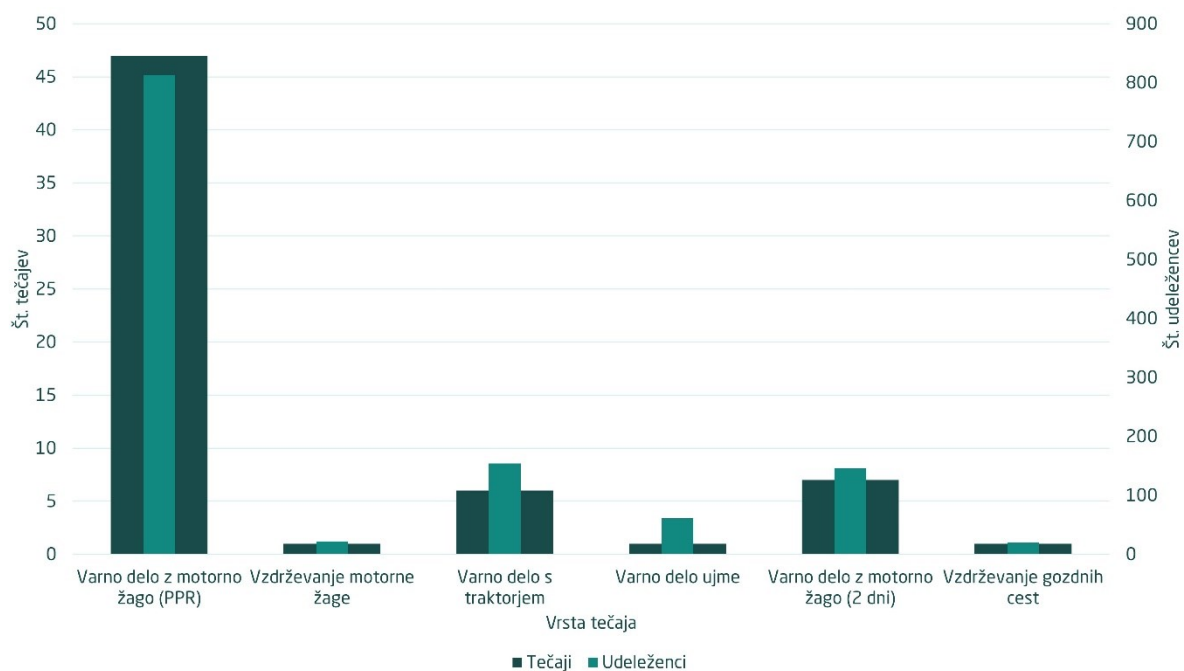

Slika 77: Zaposleni v gozdarstvu kot plačana in neplačana delovna sila v letih 2010–2019 (vir: Sistat, 2021 (<https://pxweb.stat.si/SiStat/sl/>))

d. Strokovno izpopolnjevanje gozdarskega kadra in izobraževanje ter usposabljanje zasebnih lastnikov gozdov

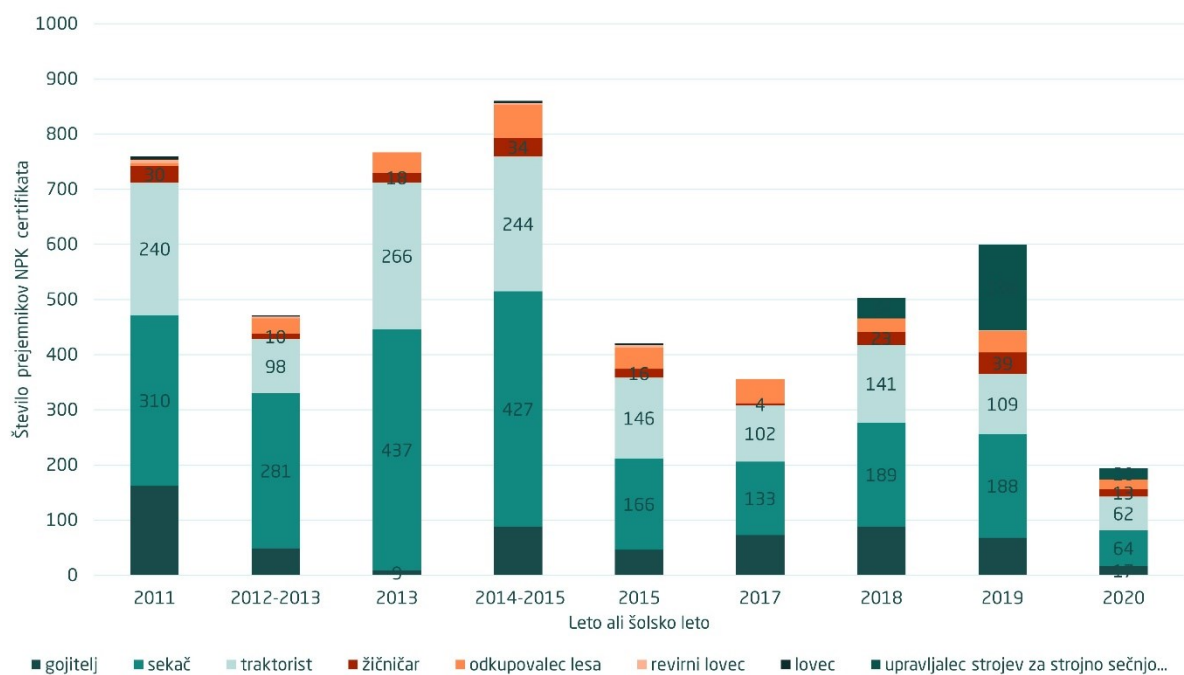
Slika 78: Strokovna izpopolnjevanja in število udeleženih zaposlenih na Zavodu za gozdove Slovenije v letu 2019 (vir: Poročilo o delu ZGS za leto 2019)

Slika 79: Tečajji za zasebne lastnike gozdov in število udeležencev v letu 2019 (vir: Poročilo o delu ZGS za leto 2019)

Preglednica 10: Vrsta in število tečajev s številom udeležencev v obdobju 2014–2018 (Stoklas, 2019)

Vrsta tečaja	Število tečajev za posamezno leto					Število udeležencev za posamezno leto				
	2018	2017	2016	2015	2014	2018	2017	2016	2015	2014
Varno delo z motorno žago	46	3	15	33	82	783	48	296	730	1042
Varno delo s traktorjem	15	0	1	4	11	343	0	19	63	233
Krojenje lesa	2	1	4	1	0	37	41	70	16	0
Priprava udeležencev na NPK	1	1	3	4	0	8	14	27	48	0
Varno delo ujme	9	0	0	0	39	226	0	0	0	1359
Varnost in zdravje pri delu (prva pomoč)	1	1	3	6	0	44	13	38	45	0
Vzdrževanje gozdnih cest	2	1	2	2	1	35	24	38	39	Ni podatka

Slika 80: Število in struktura prejemnikov NPK na SGLŠ Postojna (vir: Poslovno poročilo ali Letno poročilo SGLŠ Postojna)

Cilj

- Gozdarski strokovnjaki s širokim znanjem o gozdu in z gozdom povezanih dejavnostih ter primerno število gozdarskih strokovnjakov s poglobljenim znanjem na ožjih strokovnih področjih.
- Izobraževanje in usposabljanje zasebnih lastnikov gozdov o pomenu gozdov in njihovih funkcijah z namenom, da bodo usposobljeni za delo v gozdovih, in njihovo aktivno sodelovanje na področju načrtovanja razvoja gozdov.

Komentar

Zanimanje za gozdarske poklice na poklicni, srednješolski in višješolski ravni prikazuje preglednica 9, ki podaja razmerje med razpisanimi mesti na institucijah in zanimanjem kandidatov, izraženim kot »prva želja«. Ugotovimo lahko, da institucije različno uspešno zapolnjujejo prosta vpisna mesta. Največji primanjkljaj prostih razpisnih mest v letu 2021 je evidentiran na visokošolskem strokovnem programu (270-odstotna zasedenost), največji presežek prostih razpisnih mest pa na srednješolskem programu Gozdarski tehnik na Srednji lesarski šoli Maribor (25-odstotna zasedenost).

Na obeh izobraževalnih institucijah skupaj letno konča izobraževanje cca. 20 -25 dijakov tako poklicno kakor tudi srednje gozdarsko izobraževanje. Predpostavljamo, da poklicno izobražen kader konča z izobraževanjem in se zaposli v gozdarskih poklicih, kjer je razmeroma veliko možnosti za zaposlitev. Večina srednješolsko izobraženega kadra pa nadaljuje z izobraževanjem na višji, visokošolski ali univerzitetni ravni. Oba profila strokovnjakov sta tudi daleč najbolj zastopana v strukturi zaposlenih v osrednji in največji gozdarski strokovni instituciji (ZGS).

Število diplomantov rednega in izrednega študija kaže na skupno v povprečju cca. 50 diplomantov na vseh štirih študijskih smereh, ki pa se po posameznih letih razmeroma močno spreminja. Spremembe so deloma povezane s zaključkom »predbolonjskih« programov v letu 2016, ter posebej v začetnem in zadnjem obdobju z možnostjo zaposlovanja.

Z analizo zaposlenih v osrednji instituciji (ZGS, slika 75) je evidentiran problem starostne strukture zaposlenih, ki je močno desno asimetrična. Gre za posledico preteklih ukrepov državne in posledično gozdarske politike, ki je pogosto predvidevala posege v število zaposlenih v javni gozdarski službi. Posledice so se pokazale v začasno ustavljenem zaposlovanju in s tem zmanjšanju možnosti zaposlitve diplomantov gozdarskih smeri. Negotovost pridobitve zaposlitve po končanem izobraževanju se je posledično prenašala tudi na zanimanje za gozdarski poklic na vseh ravneh izobraževanja. To pa se med drugim kaže na kakovosti kandidatov za gozdarske poklice. Izobraževalne institucije so sprejemale vse kandidate brez selekcije, ki je napravljena na osnovi preverjanja kandidatovih znanj in sposobnosti.

V prihodnjem obdobju predvidevamo povečano povpraševanje za gozdarsko izobraženimi strokovnjaki (Poročila ZGS, 2019).

Izobraževanje zaposlenih v gozdarskih institucijah je vsebinsko in terminsko prilagojeno aktualnim potrebam, ki se določajo v skladu z zahtevami aktualnih delovnih nalog javne gozdarske službe (področja stikov z lastniki gozdov in javnostjo, gozdnogospodarskega načrtovanja, gojenja in varstva gozdov, gozdne tehnike, informatike, gozdnih živali in lovstva). Večina izobraževanj poteka z lastnimi izobraževalnimi kapacitetami v okviru strokovnih oddelkov ali v tesnem sodelovanju gozdarskimi izobraževalnimi (BF, SGLŠ) in raziskovalnimi inštitucijami (GIS) (Poročilo o delu ZGS za leto 2019).

Z vidika analize izobraževanja zasebnih lastnikov gozdov kazalniki kažejo na povečanje možnosti za izobraževanje in usposabljanje. To se kaže v številu tečajev, ki so potekali pod okriljem PRP. Poseben napredek pa predstavlja NPK, v katero so vključeni tudi lastniki gozdov. Zato menimo, da ima uvedba programov NPK številne pozitivne učinke – od najpomembnejše varnosti in zdravja pri delu v gozdarstvu do splošnega izboljšanja gospodarjenja z gozdovi.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p data-bbox="205 1783 499 1854">Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	<p data-bbox="525 1527 1383 1946">PRP je omogočil povečano število tečajev in s tem udeležbo večjega števila zasebnih lastnikov gozdov na tečajih. Uvedba NPK uspešno uvaja višjo raven profesionalizacije gozdarskih del. Oboje prispeva v prvi vrsti k varnosti in tudi učinkovitosti opravljanja del v gozdovih ter splošne ravni gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. Izobraževanje gozdarskega strokovnega kadra se je z Bolonjsko prenovo študijskih programov posodobilo in deloma tudi internacionaliziralo, hkrati pa še vedno beležimo velike oscilacije v razmerju med zmogljivostmi sistema izobraževanja in potrebami na trgu delovne sile. Slabe, negotove zaposlitvene možnosti so vplivale na izbor kandidatov za gozdarske poklice in posledično na</p>

	HRM (upravljanje s človeškimi viri) in s tem posredno, na daljši rok, tudi na trajnost gospodarjenja z gozdovi.
--	---

Metodologija

Grafični prikaz podatkov je zbran po večini v obliki časovnih vrst (za evidentiranja števila izobraženih kadrov po izobrazbenih stopnjah in izvajalcih izobraževalnih programov) in analize izobrazbene strukture (za osrednjo strokovno institucijo Zavod za gozdove Slovenije). Viri podatkov so pridobljeni z neposrednimi kontakti s posameznimi subjekti na področju izobraževanja v gozdarstvu (predvsem njihova letna poročila) ter drugih javno dostopnih podatkov (npr. Sistat).

Cilji so povzeti po:

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. [111/07](#))

Druge zakonodajne podlage:

Zakon o visokem šolstvu (Uradni list RS, št. 32/12, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 109/12, 85/14, 75/16, 61/17 – ZUPŠ, 65/17, 175/20 – ZIUOPDVE, 57/21 – odl. US in 54/22 – ZUPŠ-1)

Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)

Izvor baze podatkov:

ZGS, BF-Univerza v Ljubljani, SGLŠ Postojna, SLŠ Maribor

Skrbnik podatkov:

ZGS, BF- BF-Univerza v Ljubljani, SGLŠ Postojna, SLŠ Maribor

Datum zadnjega zajema podatkov

Avgust 2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalec

Podatki so povzeti po letnih poročilih subjektov na področju gozdarskega izobraževanja in prek drugih javno dostopnih podatkov (npr. Sistat).

Metodologija obdelave podatkov

Grafični prikaz frekvenčnih porazdelitev po času in stopnjah izobrazbe

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Podatki niso zbrani v eni podatkovni zbirki, zato je vsakoletno zbiranje podatkov težko zagotoviti.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
Podatki so zanesljivi in primerljivi po letih.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena (*1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom*): 2
 - Relevantnost (*1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno*): 3
 - Točnost (*1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki*): 2
 - Časovna primerljivost (*1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov*): 2
 - Prostorska primerljivost (*1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni*): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

Poročila o delu ZGS 2019. 2020. Zavod za gozdove Slovenije

Poročilo Biotehniške fakultete za leto 2020. 2021. Biotehniška fakulteta

Poročila Šolskega centa Postojna, Višja strokovna šola. 2021. Šolski center Postojna

Poslovno poročilo ali Letno poročilo SGLŠ Postojna 2011-2020. 2021. Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna

Prijave na vpis v prvi letnik 2021. Spletna stran Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (dostopno avgust 2021)

Razpis za vpis v dodiplomske in enovite magistrske študijske programe, UL

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. Uradni list RS, št. 111/07

Sistat – podatkovna baza. 2021. Statistični urad Republike Slovenije.

<https://pxweb.stat.si/SiStat/sl> (dostopno avgust 2021)

Sporočila za javnost ZGS: [V petih letih bodo na Zavodu za gozdove Slovenije potrebovali vsaj 250 inženirk in inženirjev gozdarstva](#). 2019. www.zgs.si (1.8.2021)

Stoklas B. 2019. Zadovoljstvo lastnikov gozdov s svetovalno dejavnostjo ZGS v revirju Rogaška Slatina. Dipl. delo. (VS). Ljubljana, Biotehniška fakulteta

Varnost in zdravje pri delu v gozdu

Urban Žitko, Marjan Dolenšek, Nike Krajnc

Področja

Pridobivanje lesa / Varnost in zdravje pri delu / Profesionalizacija del

Ključno sporočilo

Nezgode pri delu so še vedno velik problem predvsem v zasebnih gozdovih. Izobraževanja in usposabljanja za zmanjšanje števila nezgod ne potekajo v zadostnem obsegu. Preučiti velja pravne okvire minimalnih pogojev usposobljenosti in opremljenosti (osebna varovalna oprema) za delo v gozdovih tudi za nepoklicne delavce v gozdu. Pri poklicnem delu je za zmanjševanje tveganj za nezgodo pomembno uresničevanje organizacijskih ukrepov in nadzora.

Definicija

Kazalnik prikazuje stanje in trende na področju varnosti pri delu v gozdu v slovenskem gozdarstvu.

Nezgod pri delu je nepredviden oziroma nepričakovan dogodek na delovnem mestu ali v delovnem okolju, ki se zgodi v času opravljanja dela, ali izvira iz dela, med katerim se delavec poškoduje.

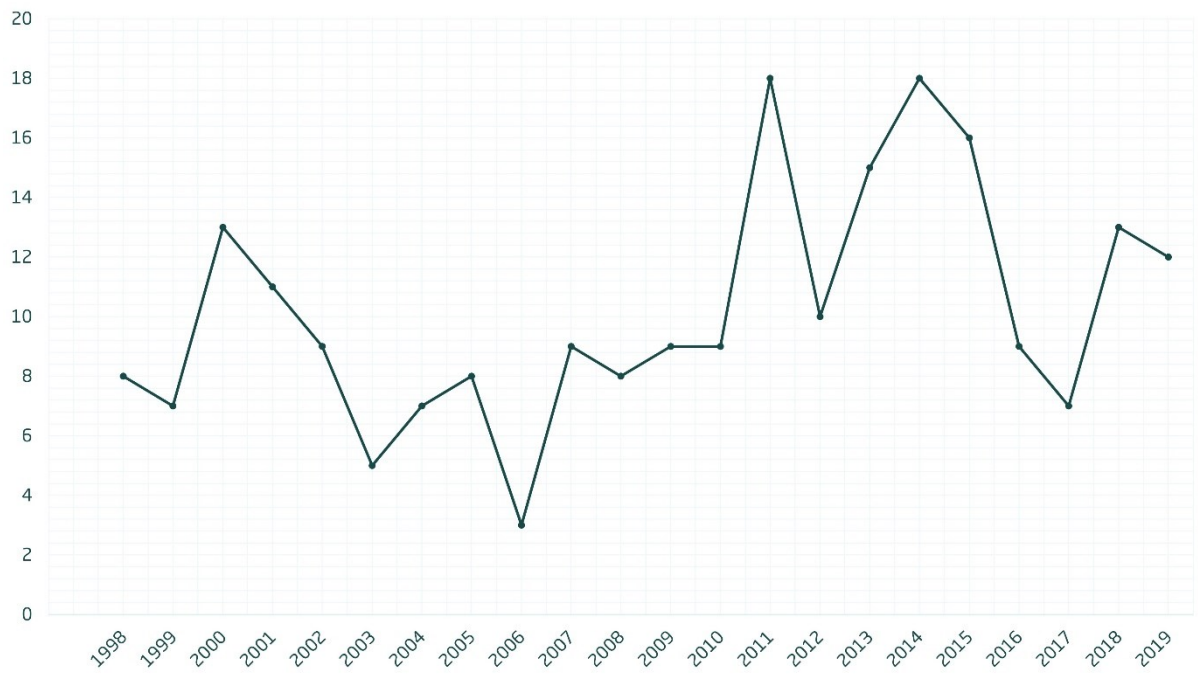
Nevarni pojav je dogodek, ob katerem je ali bi lahko nastala premoženjska škoda, je ali bi lahko bilo ogroženo zdravje ali življenje delavca oziroma bi lahko prišlo do nezgode delavca, zaradi katere bi bil delavec nezmožen za delo.

Ker se večina nezgod pri delu v gozdu zgodi zasebnim lastnikom in ne poklicnim delavcem, izobraževanje in usposabljanje v okviru tega kazalnika pojmuje v ožjem pomenu, in sicer kot izobraževanje in usposabljanje zasebnih lastnikov gozdov. Večino teh dogodkov opravi in o njih poroča Zavod za gozdove Slovenije.

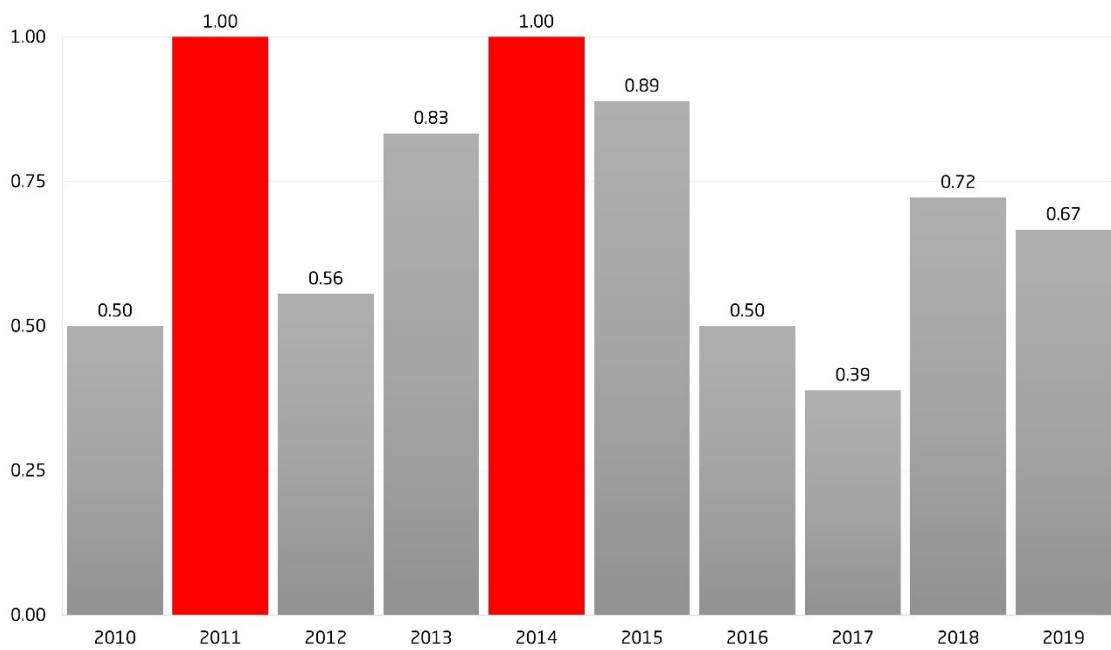
Grafi z virom podatkov

Preglednica 11: Število nezgod s smrtnim izidom med nepoklicnimi delavci pri delu v gozdu ter količina posekanega lesa na enega mrtvega 1998 – 2019 (vir: ZGS)

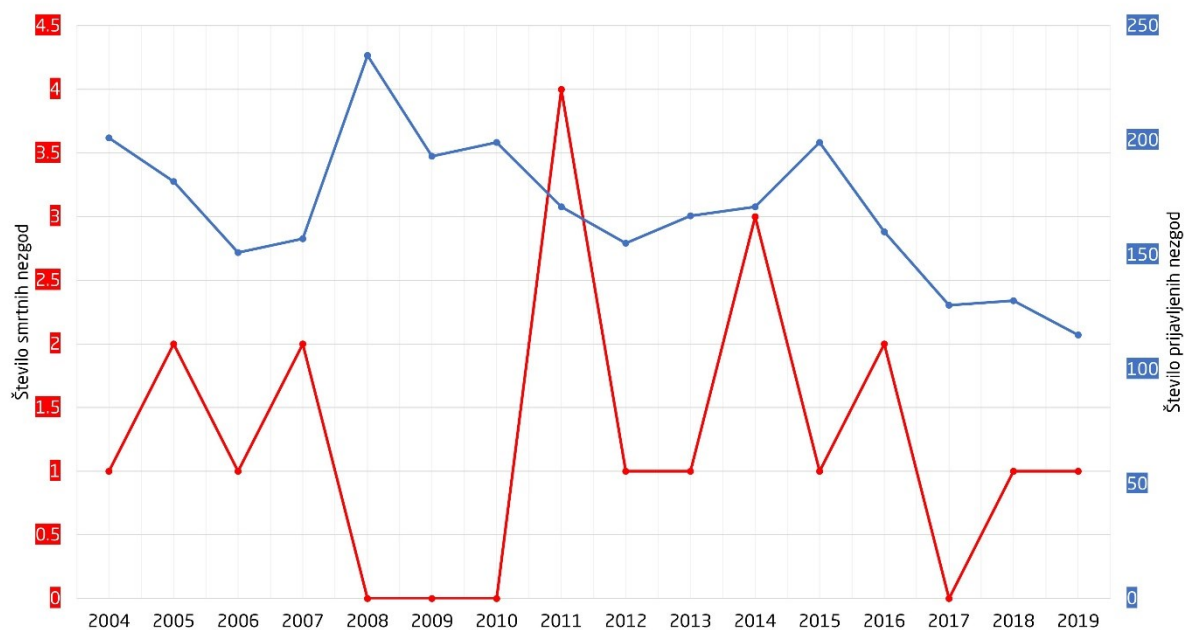
Leto	Nezgode s smrtnim izidom (število)	Letni posek v zasebnih gozdovih (m ³)	Količina posekanega lesa na enega mrtvega (m ³ /št. mrtvih)
1998	8	1.536.786	192.098
1999	7	1.498.450	214.064
2000	13	1.631.954	125.535
2001	11	1.614.973	146.816
2002	9	1.670.779	185.642
2003	5	1.848.753	369.751
2004	7	1.812.345	258.906
2005	8	1.964.895	245.612
2006	3	2.385.897	795.299
2007	9	2.058.723	228.747
2008	8	2.254.761	281.845
2009	9	2.134.025	237.114
2010	9	2.195.661	243.962
2011	18	2.645.324	146.962
2012	10	2.673.826	267.383
2013	15	2.718.304	181.220
2014	18	4.500.385	250.021
2015	16	4.210.000	263.125
2016	9	4.090.000	454.444
2017	7	4.110.000	587.143
2018	13	4.580.000	352.308
2019	12	3.720.000	310.000

Slika 81: Število nezgod s smrtnim izidom med nepoklicnimi delavci pri delu v gozdu 1998 – 2019 (vir: ZGS)

Slika 82: Delež nezgod s smrtnim izidom med nepoklicnimi delavci pri delu v gozdu v primerjavi z letoma, ko jih je bilo največ (2011 in 2014) (vir: ZGS, GIS).

Slika 83: Število nezgod pri poklicnem delu v gozdarstvu (vir: NIJZ; obdelava GIS)

Preglednica 12: Zanimanje lastnikov gozdov za izobraževanje in usposabljanje o varnem delu v gozdu (vir: ZGS, Poročilo o delu 2015 – 2019; obdelava GIS).

		2015	2016	2017	2018	2019	Skupaj
Varno delo z motorno žago (16 ur)	planirano število udeležencev	740	710	0	750	850	3050
	število prijavljenih	775	733	0	737	896	3141
	% prijavljenost m. ž.	105%	103%	0%	98%	105%	103%
Varno delo s traktorjem (8 ur)	planirano število udeležencev	400	400	0	380	150	1330
	število prijavljenih	425	394	0	347	167	1333
	% prijavljenost t.	106%	99%	0%	91%	111%	100%
% prijavljenost SKUPAJ		105%	102%	0%	96%	106%	102%

Preglednica 13: Izobraževanje in usposabljanje lastnikov gozdov o varnem delu v gozdu, število dogodkov in udeležba (vir: ZGS, Poročilo o delu 2015 – 2019; obdelava GIS)

Leto	Tečaji			Udeleženci		
	Št. dogodkov – tečaj Varno delo z motorno žago / Usposabljanje iz varnosti in zdravja pri delu	Št. dogodkov – tečaj Varno delo s traktorjem	Dogodki - skupaj	Št. udeležencev tečaja Varno delo z motorno žago (16 ur) / Usposabljanje iz varnosti in zdravja pri delu	Št. udeležencev tečaja Varno delo s traktorjem (8 ur)	Št. udeležencev - skupaj
2015	42	21	63	1114	449	1563
2016	43	17	60	743	394	1137
2017	1	0	1	13	0	13
2018	41	14	55	706	316	1022
2019	47	6	53	813	154	967
Skupaj	174	58	232	3389	1313	4702

Cilj

- Vizija 0, to je nič mrtvih in nič hudo poškodovanih.
- Intenzivirati izobraževanje lastnikov gozdov in svetovanje.

Komentar

Delovne nezgode so pogoste in hude, delovna invalidnost med poklicnimi delavci pa je najpogostejši vzrok za predčasno upokojevanje. Vse to prinaša številne neugodne posledice v nacionalnem gospodarstvu. V obdobju 2001–2019 se je pri delu v gozdovih smrtno ponesrečilo okoli 209 ljudi. Pogosta posledica delovnih nezgod je tudi invalidnost. Te lahko za zasebne gozdove ocenimo z 10-kratnikom smrtnih nezgod. Število vseh nezgod pa lahko ocenimo s 100-kratnikom smrtnih nezgod.

Človeški dejavnik je najpogostejši vzrok nezgod, nepravilni postopki pri delu v več kot polovici primerov, nepazljivost pa v dobri tretjini. Nepredvidljivi vzroki iz okolja se pojavljajo pri manj kot desetini nezgod v zasebnih gozdovih. Širše družbenoekonomske posledice nezgod pri delu v gozdu v zasebnih gozdovih so bile ocenjene na četrtno vrednosti letnega posekanega lesa, kar tudi negativno vpliva na gospodarske učinke gozdov.

Poseben problem je še vedno visoko število nezgod pri delu v gozdu, kljub temu, da se je varnost pri delu v gozdu v povprečju izboljšala tudi zaradi izobraževanja lastnikov gozdov.

Delo v gozdu je eno najtežjih in najnevarnejših opravil. Kljub vse večjem uvajanju strojne sečnje ter povečanem številu sodobnih gozdarskih strojev in opreme v zadnjem obdobju ostajata sečnja in spravilo lesa med najbolj tveganimi dejavnostmi. Raven varnega dela med poklicnimi delavci je tudi zaradi zahtev zakonodaje razmeroma visoka, med nepoklicnimi delavci pa je ravno nasprotno.

V primerjavi s prejšnjim obdobjem, ko je bil razviden izrazit trend naraščanja smrtnih delovnih nezgod v gozdu, se je v zadnjem obdobju trend nekoliko umiril. V trendu nezgod s smrtnim izidom pri nepoklicnih delavcih v gozdu pa je opaziti skok leta 2018, kar pripisujemo sanaciji vetroloma, ki je Slovenijo prizadel decembra 2017. Tudi leta 2019 je bila smrtnost visoka, vendar je bil posek v primerjavi z 2018 nižji prav zaradi nižjega sanitarnega poseka. Petletno povprečje količine posekanega lesa na enega mrtvega v zadnjem obdobju (393.404 m³/smrt) se je v primerjavi s prejšnjim skoraj podvojilo (217.910 m³/smrt), kar pomeni, da se je varnost pri delu v gozdu v povprečju izboljšala. Visoko število mrtvih med nepoklicnimi delavci v letu 2011 pripisujejo gospodarski krizi, ko so ljudje zaradi pomanjkanja sredstev pomoč spet iskali v gozdu; v letu 2014 pa sanaciji žledoloma.

Ker se bo strojna sečnja lahko izvajala v največ 40 % gozdov, bo izboljšanje ravni usposobljenosti in opremljenosti nepoklicnih gozdnih delavcev še naprej izziv za vladne in nevladne organizacije. Pri tem izboljšanja stanja ne bo mogoče doseči brez predpisanih minimalnih zahtev za usposobljenost in uporabo osebne varovalne opreme tudi za tiste nepoklicne delavce, ki jih ne zajemajo predpisi s področja varnosti in zdravja pri delu. Dolgoročni podatki namreč kažejo, da samo prostovoljno izpolnjevanje zahtev ni dovolj.

Nezgode pri delu, predvsem v zasebnem gozdu, so še vedno velik problem. Za zmanjšanje števila nezgod izobraževanje in usposabljanje ne potekata v zadostnem okviru. Preučiti velja pravne okvire minimalnih pogojev usposobljenosti in opremljenosti (osebna varovalna oprema) za delo v gozdovih tudi za nepoklicne delavce v gozdu. Pri poklicnem delu je za zmanjševanje tveganj za nezgodo pomembno izvajanje organizacijskih ukrepov in nadzora.

Poklicno delo v gozdu se na področju zagotavljanja varnosti in varovanja zdravja opravlja bolj organizirano. Še vedno pa se, tudi zaradi povečanih tveganj pri delu v zadnjih letih, trend zmanjševanja nezgod s smrtnim izidom in težjih poškodb k »viziji 0« zmanjšuje oziroma se ustavlja. V zadnjem obdobju je opaziti tudi upadanje trenda števila prijavljenih nezgod. Če smo na področju zakonodaje ustrezno ukrepali, postaja pri poklicnem delu pomembnejše izvajanje organizacijskih ukrepov in nadzora za zmanjševanje tveganj za nezgodo.

Skupna količina mehanizacije za strojno sečnjo v Sloveniji se je povečala (Statistični urad RS, 2019), povečala sta se tudi nakup kompletov za strojno sečnjo (PRP podukrep M08.6) in število ponudnikov storitev strojne sečnje (MojGozdar, 2022).

Glede zdravja pri delu v Sloveniji je zaradi neizvajanja Pravilnika o poklicnih boleznih težavno odkrivanje in evidentiranje. Posledica trenutne zakonodaje je, da se poklicne bolezni v Sloveniji skoraj ne odkrivajo in ne preprečujejo. V Sloveniji na leto potrdimo le okoli 30 primerov poklicnih bolezni (vse panoge, ne le gozdarstvo), medtem ko smo jih imeli pred spremembo zakonodaje v letu 1990 okoli 800 na leto.

V anketi (GIS) je 96 % lastnikov povedalo, da pri delu v gozdu uporabljajo osebno varovalno opremo, največ jih uporablja rokavice, sledi čelada, najmanj pa glušniki. Le 16 % lastnikov v gozdu ne dela sama, kar pomeni, da večina še vedno v gozdu dela sama.

Izobraževanje lastnikov gozdov se ne intenzivira. Zaskrbljujoč je primer leta 2017, ko ZGS ni pridobil namenskih sredstev Programa razvoja podeželja (PRP) za izobraževanje lastnikov gozdov, kar se je pokazalo v zelo nizki realizaciji tečajev za lastnike gozdov. PRP sicer omogoča brezplačno udeležbo; za plačljiva usposabljanja, ki jih opravlja ZGS, pri lastnikih skoraj ni zanimanja. Pridobljena sredstva Programa razvoja podeželja pogojujejo izobraževanje in usposabljanje lastnikov gozdov (izvedbo tečajev) s področja varnega dela v gozdu, ki

pripomorejo k dvigu varnosti lastnikov gozdov. Zanimanje (število prijav) lastnikov gozdov za udeležbo na tečajih varnega dela običajno presega kapacitete (plan), zanimanje je zelo veliko, zlasti v primeru za lastnika brezplačnih tečajev. Tečaji so razmeroma zelo pomembni kot vir znanja o gospodarjenju z gozdom, petina (20 %) lastnikov gozdov se je tam naučila pravilno opravljati sečnjo in spravilo lesa. Problematično je, da se je 35 % lastnikov gozdov sečnje in spravila lesa naučilo iz lastnih izkušenj.

Tečaj varnega dela z motorno žago variira v izvedbi in lahko traja od 1-3 dni, najbolj pogosto se opravlja 2-dnevni tečaj (16 ur). Poleg najbolj obiskanega tečaja za varno delo z motorno žago za lastnike gozdov ZGS na pobudo lastnikov organizira tudi tečaje vzdrževanja motorne žage, varnega dela v ujmah, vzdrževanja gozdnih cest in usposabljanja za področne gasilske zveze. V povprečju ZGS organizira 46 tečajev na leto, povezanih z varnostjo pri delu za lastnike gozdov, povprečno se jih letno udeleži približno 940 udeležencev. V zadnjih petih letih se je tečaja, povezanega z varnostjo pri delu, udeležilo skupaj 4702 udeležencev, kar pomeni 1,15 % zasebnih lastnikov gozdov v Sloveniji. Približno 71 % (291.031) lastnikov gozda je aktivnih pri gospodarjenju s svojim gozdom (v zadnjih petih letih so opravljali sečnjo oz. spravilo v svojem gozdu). 1,62 % aktivnih lastnikov gozda je ZGS usposobil v zadnjih petih letih na področju varnosti pri delu.

Slovenija ima 2.107.126 prebivalcev, zasebnih lastnikov gozdov je 409.038, torej je približno vsak peti prebivalec lastnik gozda (19,4 %). V Sloveniji umre 24.016 ljudi na leto (2020), v celotni populaciji Slovenije je to 1,13 %. Ob predpostavki, da je populacija zasebnih lastnikov gozdov podobna splošni populaciji Slovenije (v resnici je v povprečju lastnik gozda še starejši kot prebivalec Slovenije), lahko sklepamo, da v Sloveniji umre približno 4659 zasebnih lastnikov gozdov. ZGS o varnem delu izobrazi približno 940 zasebnih lastnikov gozdov na leto. S povečanjem števila izobraževanj za varno delo v gozdu je treba intenzivirati izobraževanje lastnikov gozdov za zmanjševanje števila nezgod pri delu v gozdu. Skupno število udeležencev na tečajih se letno ni povečalo, ampak se je zmanjšalo, kar ne kaže na uspešno intenziviranje izobraževanja lastnikov gozdov.

Med cilje Resolucije o NGP in tega kazalnika bi bilo treba dodati konkretnejše vmesne (srednjeročne, ne le dolgoročne) cilje.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p>Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	<p>Število mrtvih ali huje poškodovanih se zmanjšuje, a do vizije 0, to je nič mrtvih in nič hudo poškodovanih, smo še daleč.</p> <p>Še vedno pa se, tudi zaradi povečanih tveganj pri delu v zadnjih letih, trend zmanjševanja nezgod s smrtnim izidom in težjih poškodb k »viziji 0« zmanjšuje oziroma se ustavlja.</p> <p>Število smrti pri poklicnih delavcih se stalno zmanjšuje in je nizko.</p> <p>Število smrtnih nepoklicnih nezgod ima spremenljivo oz. neopredeljivo smer razvoja in se v primeru večje ujme zlahka znatno poveča.</p> <p>Izobraževanje lastnikov gozdov se ne intenzivira.</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

International Social Security Association: Vision zero. <https://visionzero.global/>

Druge zakonodajne podlage:

Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11)

Izvor baze podatkov:

Zavod za gozdove Slovenije, portal "Popis nesreč v zasebnih gozdovih"

Nacionalni inštitut za javno zdravje, Zdravstveni statistični letopisi

Gozdarski inštitut Slovenije, Anketa med zasebnimi lastniki gozdov, 2019

Skrbnik podatkov:

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS)

Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ)

Gozdarski inštitut Slovenije (GIS)

Statistični urad Republike Slovenije (SURS)

Datum zadnjega zajema podatkov

31. 12. 2019

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Na podlagi Zakona o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva se za prijavo poškodbe pri delu uporablja obrazec Prijava nezgode – poškodbe pri delu, ki ga izpolni delodajalec, poškodovani delavec pa ga izroči svojemu izbranemu osebnemu zdravniku. Slednji obrazec posreduje Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije, prek katerega podatke prejema Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), ki je zadolžen za vodenje zdravstvene statistike. NIJZ objavlja statistične podatke o poškodbah pri delu v okviru zdravstvenih statističnih letopisov. NIJZ je od Statističnega urada Slovenije uradni pooblaščenec in upravljalec statističnih podatkov o zdravju ter zdravju in varnosti pri delu.

Zavod za gozdove Slovenije od leta 1998 sistematično zbira podatke o nezgodah, ki se pripetijo nepoklicnim delavcem pri delu v gozdu (Beguš, 2015). ZGS samoiniciativno prek svojih revirnih gozdarjev beleži nezgode v zasebnih gozdovih, saj je drugačen sistem zbiranja podatkov – prek policije in zdravstvenih ustanov – otežen, med drugim tudi zaradi zakona o varovanju osebnih podatkov. Podatki so zbrani na podlagi informacij, ki jih delavci ZGS pridobijo na terenu oziroma iz sredstev javnega obveščanja. Na podlagi teh informacij se izdelajo poročila o nezgodah v zasebnih gozdovih. Kljub dejstvu, da podatki niso popolni in zato na tak način vseh nezgod ne moremo zajeti, so ti dobra informacija o tem, pri katerih opravilih se nesreče pripetijo, kako resne so poškodbe in kaj je vzrok za te nesreče. V poročilih o nezgodah naj bi bile zajete vsaj vse smrtne nezgode. Pri lažjih nezgodah je treba omeniti, da je tu naša evidenca najmanj zanesljiva, saj večina lažjih nezgod pri delu v zasebnem gozdu ni nikjer zabeležena.

Anketa GOZD-MEHAN je del letnega statističnega raziskovanja Gozdarska dejavnost, ki ga opravlja Statistični urad RS. Vprašalnik podjetjem pošljejo po pošti. V raziskovanje Gozdarska dejavnost (GOZD-MEHAN/L) so z metodo polnega zajema vključeni tisti poslovni subjekti, ki so po Standardni klasifikaciji dejavnosti iz leta 2008 (SKD 2008) razvrščeni v področje dejavnosti Gozdarstvo (A), in sicer v podpodročja: A02.1 gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti; A02.2 sečnja; A02.4 storitve za gozdarstvo) in nekatere ključne enote, ki sicer po svoji glavni dejavnosti ne spadajo v gozdarstvo, vendar so pomembne za to raziskovanje. Dopolnilna dejavnost na kmetiji ni zajeta v to raziskovanje. V raziskovanje je vključenih od 450 do 500 opazovanih enot (glede na število na novo ustanovljenih in ukinjenih poslovnih subjektov na letni ravni v Poslovnem registru Slovenije). Enota, ki jo opisujejo objavljeni podatki, je podjetje, ki je registrirano za gozdarsko dejavnost na območju Republike Slovenije, in sicer po vrsti aktivnosti in količini opravljenega dela v gozdu, po opremljenosti z mehanizacijo in opremo ter po količini in vrsti porabljene energije (goriv). Gozdarska mehanizacija in poraba goriv v podjetjih, registriranih za gozdarsko dejavnost, letna objava.

Metodologija obdelave podatkov

Uporabljeni podatki so povzeti po podatkovnih bazah in evidencah NIIJ, ZGS, SURS ter anketi med lastniki gozdov GIS. Grafikoni in preglednice so bili pripravljene v programu Microsoft Excel.

Uporabljeni podatki so predstavljeni v odstotkih in absolutnih vrednostih. Podatki so večinoma prikazani neposredno, brez dodatnih obdelav.

Informacije o kakovosti:

o Prednosti in slabosti kazalnika:

Podatki za kazalnik se na enak način zbirajo približno dve desetletji. Ni enotne baze nezgod v gozdarstvu v Sloveniji. Pomanjkljivi podatki o težjih in lažjih nezgodah v zasebnih gozdovih ter tudi pri poklicnih delavcih v gozdu. Slabi podatki o zdravju oz. poklicnih boleznih in obolenjih pri delu v gozdu.

o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:

• Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):

Podatki so razmeroma zanesljivi, metodologija zbiranja se ni spreminjala. Zanesljivost starejših podatkov je primerljiva z novejšimi. Zanesljivost podatkov prvo leto zbiranja (2000) je majhna, ima le en vnos.

V ZGS portal "Popis nesreč v zasebnih gozdovih" naj bi se vnašale nezgode pri nepoklicnih delavcih v gozdovih; mogoče je, da to ni čisto točno, saj lahko tudi kakšen poklicni gozdar dela v zasebnem gozdu.

Podatki o izobraževanju in usposabljanju lastnikov gozdov v letnih poročilih o delu ZGS so uporabni, vendar letna poročila ne objavljajo istih preglednic, ali pa postavke v preglednicah niso konsistentne.

• Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):

Projekcije v kazalnik niso vključene.

- Skupna ocena (1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom): 2
- Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 3
- Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 2
- Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 2
- Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): 3

Druge opombe:

Manjkajo podatki o zdravju pri delu v gozdu.

Manjka mednarodna primerjava.

Viri

Beguš J. 2015. Analiza nezgod pri delu v gozdu med nepoklicnimi delavci, s poudarkom na analizi nezgod pri sanaciji žledoloma. Ujma 29: 195-205.

Nacionalni inštitut za javno zdravje. 2020. Zdravstveni statistični letopisi

MojGozdar. 2022. www.mojgozdar.si/izvajalci/

Pravilnik o poklicnih boleznih omogoča njihovo odkrivanje in preprečevanje.

<https://www.kimdps.si/novice/pravilnik-o-poklicnih-boleznih-omogoca-njihovo-odkrivanje-preprecevanje-ni-uperjen-proti> (avgust 2021)

Statistični Urad RS. Nezgode s smrtnim izidom pri poklicnem delu v gozdarstvu (1980-2012).

Statistični Urad RS. 2019. Vprašalnik GOZD-MEHAN

Statistični Urad RS. 2020. Število in sestava prebivalstva.

<https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/17/104> (avgust 2021)

Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11)

Zavod za gozdove Slovenije: Nezgode s smrtnim izidom pri nepoklicnem delu v gozdarstvu (2009 - 2015).

Zavod za gozdove Slovenije. 2021. Portal "Popis nesreč v zasebnih gozdovih"

Zavod za gozdove Slovenije. 2021. Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019

Zunanja trgovina z lesnimi proizvodi

Špela Ščap

Področja

Biogospodarstvo / Trg lesa in lesnih proizvodov

Ključno sporočilo

Izvoz in uvoz skupine žagan les in furnir iglavcev med leti niha. Izvoz je bil največji v letih 2012 in 2013, ko je le ta znašal čez 1,05 milijona m³. Izvoz praviloma ne sledi obsegu proizvodnje, saj v času povečanega izvoza proizvodnja ni bila nadpovprečno visoka. Uvoz te skupine lesnih proizvodov je praviloma nižji od izvoza in je bil prav tako kot pri izvozu največji v letih 2012 in 2013 (čez 920.000 m³). Izvoz in uvoz žaganega lesa in furnirja ne dosegata večjega deleža v zunanjetrgovinski menjavi lesnih proizvodov.

Izvoz in uvoz lesnih kompozitnih plošč sta bolj stabilna, do leta 2015 je bil izvoz praviloma večji od uvoza, saj smo v tem času še imeli delujočo tovarno ivernih plošč. Od leta 2016 naprej pa uvoz v povprečju znaša 286.000 m³, izvoz 228.000 m³. V strukturi uvoza kompozitnih plošč v zadnjih petih letih prevladujejo, glede na uvoženo količino te skupine lesnih proizvodov, iverne plošče (v povprečju 65 %), v strukturi izvoza pa vlaknene plošče (v povprečju 66 %). Pri interpretaciji podatkov o izvozu izbranih lesnih proizvodov je potrebna previdnost, kajti del izvoza izvira tudi iz uvoza.

Definicija

Kazalnik prikazuje zunanjo trgovino (uvoz in izvoz) z lesnimi proizvodi, in sicer za žagan les, furnir in lesne kompozitne plošče. Podatki so prikazani v kubičnih metrih (m³) za obdobje 2011–2020.

V kazalnik smo zajeli izbrane lesne proizvode:

Žagan (rezan) les je pridobljen z vzdolžnim žaganjem hlodov. Obsega več proizvodov (žagarski sortimenti), ki se razlikujejo glede na: (1) drevesno vrsto, (2) obliko prečnega prereza: žaganice (deske in plohi), grede ali trami, gredice, letve, (3) dimenzije, (4) položaj v deblu: notranji ali sredinski les, zunanji ali bočni les, krajnik, (4) teksturo: bleščice, polbleščice, bočnice, (5) stopnjo obdelave: nerobljene, robljene, enostransko robljene žaganice, bulsi, (6) vlažnost in (7) napake, ki opredelijo razvrstitev v kvalitetne razrede.

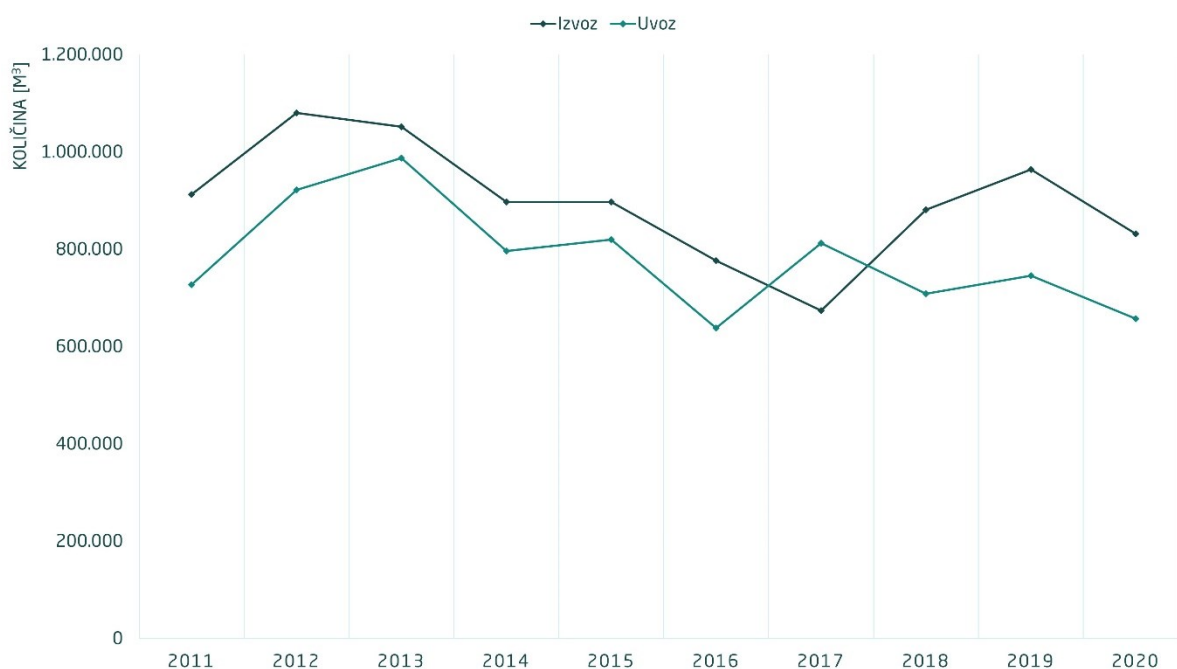
Furnir je tanek list lesa, pridobljen z rezanjem, luščenjem ali (zelo redko) žaganjem hlodovine. **Lesni ploščni kompoziti (lesne kompozitne plošče)** so materiali, ki so narejeni iz lesnih gradnikov v obliki lamel, furnirja, iveri in vlaken (vsaj 80 % glede na maso kompozita) in primerne lepila (najpogostejša so aminoplastična, fenolna in poliuretanska lepila). Glede na obliko predelanega lesa, ki je bila uporabljena za izdelavo, ločimo različne vrste lesnih kompozitov: vezane, vlaknene, iverne plošče in slojnat les.

Izvoz blaga pomeni vsako fizično gibanje blaga, ki zapusti statistično ozemlje Slovenije v namembni kraj statističnega ozemlja druge države članice EU ali druge države nečlanice EU in se tako odšteje od zalog materialnih virov Slovenije.

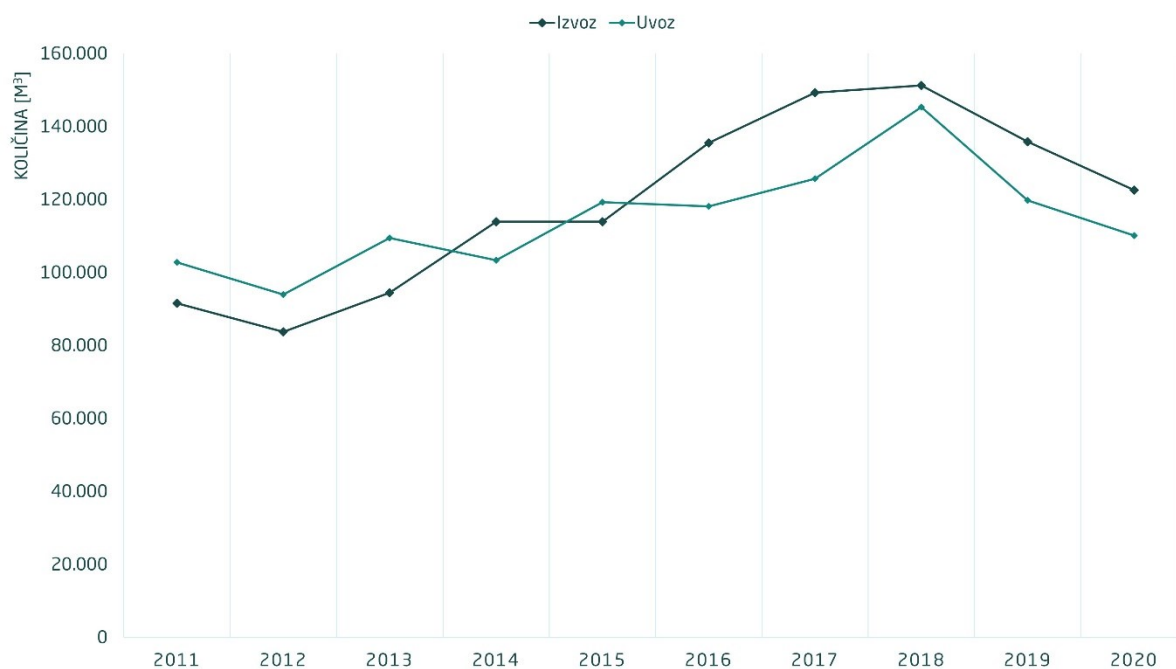
Uvoz blaga pomeni vsako fizično gibanje blaga, ki vstopi na statistično ozemlje Slovenije iz statističnega ozemlja druge države članice EU ali druge države nečlanice EU in se tako doda zalogam materialnih virov Slovenije.

Količina izvoženega in uvoženega blaga je prikazana v neto masi, če jo je glede na naravo proizvoda mogoče določiti, in v posebni merski enoti pri tistih proizvodih, pri katerih je ta enota predpisana v Kombinirani nomenklaturi (KN) z izvedbeno uredbo Komisije. Pojasnila o predpisani posebni merski enoti določenega proizvoda lahko najdete na spletni strani SURS med ekonomskimi klasifikacijami v okviru KN – Kombinirane nomenklature pod zakonskim okvirom.

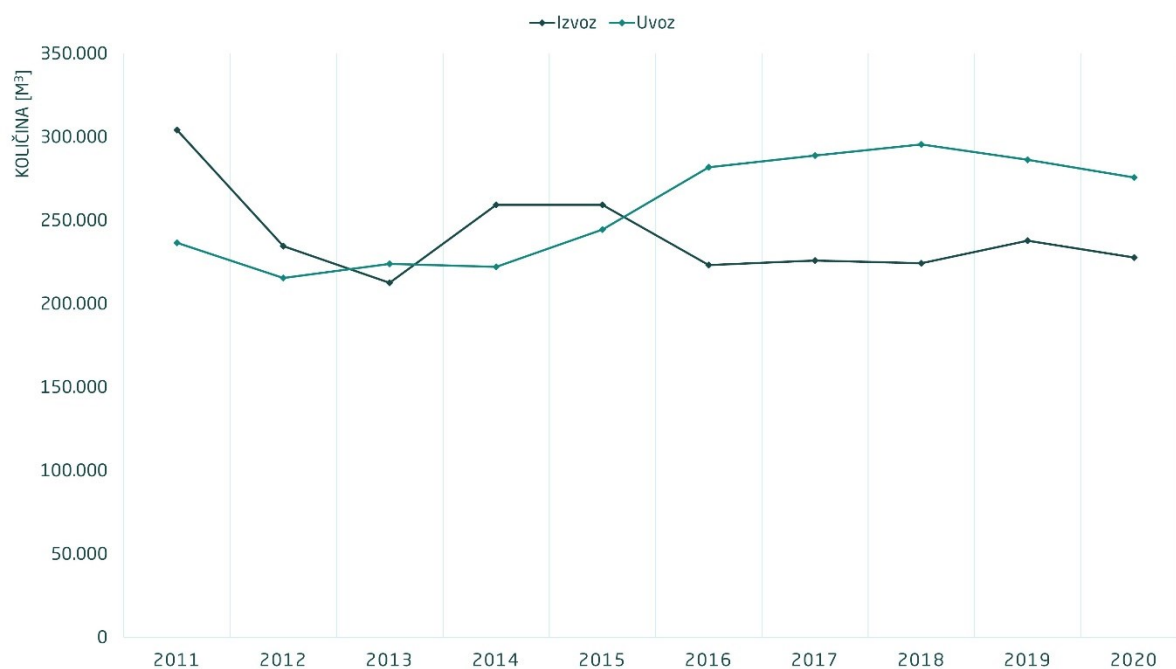
Grafi z virom podatkov

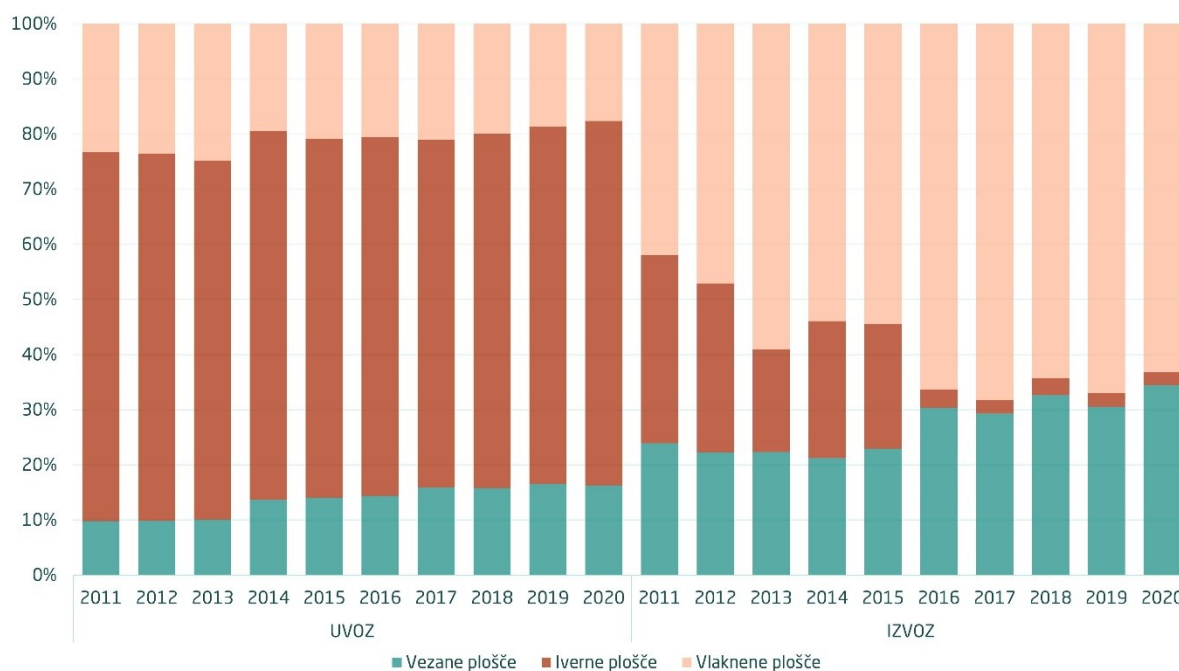
Slika 84: Uvoz in izvoz žaganega lesa in furnirja iglavcev v Sloveniji v obdobju 2011–2020 (podatki so prikazani v kubičnih metrih; podatki so končni; vir: Statistični urad RS (SURS))

Slika 85: Uvoz in izvoz žaganega lesa in furnirja listavcev v Sloveniji v obdobju 2011–2020 (podatki so prikazani v kubičnih metrih; podatki so končni; vir: Statistični urad RS (SURS))

Slika 86: Uvoz in izvoz lesnih kompozitnih plošč v Sloveniji v obdobju 2011–2020 (podatki so prikazani v kubičnih metrih; podatki so končni; vir: Statistični urad RS (SURS))

Slika 87: Struktura uvoza in izvoza lesnih kompozitnih plošč glede na vrsto kompozitnih plošč v Sloveniji v obdobju 2011–2020 (podatki so prikazani v kubičnih metrih; podatki so končni; vir: Statistični urad RS (SURS))

Cilj

- Povečati izvoz lesnih proizvodov s povečano dodano vrednostjo v domači lesni industriji.

Komentar

Izvoz žaganega lesa in furnirja iglavcev se v zadnjem desetletju giba med 670.000 m³ in 1,10 milijona m³. Količine izvoza furnirja v teh količinah dosegajo minimalen delež. Največji izvoz, čez milijon m³, je bil zabeležen leta 2012 in 2013, potem pa je upadal, vse do leta 2017, ko smo izvozili dobrih 670.000 m³ žaganega lesa iglavcev. V letu 2019 je bil izvoz ponovno večji in je znašal nekaj manj kot 1 milijon m³, v letu 2020 pa je izvoz žaganega lesa in furnirja iglavcev znašal dobrih 830.000 m³. Izvozni trg za žagan les iglavcev je precej pester; 31 % količin smo v letu 2020 izvozili v Alžirijo, z 18 % sledi Italija, 8 % izvoza dosega Saudova Arabija, sledita Avstrija in Hrvaška. Uvoz žaganega lesa in furnirja iglavcev je bil v obdobju zadnjih desetih let z izjemo leta 2017 nižji od izvoza. V letih 2016 in 2020 je bil uvoz te skupine lesnih proizvodov v zadnjem desetletju najnižji in je znašal okrog 650.000 m³, 75 % teh količin smo uvozili iz Avstrije.

V primerjavi z iglavci je izvoz žaganega lesa in furnirja listavcev precej manjši in je v zadnjem 10-letnem obdobju znašal med 83.000 m³ in 152.000 m³. Podobno kot pri iglavcih izvoz furnirja iz listavcev dosega minimalen delež v skupnem izvozu te skupine lesnih proizvodov. Od leta 2015 do 2018 je izvoz žaganega lesa in furnirja listavcev izrazito naraščal (v letu 2018 je bil ta za 33 % večji kot leta 2015), po tem letu pa upada in je v letu 2020 znašal nekaj manj kot 123.000 m³. V nasprotju z iglavci pa uvoz žaganega lesa in furnirja listavcev ni vsako leto nižji od izvoza; uvoz je bil namreč večji v letih 2011–2013 in 2015. Od leta 2018, ko je bil uvoz v zadnjih desetih letih največji, le ta upada in je v letu 2020 znašal 110.000 m³. Pri uvozu

žaganega lesa in furnirja listavcev delež furnirja ni zanemarljiv, saj dosega okrog 10 % skupnega uvoza te skupine lesnih proizvodov.

Slovenija je v zadnjih petih letih neto uvoznica lesnih kompozitnih plošč. V tem obdobju je uvoz konstanten in v povprečju znaša 286.000 m³. V strukturi uvoza lesnih plošč prevladuje uvoz ivernih plošč (v zadnjih desetih letih v povprečju z 65 %), katerih domače proizvodnje od konca leta 2015 ni več. V zadnjih letih se nekoliko povečuje delež uvoza vezanih plošč in zmanjšuje delež uvoza vlaknenih plošč v skupnem uvozu lesnih plošč. Izvoz lesnih kompozitnih plošč se je od leta 2015 naprej zmanjšal in je od leta 2016 naprej dokaj konstanten. V letu 2020 je izvoz lesnih plošč znašal nekaj manj kot 228.000 m³, kar je 12 % manj kot leta 2015. Glede na vrste lesnih plošč prevladuje izvoz vlaknenih plošč, še posebej v letih 2016 do 2020 (v povprečju 66 %). V tem obdobju je izvoz ivernih plošč minimalen in izvira iz uvoza (re-export), saj v tem času v Sloveniji nismo imeli domače proizvodnje tovrstnih plošč. Pred tem časom pa je bil izvoz te vrste plošč večji zaradi domače proizvodnje in je na primer v letih 2011 in 2012 dosegal čez 30 % skupnega izvoza lesnih plošč. Od leta 2016 se je povečal izvoz vezanih plošč; v letu 2020 je sestavljal 34 % skupnega izvoza plošč.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p data-bbox="204 1368 497 1440">Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	<p data-bbox="528 972 1377 1664">Zunanja trgovina žaganega lesa in furnirja med leti niha. Izvoz te skupine lesnih proizvodov je praviloma večji od uvoza. Glede na podatke o proizvodnji žaganega lesa in furnirja delež izvoza pri iglavcih znaša povprečno 113 % v zadnjih treh letih, kar pomeni, da znaten del izvoza izvira iz uvoza (tako imenovani »re-export«). Pri listavcih je delež izvoza glede na proizvodnjo nekoliko nižji in v povprečju zadnjih treh let znaša 99 %. Tudi tu težko ocenimo, kakšen delež dosega »re-export«. Pri lesnih kompozitnih ploščah je zunanja trgovina v zadnjih petih letih bolj stabilna, uvoz pa je večji od izvoza, predvsem na račun uvoza ivernih plošč, katerih domače proizvodnje trenutno ni. Delež izvoza glede na proizvodnjo je podobno visok kot pri žaganem lesu, in sicer v zadnjih treh letih v povprečju znaša 104 %. To pomeni, da del izvoza izvira iz uvoza. Poleg že zapisanega lahko pri poročanju podjetij o količinah trgovanja z obravnavanimi lesnimi proizvodi prihaja do t.i. dvojnega poročanja (npr. določen proizvod se lahko pojavi dvakrat v statistiki zunanje trgovine), zato je pri interpretaciji podatkov potrebna previdnost.</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o Nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Ur. l. RS, št. 111/07)

Druge zakonodajne podlage:

Izvor baze podatkov:

Podatki so zbrani iz vira: SURS – podatkovni portal Si-STAT

Skrbnik podatkov:

Statistični urad RS (SURS)

Datum zadnjega zajema podatkov

01.12.2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatki so posodobljeni vsako leto, ko so na voljo končni podatki o zunanji trgovini izbranih lesnih proizvodov.

Metodologija obdelave podatkov

Statistika zunanje trgovine zajema podatke o izvozu in uvozu blaga, to so podatki o blagu, ki ga Slovenija izvažata v druge države, in o blagu, ki ga uvažata iz drugih držav. Na podlagi teh podatkov je mogoče spremljati gibanje v blagovni menjavi Slovenije s tujino z vidika trgovanih vrednosti in količin, časovne dinamike, strukture in regionalne usmerjenosti blagovne menjave. Med izkazovanimi podatki so zlasti pomembni podatki o vrednosti in količini izvoženega/uvoženega blaga ter podatki o strukturi blagovne menjave po proizvodih in trgovinskih partnericah Slovenije. Statistiko uvoza in izvoza blaga spremlja Statistični urad RS (SURS), podatke pa zbira Finančna uprava RS, natančneje Carinski urad RS (CURS). Od vstopa Slovenije v EU se podatki o blagovni menjavi Slovenije s tujino pridobivajo iz dveh ločenih sistemov: iz Ekstrastata ali statistike blagovne menjave z državami nečlanicami in iz Intrastata ali statistike blagovne menjave med državami članicami. Podatki iz sistema Ekstrastat se pridobijo iz carinskih deklaracij (enotnih upravnih listin – EUL), ki jih zbira Finančna uprava Republike Slovenije (FURS). Zajetje je popolno; to pomeni, da so v raziskovanje zajete vse fizične in pravne osebe, ki so vložile carinsko deklaracijo. Podatki iz sistema Intrastat se pridobijo neposredno od podjetij (poročevalskih enot). V posameznem poročevalskem letu so poročevalske enote tista podjetja, ki so v predhodnem letu pri trgovanju z državami članicami vsaj pri enem toku blaga (tok blaga so odpreme ali prejemi blaga) presegle vrednost t. i. vključitvenega praga; ta znaša pri odpremah blaga 200.000 EUR, pri prejemih blaga pa 140.000 EUR.

V statistični zbirki Si-STAT so podatki o zunanji trgovini lesnih proizvodov na voljo po posameznih šifrah Kombinirane nomenklature (KN). Osnovni podatki so prikazani v merski enoti kilogram (torej govorimo o masi lesa), ki se prek pretvorbenih faktorjev lahko preračunajo v kubične metre (torej v volumen).

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Podatki o zunanji trgovini so natančni, saj jih prek ustaljenega sistema zbira Carinski urad RS, statistiko pa spremlja SURS. Pri interpretaciji podatkov o izvozu lesnih proizvodov je potrebna previdnost, kajti del izvoza izvira tudi iz uvoza.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
Podatki so za spremljanje gibanja zunanje trgovine lesnih proizvodov tako na letni kot mesečni ravni zanesljivi.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 1
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 1
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 1
 - Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
 - Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

Bedekovič K., Leban I. Lesne plošče. Spletni vir:

https://cpi.si/wp-content/uploads/2020/08/lesne_plosce.pdf. (datum: 1.12.2021)

Česen A., Kočar S., Pogorevc B. 2008. Lesarski terminološki slovar. Ljubljana, Zveza lesarjev Slovenije, Lesarska založba: 121 str.

Geršak M. 2021. Lesarska tehnologija. 4, Žagarstvo. Ljubljana: samozaložba: 217 str.

Medved S. 2020. Raba lesnih ploščnih kompozitov z vidika trajnostnega in ekološkega razvoja. Prehod v trajnostno gradnjo in življenjski cikel stavbe : priročnik za krožno gospodarstvo: 108–112.

Statistični urad RS (SURS). 2021. Metodološko pojasnilo »Izvoz in uvoz blaga«

Primarna lesna proizvodnja

Špela Ščap, Peter Prislan

Področja

Biogospodarstvo / Trg lesa in lesnih proizvodov

Ključno sporočilo

V zadnjih letih je opazen trend povečevanja obsega proizvodnje žaganega lesa iglavcev ter tudi furnirja iglavcev, ki sicer dosega minimalen odstotek v skupni proizvodnji. Skupna proizvodnja obeh primarnih lesnih proizvodov je v letu 2020 znašala 880.000 m³, kar je največ v zadnjem desetletju. Glede na ocenjeno razpoložljivost domače hlodovine iglavcev na trgu v tem letu in povprečen količinski izkoristek pri razžagovanju hlodovine iglavcev v Sloveniji skupna proizvodnja žaganega lesa (in furnirja) iglavcev pokriva skoraj celotno izkoriščenost razpoložljive domače hlodovine iglavcev na trgu. V letu 2020 (in tudi v 2021) so žagarski obrati poročali o občutnem primanjkljaju surovine; mnogi so zato hlodovino iglavcev celo uvažali. To potrjuje tudi statistika zunanje trgovine: v letu 2020 je uvoz hlodov iglavcev znašal rekordnih 370.000 m³, kar je bistveno manj kot v obdobju 2013–2019, ko je znašal povprečno 32.000 m³. Podatki nakazujejo, da lahko še naprej pričakujemo povečevanje uvoza te surovine. Proizvodnja žaganega lesa in furnirja listavcev v zadnjih treh letih ostaja na podobni ravni. V letu 2020 je proizvodnja žaganega lesa in furnirja listavcev znašala 141.000 m³, kar pomeni okrog 70-odstotno izkoriščenost ocenjene razpoložljive količine hlodovine listavcev na trgu v tem letu. Bilančna poraba žaganega lesa in furnirja iglavcev je v letu 2020 dosegala 80 %, pri listavcih pa v istem letu 2020 92 % proizvodnje žaganega lesa in furnirja (pri tem je treba upoštevati, da del izvoza lahko izvira tudi iz uvoza, zato podatka verjetno nista povsem točna).

Definicija

Kazalnik prikazuje proizvodnjo in računsko porabo primarnih lesnih proizvodov (t.j. žagan les in furnir). Podatki so prikazani za obdobje 2011–2020.

V kazalnik smo zaradi majhnega števila proizvajalcev furnirja v Sloveniji ($n < 5$) združili skupino proizvodov žaganega lesa in furnirja. Definicija proizvodnje je povzeta po vprašalniku Joint Forest Sector Questionnaire, s katerim se v mednarodnih statistikah zbirajo podatki za potrebe organizacij FAO, UNECE, Eurostat in ITTO. Zajeli smo izbrane lesne proizvode:

Žagan (rezan) les je pridobljen z vzdolžnim žaganjem hlodov. Obsega več proizvodov (žagarski sortimenti), ki se razlikujejo glede na: (1) drevesno vrsto, (2) obliko prečnega prereza: žaganice (deske in plohi), grede ali trami, gredice, letve, (3) dimenzije, (4) položaj v deblu: notranji ali sredinski les, zunanji ali bočni les, krajnik, (4) teksturo: bleščice, polbleščice, bočnice, (5) stopnjo obdelave: nerobljene, robljene, enostransko robljene žaganice, bulsi, (6) vlažnost in (7) napake, ki opredelijo razvrstitev v kakovostne razrede (vir: FAO UNECE, 2020).

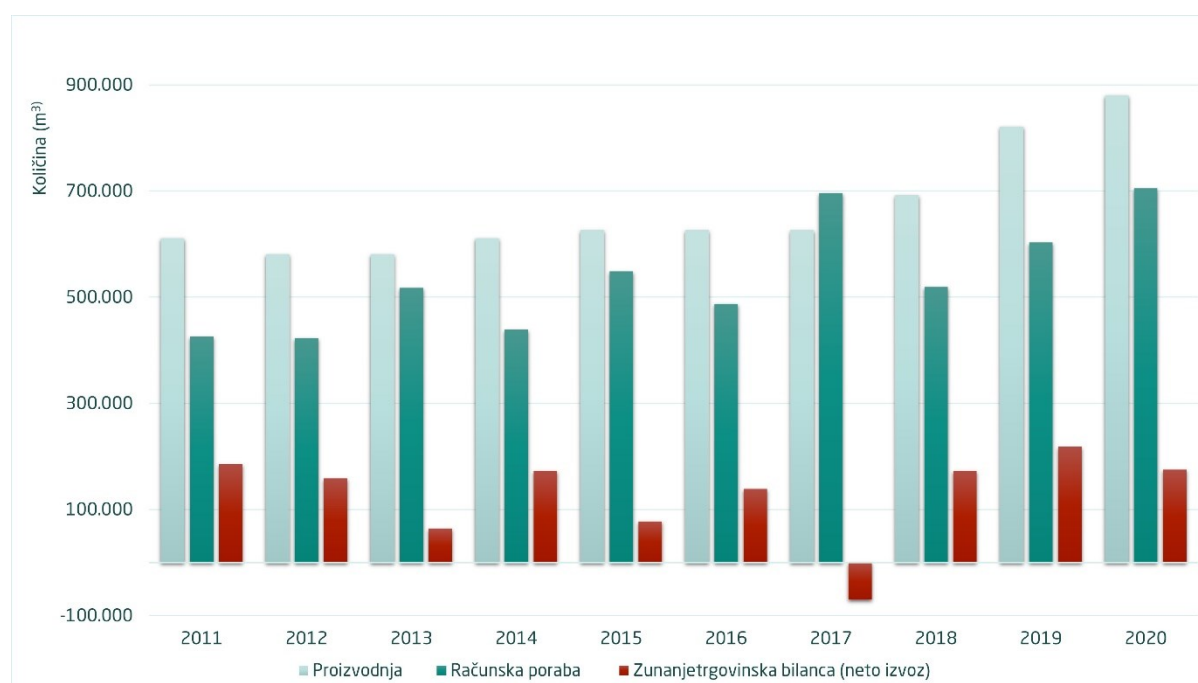
Proizvodnja žaganega lesa je količina (izražena v kubičnih metrih) lesa, ki je bil proizveden iz domačega in uvoženega okroglega lesa, z vzdolžnim žaganjem ali profiliranjem in je debeline več kot 6 mm. Vključuje proizvode, kot so železniški pragovi, deske, tramovi, prečni tramovi

ali nosilci, plohi, špirovci, letve itd. v sledečih oblikah: neskobljani, skobljani in vzdolžno spojeni. Izključuje lesene talne obloge, robnike (žagan les, ki je neprekinjeno oblikovan vzdolž katerega koli roba ali ploskve, npr. žlebljeni, zaobljeni ali s poljubnim profilom) in žagan les, proizveden s ponovnim žaganjem že žaganih kosov (vir: FAO UNECE, 2020).

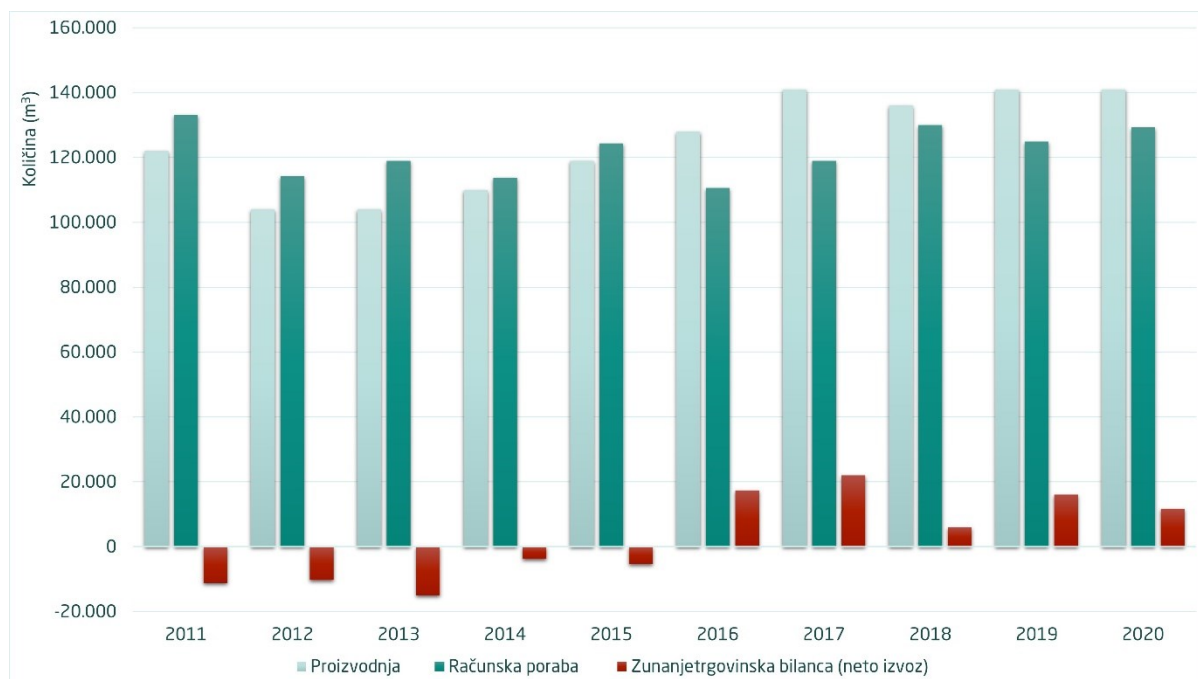
Furnir je tanek list lesa, pridobljen z rezanjem, luščenjem ali (zelo redko) žaganjem hlodovine (vir: Česen in sod., 2008).

Proizvodnja furnirja je količina listov lesa enake debeline (izražena v kubičnih metrih), ki ne presegajo 6 mm in so nastale z rezanjem, luščenjem ali žaganjem hlodovine. Vključuje les, ki se uporablja za proizvodnjo lameliranih konstrukcijskih kompozitov, pohištva, embalaže itd. Statistični podatki o proizvodnji furnirja izključujejo furnir, ki se v isti državi uporablja za proizvodnjo vezanega lesa (vir: FAO UNECE, 2020).

Grafi z virom podatkov

Slika 88: Proizvodnja, računsko poraba in neto izvoz žaganega lesa in furnirja iglavcev v obdobju 2011–2020 (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in Statistični urad RS (SURS))

Slika 89: Proizvodnja, računsko poraba in neto izvoz žaganega lesa in furnirja listavcev v obdobju 2011–2020 (vir: Statistični urad RS (SURS))

Cilj

- Nadaljnje povečanje rabe lesa kot materiala in energenta; v nadaljnji predelavi promovirati rabo lesa in lesnih izdelkov, spodbujati rabo lesa z daljšo življenjsko dobo, promovirati pridobivanje, predelavo in rabo lesa na podeželju, še posebej med lastniki gozdov.
- Povečati proizvodnjo in izvoz lesnih proizvodov s povečano dodano vrednostjo v domači lesni industriji; spodbuditi organsko, partnersko povezovanje gozdarstva, lesarstva in papirništva na podlagi skupnih, dolgoročnih razvojnih interesov; tudi kapitalsko povezovanje, ustanoviti vzorčna (odskočna) podjetja za uveljavljanje konkurenčnih prednosti lesne predelovalne industrije z novimi tehnologijami in novimi proizvodi.
- Povečati rabo lesa in lesnih izdelkov v gradbeništvu in bivalnem okolju; promovirati les in izdelke iz lesa ter njegov pozitiven prispevek k trajnostnemu družbenoekonomskemu razvoju, spodbuditi rabo lesa in lesnih izdelkov v državnih in javnih zgradbah, lesnopredelovalno dejavnost umestiti v strateške dokumente RS, zagotoviti sistemske spodbude za večjo rabo lesa.

Komentar

Proizvodnja žaganega lesa in furnirja iglavcev se v zadnjem desetletju giba med 581.000 m³ in 880.000 milijonov m³. Glede na podatke raziskave žagarskih obratov v Sloveniji ter glede na poročanja proizvajalcev furnirja je količina proizvodnje furnirja manjša od 1 %. Najmanjša proizvodnja žaganega lesa in furnirja iglavcev je bila v letih 2012 in 2013, največja pa v letu 2020. Trend proizvodnje žaganega lesa iglavcev kaže na rast le te v zadnjih treh letih.

Računska poraba te skupine lesnih proizvodov prav tako narašča v zadnjih treh letih in je v letu 2020 znašala dobrih 700.000 m³, kar je največ v zadnjih desetih letih.

Proizvodnja žaganega lesa in furnirja listavcev je precej nižja od iglavcev in se je v zadnjem desetletju gibala med 104.000 m³ in 141.000 m³. V nasprotju z iglavci pri listavcih proizvodnja furnirja presega 10 % v skupni proizvodnji žaganega lesa in furnirja. V letih 2011, 2012 in 2013 je proizvodnja furnirja znašala čez 24.000 m³ in je takrat dosegala 23 % skupne proizvodnje žaganega lesa in furnirja listavcev. Po letu 2016 je proizvodnja furnirja listavcev upadala in je v zadnjih treh letih dosegala le še 11 % skupne proizvodnje žaganega lesa in furnirja listavcev. Obratno pa od leta 2016 naprej narašča proizvodnja žaganega lesa listavcev in je v letu 2020 znašala 125.000 m³. Računska poraba te skupine lesnih proizvodov je bila v zadnjih desetih letih najvišja v letu 2011 (133.000 m³) in v letu 2018 (130.000 m³). V letu 2020 je poraba žaganega lesa in furnirja listavcev znašala dobrih 129.000 m³.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
<div data-bbox="300 987 405 1144" style="text-align: center;"> </div> <p data-bbox="204 1167 497 1234">Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	<p data-bbox="528 748 1382 1480">Obseg proizvodnje žaganega lesa in furnirja iglavcev je v letu 2020 znašal 880.000 m³, kar pomeni skoraj celotno izkoriščenost ocenjene domače razpoložljive količine hlodovine iglavcev, ki je bila v tem letu na trgu. Proizvodnja žaganega lesa in furnirja listavcev pa je v letu 2020 znašala 141.000 m³, kar pa pomeni okrog 70-odstotno izkoriščenost ocenjene razpoložljive količine hlodovine listavcev na trgu v tem letu. Vrednost koeficienta poraba/proizvodnja žaganega lesa iglavcev med leti niha in je v letu 2020 znašala 0,80, kar pomeni, da je poraba manjša od proizvodnje in je hkrati dosežen zunanjetrgovinski presežek. Trenutna vrednost koeficienta Slovenijo uvršča v sredino seznama evropskih držav; povprečna vrednost koeficienta drugih evropskih držav znaša 0,88. Pri žaganem lesu listavcev je vrednost koeficienta višja kot pri iglavcih in je v letu 2020 znašala 0,97. To pomeni, da sta proizvodnja žaganega lesa in poraba le tega skoraj uravnotežena. Podobno kot pri žaganem lesu iglavcev ta vrednost koeficienta uvršča Slovenijo v sredino seznama evropskih držav; povprečna vrednost koeficienta drugih evropskih držav znaša 1,06.</p>

Metodologija

Cilj so povzeti po:

Resolucija o Nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Ur. l. RS, št. 111/2007)

Druge zakonodajne podlage:

Izvor baze podatkov:

Podatki so zbrani iz vira: interna podatkovna baza GIS, FAOSTAT, SURS – podatkovni portal Si-STAT

Skrbnik podatkov:

Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in Statistični urad RS (SURS)

Datum zadnjega zajema podatkov

27.12.2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatki so posodobljeni vsako leto, ko so na voljo končni podatki o proizvodnji žaganega lesa in furnirja in zunanji trgovini izbranih lesnih proizvodov.

Metodologija obdelave podatkov

Proizvodnja žaganega lesa se izračunava prek strukture proizvodnje skupine hlodi za žago in furnir, in sicer na letni ravni. Dejanska proizvodnja žaganega lesa pa se periodično ugotavlja prek raziskav med žagarskimi obrati; zadnja je bila opravljena v letu 2020, ko smo na Gozdarskem inštitutu Slovenije zbirali podatke za prejšnje leto. Proizvodnja furnirja se spremlja prek poročanj posameznih podjetij, vendar zajetje poročevalskih enot ni popolno, zato je skupna proizvodnja na ravni države ocenjena.

Poraba primarnih lesnih proizvodov se izračuna bilančno s formulo: poraba = proizvodnja + uvoz – izvoz. Za ta namen so potrebni podatki o izvozu in uvozu tovrstnega blaga, katere statistiko spremlja Statistični urad RS (SURS). V statistični zbirki Si-STAT so podatki o zunanji trgovini lesnih proizvodov na voljo po posameznih šifrah Kombinirane nomenklature (KN). Osnovni podatki so prikazani v merski enoti kilogram (torej govorimo o masi lesa), ki se prek pretvorbenih faktorjev lahko preračunajo v kubične metre (torej v volumen).

Informacije o kakovosti

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Podatki o proizvodnji žaganega lesa in furnirja niso povsem natančni, za to bi bilo nujno natančno zbiranje podatkov (npr. popise) žagarskih obratov ter furnirnic. Kljub temu so podatki koristni za spremljanje trendov gibanja proizvodnje primarnih lesnih proizvodov v državi. Podatki o zunanji trgovini so natančni, saj jih prek ustaljenega sistema zbira Carinski urad RS, statistiko pa spremlja SURS. Poraba primarnih lesnih proizvodov se izračunava bilančno, in sicer $\text{poraba} = \text{proizvodnja} - \text{izvoz} + \text{uvoz}$. Pri interpretaciji podatkov o porabi/predelavi primarnih lesnih proizvodov je potrebna previdnost, kajti del izvoza tega lesa izvira tudi iz uvoza.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
Podatki za spremljanje trenda proizvodnje in porabe primarnih lesnih proizvodov so zanesljivi, njihova zanesljivost pa bi se povečala ob rednejših in natančnih popisih žagarskih obratov ter furnirnic v državi.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 1
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 1
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 1
 - Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
 - Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

- Česen A., Kočar S., Pogorevc B. 2008. Lesarski terminološki slovar. Ljubljana, Zveza lesarjev Slovenije, Lesarska založba: 121 str.
- FAO, UNECE. 2020. Joint Forest Sector Questionnaire – Definitions. European Commission DG Eurostat, 9 str.
- Geršak M. 2021. Lesarska tehnologija. 4, Žagarstvo. Ljubljana: samozaložba: 217 str.
- Statistični urad RS (SURS). 2021. Metodološko pojasnilo »Izvoz in uvoz blaga«.
- Ščap Š., Krajnc N., Stare D., Remic T. 2021 Poročilo o stanju na trgu lesnih proizvodov z napovedmi : (Market Statement 2021, Slovenija) (3.1.2022)
<https://unece.org/sites/default/files/2021-10/slovenia-country-market-statement-2021.pdf>

Les v celulozno papirniški industriji

Domen Arnič, Špela Ščap

Področja

Biogospodarstvo / Trg lesa in lesnih proizvodov

Ključno sporočilo

Papirna industrija v Sloveniji ni v najboljšem stanju. V proizvodnji je zastopana zgolj proizvodnja mehanske lesne celuloze (lesovine), in po podatkih ZPPI (2020) je tudi ta od leta 2015 naprej konstantna. Posledično je slovenska papirna industrija odvisna od uvoza osnovnih surovin. Denimo, uvoz kemično proizvedene celuloze je v letu 2020 znašal kar 278 tisoč ton (96 % skupnega uvoza lesne celuloze), kar je treba pripisati izostanku proizvodnje kemične celuloze v Sloveniji po letu 2006. Podobno kot pri mehanski lesni celulozi je proizvodnja papirja in kartona v zadnjih letih razmeroma konstantna. V letu 2020 smo proizvedli 706.000 ton papirja in kartona, od tega prevladuje embalažni papir in karton. Za nadaljnji razvoj slovenske celulozne in papirne industrije in za zagotavljanje obstoječih in novih delovnih mest v tej panogi bi bilo v prihodnje treba zagotoviti naložbe v tehnološko modernizacijo in povečevanje kapacitet obstoječih papirnic kot tudi investicijo v proizvodnjo kemične celuloze, ki je nenazadnje osnova za vstop lesa na novodobne in inovativne verige vrednosti.

Definicija

Kazalnik *Les v celulozno papirni industriji* nam daje vpogled v dva večja industrijska sklopa papirne industrije. Podatki so prikazani za obdobje 2011–2020.

Proizvodnja mehanske in pol-mehanske celuloze vključuje količine celuloze, ki je pridobljena z mehanskim ali pol-mehanskim procesom. Pri mehanski proizvodnji celuloze, ki v Sloveniji prevladuje, se lesna vlakna ločujejo med seboj z dvema glavnima procesoma: (1) brušenjem lesa, pri čemer se hlode pritiska na vrteči se brusilni kamen, hkrati pa deluje nanj voda, in (2) mletjem lesa, pri čemer se lesne sekance razvlaknuje med dvema kolutastima mlinskima kamnoma. Količine so izražene v metričnih tonah z 10-odstotno vlažnostjo.

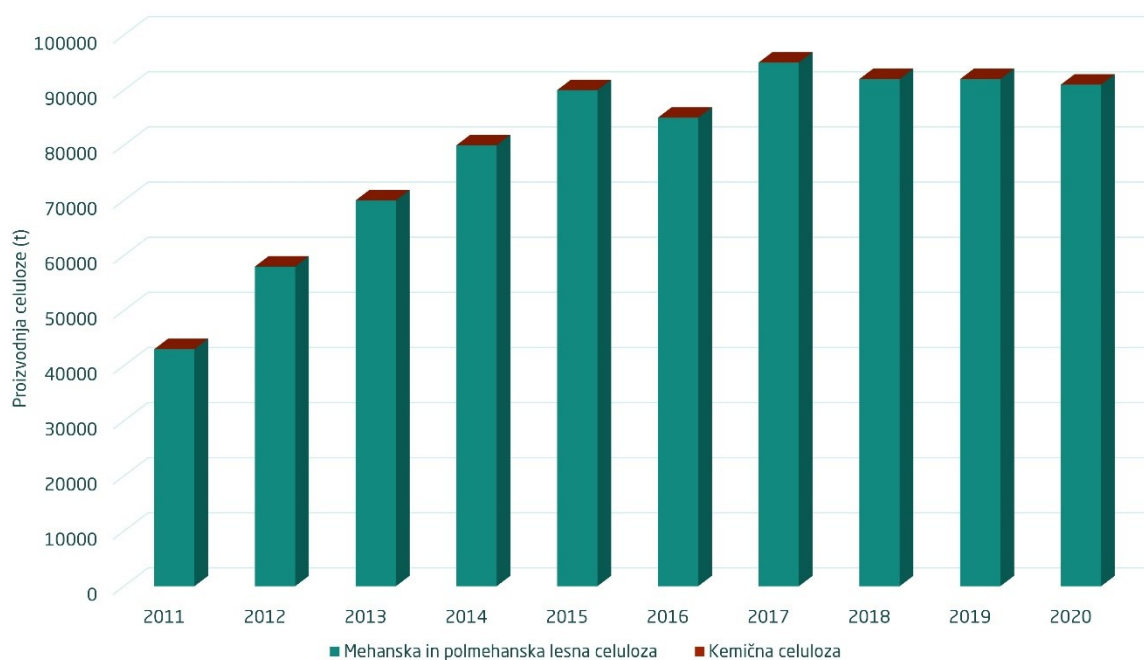
Proizvodnje kemične celuloze v Sloveniji trenutno ni. Podatki vključujejo proizvodnjo sulfatne in sulfitne celuloze. Količine so izražene v metričnih tonah z 10-odstotno vlažnostjo.

Proizvodnja papirja in kartona vključuje proizvedene količine grafičnega papirja, sanitarnega in gospodinskega papirja, embalažnega papirja in kartona ter drugih vrst papirja in kartona. Statistika proizvodnje papirja in kartona izključuje izdelane papirne izdelke, kot so škatle, kartoni, knjige in revije itd. Količine so izražene v metričnih tonah.

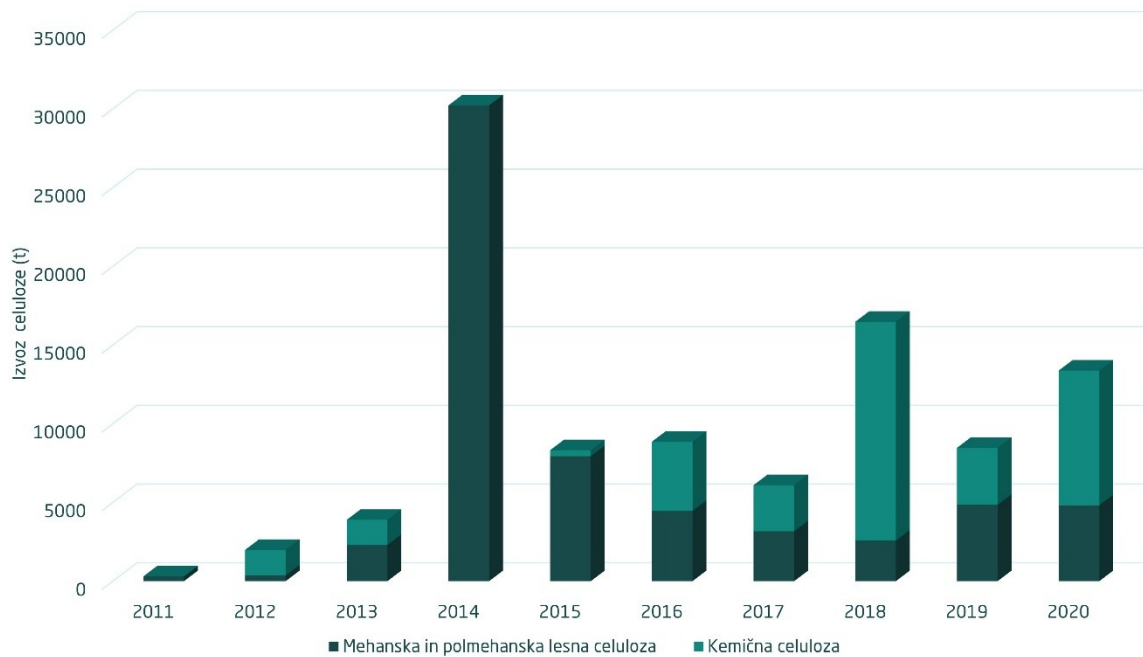
Proizvodnja recikliranega papirja vključuje količine odpadkov in ostankov iz papirja ali kartona, ki so bili zbrani za ponovno uporabo. Vključuje papir in karton, ki je bil uporabljen po prvotnem namenu in ostanke iz proizvodnje papirja in kartona.

Količina izvoženega in uvoženega blaga je prikazana v neto masi, če jo je glede na naravo proizvoda mogoče določiti, in v posebni merski enoti pri tistih proizvodih, pri katerih je ta enota predpisana v Kombinirani nomenklaturi (KN) z izvedbeno uredbo Komisije. Pojasnila o predpisani posebni merski enoti določenega proizvoda lahko najdete na spletni strani SURS med ekonomskimi klasifikacijami v okviru KN – Kombinirane nomenklature pod zakonskim okvirjem.

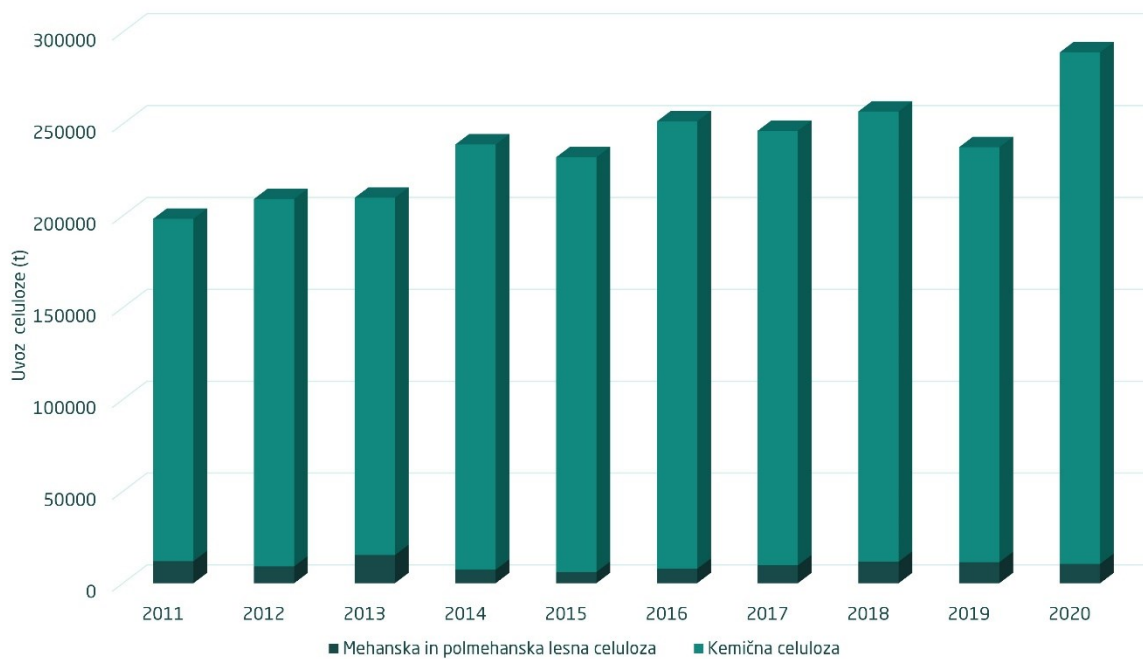
Grafi z virom podatkov

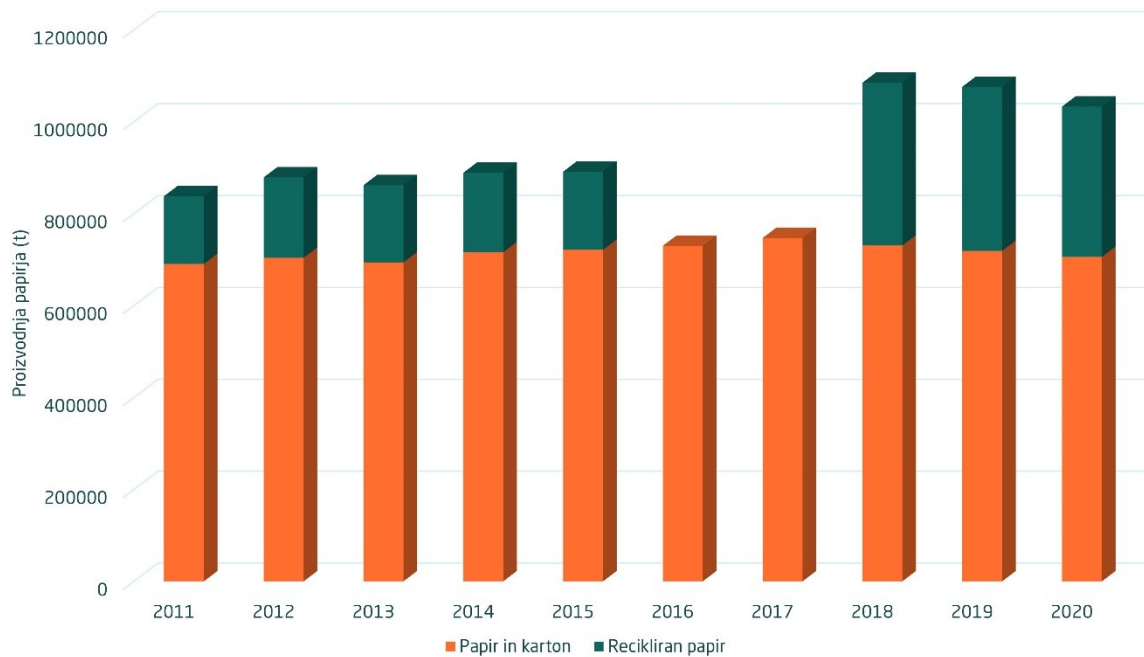
Slika 90: Proizvodnja mehanske in pol-mehanske lesne celuloze ter proizvodnja kemične celuloze v Sloveniji med letoma 2011 in 2020 (ZPPPI, 2020)

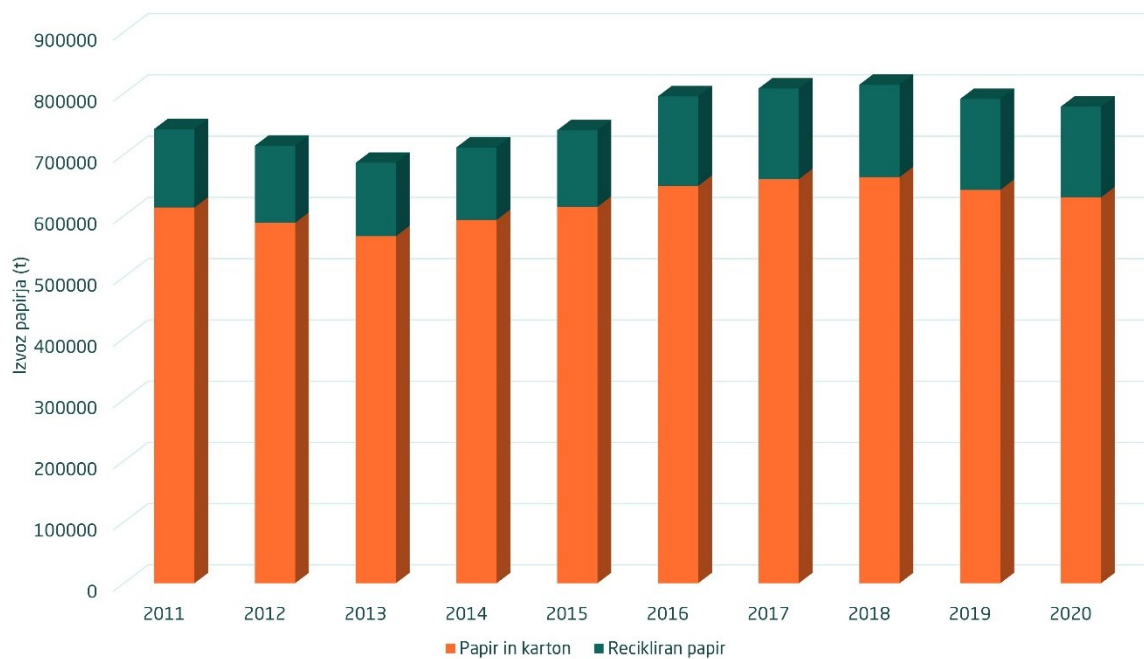
Slika 91: Izvoz mehanske in pol-mehanske lesne celuloze ter kemične celuloze v Sloveniji med letoma 2011 in 2020

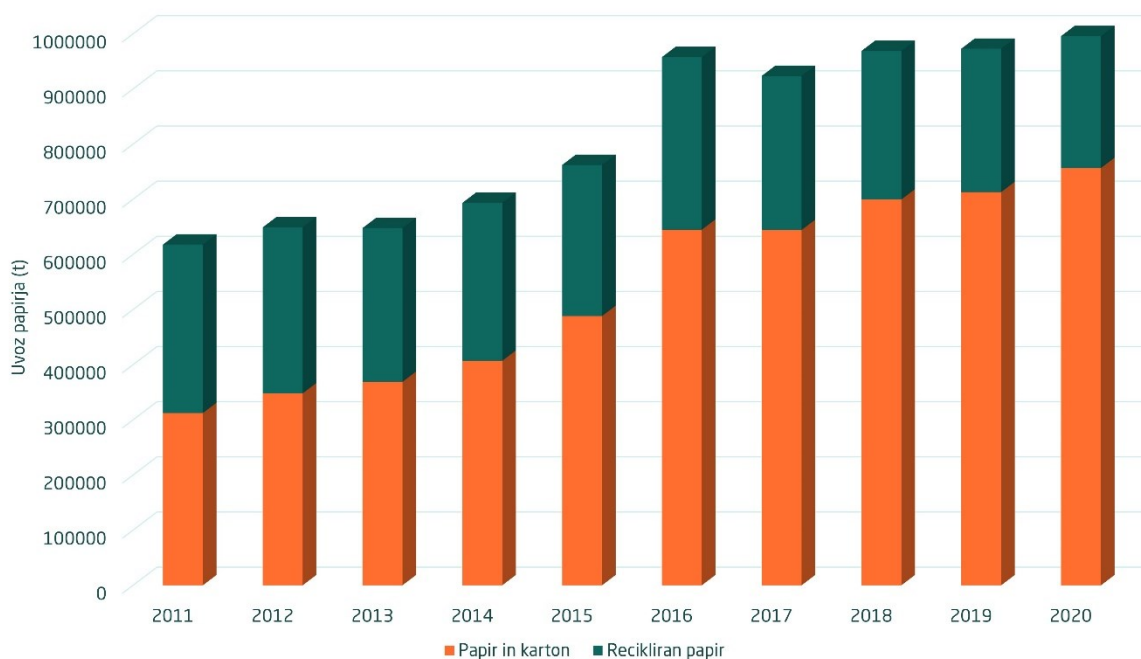
Slika 92: Uvoz mehanske in pol-mehanske lesne celuloze ter kemične celuloze v Sloveniji med letoma 2011 in 2020

Slika 93: Proizvodnja papirja in kartona ter recikliranega papirja v Sloveniji med letoma 2011 in 2020 (* za recikliran papir za leti 2016 in 2017 ni podatka o proizvodnji)

Slika 94: Izvoz papirja in kartona ter recikliranega papirja v Sloveniji med letoma 2011 in 2020

Slika 95: Izvoz papirja in kartona ter recikliranega papirja v Sloveniji med letoma 2011 in 2020

Cilji

- Zagotoviti povezovanje gozdarstva, lesarstva in papirništva pri snovanju razvojnih strategij.
- Spodbuditi organsko, partnersko povezovanje gozdarstva, lesarstva in papirništva na podlagi skupnih, dolgoročnih razvojnih interesov; tudi kapitalsko povezovanje.
- Ustanoviti vzorčna (odskočna) podjetja za uveljavljanje konkurenčnih prednosti lesne predelovalne industrije z novimi tehnologijami in novimi proizvodi.

Komentar

Industrija celuloze in papirja je za gozdarstvo pomembna z vidika predelave manj kakovostnega lesa, ki se pridobi predvsem pri redčenjih mlajših sestojev. Les kot tudi celulozno papirna industrija v skladu s predvidevanji razvoja mednarodnih trgov z lesom v prihodnosti sta ključna obnovljiva vira in tudi velik industrijski potencial (Hurmekoski in sod., 2018; Hurmekoski in sod., 2021). Veliko novodobnih in inovativnih rab lesa oziroma njegovih proizvodov in polproizvodov temelji na korakih celulozno papirne industrije. Tako je ključno v prihodnje voditi pregled stanja na ravni Slovenije in s tem objektivno predstaviti trende, prednosti in slabosti predelave lesa v slovenski celulozno papirni industriji.

Lesna celuloza

Po podatkih Združenja papirne in papirno predelovalne industrije v zadnjih desetih letih v Sloveniji proizvajamo le mehansko lesno celulozo (lesovino), medtem ko kemične proizvodnje celuloze v analiziranem obdobju ni bilo več. Kljub vsemu je trend proizvodnje lesovine v obdobju med letoma 2011 in 2015 kazal naraščanje, saj se je proizvodnja povečala s 43 tisoč ton na leto na 91 tisoč ton na leto. Po letu 2015 pa je z izjemo leta 2016 proizvodnja znašala dobrih 90 tisoč ton letno. Povprečna količina izvoza mehanske in pol-mehanske lesne

celuloze je v analiziranem obdobju znašala 9800 ton, v obdobju 2018–2020 pa 13.000 ton. Povprečna količina uvoza te surovine pa je v obravnavanem obdobju znašala 2437 tisoč ton, v obdobju 2018–2020 pa 261 tisoč ton, kar kaže na povečanje količin tako izvoza kot uvoza v zadnjih letih. Na strani uvoza lesne celuloze pa je stanje povsem drugačno; namreč, izostanek lastne proizvodnje kemično pridobljene celuloze se v preteklem desetletju pokaže v povprečno 227.000 t na leto uvoza kemično proizvedene celuloze, kar je povprečno 96 % uvoženih skupnih količin lesne celuloze v Slovenijo. Mehanska in pol-mehanska lesna celuloza v uvozu zajema majhen, okoli 4-odstoten delež, kar v absolutnih količinah pomeni povprečno 10.000 t lesne celuloze na leto.

Slovenska proizvodnja lesne celuloze na strani mehanske in pol-mehanske proizvodnje celuloze v veliki večini zadošča potrebam proizvodnje papirne industrije. Velik manjko in na drugi strani potencial za bodoči razvoj pa se kaže na strani kemično proizvedene celuloze lesa, ki se za potrebe papirne industrije pokriva z uvozom iz tujine.

Papir, karton in recikliran papir

Tudi v tem poglavju podatke vodimo o dveh vrstah podatkov, in sicer ločeno za (1) papir in karton ter (2) za recikliran papir. Proizvodnja papirja in kartona je bila v preteklih desetih letih relativno konstantna in je znašala med 690 in 740 tisoč ton letno. Ob tem so v strukturi proizvodnje papirja v letu 2020 z 58 % prevladovali embalažni papirji in kartoni, z 18 % sledijo časopisni papirji, 16 % so pokrivali ne-premazni in premazni grafični papirji, 7 % higienski papirji ter 0,3 % ostali papirji in kartoni (ZPPPI, 2020). Količina recikliranega papirja je med letoma 2011 in 2015 znašala povprečno 167 tisoč ton na leto. Po letu 2017 se je proizvodnja te vrste papirja izrazito povečala, in sicer na povprečno 346 tisoč ton na leto.

Tudi zunanja trgovina papirja in kartona v zadnjem desetletju kaže relativno ugodno stanje in je bistveno bolj izvozno naravnana kot prej predstavljena proizvodnja celuloze. Izvoz papirja in kartona je bil v analiziranem obdobju relativno konstanten in je znašal med 560 in 660 tisoč tonami na leto, kar v primerjavi s proizvodnjo pomeni med 80 in 90 %. Pri tem je treba upoštevati, da del izvoza lahko izvira tudi iz uvoza. Konstanten pa je bil v analiziranem obdobju tudi uvoz recikliranega papirja, ki je v povprečju znašal 136 tisoč ton na leto. Bistven trend pa je zaznati pri uvozu, kjer v zadnjih desetih letih značilno raste uvoz papirja in kartona in je med letoma 2011 in 2020 narasel s 312 tisoč na 757 tisoč ton na leto. Zmanjšal pa se je uvoz recikliranega papirja, in sicer v enakem obdobju (2011–2020) s 306 tisoč na 239 tisoč ton na leto.

Iz podatkov je tako moč razbrati, da se ob relativno konstantni proizvodnji in izvozu ter naraščajočim uvozom papirja in kartona poraba le tega v Sloveniji v zadnjem desetletju povečuje. Možnost razvoja in nadgradnje je predvsem v nadomestitvi naraščajoče količine uvoza z lastnimi kapacitetami proizvodnje.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p data-bbox="205 891 499 965">Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	<p data-bbox="525 320 1385 1361">Proizvodnja mehanske celuloze (oz. lesovine) od leta 2015 naprej stagnira. V strukturi uvoza celuloze v Slovenijo izrazito prevladuje kemična celuloza, ki je v Sloveniji ne proizvajamo od leta 2006 naprej. Poraba kemične celuloze je v Sloveniji v letu 2021 znašala 270.000 ton, medtem ko je poraba lesovine znašala 97.000 ton. Podobno kot pri mehanski celulozi je proizvodnja papirja in kartona v Sloveniji v zadnjih letih razmeroma konstantna. V letu 2020 smo proizvedli 706.000 ton papirja in kartona, od tega prevladujeta embalažni papir in karton. V primerjavi z drugimi državami članicami EU je Slovenija po količinah proizvodnje papirja in kartona v drugi polovici seznama držav; za primer, Italija letno proizvede čez 8,5 milijona ton, Avstrija čez 4,7 milijona ton, Madžarska okrog 900.000 ton in Hrvaška okrog 350.000 ton papirja in kartona. Proizvodnja recikliranega papirja pa je v letu 2020 znašala 327.000 ton. Ob relativno konstantni proizvodnji in izvozu papirja in kartona ter naraščajočem uvozom tega proizvoda se poraba papirja in kartona v Sloveniji v zadnjem desetletju povečuje. V letu 2020 je poraba papirja in kartona v Sloveniji znašala 832.000 ton, kar nas uvršča v drugo polovico seznama držav članic EU. Smo pa na samem vrhu držav članic EU glede na porabo papirja in kartona na prebivalca; le ta je v letu 2020 v Sloveniji znašala 0,22 tone/prebivalca. Za nadaljnji razvoj slovenske celulozne in papirne industrije in za zagotavljanje delovnih mest v tej panogi bi bilo v prihodnje treba zagotoviti naložbe v tehnološko modernizacijo in povečevanje kapacitet obstoječih papirnic kot tudi investicijo v proizvodnjo kemične celuloze.</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o Nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Ur. l. RS, št. 111/2007)

Izvor baze podatkov:

Podatke o proizvodnji celulozno papirne industrije zbira Združenje za papirno in papirno predelovalno industrijo. Podatke o zunanji trgovini zbira Statistični urad RS.

Datum zadnjega zajema podatkov

20.12. 2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatki so posodobljeni vsako leto, ko so na voljo končni podatki o proizvodnji celuloze ter papirja in kartona in zunanji trgovini izbranih lesnih proizvodov.

Metodologija obdelave podatkov

V prvem delu predstavljamo proizvodnjo celuloze iz lesa, in sicer kot pred-obdelavo lesa za papirništvo in potencialno biorafinerijsko industrijo ter zunanjo trgovino te vrste proizvoda. Točneje, kazalnik zajema količino proizvodnje, uvoz in izvoz za kategoriji (1) mehansko in pol-mehansko pridobljena lesna celuloza, ter (2) kemično pridobljena lesna celuloza. V drugem delu pa kazalnik zajema tudi pregled količinske proizvodnje in zunanjo trgovino papirja in kartona, izdelanega iz lesa, ter podatke o recikliranem papirju v Sloveniji. Nacionalni vir podatkov o količinski letni proizvodnji celuloze ter papirja in kartona je Združenje papirne in papirno predelovalne industrije (ZPPPI, 2020), ki od posameznih proizvajalcev na mesečni ravni zbira podatke o proizvodnji posameznih vrst papirja, kartona in celuloze. Vir podatkov o uvozu in izvozu obravnavanih lesnih proizvodov je Statistični urad Republike Slovenije (SURS, 2020). Statistiko uvoza in izvoza blaga spremlja Statistični urad RS (SURS), podatke pa zbira Finančna uprava RS, natančneje Carinski urad RS (CURS). Od vstopa Slovenije v EU se podatki o blagovni menjavi Slovenije s tujino pridobivajo iz dveh ločenih sistemov: iz Ekstrastata ali statistike blagovne menjave z državami nečlanicami in iz Intrastata ali statistike blagovne menjave med državami članicami. Podatki iz sistema Ekstrastat se pridobijo iz carinskih deklaracij (enotnih upravnih listin), ki jih zbira Finančna uprava Republike Slovenije (FURS). Zajetje je popolno; to pomeni, da so v raziskovanje zajete vse fizične in pravne osebe, ki so vložile carinsko deklaracijo. Podatki iz sistema Intrastat se pridobijo neposredno od podjetij (poročevalskih enot). V posameznem poročevalskem letu so poročevalske enote tista podjetja, ki so v predhodnem letu pri trgovanju z državami članicami vsaj pri enem toku blaga (tok blaga so odpreme ali prejemi blaga) presegle vrednost t. i. vključitvenega praga; ta znaša pri odpremah blaga 200.000 EUR, pri prejemih blaga pa 140.000 EUR. V statistični zbirki Si-STAT so podatki o zunanji trgovini obravnavanih lesnih proizvodov na voljo po posameznih šifrah Kombinirane nomenklature (KN). Osnovni podatki so prikazani v merski enoti kilogram.

Informacije o kakovosti

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Vir osnovnih informacij je ena ustanova (Statistični urad RS) za celoten časovni niz. Podatki so dostopni na letni ravni. To omogoča kakovostnejšo analizo dogajanja v obravnavanem obdobju.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
Podatki so za spremljanje gibanja zunanje trgovine lesnih proizvodov tako na letni kot mesečni ravni zanesljivi.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 1
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 3
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 1
 - Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
 - Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): ni prostorskih podatkov

Viri

- FAO, UNECE. 2020. Joint Forest Sector Questionnaire – Definitions. European Commission DG Eurostat, 9 str.
- Hurmekoski E., Jonsson R., Korhonen J., Jänis J., Mäkinen M., Leskinen P., Hetemäki L. 2018. Diversification of the forest industries: role of new wood-based products. Canadian Journal of Forest Research, 48, 12: 1417-1432.
- Hurmekoski E., Smyth C. E., Stern T., Verkerk P. J., Asada R. 2021. Substitution impacts of wood use at the market level: a systematic review. Environmental Research Letters, 16, 12.
- SURS. 2020. Uvoz in izvoz blaga. Statistični urad Republike Slovenije. <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl/Podrocja/Index/141/trgovina-in-storitve> (4.11.2020)
- ZPPPI. 2020. Proizvodnja papirne in papirno predelovalne industrije. Združenje za papirno in papirno predelovalno industrijo. Poročilo CEPI Monthly Statistics Questionnaire.
- ZPPPI. 2021. Papir - revija slovenske papirne in papirno predelovalne industrije, št. 25, 44 str.v

Zaloga ogljika v lesnih proizvodih (HWP)

Špela Ščap, Boštjan Mali

Področja

Gozdarske politike / Biogospodarstvo / Trg lesa in lesnih proizvodov

Ključno sporočilo

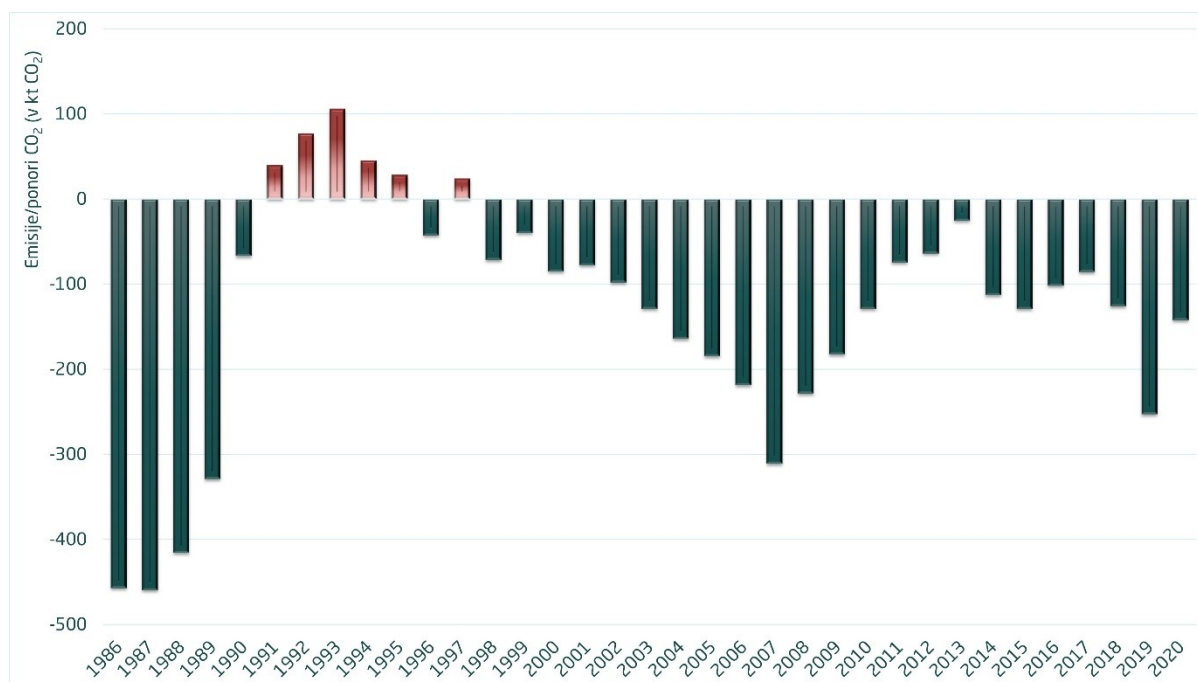
Z vgradnjo lesa v izdelke in stavbe podaljšujemo skladiščenje ogljika za čas trajanja izdelkov oziroma lesenih delov stavb. Trenutno se predela okoli 1,5 mio m³ okroglega industrijskega lesa, ki se poseka v Sloveniji, od katerega se proizvede okrog 900.000 m³ lesnih izdelkov oz. t.i. pridobljenih lesnih proizvodov (HWP). Spremembe zaloge ogljika v HWP se poročajo po dogovorjenih kategorijah, ki jih na mednarodni ravni določajo smernice IPCC za nacionalne evidence toplogrednih plinov (IPCC, 2006) oz. Uredba LULUCF (2018) na evropski ravni (tj. žagan les, lesne plošče in papir). Učinek predelave okroglega lesa iz Slovenije v izračunih HWP upošteva proizvodnjo lesnih proizvodov, obstoječe zaloge in izhode. V letu 2020 so bili neto ponori v HWP -142 kt CO₂. Treba je poudariti, da v teh izračunih ni upoštevan substitucijski učinek lesnih izdelkov, saj njihova raba namesto drugih materialov lahko prispeva k zmanjšanju emisij CO₂.

Definicija

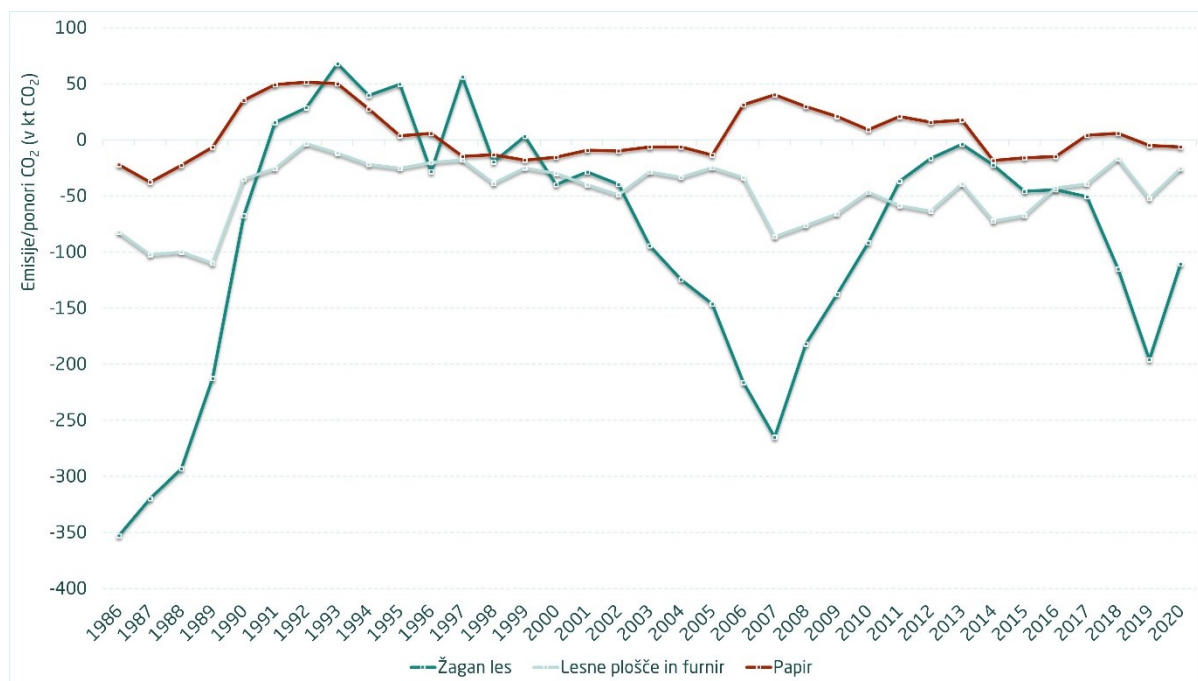
Kazalnik prikazuje značilnosti zaloge ogljika v lesnih proizvodih v Sloveniji, in sicer za obdobje 1986–2020.

Pridobljeni lesni proizvodi so lesni materiali, pridelani v gozdovih, ki se uporabljajo za izdelke, kot so pohištvo, vezan les, papir in papirju podobni izdelki, ali za energijo (UNFCCC, 2003). Med te proizvode ne uvrščamo sečnih ostankov, ki ostanejo na sečišču.

Grafi z virom podatkov

Slika 96: Sprememba zaloge ogljika v lesnih izdelkih v Sloveniji v obdobju 1986–2020 (podatki so prikazani v kilotonah (kt) CO₂ (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))

Slika 97: Sprememba zaloge ogljika v posameznih lesnih izdelkih (žagan les, lesne plošče in furnir, papir) v Sloveniji v obdobju 1986–2020 (podatki so prikazani v kilotonah (kt) CO₂ (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))

Cilj

- Zagotoviti ponor CO₂ v gozdovih.
- Nadaljnje povečanje rabe lesa kot materiala in energenta; v nadaljnji predelavi promovirati rabo lesa in lesnih izdelkov.
- Spodbujati rabo lesa z daljšo življenjsko dobo in razvoj novih tehnologij za uporabo lesa.

Komentar

Sprememba zaloge ogljika v lesnih izdelkih v Sloveniji v poročevalskem obdobju od leta 1986 dalje je večinoma pozitivna, kar ponazarja obračunski ponor, z izjemo obdobja 1991–1995 in leta 1997, ko je bila sprememba negativna in so bili lesni izdelki vir emisij. Sprememba zaloge ogljika v lesnih izdelkih v posameznem letu je odsev trenutnega in preteklega stanja proizvodnje žaganega lesa, lesnih plošč ter papirja in kartona iz slovenskega lesa. Največji ponori ogljika v lesnih izdelkih so bili v obdobju 1986–1989, leta 2007 ter leta 2019. Del k temu prispeva tudi visoka proizvodnja prej omenjenih lesnih proizvodov v tem času in hkrati visok delež porabe domačega lesa. K povečanju zaloge ogljika v lesnih izdelkih v obdobju 1986–2020 največ prispeva žagan les, v določenih obdobjih pa je bila največja sprememba zaloge ogljika v lesnih ploščah in furnirju. Sprememba zaloge ogljika, izražena v neto emisijah, pri proizvodnji papirja in kartona v Sloveniji se je v obravnavanem obdobju gibala med -38 kt in +52 kt (kiloton) CO₂, pri čemer plus ponazarja emisije, minus pa ponor.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p>Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	Spremembe zaloge ogljika v lesnih proizvodih v Sloveniji že od leta 1999 kažejo pozitiven trend, kar obračunsko ponazarja ponor), ki v zadnjih desetih letih niha med -25 kt CO ₂ in -253 kt CO ₂ . Delež ponorov oz. povečanje zaloge ogljika iz naslova HWP v Sloveniji je čisto pri repu članic EU, saj le-ta znaša cca. 3 % skupnih neto ponorov zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (sektor LULUCF), ki so v letu 2020 v Sloveniji znašali -4736 kt CO ₂ . Ta delež znaša na ravni EU v povprečju 17 %. Naj omenimo za primerjavo, da spremembe zaloge ogljika v HWP na Hrvaškem prispevajo 13 %, na Švedskem 18 %, v Nemčiji 25 % in v Avstriji kar 32 % skupnih neto ponorov v sektorju LULUCF.

Metodologija

Cilj so povzeti po:

Resolucija o Nacionalnem gozdnem programu. 2007. Ur. l. RS, št. 111/2007

Druge zakonodajne podlage:

Uredba (EU) 2018/841 Evropskega parlamenta in sveta z dne 30. maja 2018 o vključitvi emisij toplogrednih plinov in odvzemov zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva v okvir podnebne in energetske politike do leta 2030 ter spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013 in Sklepa št. 529/2013/EU.

Izvor baze podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije

Skrbnik podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije

Datum zadnjega zajema podatkov: 21.12.2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatki so posodobljeni vsako leto, ko so na voljo končni podatki o akumulaciji CO₂ v lesnih izdelkih (ang. »harvested wood products«).

Metodologija obdelave podatkov:

Uporabljena je bila enaka metoda kot jo Slovenija uporablja pri izračunu neto emisij iz lesnih proizvodov (HWP) v skladu s smernicami IPCC 2006. Metodologija zato temelji na spremembah skladišč ogljika, ki so vključene v HWP.

Informacije o kakovosti

- Prednosti in slabosti kazalnika:

- Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):

Podatki so za spremljanje trenda sprememb zaloge ogljika v lesnih izdelkih zanesljivi, njihova zanesljivost pa bi se povečala ob rednejših in natančnih popisih primarne lesne proizvodnje v državi.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):

Projekcije v kazalnik niso vključene.

- Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 1
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 1
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 1
 - Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
 - Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

- IPCC. 2006. 2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories, Prepared by the National Greenhouse Gas Inventories Programme, Eggleston H. S., Buendia L., Miwa K., Ngara T. and Tanabe K. (eds). Hayama, Kanagawa, IGES.
- UNFCCC. 2003. Estimation, reporting and accounting of harvested wood products. Technical paper. FCCC/TP/2003/7. <http://unfccc.int/resource/docs/tp/tp0307.pdf>
- Uredba LULUCF. 2018. Uredba (EU) 2018/841 Evropskega parlamenta in Sveta dne 30. maja 2018 o vključitvi emisij toplogrednih plinov in odvzemov zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva v okvir podnebne in energetske politike do leta 2030 ter spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013 in Sklepa št. 529/2013/EU. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0841&from=sl>

Gospodarska aktivnost gozdno-lesnega sektorja

Domen Arnič, Nike Krajnc

Področja

Biogospodarstvo

Ključno sporočilo

Odstotek dodane vrednosti v gozdno-lesnem sektorju v bruto domačem proizvodu se je v obdobju med 2012 in 2019 povečal z 2.0 % na 2.1 %. Prav tako se je v tem obdobju povečala dodana vrednost v stalnih cenah, in sicer za 15 %. V gozdno-lesnem sektorju se je zaposlenost v obdobju 2012–2019 povečala s 23.600 na 25.100 zaposlenih. Povečana zaposlenost je rezultat izboljšanja razmer na trgu dela tudi v gozdarstvu, kjer se je število zaposlenih v omenjenem obdobju povečalo za 18 %. Vrednost proizvodnje v stalnih cenah se je v obdobju od 2012–2019 povečala v celotnem gozdno lesnem sektorju z 1,8 milijarde € na 2,2 milijarde €. V gozdarstvu se je v tem obdobju povečala za 28 %. Na ravni Evropske unije se Slovenija uvršča na 10. mesto med državami članicami po ustvarjeni dodani vrednosti na hektar gozda.

Definicija

Kazalnik Gospodarska aktivnost gozdno-lesnega sektorja prikazuje dodano vrednost, vrednost proizvodnje, število zaposlenih ter odstotke zastopanosti v bruto domačem proizvodu za dejavnosti, ki tvorijo gozdno lesni sektor: A2 – Gozdarstvo, C16 – Obdelava in predelava lesa; proizvodnja izdelkov iz lesa, plute, slame in protja, razen pohištva, C17 – Proizvodnja papirja in izdelkov iz papirja in C31 – Proizvodnja pohištva. Med naštetimi je pohištvena industrija obravnavana kot hibridni sektor, preostale pa kot 100-odstotne bio-osnovane sektorje.

Po metodoloških pojasnilih Statističnega urada Republike Slovenije so definicije omenjenih ekonomskih kazalnikov naslednje:

Dodana vrednost v osnovnih cenah je enaka proizvodnji v osnovnih cenah, zmanjšani za vmesno potrošnjo v cenah kupcev. Dodana vrednost v osnovnih cenah je tudi enaka vsoti sredstev za zaposlene, plačanim drugim davkom na proizvodnjo, zmanjšanim za prejete druge subvencije za proizvodnjo, ter vsoti bruto poslovnega presežka in bruto raznovrstnega dohodka.

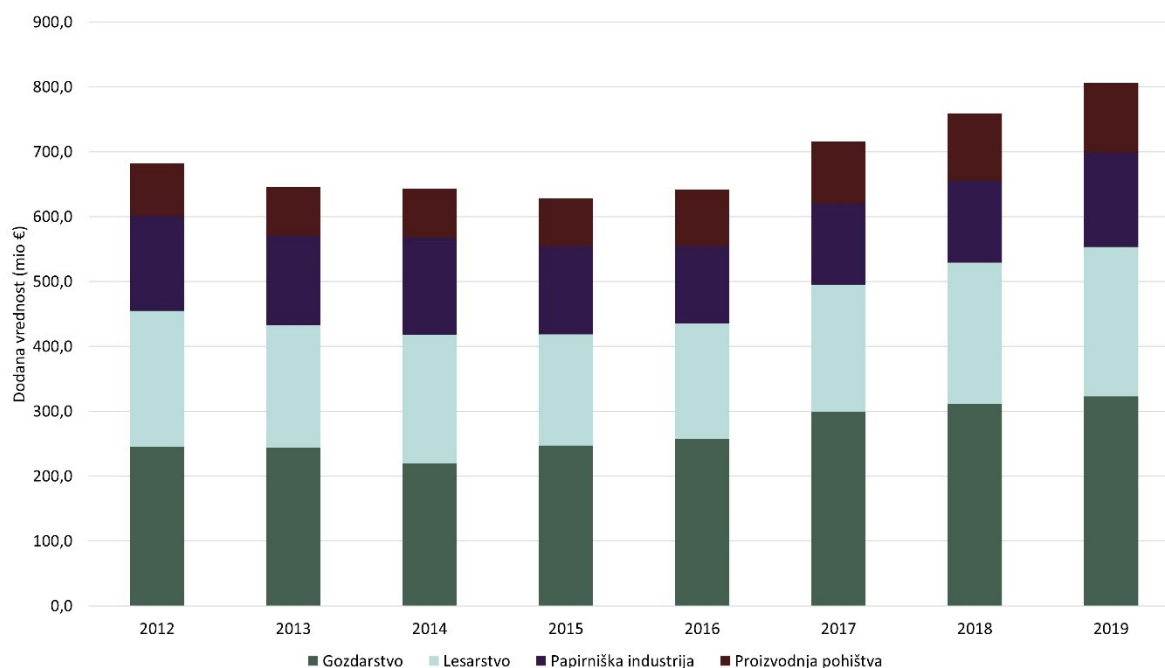
Proizvodnja je enaka vrednosti dokončanih proizvodov in opravljenih storitev od začetka do konca leta in je vrednotena v osnovnih cenah. V osnovnih cenah so iz vrednosti proizvodnje izločeni davki na proizvode in storitve, vključene pa so vse subvencije po proizvodih in storitvah. Proizvodnjo sestavljajo proizvodnja za trg, proizvodnja za lastno končno porabo in druga netržna proizvodnja.

Bruto domači proizvod po proizvodni metodi je enak dodani vrednosti v osnovnih cenah, povečani za davke na proizvode in zmanjšani za subvencije na proizvode. Bruto domači

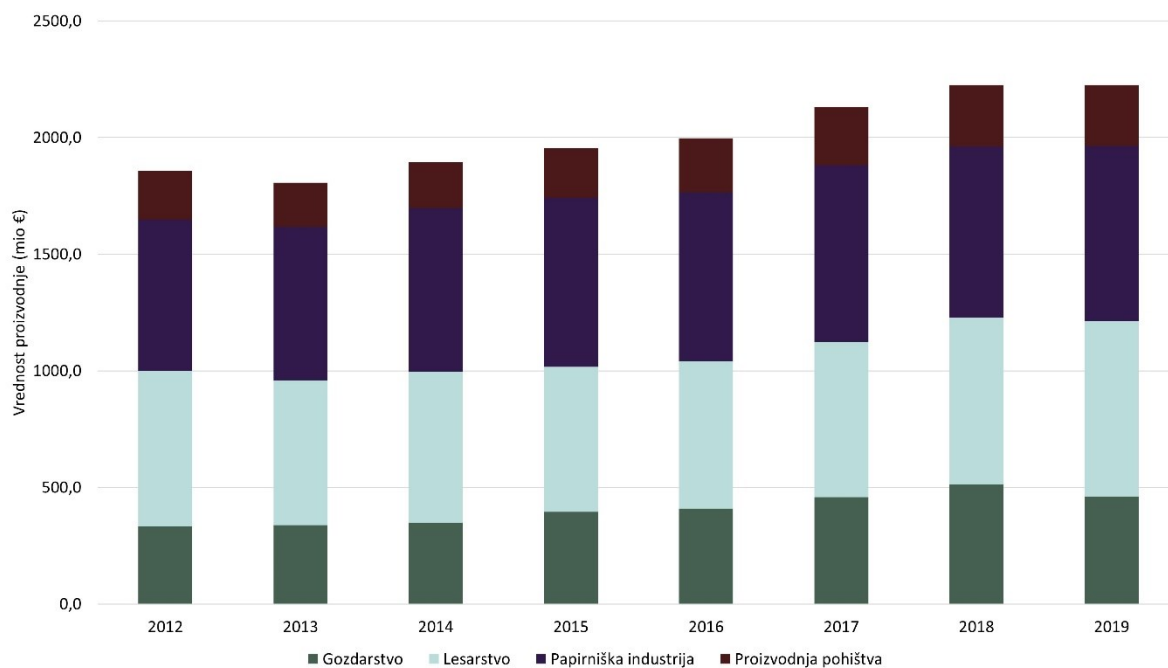
produkt je tako enak vsoti dodane vrednosti v osnovnih cenah vseh domačih (rezidenčnih) proizvodnih enot in neto davkov na proizvode (davki na proizvode, zmanjšani za subvencije po proizvodih).

Zaposlenost po nacionalnem konceptu je enaka zaposlenosti po domačem konceptu, povečani za rezidente, ki delajo v tujini, in zmanjšana za nerezidente, ki delajo v Sloveniji. Zaposlenost po domačem konceptu zajema vse osebe, zaposlene za nedoločen čas, ter samozaposlene osebe in pomagajoče družinske člane v zasebnem kmetijstvu in samozaposlene v drugih dejavnostih gospodinjstev. Zaposlenost po nacionalnih računih vključuje tudi študentsko delo in druge oblike zaposlenosti za določen čas, zaposlenost v pomorskem transportu na naših ladjah in zaposlenost v naših diplomatskih in konzularnih predstavništvi v tujini, podjetja brez zaposlenih ipd. Zaposlenost, zaposleni in samozaposleni po dejavnostih so prikazani po domačem konceptu.

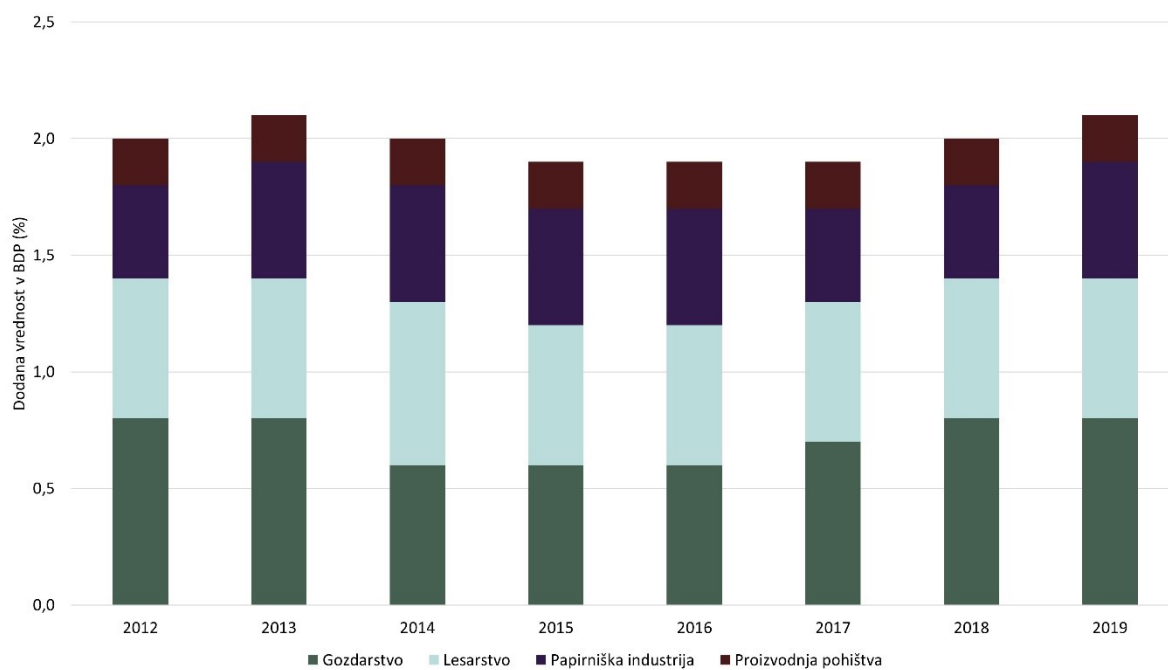
Grafi z virom podatkov

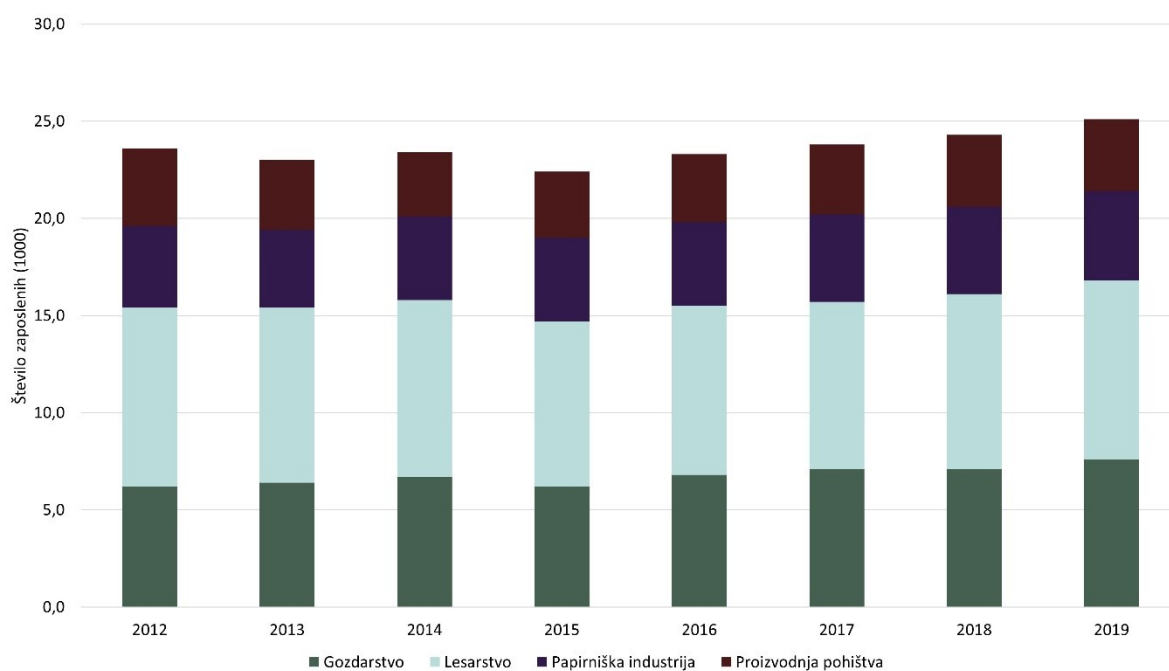
Slika 98: Dodana vrednost v stalnih cenah (referenčno leto 2010) v gozdno-lesnem sektorju med letom 2012 in letom 2019 (vir: SURS, 2020a)

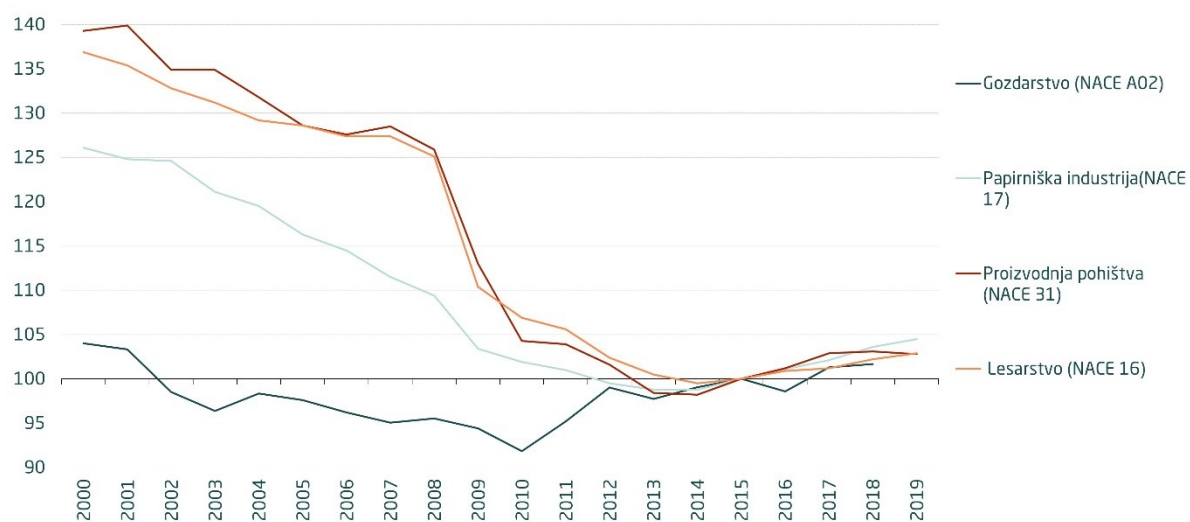
Slika 99: Vrednost proizvodnje v stalnih cenah (referenčno leto 2010) v dejavnostih, združenih v gozdno-lesni sektor med letoma 2012 in 2019 (vir: SURS, 2020a)

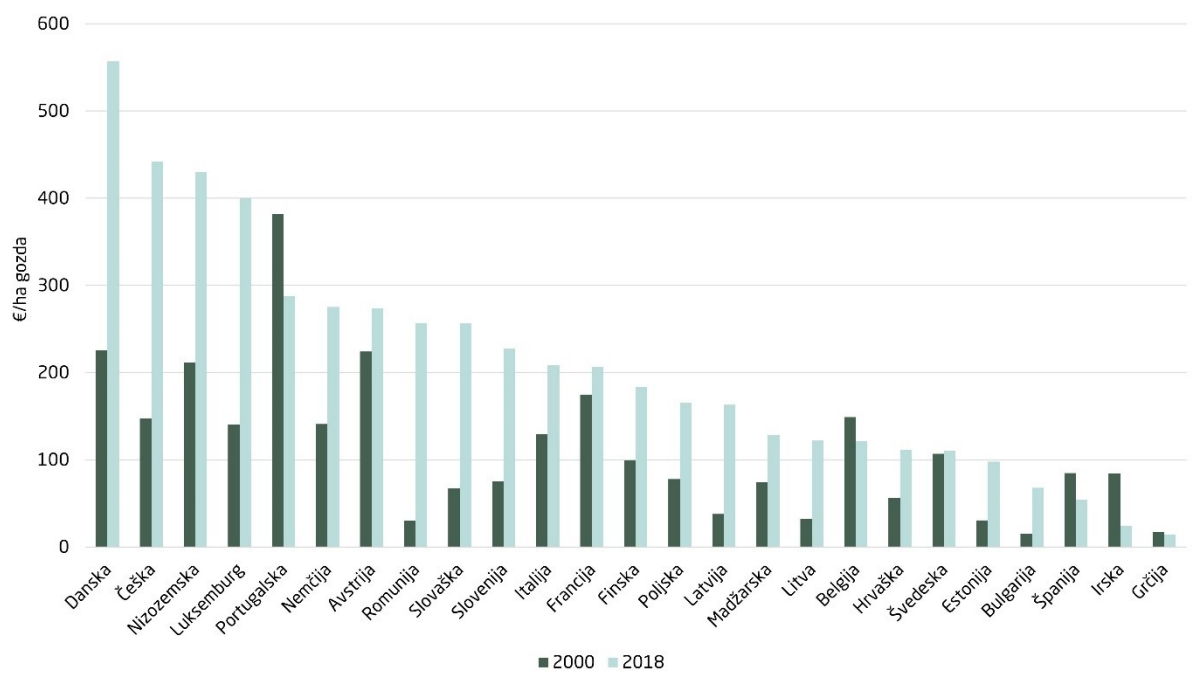
Slika 100: Zastopanost dodane vrednosti gozdno-lesnega sektorja v bruto domačem proizvodu (BDP) med letoma 2012 in 2019 (vir: SURS, 2020a)

Slika 101: Struktura zaposlenosti gozdno-lesnega sektorja v dejavnostih Gozdarstva, Lesarstva, Papirništva in Pohištvene industrije (vir: SURS, 2020b)

Slika 102: Zaposlenost v gozdno-lesnem sektorju (2015=100) v EU-27 v obdobju 2000–2019 (vir: Eurostat (online data 2020))

Slika 103: Bruto dodana vrednost v gozdarstvu na hektar gozda po državah članicah EU (vir: Eurostat: Economic aggregates of forestry, 2021)

Cilj

- Povečevanje bruto dodane vrednosti gozdno-lesnega sektorja.
- Povečevanje števila zaposlenih.
- Povečevanje vrednosti proizvodnje v stalnih cenah.
- Povečati obseg dejavnosti, kjer se uporablja les, še posebej na podeželju, kjer lahko te dejavnosti pomembno prispevajo k njegovemu razvoju.

Komentar

Gozdno-lesno verigo v slovenskem prostoru sestavljajo gozdarstvo, lesno predelovalna industrija, pohištvena industrija ter papirniška industrija (Krajnc in Piškur, 2006; Arnič, Prislan in Juvančič, 2019). Dodana vrednost v stalnih cenah (referenčno leto 2010) je v omenjenih dejavnostih med letoma 2012 in 2019 v povprečju znašala 690 milijonov evrov, kar pomeni 2,0 % povprečnega bruto domačega proizvoda Slovenije (Statistični urad RS, 2020a).

Predvsem po letu 2015 je zaznan trend rasti dodane vrednosti gozdno-lesne verige, ki je v letu 2019 znašala že 806 milijonov evrov.

Vrednost proizvodnje obravnavanih sektorjev gozdno-lesne verige je v omenjenem obdobju v povprečju znašala 2,0 milijarde €, pri čemer je podobno kot pri dodani vrednosti v zadnjih letih zaznan trend rasti. Povprečno število zaposlenih v gozdno lesni verigi je med letom 2012 in 2019 znašalo 23.600 (Statistični urad RS, 2020b).

Gozdarstvo

Med letoma 2012 in 2019 je v slovenskem gozdarstvu dodana vrednost v povprečju dosegala 268 milijonov evrov, kar je v povprečju 0,7 % bruto domačega proizvoda. Vrednost proizvodnje je v omenjenem obdobju znašala 407 milijonov evrov. Po letu 2014 je zaznan trend večanja dodane vrednosti, le ta se je med letoma 2014 in 2019 povečala z 219 na 323 milijonov evrov. Podoben trend rasti je zaznati tudi pri številu zaposlenih. Leta 2012 je bilo število zaposlenih v gozdarstvu 6200, do leta 2019 pa je naraslo na 7600. Relativno visok delež na tem področju pokrivajo samozaposleni, ki so v obravnavanem obdobju v povprečju sestavljali 76 % vseh zaposlenih (Statistični urad RS, 2020b).

Lesno predelovalna industrija

Lesno predelovalna industrija je med letoma 2012 in 2019 v povprečju pokrivala 0,6 % bruto domačega proizvoda. Dodana vrednost omenjenega sektorja je med letoma 2012 in 2019 znašala med 171 milijoni evrov (leto 2015) in 230 milijoni evrov (leto 2019). Število zaposlenih v lesarstvu se je v obravnavnem obdobju zmanjševalo pred letom 2015, po letu 2015 pa je zaznan trend zviševanja števila zaposlenih, ki je leta 2019 doseglo 9200. Delež samozaposlenih v skupnem številu zaposlenih v lesarstvu je bistveno nižji kot v gozdarstvu in je v obravnavanem obdobju znašal 17 % (Statistični urad RS, 2020b).

Pohištvena industrija

Pohištvena industrija znotraj gozdno lesne verige predstavlja hibridni sektor, saj je le del proizvodnje vezan na predelavo lesa (Arnič in sod., 2019). V tem kontekstu se na podlagi preteklih analiz na nacionalni (Kocjančič in sod. 2021) kot tudi na mednarodni ravni (Ronzon in sod., 2017) za pohištveno industrijo v Sloveniji priznava 59-odstotni delež bio-osnovanosti. Bioosnovana pohištvena industrija je v bruto domačem proizvodu med letoma 2012 in 2019 v povprečju dosegala 0,2 %. Dodana vrednost bio-osnovane pohištvene industrije je v obravnavanem obdobju v povprečju znašala 87 milijonom evrov, pri čemer je po letu 2015, ko je bila dodana vrednost najnižja (74 milijonov evrov), zaznan trend naraščanja in je v letu 2019 znašala 107 milijonov evrov. Število bio-osnovanih delovnih mest v pohištveni industriji je v omenjenem obdobju znašalo 3600, pri čemer število samozaposlenih dosega 12 % vseh zaposlenih v omenjenem sektorju (Statistični urad RS, 2020b).

Papirniška industrija

Papirniški sektor znotraj bruto domačega proizvoda Slovenije med letoma 2012 in 2019 dosega 0,5 %. Dodana vrednost je v obravnavanem obdobju v papirništvu znašala v povprečju 136 milijonom evrov. Najnižja je bila v letu 2016, in sicer 119 milijonov evrov, najvišja pa v letu 2014, ko je znašala 149 milijonov evrov. Število zaposlenih v papirništvu je bilo v obravnavanem obdobju relativno konstantno in je v povprečju znašalo 4300 zaposlenih, od katerih pa je bil delež samozaposlenih le 2-odstoten (Statistični urad RS, 2020b).

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p data-bbox="204 616 497 689">Stanje kazalnika napreduje v smeri cilja</p>	<p data-bbox="528 320 1374 470">Dodana vrednost v gozdno-lesnem sektorju v bruto domačem proizvodu se je v obdobju med 2012 in 2019 povečala z 2,0 % na 2,1 %. Prav tako se je v tem obdobju povečala dodana vrednost v stalnih cenah (povečala se je za 15 %).</p> <p data-bbox="528 495 1358 645">V gozdno-lesnem sektorju se je zaposlenost v obdobju 2021–2019 povečala s 23.600 na 25.100 bio-osnovanih delovnih mest. Prav tako se je zaposlenost v tem obdobju povečala tudi v gozdarstvu (za 18 %).</p> <p data-bbox="528 669 1385 775">Vrednost proizvodnje v stalnih cenah se je v obdobju 2012–2019 povečala v celotnem gozdno lesnem sektorju z 1,8 milijarde € na 2,2 milijarde €. V gozdarstvu se je v tem obdobju povečala za 28 %.</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

Druge zakonodajne podlage:

Izvor baze podatkov:

Podatke zbira Statistični urad RS.

Skrbnik podatkov:

Statistični urad Republike Slovenije in EUROSTAT

Datum zadnjega zajema podatkov

2019

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatke zbira SURS po sledeči metodologiji (povzeto po SURS 2017). Glavni podatkovni vir za BDP po proizvodni metodi so letni računovodski izkazi (izkaz poslovnega izida in bilanca stanja), ki jih zbira Agencija RS za javnopravne evidence in storitve. Vsi letni računovodski izkazi za predhodno leto so skladno z dogovorom o posredovanju in uporabi podatkovnih baz letnih poročil poslovnih subjektov SURS-u na voljo najkasneje do maja v tekočem letu. Pomemben podatkovni vir so podatki Ministrstva za finance za statistiko javnih financ, ki jih

sestavljajo podatki iz štirih blagajn (centralnega proračuna, proračuna občin, ZZZS in ZPIZ), podatki Finančne uprave o obračunu davka na dodano vrednost (DDV) in trošarinski podatki ter podatki Uprave RS za javna plačila o razporejenih javnofinančnih prihodkih in kritju; B2. Glavni vir za oceno števila zaposlenih je Statistični register delovno aktivnega prebivalstva. Register se mesečno dopolnjuje oziroma osvežuje s podatki iz obrazcev »M«, tj. prijava podatkov o pokojninskem in invalidskem ter zdravstvenem zavarovanju, zavarovanju za starševsko varstvo, zavarovanju za primer brezposelnosti in o sklenitvi delovnega razmerja (podatke zagotavljajo ZZZS, ZPIZ in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje) ter s podatki iz Poslovnega registra Slovenije in Centralnega registra prebivalstva. Število zaposlenih se ocenjuje skupaj z BDP po proizvodni metodi na ravni dejavnosti.

Metodologija obdelave podatkov

Uporabljeni podatki so povzeti iz podatkovne baze Statističnega urada Slovenije. Dodana vrednost, vrednost proizvodnje in zastopanost dodane vrednosti v BDP so del zbirke podatkov »Proizvodna struktura BDP (proizvodnja, vmesna potrošnja in dodana vrednost po dejavnostih, SKD 2008), število zaposlenih po dejavnostih pa je bilo povzeto iz podatkovne zbirke »Zaposlenost (SKD 2008)«.

Pri interpretaciji 100-odstotno bio-osnovanih sektorjev (A2 – Gozdarstvo, C16 – Obdelava in predelava lesa; proizvodnja izdelkov iz lesa, plute, slame in protja, razen pohištva, C17 – Proizvodnja papirja in izdelkov iz papirja) so bile v polnosti upoštevane vrednosti iz nacionalnih računov. Za hibridne sektorje v gozdno-lesni verigi pa je bil pri obdelavi podatkov upoštevan samo bio-osnovani delež hibridnega sektorja. Na ravni Slovenije se tako za pohištveno industrijo (C31) priznava 59-odstotna bio-osnovanost.

Uporabljeni podatki za države EU so bili povzeti po podatkovni bazi EUROSTAT.

Grafikoni so bili pripravljani v programskem okolju Microsoft Excel.

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Vir osnovnih informacij je ena ustanova (Statistični urad RS) za celoten časovni niz. Podatki so dostopni na letni ravni. To omogoča kakovostnejšo analizo dogajanja v obravnavanem obdobju. Dostopnost podatkov zgolj na ravni 1. nivoja SKD dejavnosti onemogoča podrobnejše analize spremljanja posameznih sektorjev gozdno lesne verige.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
- o Skupna ocena ((1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)): 1
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 2
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 1

- Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
- Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): 3 - ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

- SURS. 2020a. Letni podatki o proizvodni strukturi BDP (proizvodnja, vmesna potrošnja in dodana vrednost po dejavnostih, SKD 2008) za Slovenijo. Statistični urad Republike Slovenije.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/20_Ekonomsko/20_Ekonomsko__03_nacionalni__racuni__05_03019_BDP_letni/0301915S.px (23.06.2021)
- SURS. 2020b. Zaposlenost v Sloveniji (SKD 2008). Statistični urad Republike Slovenije.
<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0301975S.px> (4.11.2020)
- Eurostat: Economic aggregates of forestry [FOR_ECO_CP__custom_1138537] (zadnja sprememba: 03.02.2021)
- Peceli S., Dolinar D., 2017. Bruto domači proizvod in drugi agregati nacionalnih računov ter zaposlenost. Metodološko pojasnilo. SURS. Ljubljana.
<https://podatki.gov.si/dataset/surs0301915s/resource/bf24b0f1-e6a2-4f96-8a82-64453e7592fa> (12.07.2021)
- Kocjančič T., Rac. I., Novak A., Arnič D., Juvančič L. 2021. Premostitev vrzeli v biogospodarstvu od gozdne in kmetijske biomase do inovativnih tehnoloških rešitev : inventarizacija dejavnosti, ovrednotenje stanja in ažuriranje kazalnikov in orodij za oceno pripravljenosti prehoda v biogospodarstvo v Sloveniji. Ljubljana: Biotehniška fakulteta: 52 str.
- Ronzon T., Piotrowski S., M'Barek R., Carus M. 2017. A systematic approach to understanding and quantifying the EU's bioeconomy. *Bio-based and Applied Economics*, 6(1): 1-17.

Lesna goriva

Darja Stare, Špela Ščap, Nike Krajnc

Področja

Biogospodarstvo / Trg lesa in lesnih proizvodov

Ključno sporočilo

Lesna biomasa je in ostaja pomemben vir energije za pokrivanje potreb po toploti v gospodinjstvih, za proizvodnjo toplote v industriji ter za proizvodnjo električne energije. V energetske namene smo po podatkih SURS v letu 2020 porabili 1,89 milijona ton lesa. Raba lesa v energetske namene se je tako v zadnjih petih letih zmanjšala za 16 %, še najbolj v gospodinjstvih, in sicer za 22 %. Po podatkih statističnega urada (SURs) se je poraba energije v gospodinjstvih v zadnjih petih letih zmanjšala za 3 %. V strukturi energentov v gospodinjstvih prevladujejo lesna goriva (36 %), sledita električna energija (29 %) in ekstra lahko kurilno olje (10 %). Delež lesnih goriv se je v zadnjih petih letih zmanjšal predvsem na račun električne energije in zemeljskega plina.

Definicija

Kazalnik opredeljujejo proizvodnja ter uvoz in izvoz različnih oblik lesnih goriv.

Proizvodnja vključuje podatke o količini proizvedenih lesnih goriv iz popisov proizvajalcev lesnih goriv in strojev za izdelavo lesnih goriv.

Zunanja trgovina zajema podatke uvoza in izvoza lesnih goriv.

Izvoz pomeni vsako fizično gibanje blaga, ki zapusti statistično ozemlje Slovenije v namembni kraj statističnega ozemlja druge države in se tako odšteje od zalog materialnih virov Slovenije.

Uvoz pomeni vsako fizično gibanje blaga, ki vstopi na statistično ozemlje Slovenije iz statističnega ozemlja druge države in se tako doda zalogam materialnih virov Slovenije.

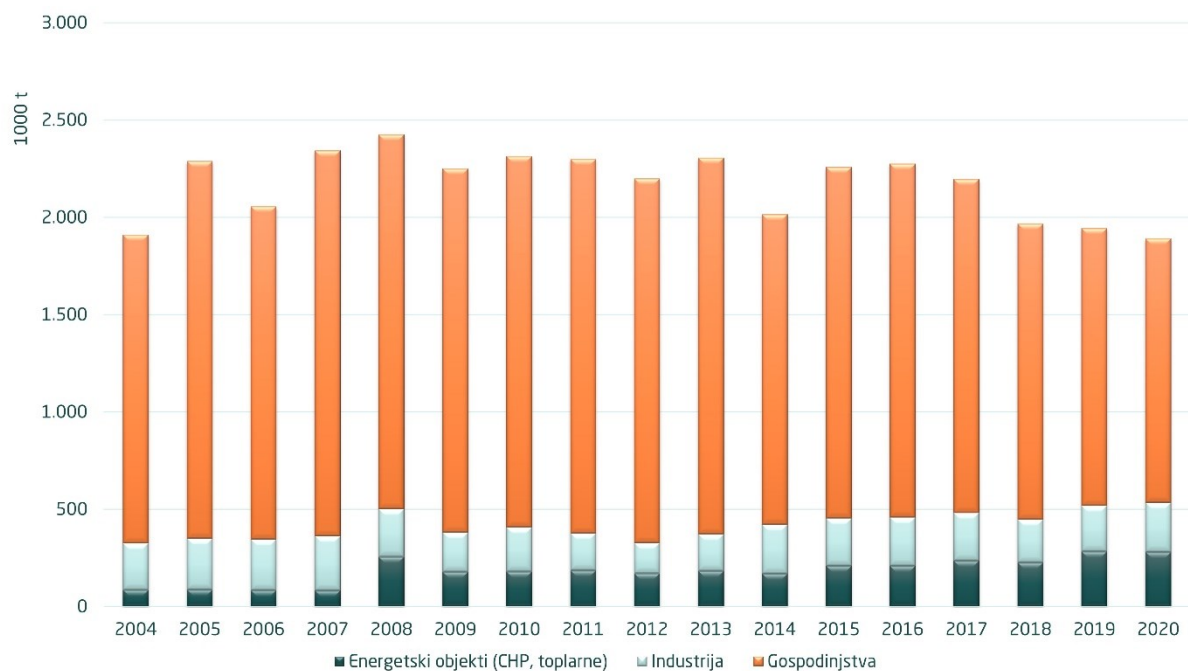
Poraba = proizvodnja + uvoz – izvoz

Lesna goriva:

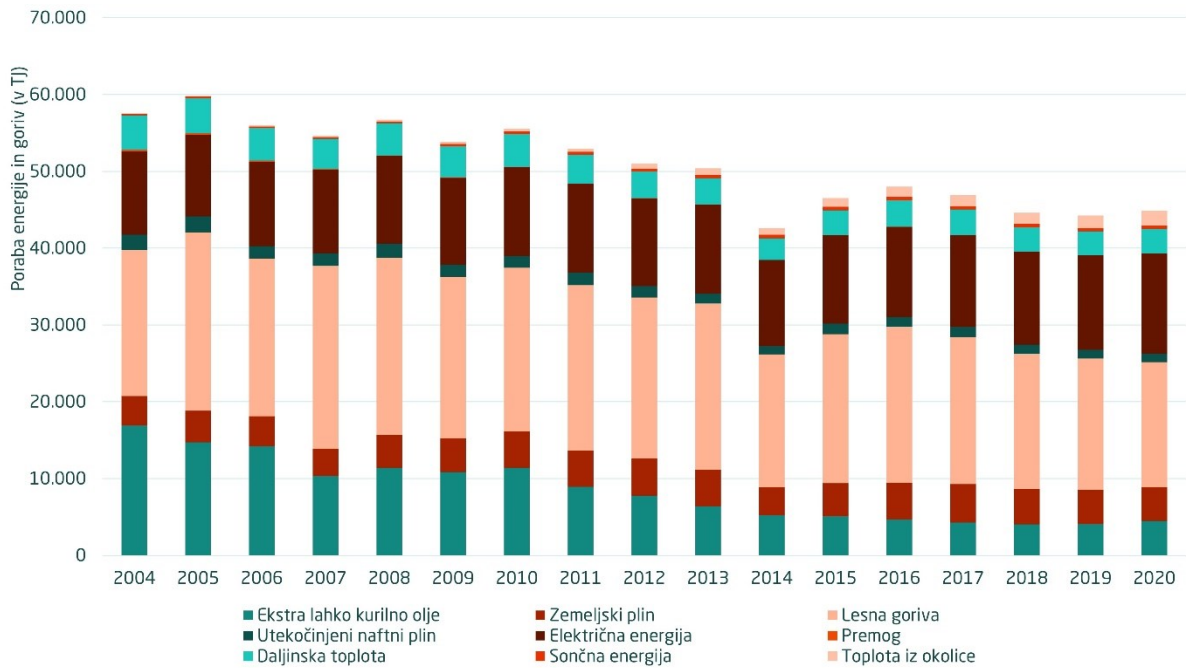
- **Peleti** so standardizirana, sodobna oblika lesnih goriv. Narejeni so iz suhega lesnega prahu in žagovine. V postopku izdelave se uporabljata zgolj visok tlak in vodna para. Praviloma ne vsebujejo dodatnih kemičnih snovi. Za boljšo mehansko obstojnost lahko proizvajalci dodajo do 2 % naravnih aditivov (npr. koruzni škrob). Peleti imajo valjasto obliko premera 6 - 8 mm in so dolgi do 40 mm. V fazi izdelave se surovino potiska skozi cilindrične luknje matrice. Zaradi trenja prihaja do upočasnitve pretoka skozi odprtino (povečanje tlaka in temperature) ter posledično do stiskanja delcev surovine in nastanka peleta.

- Briketi so stisnjeni delci lesa ali skorje brez dodatka smol. V rabi so predvsem kot nadomestilo za drva, največkrat v kaminih. Njihova prednost pred drvni je večja gostota energije (kar se kaže v daljšem času izgorevanja). Zaradi uporabljene surovine in postopka izdelave je vsebnost vode briketov od 12 do 15 %.
- Drva so tradicionalna oblika lesnih goriv v Sloveniji in jih najdemo v različnih tržnih oblikah. So les, ki je razžagan in po potrebi cepljen z namenom energetske izrabe v napravah, kot so peči, kamini ali kotli za centralno ogrevanje individualnih hiš oziroma stanovanj. Drva imajo praviloma določeno dolžino od 150 do 1000 mm: polena – energetske les, nasekan z ostrimi sekalnimi ali cepilnimi napravami, pri čemer je večina gradiva dolga od 150 do 500 mm; cepanice – les, razcepljen in razrezan praviloma na dolžino 500 mm ali več; okroglice – les, nerazcepljen in razrezan praviloma na dolžino 500 mm ali več.
- Sekanci so zdrobljena lesna biomasa v obliki koščkov določene velikosti, ki se izdelujejo z mehansko obdelavo z ostrim orodjem. Lesni sekanci so nepravilne štirikotne oblike, značilne dolžine od 3 do 45 mm in z majhno debelino v primerjavi z drugimi dimenzijami.

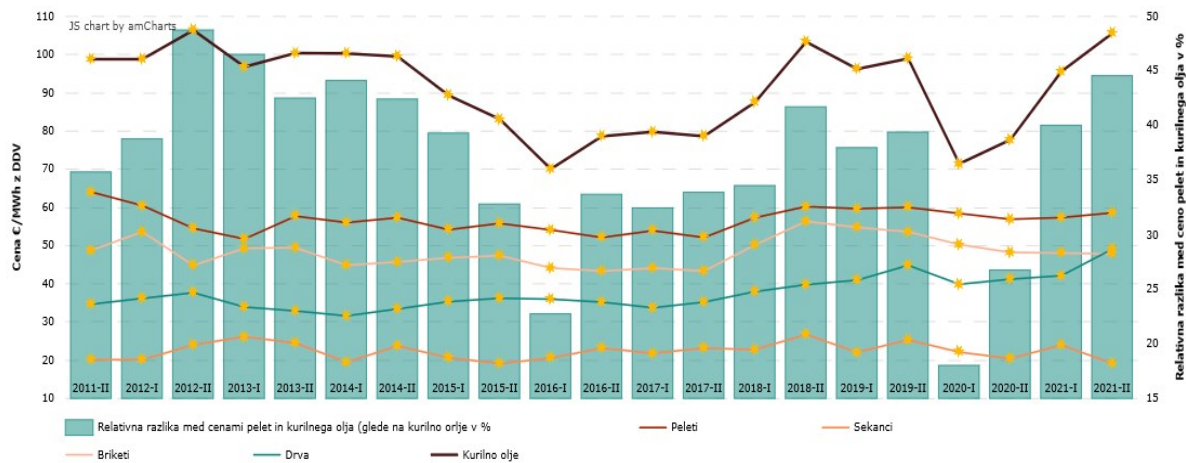
Grafi z virom podatkov

Slika 104: Raba lesa v energetske namene v različnih sektorjih (vir podatkov: Statistični urad RS)

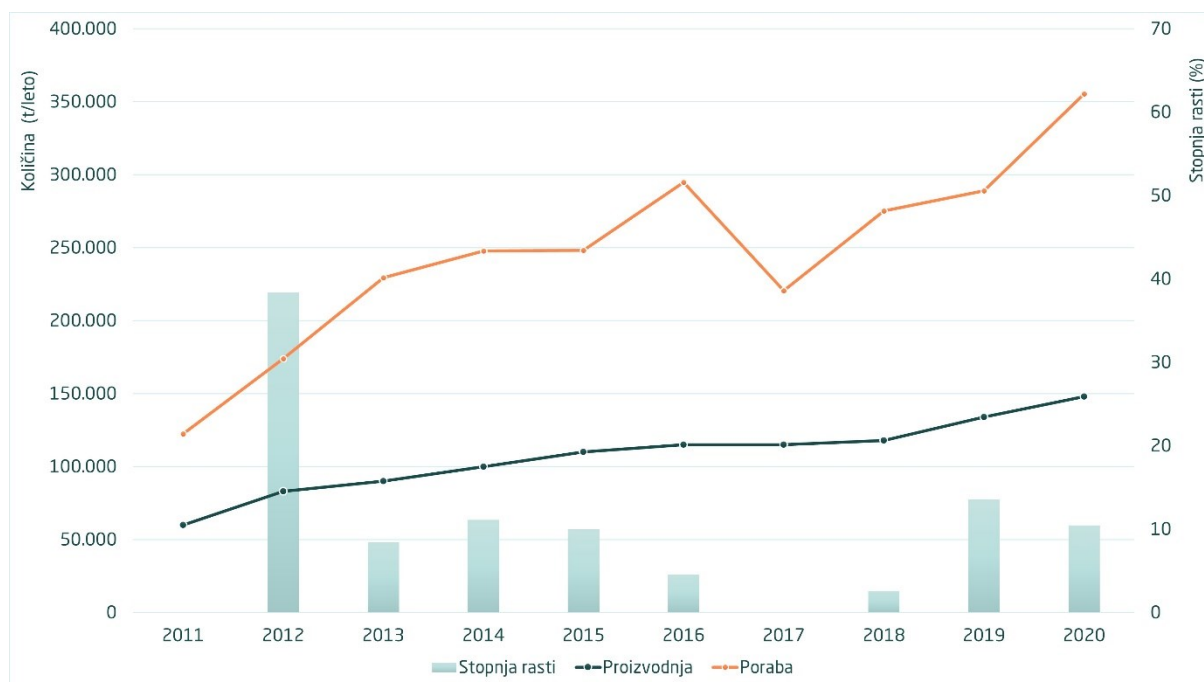

Slika 105: Poraba energije in goriv v gospodinjstvih (v Tj) po energetskih virih (vir podatkov: Statistični urad RS)

Slika 106: Cene lesnih goriv na slovenskem trgu (v €/MWh z DDV) v primerjavi s ceno kurilnega olja (vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije: wcm.gozdis.si)

PELETI

Slika 107: Proizvodnja peletov v Sloveniji od leta 2010 naprej (vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije, GTE)

Preglednica 14: Uvoz lesnih peletov po državah v letih 2019 in 2020 (vir podatkov: Statistični urad RS, preračuni: Gozdarski inštitut Slovenije, GTE)

	2020	2019	INDEKS 20/19
Romunija	92.053	52.686	174,7
Ukrajina	58.271	29.014	200,8
Avstrija	33.168	31.299	106,0
Bosna in Hercegovina	19.014	27.493	69,2
Hrvaška	18.072	21.215	85,2
Ruska federacija	10.950	19.086	57,4
Druge države (npr. Belorusija, Italija, Nemčija, Češka republika,...)	25.516	48.680	52,4

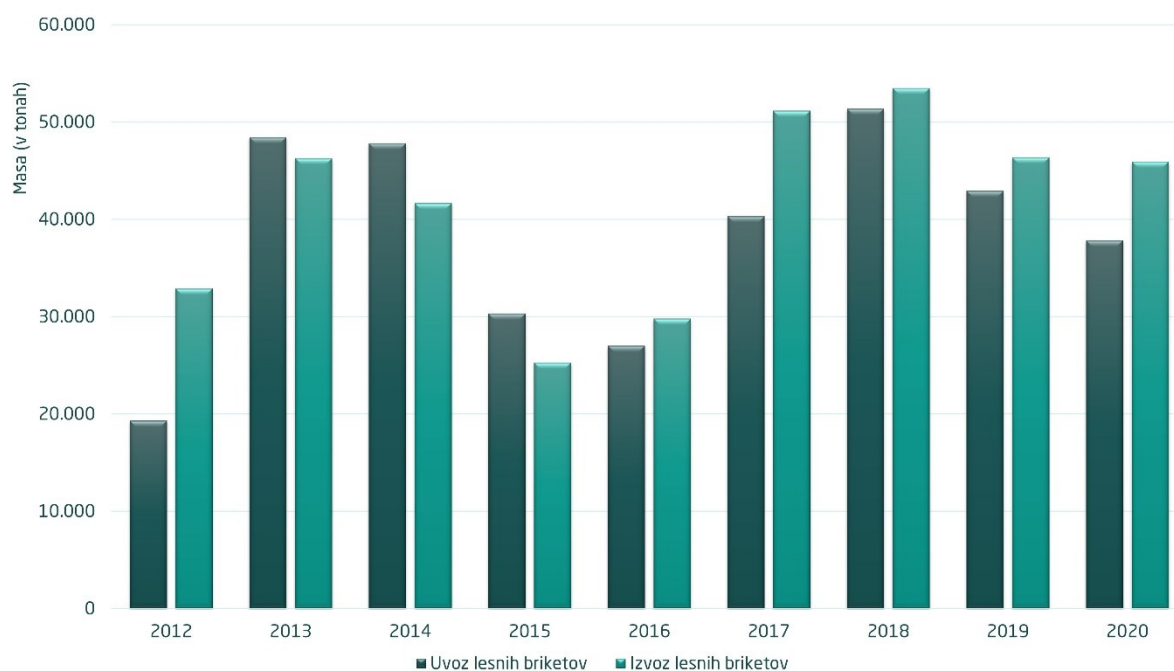

Slika 108: Uvoz, izvoz, zunanjetrgovinska bilanca ter bilančna poraba lesnih peletov v obdobju 2011–2020 (vir podatkov: Statistični urad RS, preračuni: Gozdarski inštitut Slovenije, GTE)

BRIKETI

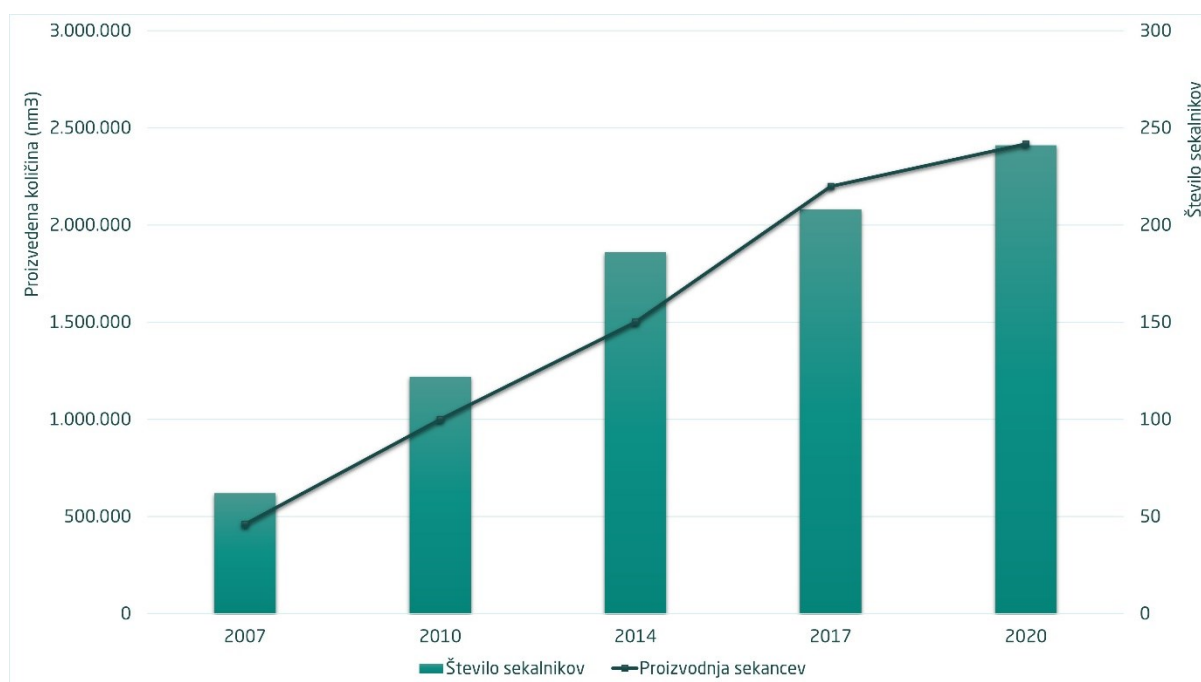
Preglednica 15: Proizvodnja lesnih briketov v Sloveniji (vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije, GTE)

Leto	Število proizvajalcev	Proizvodnja (t)
2018	13	5000
2022	14	6010

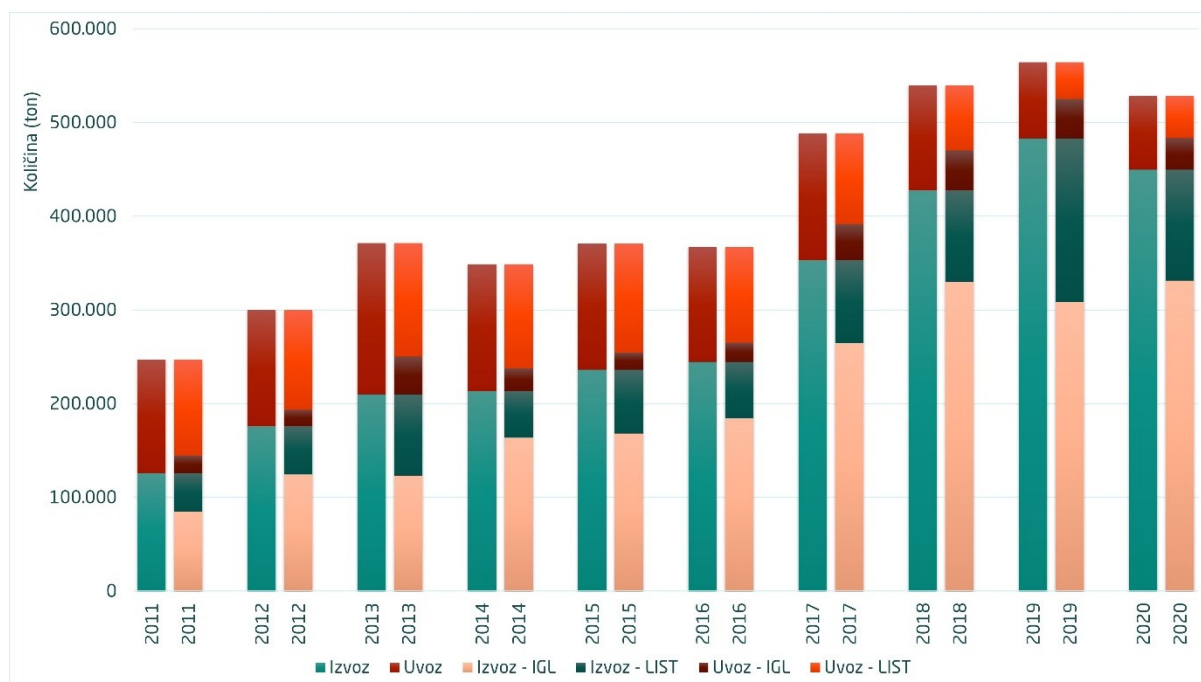

Slika 109: Zunanja trgovina z lesnimi briketi (vir podatkov: Statistični urad RS)

SEKANCI

Slika 110: Proizvodnja sekancev v Sloveniji od leta 2008 (vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije, GTE)

Slika 111: Skupni izvoz in uvoz lesnih sekancev ter struktura zunanje trgovine lesnih sekancev iz iglavcev in listavcev v obdobju 2011–2020 (vir: SURS)

DRVA

Slika 112: Proizvodnja, izvoz, uvoz in bilančna poraba drv (v m³) v obdobju 2011 do 2020 (vir: Gozdarski inštitut Slovenije in Statistični urad RS)

Cilj

- Večji delež rabe lesa v primarni energetske bilanci Republike Slovenije

Komentar

V napovedi za leto 2021 (Energetska bilanca R Slovenije za leto 2021) naj bi znašala oskrba z energijo obnovljivih virov energije (brez hidro energije) v letu 2021 kar 32.001 TJ, kar bo za +1,4 % več kot leta 2020. Oskrba z neobnovljivimi industrijskimi odpadki (NIO) bo v letu 2021 znašala 2390 TJ, kar bo za -0,2 % manj kot leta 2020. V strukturi oskrbe z OVE in NIO prevladuje les in druga trdna biomasa s 64,1-odstotnim deležem (-0,1 % glede na leto 2020). Sledijo biodizel 10,5 %, NIO 6,9 %, geotermalna energija 8,3 %, sončna energija 5,4 %, biobencin 1,3 % in drugi OVE (deponijski plin, plin iz čistilnih naprav in vetrna energija) z 1,7-odstotnim deležem.

PROIZVODNJA IN PORABA PELETOV V SLOVENIJI

Proizvodnja peletov v Sloveniji narašča. Proizvodnja je v letu 2020 skupno znašala 148.000 ton, kar je za 10,4 % več kot v letu 2019. V letu 2020 je bilo evidentiranih 22 poslovnih subjektov, ki proizvajajo pelete za trg, med katerimi prevladujejo manjši proizvajalci. Največji proizvajalec je proizvedel več kot 50.000 ton, drugi pa proizvedejo do 20.000 t peletov letno. Ocenjujemo, da je na tem področju aktiven še kakšen proizvajalec, ki ga med raziskavo nismo evidentirali.

Ugotavljamo tudi, da je vse več proizvajalcev vključenih v certifikacijsko shemo ENplus, s katero zagotavljajo ustrezno kakovost vseh členov proizvodne verige lesnih peletov. V juniju 2021 ima v Sloveniji veljaven certifikat ENplus šest proizvajalcev. Vsi proizvajalci so vključeni v shemo za doseganje najvišje kakovosti, to je za kakovostni razred A1.

Bilančno porabo lesnih peletov spremlja Gozdarski inštitut Slovenije, porabo peletov v gospodinjstvih pa Statistični urad RS. Bilančna poraba peletov med leti niha, v zadnjih desetih letih je bila največja v letu 2016 (180.000 ton), ter v letu 2020, ko je presegla 200.000 ton. Poraba lesnih peletov v gospodinjstvih narašča in se v zadnjih petih letih giba med 73.000 in 76.000 ton.

Zunanja trgovina s peleti

V zadnjem desetletju je bila Slovenija neto uvoznik peletov, z izjemo v letu 2017, ko je bil izvoz večji od uvoza. V letu 2020 smo glede na podatke SURS uvozili nekaj več kot 257.000 ton lesnih peletov, kar je za 12 % več kot leta 2019. Uvoz peletov sicer od leta 2017 narašča. Prevladujoče države, iz katerih je Slovenija v lanskem letu uvažala lesne pelete, so bile: Romunija (36 % celotnega uvoza peletov), Ukrajina (23 %) in Avstrija (13 %).

Izvozne količine predstavljajo tako peleti slovenskih proizvajalcev kot tudi peleti, ki so bili predhodno uvoženi v Slovenijo (t. i. ponovni izvoz ali re-export). Zaradi živahne trgovine s peleti je za nacionalno raven uporaben kazalec zunanjetrgovinskega primanjkljaja oziroma presežka, ki je izračunan bilančno (izvoz – uvoz). Podobno kot v predhodnih letih (z izjemo leta 2017), smo tudi v letu 2020 na trgu lesnih peletov zabeležili zunanjetrgovinski primanjkljaj, kar dokazuje, da je bila poraba peletov večja od proizvodnje. Na podlagi podatkov SURS je lani zunanjetrgovinski primanjkljaj znašal dobrih 59.000 ton.

Izvoz lesnih peletov je lani znašal nekaj manj kot 198.000 ton in se je za 5 % zmanjšal v primerjavi z letom 2019. Kljub temu pa izvoz peletov še vedno ostaja na visoki ravni glede na zadnje 10–letno obdobje. Prevladujoči izvozni trg lesnih peletov iz Slovenije ostaja Italija (83 % celotne izvožene količine), z 9 % ji sledi Avstrija, 7 % količin pa smo lani izvozili v sosednjo Hrvaško.

PROIZVODNJA BRIKETOV V SLOVENIJI

Na slovenskem trgu so v večji meri dostopni briketi iz uvoza. V letu 2018 smo identificirali 13 proizvajalcev briketov, ki so skupaj proizvedli okoli 5000 ton briketov. Večinoma gre za proizvodnjo za lastno porabo

Na podlagi ankete, opravljene konec leta 2021, ugotavljamo, da imamo na slovenskem trgu 14 proizvajalcev briketov, trije proizvajalci, ki so še leta 2018 proizvajali brikete, pa so prenehali z njihovo proizvodnjo.

V Sloveniji so leta 2020 proizvedli 6010 ton briketov, kar je za 19,3 % več kot v letu 2018. V največji meri podjetja proizvajajo manjše količine, prednjačijo pa tri podjetja, ki proizvedejo od 600 do 4500 ton briketov letno. Glede na povpraševanje bi bila proizvodnja lahko še večja, vendar pa jo omejuje količina razpoložljive surovine. Večina podjetij proizvaja brikete iz lesnih

ostankov lastne proizvodnje, le eno podjetje surovino kupuje na trgu, saj proizvaja brikete iz kokosovih luščin. To podjetje je tudi edino, ki ima dve liniji za proizvodnjo briketov. Vsi proizvajalci brikete prodajajo, dva pa uporabljata brikete tudi za lastno rabo. Večina proizvajalcev prodaja brikete na lokalnem in širšem slovenskem trgu, štirje pa se ukvarjajo tudi z izvozom v tujino.

Zunanja trgovina z briketi

Od leta 2016 je Slovenija neto izvoznik lesnih briketov (slika 2). V letu 2020 smo po podatkih Statističnega urada Slovenije največ briketov uvozili iz Hrvaške (55 %), sledita Slovaška ter Bosna in Hercegovina. Glavni izvozni trg je Italija, kamor smo v letu 2020 izvozili več kot 80 % skupnega izvoza, sledi Avstrija (14 %).

PROIZVODNJA SEKANCEV V SLOVENIJI

Podatki, zbrani v raziskavi leta 2018, kažejo, da je bila proizvodnja sekancev v letu 2017 2.200.000 nm³. Največ sekancev je bilo proizvedenih v Savinjski regiji (530.000 nm³), tej je sledila Gorenjska (458.000 nm³), Jugovzhodna, Pomurska, Koroška, Osrednjeslovenska ter Primorsko-notranjska regija. V drugih regijah je bila proizvodnja manjša od 100.000 nm³. Poleg proizvodnje sekancev v Sloveniji, sodelujoča podjetja z lastnimi sekalniki meljejo sekance tudi v tujini (predvsem podjetja, ki so locirana ob državni meji). Skupno so ta podjetja proizvedla 100.000 nm³ sekancev v tujini.

Iz dosedanjih raziskav proizvodnje sekancev v Sloveniji je razvidno aktivno dogajanje na tem področju. Po podatkih iz preteklih raziskav je bilo leta 2008 v Sloveniji 62 sekalnikov, v letu 2011 že 122, 186 v letu 2015, v letu 2018 pa kar 208. Torej se je število sekalnikov v zadnjih desetih letih več kot potrojilo. Glede na podatke iz študije v letu 2015, ko je proizvodnja sekancev znašala približno 1.500.000 nm³, se je proizvodnja sekancev znatno povečala. Proizvodnja lesnih sekancev v letu 2007 je bila ocenjena na 460.000 nm³, v letu 2011 pa na 1.000.000 nm³. Tako se je proizvodnja sekancev po naših podatkih v zadnjih desetih letih povečala za skoraj petkrat.

V raziskavo »Popis sekalnikov 2021« smo vključili 241 sekalnikov. Po številčnosti prevladujejo majhni sekalniki, z zmogljivostjo do 30 nm³/h, kar pomeni 45 % vseh evidentiranih sekalnikov. Z 29-odstotnim deležem jim sledijo srednji sekalniki (zmogljivosti 30-100 nm³/h), s 26-odstotnim deležem pa veliki sekalniki s sposobnostjo proizvodnje več kot 100 nm³/h. Podatki, zbrani v letu 2021, kažejo, da je bila proizvodnja sekancev v letu 2020 s sekalniki, zajetimi v raziskavo, 2.417.000 nm³. Največ sekancev je bilo proizvedenih v Savinjski regiji (640.000 nm³), tej je sledila gorenjska (422.000 nm³), jugovzhodna (327.000 nm³), pomurska, in osrednjeslovenska. Ostale regije so posamično proizvedle manj kot 200.000 nm³.

Evidentirani sekalniki kot vhodno surovino večinoma uporabljajo žagarske (35 %) in sečne ostanke (32 %). Sledi uporaba okroglega lesa slabše kakovosti (18 %), biomase iz zunajgozdnih površin (13 %) ter odsluženega lesa (3 %).

Zunanja trgovina s sekanci

V letih 2001–2003 ter 2010 je bila Slovenija neto uvoznica lesnih sekancev, v ostalih letih pa je izvoz večji od uvoza. V zadnjem desetletju se je izrazito povečal izvoz sekancev in je v povprečju znašal 292.000 ton; za primerjavo, v prejšnjem desetletju (2001–2010) je le ta

znašal povprečno 64.000 ton. Povečane količine izvoza lesnih sekancev so zagotovo posledica tudi povečanih količin primerne surovine za izdelavo sekancev zaradi posledic sanacije pogostih ujm (žled, podlubniki, vetrolom) v zadnjem obdobju. Uvoz sekancev se (z izjemo leta 2017) od leta 2014 naprej zmanjšuje in je v zadnjih desetih letih v povprečju znašal 121.000 ton.

Glede na strukturo izvoza lesnih sekancev po glavnih dveh skupinah drevesnih vrst, v zadnjem desetletju prevladujejo iglavci. Delež iglavcev in listavcev v izvozu sicer med leti niha; najvišji delež iglavcev je bil v obdobju 2014–2018, kar prav tako povezujemo z sanacijo poškodovanih gozdov zaradi ujm. Takrat je delež iglavcev v skupnem izvozu znašal v povprečju 75 %.

Od leta 2009 naprej v strukturi uvoza lesnih sekancev prevladujejo sekanci iz listavcev. Najvišji deleži listavcev glede na skupni uvoz, so bili v zadnjem desetletju v obdobju 2011–2016 (v povprečju 83 %). Od leta 2017 naprej pa se delež sekancev iz listavcev v skupnem uvozu zmanjšuje.

V letu 2020 je bilo izvoza lesnih sekancev nekaj manj kot 450.000 ton. Od tega je bilo 53 % izvoza v Avstrijo, s 25 % sledi Italija ter vsak z 11 % sledita Hrvaška in Madžarska. Skupaj smo v letu 2020 izvozili 331.000 ton (74 %) iglavcev ter 119.000 ton (26 %) listavcev. Uvoz lesnih sekancev je v letu 2020 znašal nekaj manj kot 79.000 ton, od tega smo 78 % sekancev uvozili iz Hrvaške, s 14 % sledi Avstrija. V strukturi uvoza je z 57 % prevladoval uvoz lesnih sekancev iz listavcev.

PROIZVODNJA IN PORABA DRV V SLOVENIJI

V preteklosti sta bila pripravljena dva kataloga proizvajalcev lesnih goriv. Prvi (Katalog proizvajalcev polen in sekancev v Sloveniji: 2008/2009), je bil pripravljen leta 2009 (Krajnc in Premrl, 2009), drugi (Katalog proizvajalcev polen in sekancev v Sloveniji: 2012), je bil pripravljen leta 2012 (Krajnc in Čebul, 2012). V katalogih so zbrani večji (podjetja z vsaj tremi zaposlenimi) proizvajalci polen in lesnih sekancev, ter podjetja v Sloveniji, ki se ukvarjajo z gozdarstvom. Glavno oviro pri iskanju proizvajalcev lesnih goriv predstavlja dejstvo, da so proizvajalci polen običajno manjši in pogosto nimajo registrirane dejavnosti, zato jih je težje poiskati.

Proizvodnjo drv v Sloveniji letno spremlja Gozdarski inštitut Slovenije in sicer v okviru analiz strukture proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov. V zadnjem 10-letnem obdobju je bila proizvodnja drv največja v letu 2014, ko je le ta znašala 1,7 milijonov m³. Od leta 2018 se proizvodnja drv zmanjšuje, glavni razlog za to je verjetno zamenjava kurilnih peči s sodobnejšimi energetske sistemski pri več gospodinjstvih. V letu 2020 je tako proizvodnja drv znašala 1,15 milijonov m³. S povprečno 84 % v zadnjih desetih letih prevladuje proizvodnja drv iz listavcev.

Bilančno porabo drv spremlja Gozdarski inštitut Slovenije, porabo drv v gospodinjstvih pa Statistični urad RS. Poraba drv v gospodinjstvih je večja od bilančne porabe, tudi zato, ker gospodinjstva poročajo porabo drv pridobljenih tudi iz negozdnih površin. Povprečna poraba drv v gospodinjstvih v zadnjem desetletju znaša 1,64 milijonov m³, z upadanjem od leta 2016 naprej. Bilančna poraba drv pridobljenih iz gozda, pa v zadnjem desetletju povprečno znaša 1,13 milijona m³.

Zunanja trgovina z drvmi

Po podatkih SURS je Slovenija v zadnjem desetletju neto izvoznica drv. V obdobju 2011 do 2018 je povprečno izvozila 370.000 m³ drv, v letu 2019 in 2020 pa se je izvoz le teh izrazito zmanjšal, in sicer na okrog 200.000 m³. Glavna uvoznica drv iz Slovenije je Italija, kamor smo v letu 2020 izvozili 78 % vseh količin drv. Uvoz drv je bil večji v obdobju 2011–2013, ko je le ta znašal povprečno 235.000 m³, od leta 2014 pa je uvoz drv dokaj konstanten z rahlim trendom upadanja od leta 2016 naprej. V letu 2020 je uvoz drv znašal 139.000 m³, kar je najmanj od leta 2010. Pri interpretaciji podatkov o zunanji trgovini drv je potrebna previdnost zaradi možnosti napačnega razvrščanja skupin pri podjetjih, ki uvažajo te vrste lesa (npr. del poročanega lesa za kurjavo je les za celulozo in plošče).

Več o lesnih gorivih: <https://wcm.gozdis.si/sl/infogozd/prirocnik-za-lastnike-gozdov/lesna-goriva/>

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno	Raba lesa kot energenta v gospodinjstvih se v zadnjih letih zmanjšuje in je leta 2020 dosegla najnižjo točko v zadnjih 10 letih. V energetske bilanci Slovenije v končni porabi energentov obnovljivi viri in odpadki dosegajo povprečno 13 % v zadnjih desetih letih, pri čemer je delež med posameznimi leti konstanten. V energetske bilanci Slovenije ostaja delež lesa kot obnovljivega vira visok (les in druga trdna biomasa dosega 64 % energije iz obnovljivih virov energije), vendar se ta delež zmanjšuje (primarna oskrba energije z lesom je bila v letu 2021 za 1,9 % nižja kot v letu 2020).

Metodologija

Cilj so povzeti po:

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. [111/07](#))

Druge zakonodajne podlage:

Operativni program za izvajanje Nacionalnega gozdnega programa 2017–2021. 2017. Sklep Vlade RS na 146. redni seji z dne 31. 8. 2017.

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019, 2021. Sklep Vlade RS št. 34000-6/2020/4 z dne 14. 10. 2021.

Izvor baze podatkov:

Popisi proizvajalcev lesnih goriv in strojev za izdelavo lesnih goriv, ki jih opravlja Gozdarski inštitut Slovenije. Popisi potekajo letno (peleti) ali periodično (sekanci in briketi).

Zbiranje cen lesnih goriv, za kar skrbi Gozdarski inštitut Slovenije. Zbiranje cen poteka dvakrat letno (april/oktober).

Zbiranje podatkov z vprašalnikom Poraba energije in goriv v gospodinjstvih (APEGG) je v domeni SURS.

Skrbnik podatkov:

Gozdarski inštitut Slovenije

Statistični urad RS (SURS)

Ministrstvo za infrastrukturo

Datum zadnjega zajema podatkov

Peleti: maj 2021

Sekanci: maj – avgust 2021

Briketi: december 2021

Cene lesnih goriv: oktober 2021

Raba lesa kot energenta: november 2021

Energetska bilanca R Slovenije – januar 2022

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalec

Podatki o Rabi lesa v energetske namene v različnih sektorjih so posodobljeni vsako leto, ko so na voljo končni podatki v statistični zbirki Si-STAT.

Podatki o Rabi energentov v gospodinjstvih so posodobljeni vsako leto, ko so na voljo končni podatki v statistični zbirki Si-STAT.

Podatki iz Letne energetske bilance za R Slovenijo so posodobljeni enkrat letno, ko Ministrstvo za infrastrukturo objavi energetska bilanco za tekoče leto.

Peleti

Vsako leto od leta 2010 naprej je v spomladanskih mesecih narejen popis slovenskih proizvajalcev lesnih peletov in količine proizvodnje. Podatki se zbirajo s pomočjo spletnega in telefonskega anketiranja.

Podatki o zunanji trgovini so posodobljeni vsako leto, ko so na voljo končni podatki v statistični zbirki Si-STAT.

Briketi

Popis proizvajalcev lesnih briketov je bil prvič narejen ob koncu leta 2018 in podatki o proizvodnji briketov pridobljeni za leto 2018. V prihodnje je predvidena posodobitev podatkov na vsaka tri leta. Podatki se zbirajo s pomočjo spletnega in telefonskega anketiranja.

Sekanci

Spremljanje proizvodnje sekancev na Gozdarskem inštitutu Slovenije redno poteka že od leta 2008. Tako je bila baza lastnikov sekalnikov, ki dosežejo učinek vsaj 5 nm³/h, posodobljena še v letih 2011, 2015, 2018 in 2021. Podatki se zbirajo s pomočjo spletnega in telefonskega anketiranja.

V raziskavo je vključena večina lastnikov sekalnikov v Sloveniji, ki jih je moč identificirati. Podatki o lastništvu sekalnikov so pridobljeni iz baze podatkov o prejemnikih nepovratnih sredstev, baze kupcev strojev, prek članov strojnih krožkov ter iz malih oglasov na spletu. Popis sekalnikov zajema podjetja in fizične osebe, ki se ukvarjajo s proizvodnjo lesnih sekancev. Podjetja lahko sekance nato prodajajo ali se ukvarjajo z nadaljnjo rabo sekancev v energetske namene (lastno ogrevanje, toplarne, kogeneracije, proizvodnja pelet ...). V raziskavo niso vključena največja industrijska podjetja, ki sekance proizvajajo za potrebe izdelave svojih končnih lesnih produktov. V vseh popisih sekalnikov se število sekalnikov v Sloveniji nanaša na leto popisa, podatki o proizvodnji sekancev pa se nanašajo na preteklo koledarsko leto.

Podatki o zunanji trgovini so posodobljeni vsako leto, ko so na voljo končni podatki v statistični zbirki Si-STAT.

Metodologija obdelave podatkov

Statistiko uvoza in izvoza blaga spremlja Statistični urad RS (SURS), podatke pa zbira Finančna uprava RS, natančneje Carinski urad RS (CURS). V statistični zbirki Si-STAT so podatki o zunanji trgovini lesnih goriv na voljo po posameznih šifrah Kombinirane nomenklature (KN). Osnovni podatki so prikazani v merski enoti kilogram. Poraba lesnih goriv je deloma izračunana bilančno (proizvodnja + uvoz – izvoz).

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalca:

Podatki za pelete se zbirajo od leta 2010, vsako leto na enak način. Za brikete so bili podatki zbrani le enkrat, in sicer za leto 2018, in bodo posodobljeni v letu 2022. Podatki za sekance se zbirajo od leta 2008 vsake tri leta. Podatke o proizvajalcih drv je težje poiskati, saj so ti običajno manjši in pogosto nimajo registrirane dejavnosti. Zato tudi ni mogoče priti do natančnih podatkov o proizvodnji drv, ampak lahko ta podatek le ocenimo. Podatki o zunanji trgovini so natančni, saj jih prek ustaljenega sistema zbira Carinski urad RS, statistiko pa spremlja SURS.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:

Podatki so za spremljanje trenda rabe lesa v energetske namene zanesljivi. Energetska bilanca Republike Slovenije prikazuje podatke o preskrbi, energetski pretvorbi (transformaciji)

in porabi vseh virov energije v Republiki Sloveniji po metodologiji OECD/IEA in po mednarodno primerljivi metodologiji EUROSTAT. Pomanjkljivi so podatki za spremljanje različnih lesnih goriv v gospodinjstvih in v drugih manjših energetske sistemih. Podatke o cenah lesnih goriv po enotni metodologiji spremljamo na Gozdarskem inštitutu Slovenije od leta 2011 dalje.

- Zanesljivost kazalca (arhivski podatki):

Zanesljivost starejših podatkov je primerljiva z novejšimi.

- Negotovost kazalca (scenariji/projekcije):

Projekcije v kazalec niso vključene.

- Skupna ocena (1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom): 1
 - Relevantnost (1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno): 1
 - Točnost (1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z zakonodajo EU, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki): 1
 - Časovna primerljivost (1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov): 1
 - Prostorska primerljivost (1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni): 2

Druge opombe:

Literatura oz. reference

Energetska bilanca Republike Slovenije. 2021. Ministrstvo za infrastrukturo. 62 str.
<https://www.energetika-portal.si/dokumenti/statisticne-publikacije/letna-energetska-bilanca/>

Jemec T., Sever K., Piškur M., Kocjan D., Krajnc N. 2018. Popis sekalnikov 2018. Gozdarski inštitut Slovenije, založba SilvaSlovenica: 4 str.

https://www.gozdis.si/f/docs/gradiva/Popis-sekalnikov-2018_web.pdf (19.11.2021)

Mušič A., Mesarič I., Živec J. 2021. Izvoz in uvoz blaga. Metodološko pojasnilo. Statistični urad Republike Slovenije. 12 str. <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/8287> (18.11.2021)

Saražin J., Jemec T., Stare D., Ščap Š., Žitko U., Krajnc N. 2021. Popis sekalnikov 2021. Gozdarski inštitut Slovenije, založba Silva Slovenica: 4 str.

Učinki ukrepov PRP na razvoj gozdarskega sektorja

Darja Stare, Nike Krajnc

Področja

Gozdarske politike / Profesionalizacija del

Ključno sporočilo

Program razvoja podeželja (PRP) s sofinanciranjem naložb pomembno podpira posodobitev gozdarske dejavnosti. Uspešnost PRP in njegov prispevek v gozdarskem sektorju je težko ovrednotiti. Rezultati naložb v gozdarstvu so dolgoročni, zato bodo učinki resnično vidni šele v nekaj desetletjih. Prav tako je težko izločiti vpliv drugih programov, trendov v širšem okolju programa in ugotoviti izključno prispevek PRP. Se pa brez podpore PRP določeni ukrepi v gozdovih najverjetneje ne bi izvajali, ali vsaj ne v enaki meri.

Prednosti ukrepov PRP se kažejo v korist za družbo, saj je razvoj podeželja ena nacionalnih prednostnih nalog. Uvedba novih tehnologij običajno pomeni tudi dvig produktivnosti, povečanje kakovosti del in stroškovne učinkovitosti ter večje varnosti pri delu. Naložbe v gozdne ceste in vlake pa povečujejo odprtost gozdov, s čimer je omogočeno boljše in intenzivnejše upravljanje gozdov.

Definicija

Kazalnik prikazuje stanje prejemnikov sredstev v okviru PRP za izboljšanje gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji.

Vstop Slovenije v Evropsko unijo je omogočil črpanje sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja v okviru ukrepov Programa razvoja podeželja (PRP).

Za izboljšanje konkurenčnosti gozdarskega sektorja, z namenom izboljšati ponudbo gozdarskih storitev, je bil v okviru **Programa razvoja podeželja 2007–2013** financiran en ukrep, in sicer znotraj 1. osi – konkurenčnost kmetijstva in gozdarstva: Ukrep 122: Povečanje gospodarske vrednosti gozdov. Glavni cilj ukrepa 122 je bil izboljšati učinkovitost gospodarjenja z zasebnimi gozdovi prek večje izrabe proizvodnega potenciala gozdov, uvajanja izboljšav pri sečnji in spravilu lesa ter večje varnosti pri delu v gozdu. S tem je ukrep prispeval k povečanju produktivnosti dela v gozdarstvu skladno s cilji nacionalne in EU gozdarske strategije. Predmet podpore iz naslova ukrepa 122 je dodelitev nepovratnih sredstev za:

- A. naložbe v gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest in gozdnih vlak ter pripravo gozdnih vlak in
- B. naložbe v nakup nove mehanizacije in nove opreme za sečnjo in spravilo lesa.

Prejemniki sredstev naj bi povečali izkoriščenost proizvodnega potenciala gozdov z uvajanjem novih proizvodov in proizvodnih izboljšav pri sečnji in spravilu ter večje varnosti pri delu v gozdu, izboljšali gozdno-lesne vrednostne verige, povečali učinkovitost delovanja in konkurenčnost gospodarstev ter podjetij in zagotovili surovino na trgu.

Trenutno aktualen **Program razvoja podeželja 2014–2020** je bil s strani Evropske komisije za Slovenijo potrjen februarja 2015. Aktualno obdobje PRP odraža državne prednostne naloge, ki jih je Republika Slovenija opredelila na podlagi analize stanja v kmetijstvu, živilstvu in gozdarstvu, pa tudi povezanosti teh gospodarskih panog z drugimi področji delovanja na celotnem ozemlju države. Za izboljšanje učinkovitosti gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji je v okviru PRP 2014–2020 financiran ukrep M08: Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje. Ukrep vključuje področje obnove gozdov po naravnih nesrečah ter naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa. Ukrep podpira naložbe v okviru dveh podukrepov:

- Podukrep M08.4: »Podpora za odpravo škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov«, kjer potekata dve operaciji:
 - o Odprava škode in obnova gozdov po naravni nesreči in
 - o Ureditev gozdnih vlak, potrebnih za sanacijo gozdov.
- Podukrep M08.6: »Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov«, kjer potekata dve operaciji:
 - o Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa ter
 - o Naložbe v pred industrijsko predelavo lesa.

Podukrep M08.6 je namenjen trajnostnemu razvoju gozdarstva kot gospodarske panoge prek spodbujanja naložb v gozdarske tehnologije, mobilizacijo in pred industrijsko predelavo lesa. To so naložbe, ki so ključne za trajnostno gospodarjenje z gozdom, krepitev gozdno-lesne verige, povečanje dodane vrednosti lesa, večjo profesionalizacijo in varnost dela v gozdovih in potencialno ustvarjanje novih delovnih mest. V okviru podukrepa M08.6 so bili do 31.12.2020 za nakup nove mehanizacije ter opreme za sečnjo in spravilo lesa odprti trije javni razpisi, za operacijo naložbe v pred industrijsko predelavo lesa pa štiri javni razpisi; izplačila še potekajo. Upoštevati je treba podatek, da stopnja javne podpore znaša do 40 % upravičenih stroškov, najnižji znesek javne podpore je 1.000 €, upravičenec pa lahko v celotnem programskem obdobju iz naslova te operacije pridobi največ 500.000 € javne podpore.

Zaradi zamika reforme skupne kmetijske politike se programsko obdobje 2014–2020 podaljšuje za dve leti, tako da bo Slovenija v letih 2021 in 2022 prejela dodatna sredstva. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) je v okvirnem terminskem načrtu objav javnih razpisov do konca 2021 predvidelo še dodatni javni razpis za podukrep M08.6.

Grafi z virom podatkov

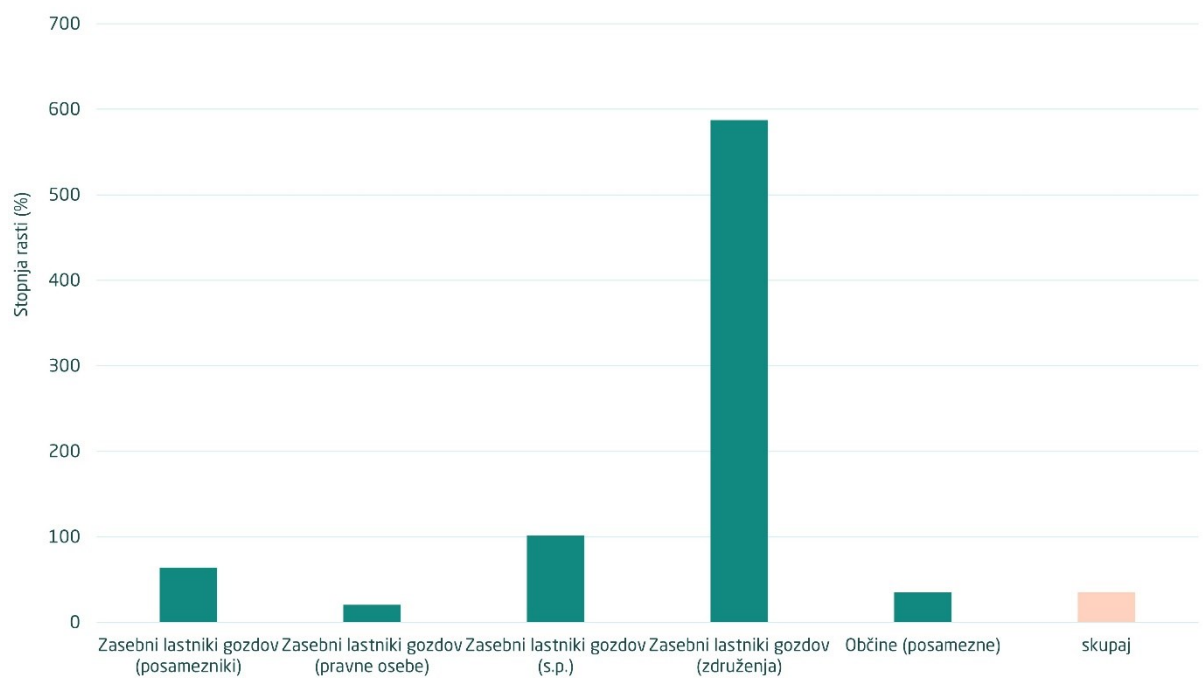
UKREP 122 v okviru PRP 2007-2013

Preglednica 16: Pregled prispelih in odobrenih vlog po vrsti naložbe v obdobju 2007–2013 (na dan 31.12.2015) (vir podatkov: MKGP, 2019)

	Število prispelih vlog	Število odobrenih vlog	Delež odobrenih vlog	Odobrena sredstva €	Celotna vrednost naložb €	Število izplačanih vlog	Izplačilo €
Skupaj	2.429	1.342	55 %	24.062.267	50.541.421	1.336	23.050.725
Naložba A	1.181	836	71 %	6.661.712	14.061.211	833	5.986.457
Naložba B	1.248	506	41 %	17.400.555	36.480.209	503	17.064.268

Preglednica 17: Število odobrenih vlog in posameznih vlagateljev po statusu vlagatelja in ločeno za naložbe A in B v okviru ukrepa 122, PRP 2007–2013 (vir podatkov: MKGP, 2019; preračun GIS, 2021)

	A-Naložbe v gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest in gozdnih vlak ter pripravo gozdnih vlak		B-Naložbe v nakup nove mehanizacije in nove opreme za sečnjo in spravilo lesa	
	Št. odobrenih vlog	Št. posameznih vlagateljev	Št. odobrenih vlog	Št. posameznih vlagateljev
Kmetija z dopolnilno dejavnostjo	0	0	36	36
Zasebni lastniki (posamezniki)	791	695	423	392
Zasebni lastniki (pravne osebe, s.p.)	34	20	46	31
Zasebni lastniki (združenja)	8	7	1	1
Občine	3	3	0	0
Vsota	836	725	506	460

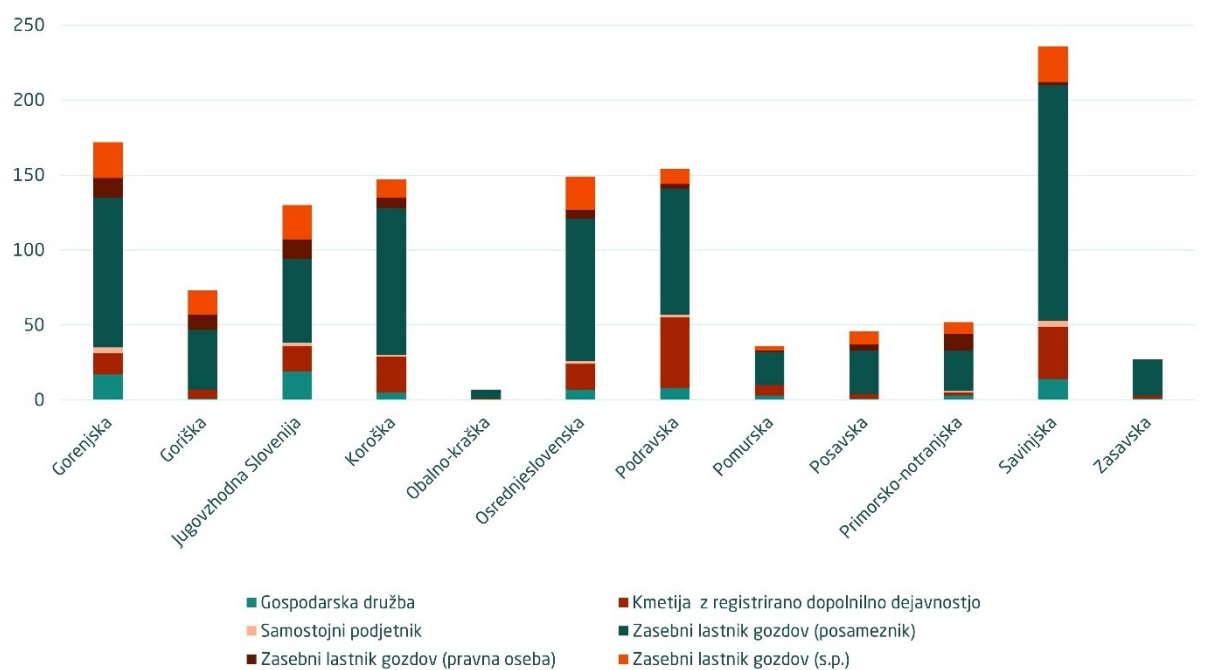

Slika 113: Sprememba (stopnja rasti) bruto dodane vrednosti gozdarskih gospodarstev vlagateljev za dodelitev sredstev iz PRP 2007–2013 (vir podatkov: MKGP, 2019)

PODUKREP M08.6 v okviru PRP 2014–2020

Preglednica 18: Število odobrenih vlog in posameznih vlagateljev ter vrednost odobrenih sredstev in izplačil po statusu vlagatelja in ločeno za operacije A in B v okviru podukrepa M08.6, PRP 2014–2020 na dan 31.12.2020 (vir podatkov: MKGP, preračun GIS, 2021)

Status vlagatelja		Št. odobrenih vlog	Št. posameznih vlagateljev	Odobrena sredstva (mil €)	Vrednost izplačil (mil €)
A – Mehanizacija in oprema	Nosilec kmetije, ki se ukvarja s predelavo ali trženjem kmetijskih proizvodov	1	1	*	*
	Zasebni lastnik gozdov (posameznik)	450	403	8,98	3,25
	Zasebni lastnik gozdov (pravna oseba)	53	49	5,07	2,90
	Zasebni lastnik gozdov (s.p.)	75	65	3,35	1,57
	SKUPAJ	579	518		
B – Predindustrijska predelava lesa	Gospodarska družba	63	53	5,34	3,10
	Kmetija z registrirano dopolnilno dejavnostjo	156	135	4,49	2,16
	Samostojni podjetnik	18	18	1,34	0,79
	Zasebni lastnik gozdov (s.p.)	37	34	2,07	0,56
	Zadruga	1	1	*	*
	SKUPAJ	275	241		

Slika 114: Število vlagateljev v okviru podukrepa M08.6 glede na status vlagatelja po statističnih regijah (vir podatkov: MKGP, preračun GIS, 2021)

Cilj

- Z ustvarjanjem razmer za smotrno opravljanje gozdnih del (povezovanje lastnikov gozdov, uvajanje novih tehnologij) povečati intenzivnost gospodarjenja z gozdovi in s tem možnosti za delo v gozdovih in v dejavnostih, ki temeljijo na lesu.

Komentar

PREJEMNIKI SREDSTEV ZA UKREP 122 V OKVIRU PRP 2007–2013

V okviru PRP 2007–2013 je bilo za ukrep 122 do 31. decembra 2015 izplačanih 23,05 milijona €. Znotraj ukrepa 122 sta bila podprta dva tipa naložb, kriti pa so bili naslednji stroški: gradnja gozdne ceste in gozdne vlake, nakup mehanizacije in osebnih zaščitnih sredstev in splošni stroški. Nekoliko več vlog (51 %) je prispelo za naložbe B (Naložbe v nakup nove mehanizacije in nove opreme za sečnjo in spravilo lesa). Po številu odobrenih in izplačanih vlog pa je več vlog (62 %) za naložbe A (Naložbe v gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest in gozdnih vlak ter pripravo gozdnih vlak). Glede na vrednost izplačila je bilo več izplačanih sredstev za naložbo B (74 %).

Glede na število odobrenih in izplačanih zahtevkov (2252 izplačanih zahtevkov, kar pomeni 97 % glede na vse vložene zahtevke) so prevladovale vloge v kategoriji gozdne vlake. Za naložbe v gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest in gozdnih vlak ter pripravo gozdnih vlak je bilo odobrenih in izplačanih 46 % izmed vseh vlog ukrepa 122. Po vrednosti pa je bilo največ izplačanih zahtevkov v kategoriji mehanizacija, in sicer kar 67 %. Pri naložbah B, kjer so bile upravičene tri kategorije stroškov (mehanizacija, osebna zaščitna sredstva in splošni stroški) so prevladovale vloge za mehanizacijo. Za nakup mehanizacije za delo v gozdovih je bilo

skupno odobrenih skoraj 15 milijonov €, medtem ko je bilo za osebna zaščitna sredstva namenjeno nekaj več kot 1 milijon €.

Med prejemniki sredstev tako po številu vlog kot po izplačanih sredstvih ne glede na vrsto naložbe prevladujejo zasebni lastniki gozdov – posamezniki (več kot 90 %), sledijo zasebni lastniki gozdov – pravne osebe, zasebni lastniki gozdov – s.p. in zasebni lastniki gozdov – združenja (z manj kot 1 %). Med posameznimi kategorijami prejemnikov PRP-sredstev so bile najuspešnejše občine, ki jim je bilo odobrenih 75 % vlog od vseh prejetih vlog (odobrene tri od štirih prejetih vlog). Sledijo zasebni lastniki – pravne osebe, ki jim je bilo odobrenih 61 % izmed prispelih vlog. Večina upravičencev je oddala zgolj eno vlogo (82 %), 12 % jih je oddalo dve vlogi, več kot štiri vloge pa je oddalo manj kot 1 % upravičencev.

Glede na podatke iz predloženih vlog za dodelitev sredstev iz PRP 2007–2013 se je bruto dodana vrednost (v nadaljevanju BDV) gozdarskih gospodarstev (to je gospodarskih enot, na katerih se opravlja gozdarska dejavnost) vlagateljev z naložbo v povprečju zvišala za 35 %. To pomeni, da se je skupna BDV gozdarskih gospodarstev, ki so prejela sredstva PRP, zvišala za več kot 7,6 milijona €. Vrednostno je največje zvišanje BDV pri zasebnih lastnikih gozdov – posameznikih, to je za skoraj 4 milijone €. Glede na stopnjo rasti pa je največje povišanje BDV pri zasebnih lastnikih gozdov – združenjih, kjer gre za skoraj 600-odstotno povečanje BDV gospodarskih enot vlagateljev.

PRP je s sofinanciranjem naložb v nakup nove mehanizacije in nove opreme za sečnjo in spravilo lesa prejemnikom sredstev pomagal k tehnološkemu razvoju gozdnih gospodarstev in uvedbi novih tehnologij za opravljanje gozdarskih storitev ter učinkovitejše gospodarjenje z zasebnimi gozdovi. Obdobje PRP 2007–2013 je z zvišanjem BDV pokazalo, da so sredstva pripomogla k izboljšanju razmer za gozdarstvo in upravljanje z gozdovi v Sloveniji.

PREJEMNIKI SREDSTEV ZA PODUKREP M08.6 V OKVIRU PRP 2014–2020

Za podukrep M08.6 je do 31. decembra 2020 prispelo 1492 vlog, v katerih so vlagatelji zaprosili za skoraj 57,8 milijona €. Več kot polovica (57 %) vseh prispelih vlog v skupni vrednosti 30,8 milijona € je bilo odobrenih. Od vseh odobrenih vlog pa je bilo do 31.12.2020 izplačanih 51 %, v skupni vrednosti več kot 14 milijonov €, vendar izplačila še potekajo in izplačana sredstva ne pomenijo načrtovane končne vrednosti. Tako celotna vrednost naložb vlagateljev, ki so jim bila sredstva v okviru podukrepa M08.6 odobrena, znaša 95,4 milijona €.

V okviru podukrepa ločeno potekata dve operaciji. Več vlog (73 %) je prispelo na razpis za operacijo A in tudi več sredstev je bilo zaprošenih za isto operacijo (63 % od vseh zaprošenih sredstev). Izplačila še potekajo, je pa na dan 31.12.2020 bilo izplačanih 434 vlog, od tega 65 % za operacijo A (tj. mehanizacijo in opremo).

Med vlagatelji za nakup mehanizacije in opreme (operacija A), ki so jim bila sredstva odobrena, prevladujejo zasebni lastniki gozdov – posamezniki (78 %), sledijo zasebni lastniki gozdov – s.p. (13 %), zasebni lastniki gozdov – pravna oseba (9 %) in nosilec kmetije, ki se ukvarja s predelavo ali trženjem kmetijskih proizvodov (z zanemarljivim deležem 0,2 %). Zasebnim lastnikom gozdov – posameznikom je bilo izplačanih največ sredstev, in sicer 42 % vseh sredstev, ki so bila namenjena za sofinanciranje nakupa mehanizacije in opreme. Z 38 % prejetih sredstev jim sledijo zasebni lastniki gozdov – pravne osebe. Med vlagatelji, ki so jim

bila sredstva odobrena za pred industrijsko predelavo lesa (operacija B), prevladujejo kmetije z registrirano dopolnilno dejavnostjo (57 %), sledijo gospodarske družbe (23 %), samostojni podjetniki (6,5 %) in zasebni lastniki gozdov – s.p. (13,5 %). Največ izplačanih sredstev (46 %) je bilo namenjenih gospodarskim družbam, z 32 % pa sledijo kmetije z registrirano dopolnilno dejavnostjo, ki drugače prevladujejo po številu odobrenih in izplačanih vlog.

Za podukrep M08.6, ki predvsem prispeva k prednostnemu področju 6A: »Spodbujanje diverzifikacije, ustanavljanja in razvoja malih podjetij in ustvarjanja novih delovnih mest«, je pomembna ocena tega prednostnega področja. Ciljni kazalnik prednostnega področja 6A je 350 delovnih mest, ustvarjenih s podprtimi projekti do leta 2023. Od tega naj bi jih bilo 310 ustvarjenih v okviru izpolnjevanja podukrepa M06.4 in 40 v okviru podukrepa M08.6. Za investicije v okviru podukrepa M08.6 je treba ustvariti delovno mesto za vsako investicijo v operacije B ter vsako investicijo v operacije A nad 40.000 evrov.

V vrednotenju, ki je bilo opravljeno za presojo izplačil ukrepa M08, ocenjujejo, da je izvajanje podukrepa M08.6 ustrezno. Do 31.12.2020 je bilo, gledano na vloge, ki so bile v tem obdobju že izplačane, 115 novo ustvarjenih delovnih mest. To pomeni, da je izpolnjevanje podukrepa M08.6 ustrezno, saj je ciljna vrednost tega podukrepa presežena (40 delovnih mest), za doseganje skupne ciljne vrednosti prednostnega področja 6A (350 delovnih mest) pa bo pomembno izvajanje podukrepa M06.4.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 Stanje kazalnika napreduje v smeri cilja	Ukrepi v obeh programskih obdobjih PRP so omogočali nakup strojev in opreme za delo v gozdu, kar je prispevalo tudi k diverzifikaciji, ustanavljanju in razvoju malih podjetij in ustvarjanju novih delovnih mest na podeželju. Prav tako so prispevali k uvajanju sodobnih tehnologij in učinkovitejšem opravljanju del v gozdovih.

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07): 8. Družbeni vidiki gozda.

Druge zakonodajne podlage:

Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 9. sprememba. 2015. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. (18.11.2015).
https://www.program-podezelja.si/images/SPLETNA_STRAN_PRP_NOVA/2_PRP_2007-2013/2_1_Dokumenti/9._sprememba/PRP_07-13_9._spr.pdf (29.1.2020)

Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020 različica 9.1. 2019. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorat za kmetijstvo (22.09.2019). https://www.program-podezelja.si/images/SPLETNA_STRAN_PRP_NOVA/1_PRP_2014-2020/1_1_Kaj_je_program_razvoja_pode%C5%BElja/7._sprememba_PRP/Programme_2014SI06RDNP001_9_1_sl.pdf (30.1.2020)

Uredba razvoja podeželja: Uredba (EU) št. 1305/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005 (UL L št. 347 z dne 20. 12. 2013, str. 487)

Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17 in 22/18)

Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007–2013 (1. sprememba, november 2009) https://www.program-podezelja.si/images/SPLETNA_STRAN_PRP_NOVA/2_PRP_2007-2013/2_1_Dokumenti/Arhiv_PRP_2007-2013/podlaga_nsnrp1_sprememba_november_2009.pdf

Izvor baze podatkov:

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov, stanje na dan 31.12.2018. 2019.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov, stanje na dan 31.12.2020. 2021.

Skrbnik podatkov:

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja

Datum zadnjega zajema podatkov

Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2007–2013 za podukrep M08.6: 31.12.2015

Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: 31.12.2020

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatke o prejemnikih sredstev v okviru PRP za izboljšanje gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji redno zbira MKGP (Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja ARSKTRP). Prejemniki

sredstev morajo po zaključku naložbe in zadnjem izplačilu sredstev na ARSKTRP poročati o izpolnjevanju obveznosti.

Frekvenca zbiranja podatkov na GIS je odvisna od objavljenih in zaključenih razpisov, vezanih na gospodarjenje z gozdovi.

Metodologija obdelave podatkov

Uporabljeni podatki so predstavljeni v absolutnih številih in odstotkih. Podatki so prikazani ločeno za dve obdobji PRP, v katerih so bili objavljeni javni razpisi za pridobitev sredstev v okviru PRP.

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Prednost kazalnika je v rednem pridobivanju podatkov in posodabljanju stanja. Slabost kazalnika je v neprimerljivosti podatkov o pridobljenih sredstvih v okviru PRP v različnih obdobjih, ker so se spremenili ukrepi in razpisni pogoji, sofinancirana je bila različna mehanizacija, med obdobji pa se razlikuje tudi samo poročanje.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
Zanesljivost starejših podatkov je primerljiva z novejšimi.
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena (*(1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)*): 2
 - Relevantnost (*1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno*): 1
 - Točnost (*1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki*): 2
 - Časovna primerljivost (*1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov*): 2
 - Prostorska primerljivost (*1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni*): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov, stanje na dan 31.12.2018. 2019.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov, stanje na dan 31.12.2020. 2021.

Stare D., Krajnc N. 2021. Analiza prejemnikov nepovratnih sredstev v okviru Programa razvoja podeželja 2007–2013 za izboljšanje učinkovitosti gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. *Gozdarski vestnik*, 79(2): 33–40.

Stare D., Krajnc N. 2021. Analiza prejemnikov nepovratnih sredstev v okviru podukrepa M08.6 Programa razvoja podeželja 2014–2020. *Gozdarski vestnik*, 79, 4: 180-189.

Primarna odprtost gozdov

Jaša Saražin

Področja

Pridobivanje lesa / Profesionalizacija del

Ključno sporočilo

Slovenski gozdovi so dobro odprti s primarnimi prometnicami. Po predstavljeni metodologiji ocenjujemo, da je 75,1 % slovenskih gozdov optimalno odprtih, 22,1 % gozdov je slabše odprtih, medtem ko je 2,8 % gozdov nezadostno odprtih za izvoz gozdnih lesnih sortimentov (GLS) s tovornjaki (primarna odprtost gozdov). Cilj je z umeščanjem novih prometnic v gozdni prostor optimizirati cestno omrežje slabše odprtih gozdov ter odpirati nezadostno odprte gozdove, kjer je to smotno.

Definicija

Kazalnik definira stanje primarne odprtosti gozdov na Slovenskem. Prikazane so aktualne dolžine gozdnih cest in protipožarnih gozdnih cest (protipožarnih presek prve kategorije). Gozdovi so razdeljeni v tri kategorije primarne odprtosti: optimalno odprti, slabše odprti ter nezadostno odprti. Prikazana so vlaganja v omrežje gozdnih cest (novogradnje, rekonstrukcije ter vzdrževanja) po letu 2014 ter njihov vpliv na odprtost gozdov.

Odprtost gozdov v grobem ločimo na primarno in sekundarno.

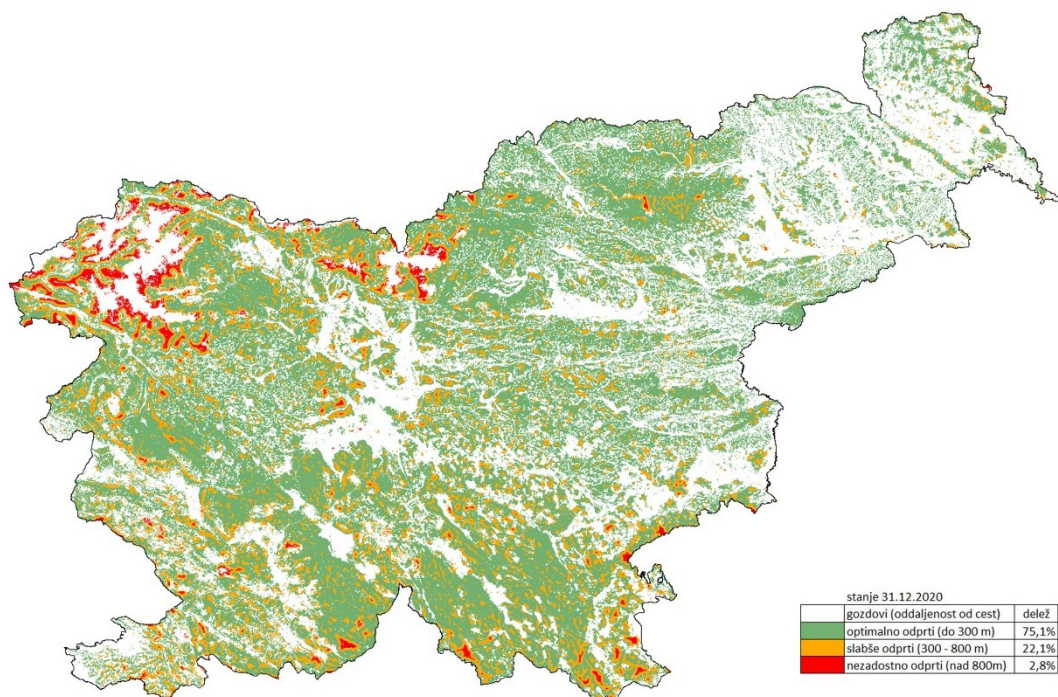
Primarna odprtost je v naših razmerah tesno vezana na prevoz GLS s tovornjaki po mreži gozdnih cest, ki jo smiselno dopolnjujejo protipožarne gozdne ceste in produktivne javne ceste. V nedavni preteklosti in marsikje drugod po svetu primarno odprtost gozdov zagotavljajo tudi z gozdnimi železnicami, vodotoki, primernimi za plavljenje lesa, ter nekaterimi drugimi oblikami transporta, ki pri nas niso več aktualne.

Sekundarna odprtost se nanaša na prometnice, po katerih poteka spravilo gozdnih lesnih sortimentov (GLS) (traktorsko, žičniško, strojna sečnja ...) do mesta (npr. skladišča ob gozdni cesti), kjer sledi prevoz po primarnih prometnicah.

Gozdna cesta je grajena gozdna prometnica, namenjena predvsem gospodarjenju z gozdom in omogočanju racionalnega prevoza gozdnih lesnih sortimentov, in je vodena v evidenci gozdnih cest.

Pri določanju primarne odprtosti gozdov mora biti torej glavno vodilo možnost dostopa in dela s primernim gozdarskim tovornjakom. To pomeni: da je (1.) celotno omrežje primarnih prometnic prilagojeno vožnji tovornjakov z GLS in da je (2.) oddaljenost gozdnih površin od produktivnih primarnih prometnic krajša od maksimalno dopustnih spravnih razdalj.

Grafi z virom podatkov

Slika 115: Primarna odprtost gozdov (vir: ZGS, prikaz GIS)

Preglednica 19: Primarna odprtost gozdov

Površine gozdov (ha)	Stanje 2013*	Stanje 2020	Dodatno odprto glede na 2013	1 km nove ceste na novo odpira
Optimalno odprti (do 300m)	881 349	883 326	1977	23,0
Slabše odprti (300-800m)	261 083	259 603	-1480	-17,2
Nezadostno odprti (nad 800m)	33 630	33 133	-497	-5,8

*Maska gozda in mreža javnih cest sta bili uporabljeni vedno upoštevajoč stanje v letu 2020. V maski gozdov so upoštevane površine vseh gozdov.

Vir: ZGS, preračun GIS

Cilj

Povečati odprtost gozdov z gozdnimi prometnicami ter imeti primerno vzdrževane gozdne ceste.

Komentar

Gozdne prometnice imajo zelo pomembno vlogo pri gospodarjenju z gozdovi. Če je mreža gozdnih prometnic primerna za proizvodnjo lesnih sortimentov, hkrati ta opravlja tudi številne druge naloge: omogoča opravljanje gojitvenih del, lovske dejavnosti, dostopa interventnim službam in rekreacijske dejavnosti. Z minimalnimi prilagoditvami omrežja

gozdnih prometnic pa lahko to zagotavlja tudi dostop do samotnih kmetij (celkov) ali infrastrukturnih objektov.

Slovenski gozdovi so v osnovi solidno odprti s primarnimi prometnicami. Po predstavljeni metodologiji ocenjujemo, da je 75,1 % slovenskih gozdov (maska gozda) optimalno odprtih, 22,1% gozdov je slabše odprtih, medtem ko je 2,8 % gozdov nezadostno odprtih za izvoz gozdnih lesnih sortimentov s tovornjaki.

V obdobju 2014–2020 je bilo opravljenih 24,2 km rekonstrukcij gozdnih cest ter zgrajenih 85,1 km novih gozdnih cest (ZGS, 2014-2020). 1 km nove gozdne ceste je v povprečju odpiral 17,2 ha slabše odprtih gozdov (vplivno območje 300 do 800 m) ter 5,8 ha nezadostno odprtih gozdov (vplivno območje nad 800 m), kar kaže na to, da se nove ceste umešča v precejšnji meri na območja, ki so od obstoječih prometnic oddaljena manj kot 300 m. Od tega je bilo 10,4 km rekonstrukcij gozdnih cest ter 63,8 km novogradenj v zasebnih gozdovih (ZGS, 2014-2020), od katerih je bilo 3,3 km rekonstrukcij (14 % od vseh, oz. 32 % v zasebnih gozdovih) in 18,0 km novogradenj (21 % od vseh oz. 28 % v zasebnih gozdovih) sofinanciranih s strani PRP (MKGP 2021).

Za vzdrževanje gozdnih cest so skrbele lokalne skupnosti v skladu s Programom vzdrževanja gozdnih cest, ki ga je pripravil ZGS v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi. Povprečen strošek za vzdrževanje 1 km gozdne ceste je v obdobju 2014–2020 znašal 785 €, medtem ko je povprečna letna realizacija dosegala 60 % ugotovljenih potreb po vzdrževanjih (ZGS, 2014-2020).

Cilj je z umeščanjem novih prometnic v prostor optimizirati cestno omrežje slabše odprtih gozdov ter odpirati nezadostno odprte gozdove, kjer je to smotrno. Med slabše odprtimi in nezadostno odprtimi gozdovi je 51.195 ha varovalnih gozdov, kjer zaradi velikih naklonov graditev novih cest pogosto ni ekonomsko upravičena, ter 6766 ha gozdov, kjer ukrepanje ni dovoljeno. Na preostalih 236.753 ha slabše ali nezadostno odprtih gozdov bo v prihodnje smiselno zgoščati omrežje gozdnih cest ter s tem optimizirati primarno odprtost gozdov.

Cilj je tudi zagotoviti zadostnih 100 % potrebnih sredstev za vzdrževanje obstoječega omrežja gozdnih prometnic.

Med cilje Resolucije o NGP bi bilo treba dodati tudi povečevanje produktivnih dolžin javnih prometnic, s katerimi bi dosegli dodatno odpiranje gozdnega prostora. To se lahko doseže z graditvijo rampnih in skladiščnih prostorov ob javnih prometnicah ter odpravljanjem ozkih grl, ki onemogočajo prehod kamionov.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p>Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	Odprtost slovenskih gozdov zelo počasi, a vztrajno raste. Zaradi razdrobljene gozdne posesti je letno zgrajenih le malo gozdnih cest (cca 12 km). 1 km nove gozdne ceste v povprečju odpira 17,2 ha slabše odprtih gozdov ter 5,8 ha nezadostno odprtih gozdov.

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

Druge zakonodajne podlage:

Zakon o cestah (Uradni list RS, št. 109/10, 48/12, 36/14 – odl. US, 46/15 in <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2018-01-0411> in 123/21-ZPrCP-F)

Izvor baze podatkov:

ZGS (sestoji, gozdne ceste in protipožarne preseke)

GURS (Zbirni kataster javne gospodarske infrastrukture)

Skrbnik podatkov:

ZGS, GURS

Datum zadnjega zajema podatkov:

31.12.2020

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

ZGS enkrat na leto posodobi masko gozdov ter redno posodablja bazo gozdnih cest in protipožarnih presek. GURS redno posodablja zbirni kataster javne infrastrukture glede na prejete informacije. Posamezne občine pa imajo različne frekvence zbiranja in poročanja podatkov o spremembah na infrastrukturi SURS-u. Kazalnik se lahko smiselno preračuna enkrat na leto.

Za določanje primarne odprtosti gozdov je treba sestaviti mrežo produktivnih prometnic iz treh baz podatkov. V bazi »gozdne ceste« se upoštevajo vse veljavne gozdne ceste.

V bazi »protipožarne preseke« se upoštevajo protipožarne preseke prve kategorije (protipožarne gozdne ceste).

V bazi »javne ceste« se upoštevajo ceste kategorij 3 do 13 (glavne ceste, regionalne ceste, turistične in lokalne ceste, javne poti ter mestne in krajevne ceste).

Aktualno masko gozda se izdelava iz baze »sestoji«. Upoštevajo se vsi sestoji kategorije »G« (gozd).

Metodologija obdelave podatkov

Optimalna primarna odprtost gozdov ponazarja gostoto primarnih prometnic, kjer so skupni stroški prevoza in spravila gozdnih lesnih sortimentov najnižji. Odvisna je od številnih dejavnikov. Pri visoki gostoti gozdnih cest je omejujoč dejavnik strošek izgradnje in vzdrževanja omrežja gozdnih cest, pri nizki gostoti pa stroški spravila (Pičman, 2007 in Potočnik, 2009).

Spravilne razdalje nad 1200 m pri traktorskem ter nad 800 m pri žičniškem spravilu so zaradi visokih spravilnih stroškov težko ekonomsko upravičene, zato taki gozdovi niso upoštevani kot primarno odprti (Uredba,...1994). To stanje smo okvirno zajeli s horizontalno oddaljenostjo 800 m od najbližje primarne prometnice.

Optimalna gostota gozdnih cest se ob upoštevanju dejavnikov v našem širšem okolju večinoma giblje okoli 20 m/ha. Krč in Beguš (2011) sta za slovenske gozdove predlagala gostote od 15 do 25 m/ha. S 300 m horizontalno razdaljo gozdov od najbližje primarne prometnice smo okvirno zajeli najnižjo gostoto prometnic 15 m/ha. Iz tega sledi, da je za gozdna območja, ki so oddaljena več kot 300 m od najbližje prometnice, smiselno prednostno preučiti možnosti optimizacije (zgoščanje) omrežja.

Podatki se obdelujejo s programsko opremo za obdelavo prostorskih podatkov (npr. Arc Map).

Gozdove smo glede na primarno odprtost razdelili v naslednje tri skupine:

Optimalno odprti gozdovi, ki od najbližje prometnice ležijo manj kot 300 m (horizontalne razdalje).

Slabše odprti gozdovi od najbližje prometnice ležijo od 300 do 800 m (horizontalne razdalje).

Nezadostno odprti gozdovi od najbližje prometnice ležijo več kot 800 m (horizontalne razdalje).

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Metodologija izračuna kazalnika odprtosti gozdov je enostavna in transparentna ter razmeroma hitro preverljiva.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
 - Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):

Projekcije v kazalniku niso vključene.

- o Skupna ocena (*1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom*): 2
 - Relevantnost (*1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno*): 3
 - Točnost (*1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki*): 2
 - Časovna primerljivost (*1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov*): 2
 - Prostorska primerljivost (*1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni*): 1

Druge opombe:

V prihodnje bi bilo smiselno pregledati bazo javnih cest in določiti tiste ceste oz. dolžine cest, ki dejansko omogočajo dostop (omejitve osne obremenitve ter ostale omejitve) ter nakladanje tovornjaka z gozdnimi lesnimi sortimenti, upoštevajoč tudi linijske prepreke, ki onemogočajo spravilo lesa proti najbližji cesti (npr. visoke stene, široki vodotoki, železniške proge, zidovi in ograje ...). Le s tako kvalitetno kartiranimi in digitaliziranimi produktivnimi javnimi prometnicami bi dobili dejanski podatek o odprtosti gozdov.

Viri

Krč J., Beguš J. 2011. Zasnova modela določanja odpiranja gozdov z gozdnimi cestami za potrebe gozdnogospodarskega načrtovanja. XXVIII gozdarski študijski dnevi.

Pičman D., 2007. Šumske prometnice. Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Podatki o gozdnih prometnicah ter sestojih, stanje 31.12.2020. Zavod za gozdove Slovenije.

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019. 2021.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Poročila o gozdovih 2014-2020, Zavod za gozdove Slovenije

Potočnik I., 2009. Gozdne prometnice, študijsko gradivo. Biotehniška fakulteta

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

Uredba o pristojbini za vzdrževanje gozdnih cest. (Uradni list RS, št. 38/94)

Predindustrijska predelava lesa v okviru PRP

Peter Prislán, Darja Stare

Področja

Gozdarske politike / Biogospodarstvo / Trg lesa in lesnih proizvodov

Ključno sporočilo

Opisujemo trenutno stanje naložb PRP 2014–2020 v pred industrijsko predelavo lesa (operacije B znotraj podukrepa M08.6). Do konca leta 2019 so bili v okviru podukrepa M08.6 objavljeni trije javni razpisi za naložbe v predindustrijsko predelavo lesa v skupni višini 21,0 mio €.

Definicija

Kazalnik prikazuje stanje prejemnikov sredstev in naložb v pred industrijsko predelavo lesa v okviru PRP 2014–2020.

Naložbe v pred industrijsko predelavo lesa ureja Uredba o izvajanju ukrepa naložbe v osnovna sredstva in podukrepa podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdarskih proizvodov iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (v nadaljevanju Uredba).

Naložbe v pred industrijsko predelavo lesa iz PRP 2014–2020 so naložbe v dejavnost obdelave okroglega lesa v pred industrijsko predelavo lesa in dejavnosti prve predelave lesa majhnega obsega, ki diverzificira proizvodnjo upravičencev.

V obdelavo okroglega lesa, predindustrijsko predelavo lesa ter prvo predelavo lesa majhnega obsega spadajo: žaganje lesa, skobljanje lesa in druga strojna obdelava okroglega lesa, profiliranje, proizvodnja lesenih železniških pragov, proizvodnja lesenih drogov, kolov, sekancev in iveri, sušenje lesa, impregnacija ali zaščita lesa z biocidnimi proizvodi ali drugimi materiali, modifikacija lesa, proizvodnja sekancev ter proizvodnja lesnih peletov, briketov ali drv za energetske rabo. To so mikro in mala podjetja (glede na merila v prilogi 1 Uredbe), ki imajo skladno s standardno klasifikacijo dejavnosti registrirano dejavnost s šifro A02.200 – sečnja, C16.100 – žaganje, skobljanje in impregniranje lesa ali C16.290 – proizvodnja drugih izdelkov iz lesa, plute, slame in protja.

Majhen obseg predelave lesa pomeni:

- do 10.000 m³ vhodne surovine za proizvodnjo žaganega lesa ali neimpregmiranih pragov na leto, če gre za žagarske obrate,
- do 2000 ton proizvodnje lesnih peletov ali briketov na leto, če gre za proizvodnjo peletov ali briketov kot dodatno dejavnost v okviru žagarskih obratov,

- do 6000 nasutih m³ oziroma predelava 2000 m³ okroglega lesa na leto, če gre za proizvodnjo sekancev kot dodatna dejavnost v okviru žagarskih obratov,
- do 25.000 nasutih m³ oziroma predelavo 7500 m³ okroglega lesa na leto, če gre za proizvodnjo lesnih sekancev v gozdu, ali
- do 10.000 nasutih prostorninskih metrov polen na leto (ekvivalentno 5000 m³ okroglega lesa), če gre za obrate za proizvodnjo drv.

Naložbe se glede na obseg delijo na enostavne in zahtevne. Naložba, katere skupna vrednost je ob prijavi na javni razpis manjša ali enaka 100.000 evrov, je enostavna. Če skupna vrednost naložbe ob prijavi na javni razpis presega 100.000 evrov, je to zahtevna naložba.

Upravičenci do podpore so gospodarske družbe, zadruge, samostojni podjetniki posamezniki, skupine proizvajalcev s področja gozdarstva, nosilci dopolnilne dejavnosti na kmetiji, skupine nosilcev dopolnilne dejavnosti na kmetiji, ki so opredeljeni kot mikro in malo podjetje. Do podpore v okviru podukrepa M08.6 so upravičeni stroški nakupa novih strojev in opreme za pred industrijsko predelavo lesa in splošni stroški, do vključno 10 odstotkov upravičenih stroškov naložbe.

Glavni cilj operacije (naložb v pred industrijsko predelavo lesa) je dodajanje vrednosti gozdarskim proizvodom.

Grafi z virom podatkov

Preglednica 20: Število odobrenih vlog in posameznih vlagateljev ter vrednost odobrenih sredstev in izplačil po statusu vlagatelja za operacijo B v okviru podukrepa M08.6, PRP 2014–2020 na dan 31.12.2020

Status vlagatelja	Št. odobrenih vlog	Št. posameznih vlagateljev	Odobrena sredstva (mil €)	Vrednost izplačil (mil €)	
B – Predindustrijska predelava lesa	Gospodarska družba	63	53	5,34	3,10
	Kmetija z registrirano dopolnilno dejavnostjo	156	135	4,49	2,16
	Samostojni podjetnik	18	18	1,34	0,79
	Zasebni lastnik gozdov (s.p.)	37	34	2,07	0,56
	Zadruga	1	1	*	*
	SKUPAJ	275	241		

vir podatkov: MKGP, preračun GIS, 2021

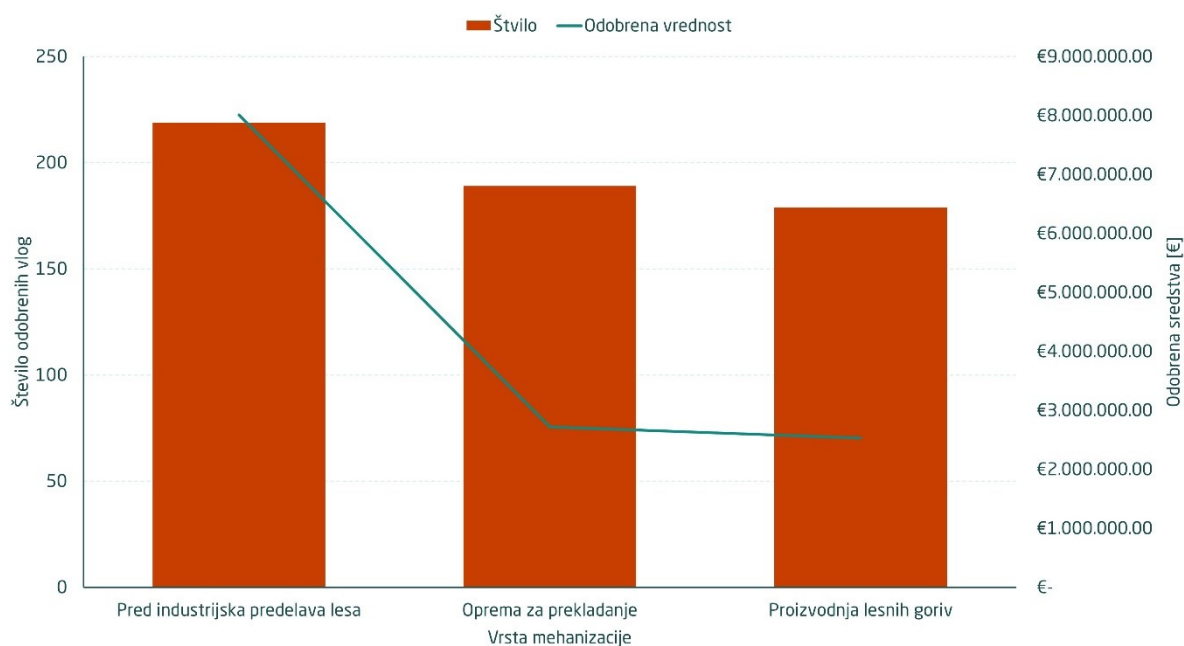
Preglednica 21: Seznam mehanizacije in opreme, katerih nakup je bil odobren v okviru podukrepa M08.6 – operacija B, razpis PRP 2014–2020

Vrsta mehanizacije in opreme	Naziv stroška	Število	Odobrena vrednost
Vrsta mehanizacije in opreme	Naložbe (majhne, enostavne, zahtevne)	211	94.211
	Mehanizacija in oprema	587	13.267.232
Stroji za prekladanje	Nakladalniki	80	2.185.565
	Vakuumsko dvigalo	9	53.325
	Viličarji	26	449.858
	Oprema strojev za prekladanje	74	33.721
Proizvodnja lesnih goriv	Rezalno-cepilni stroj, traktorski	47	493.485
	Sekalniki, traktorski pogon	39	423.362
	Cepilnik	37	65.169
	Cepilne klešče	8	22.033
	Strojna linija za izdelavo pelet	15	986.283
	Stroj za izdelavo sekancev	14	192.272
	Strojna linija za izdelavo sekancev	6	164.868
	Strojna linija za izdelavo briketov	4	148.498
Predindustrijska predelava lesa	Naprave za sušenje lesa	30	2.001.564
	Žagalni stroj	55	1.585.476
	Žagalna linija s tračnim žagalnim strojem	48	2.328.161
	Linija za razžagovanje prizem in robljenje	19	568.294
	Mobilni tračni žagalni stroj	18	286.096
	Čelilnik (stroj za čeljenje)	16	280.901
	Skobeljni stroj	11	238.470
	Stroj za lupljenje hlodovine	11	653.206
	Krožni žagalni stroj za razrez drv	9	37.622
	Robilnik (stroj za robljenje)	8	69.002
	Parilnica za les	1	*
	Oprema za zaščito lesa med transportom	1	*
	Stroj za reduciranje premera hlodovine	1	*
SKUPAJ	798	13.361.443**	

vir podatkov: MKGP, 2021

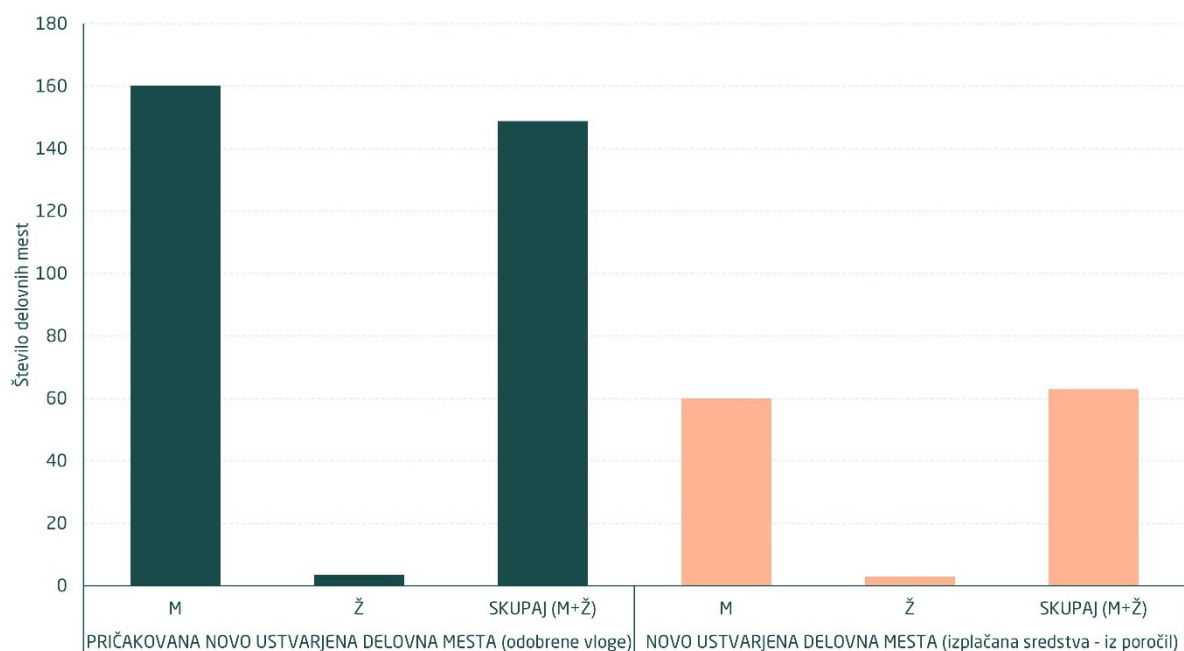
*zaradi nizkega števila vlagateljev vrednosti ne navajamo

**skupna vrednost brez upoštevanje vrednosti, kjer je št. vlagateljev = 1

Vir: MKGP, 2021

Slika 116: Število in odobrena vrednost investicij v pred industrijsko predelavo lesa, opremo za prekladanje in proizvodnjo lesnih goriv (vir podatkov: MKGP, 2021)

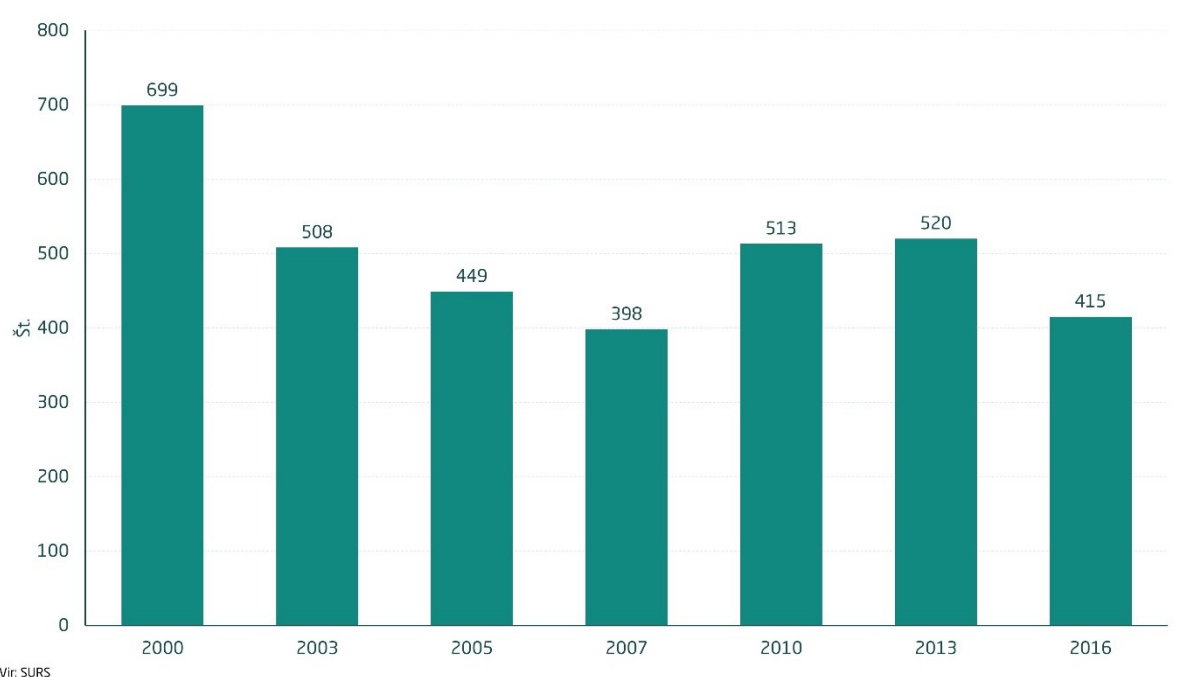
Vir: MKGP, 2021

Slika 117: Ustvarjena delovna mesta v okviru pred industrijske predelave lesa. Šteje se pravne osebe (gospodarske družbe, zadruga) in s.p. (vir podatkov: MKGP, 2021).

Preglednica 22: Število in delež investicij, ki omogočajo večfaznost proizvodnega procesa

Večfaznost investicije	Število	Delež [%]
Investicija v enofazni proiz. proces	179	65
Razrez lesa - izdelava sekancev	33	12
Razrez lesa - sušenje lesa	27	10
Razrez lesa - sušenje lesa; razrez lesa - izdelava sekancev	21	8
Razrez lesa - izdelava pelet	7	3
Razrez lesa - impregnacija lesa	3	1
Razrez lesa - izdelava sekancev; razrez lesa - izdelava pelet	3	1
Razrez lesa - sušenje lesa; razrez lesa - impregnacija lesa; razrez lesa - izdelava sekancev	1	0
Razrez lesa - sušenje lesa; razrez lesa - sušenje lesa - impregnacija lesa; razrez lesa - impregnacija lesa; razrez lesa - izdelava sekancev	1	0
SKUPAJ	275	100

vir podatkov: MKGP, 2021

Slika 118: Število družinskih kmetij, ki se ukvarjajo s predelavo lesa med letoma 2000 in 2016 (vir: SURS)

Preglednica 23: Število odobrenih prošelj za subjekte z registrirano dopolnilno dejavnostjo na kmetiji glede na vrsto registrirane dopolnilne dejavnosti.

Registrirana dopolnilna dejavnost na kmetiji	Število odobrenih prošelj
A02.200 Sečnja	41
C16.100 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa	27
A02.200 Sečnja; C16.100 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa; C16.290 Proizvodnja drugih izdelkov iz lesa, plute, slame in protja	25
C16.100 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa; C16.290 Proizvodnja drugih izdelkov iz lesa, plute, slame in protja	12
A02.200 Sečnja; C16.100 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa	11
A02.200 Sečnja; C16.100 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa; druga dejavnost	10
A02.200 Sečnja; C16.100 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa; C16.290 Proizvodnja drugih izdelkov iz lesa, plute, slame in protja; druga dejavnost	7
A02.200 Sečnja; druga dejavnost	7
A02.200 Sečnja; C16.290 Proizvodnja drugih izdelkov iz lesa, plute, slame in protja	5
C16.290 Proizvodnja drugih izdelkov iz lesa, plute, slame in protja	3
C16.100 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa; C16.290 Proizvodnja drugih izdelkov iz lesa, plute, slame in protja; druga dejavnost	2
C16.100 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa; druga dejavnost	2
A02.200 Sečnja; C16.290 Proizvodnja drugih izdelkov iz lesa, plute, slame in protja; druga dejavnost	1
SKUPAJ	153

vir podatkov: MKGP, 2021

Preglednica 24: Število in vrsta strojev, odobrena za sofinanciranje za subjekte z registrirano dopolnilno dejavnostjo na kmetiji

Registrirana dopolnilna dejavnost	Kategorija odobrene opreme	Število	Vrsta strojev in naprav
A02.200 Sečnja	1.4.19. Predindustrijska predelava lesa	1	mobilni tračni žagalni stroj
	7.13. Namenski gozdarski stroji	30	sekalniki, cepilniki, rezalno-cepilni stroji
	7.2. Stroji za prekladanje	10	oprema za prekladanje
C16.100 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa	1.4.19. Predindustrijska predelava lesa	21	žagalne linije, žagalni stroji, robilne linije
	7.13. Namenski gozdarski stroji	2	sekalniki, rezalno-cepilni stroji
	7.2. Stroji za prekladanje	4	oprema za prekladanje
A02.200 Sečnja; C16.100 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa; C16.290 Proizvodnja drugih izdelkov iz lesa, plute, slame in protja	1.4.19. Pred industrijska predelava lesa	7	žagalne linije, stroji za lupljenje, robilne linije
	7.13. Namenski gozdarski stroji	11	sekalniki, cepilnik, rezalno cepilni stroji
	7.2. Stroji za prekladanje	7	oprema za prekladanje

vir podatkov: MKGP, 2021

Cilj

Glavni namen kazalnika je spremljanje spodbud za razvoj dejavnosti predelave lesa na podeželju, v malih in srednje velikih podjetjih. Izmed meril, ki se uporabljajo za ocenjevanje vlog in uspešnosti izpolnjevanja PRP smo izbrali sledeče cilje kazalnika pred industrijske predelave lesa (operacija B v okviru podukrepa M08.6):

- Večanje števila odobrenih vlog ter sredstev za sofinanciranje mehanizacije in opreme za pred industrijsko predelavo lesa (naprave za lupljenje hlodovine, žagalni stroji, žagalne linije, naprave za sušenje lesa ...) ter proizvodnjo lesnih goriv (npr. linije za proizvodnjo sekancev, pelet, briket) predvsem na kmetijah z registrirano dopolnilno dejavnostjo. Tako se spodbuja razvoj dopolnilnih dejavnosti, ki so povezane z lesom na kmetijah;
- Večanje števila investicij, ki omogočajo večfaznost proizvodnega procesa;
- Večanje števila zaposlenih oz. števila družinskih kmetij, ki se ukvarjajo s predelavo lesa;
- Novo ustvarjena delovna mesta na področju pred industrijske predelave lesa.

Komentar

Do konca leta 2019 so bili v okviru podukrepa M08.6 objavljeni trije javni razpisi za naložbe v pred industrijsko predelavo lesa v skupni višini 21,0 mio €.

Glede na status vlagatelja pri naložbah v pred industrijsko predelavo lesa prevladujejo kmetije z registrirano dopolnilno dejavnostjo (55,8 %), sledijo gospodarske družbe (26,7 %), samostojni podjetniki (10,5 %) ter zasebni lastniki gozdov (s.p.) (7,0 %). Največji delež izplačanih sredstev pa so prejele gospodarske družbe (47,2 %) ter kmetije z registrirano dopolnilno dejavnostjo (24,9 %).

Izmed mehanizacije in opreme v okviru operacije B (podukrep M08.6) je bilo v letu 2019 največje število opreme ali naprav kupljenih v okviru pred industrijske predelave lesa (skupno 228 kosov opreme) z vrednostjo 8,01 milijona €, kar je 60 % celotne odobrene vrednosti. Številčno v tem segmentu prevladuje sofinanciranje žagalnih strojev (55 kosov opreme), vrednostno pa žagalnih linij s tračnim žagalnim strojem (2,3 milijona €) in naprav za sušenje lesa (2,0 milijona €). V okviru operacije B je bilo sofinanciranih več strojev za pripravo lesnih goriv; skupno 179 kosov opreme z vrednostjo 2,5 milijona € (31 % celotne odobrene vrednosti), največ za pripravo drv, kar 47 rezalno-cepilnih strojev, ter še 37 cepilnikov. Za pripravo lesnih sekancev je bilo sofinanciranih 39 sekalnikov na traktorski pogon, 14 strojev za izdelavo sekancev in še 6 strojnih linij za izdelavo sekancev. Sofinanciranih je bilo tudi 15 linij za izdelavo peletov in 4 linije za izdelavo briketov. V stroje za prekladanje je bilo skupno vloženih 2,7 milijona € ali 32 % odobrenih vrednosti, od tega je bilo 2,2 milijona € namenjenih sofinanciranju teleskopskih nakladalnikov. Številčno v tem segmentu prevladuje tudi oprema strojev za prekladanje, vendar skupna vrednost ne presega 0,5 milijona €.

Pri ocenjevanju in izboru vlog, ki prispejo na razpis, se spremljajo sledeča merila:

- *interna stopnja donosnosti* (klasični kazalnik ekonomske učinkovitosti, ki pove, kolikšno akumulacijo ustvari ena enota vloženega kapitala);
- *število zaposlenih v podjetju* (prednost imajo podjetja z več zaposlenimi; s tem se doseže intenziviranje gospodarjenja z gozdovi in ustvarjanje novih delovnih mest);
- *število na novo ustvarjenih delovnih mest* (podpirajo se podjetja, ki imajo namen na novo ustanoviti več delovnih mest);
- *razvitost občin in stopnja gozdnatosti občin*;
- *večfaznost proizvodnega procesa* - Merilo spodbuja naložbe, ki povezujejo več faz proizvodnega procesa (prva faza je razrez lesa, druga predelava ostankov (nastane produkt peleti, sekanci) ali sušenje, impregnacija razrezanega lesa).
- *Okoljski prispevek naložbe* (pospešujejo se naložbe v učinkovitejšo rabo energije, izkoriščanje obnovljivih virov, zmanjševanje količine odpadkov);
- *Racionalnost porabe javnih sredstev in število članov kmetijskega gospodarstva, ki so zavarovani iz kmetijske dejavnosti*.

O uspešnosti izpolnjevanja PRP 2014–2020 se poroča v letnih poročilih. Med pomembnejše kazalnike (ocene) podukrepa M08.6, ki prispeva predvsem k prednostnemu področju 6A, spada spodbujanje diverzifikacije, ustanavljanja in razvoja malih podjetij in **ustvarjanja novih delovnih mest**. Ciljni kazalnik prednostnega področja 6A je 350 delovnih mest, ustvarjenih s podprtimi projekti do leta 2023. Od tega naj bi jih bilo 310 ustvarjenih v okviru izpolnjevanja podukrepa M06.4 in 40 v okviru podukrepa M08.6.

Zadnje vrednotenje PRP 2014–2020 je bilo opravljeno v septembru 2019 (Vrednotenje: Presoja..., 2019), v katerem ugotavljajo, da je iz naslova podukrepa M08.6 za doseganje prednostnega področja 6A v dosedanjem uresničevanju programa predvidenih 164 delovnih mest, kar je 64,9 % zastavljenega cilja (350 delovnih mest). Največ pričakovanih novo ustvarjenih delovnih mest (t.j. 148) je ravno v okviru operacije B (predindustrijska predelava lesa). Do sedaj pa je bilo dejansko ustvarjenih 63 delovnih mest.

PRP 2014–2020 v okviru operacije B spodbuja naložbe, ki povezujejo več faz proizvodnega procesa (prva faza je razrez lesa, druga predelava ostankov (nastane produkt peleti, sekanci) ali sušenje, impregnacija razžaganega lesa). Kljub temu večji delež (65 %) odobrenih investicij ne ustreza temu merilu. Med večfaznimi investicijami prevladujejo z 12 % stroji in naprave, ki povezujejo razžaganje lesa in sušenje lesa ter investicije (teh je 10 %), ki hkrati povezujejo razžaganje lesa in sušenje lesa ter razžaganje lesa in izdelavo sekancev .

Podatki Statističnega urada RS kažejo, da število družinskih kmetij, ki se ukvarjajo s predelavo lesa od leta 2000, pada; največ jih je bilo evidentiranih ravno leta 2000 (t.j. 600), najmanj pa leta 2007 (t.j. 398), medtem ko je ob zadnjem popisu leta 2016 to število glede na predhodno leta padlo (t.j. 415). V okviru PRP 2014–2020 sodelujočih kmetij (ki jim je bilo odobreno sofinanciranje), jih ima največ (t.j. 60 kmetij ali 39 %) registrirano dopolnilno dejavnost A02.200 (Sečnja) kot tudi C16.100 (Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa) ali C16.290 (Proizvodnja drugih izdelkov iz lesa, plute, slame in protja), 27 % (ali 41 kmetij) je takšnih, ki imajo registrirano zgolj dopolnilno dejavnost A02.200, in 18 % takšnih z registrirano dopolnilno dejavnostjo C16.100 (preglednica 20). Pričakovano so kmetije z dopolnilno dejavnostjo A02.200 oddajale vloge predvsem za sofinanciranje namenskih gozdarskih strojev; največkrat so to sekalniki, cepilniki in rezalno-cepilni stroji. Pri kmetijah z dopolnilno dejavnostjo C16.100 prevladujejo investicije v žagalne linije, žagalne stroje in linije za robljenje desk. Pri kmetijah, ki imajo registrirane vse tri dopolnilne dejavnosti (A02.200, C16.100 in C16.290), prevladujejo investicije v namenske gozdarske stroje (predvsem sekalnike, cepilnike, rezalno cepilne stroje).

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p data-bbox="217 1641 422 1749">Stanje kazalnika ostaja nespremenjeno</p>	<p data-bbox="459 1469 1390 1738">Statistični podatki za obdobje med 2000 in 2016 kažejo, da se število družinskih kmetij, ki se ukvarjajo s predelavo lesa, manjša. V okviru operacije B (pred industrijska predelava lesa) so bila kljub temu ustvarjena nova delovna mesta (36 dejansko ustvarjenih delovnih mest, še dodatnih 85 pa je predvidenih). Število investicij v pred industrijsko predelavo se veča; kljub temu pa je delež naložb, ki povezujejo več faz proizvodnega procesa, relativno majhen (35 %).</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. (Uradni list RS, št. 111/07)

Druge zakonodajne podlage:

Uredba razvoja podeželja: Uredba (EU) št. 1305/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005 (UL L št. 347 z dne 20. 12. 2013, str. 487)

Uredba o izvajanju ukrepa naložbe v osnovna sredstva in podukrepa podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdarskih proizvodov iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED6926>)

Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17 in 22/18)

Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007–2013 (1. sprememba, november 2009)

https://www.program-podezelja.si/images/SPLETNA_STRAN_PRP_NOVA/2_PRP_2007-2013/2_1_Dokumenti/Arhiv_PRP_2007-2013/podlaga_nsnrp1_sprememba_november_2009.pdf

Izvor baze podatkov:

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov, stanje na dan 31.12.2018. 2019.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov, stanje na dan 31.12.2020. 2021.

Skrbnik podatkov:

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja

Datum zadnjega zajema podatkov

Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: 31.12.2020

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatke o prejemnikih sredstev v okviru PRP redno zbira MKGP (Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja - ARSKTRP). Prejemniki sredstev morajo po zaključku naložbe in zadnjem izplačilu sredstev na ARSKTRP poročati o izpolnjevanju obveznosti.

Frekvenca zbiranja podatkov na GIS je odvisna od objavljenih in zaključenih razpisov, vezanih na gospodarjenje z gozdovi.

Metodologija obdelave podatkov

Uporabljeni podatki so predstavljeni v absolutnih številih in odstotkih. Podatki so prikazani ločeno za dve obdobji PRP, v katerih so bili objavljeni javni razpisi za pridobitev sredstev v okviru PRP.

Informacije o kakovosti:

o Prednosti in slabosti kazalnika:

Podatki so vezani na program PRP. Če bo v novi perspektivi PRP podoben ukrep, bo možna primerjava med različnimi obdobji in skozi daljše obdobje.

- Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
Podatki so robustni.
- Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):
Podatki so zanesljivi, vendar se nanašajo na kratko obdobje.
- Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.

o Skupna ocena (*(1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)*): 2

- Relevantnost (*1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno*): 3
- Točnost (*1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki*): 2
- Časovna primerljivost (*1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov*): 3
- Prostorska primerljivost (*1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni*): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o prejemnikih sredstev iz naslova PRP 2014–2020 za podukrep M08.6: Podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov, stanje na dan 31.12.2020. 2021.

Stare D., Krajnc N. 2021. Analiza prejemnikov nepovratnih sredstev v okviru podukrepa M08.6 Programa razvoja podeželja 2014–2020. Gozdarski vestnik, 79, 4: 180-189.

Podprti projekti v okviru PRP

Tina Jemec

Področja

Gozdarske politike / Pridobivanje lesa / Profesionalizacija del / Trg lesa in lesnih proizvodov

Ključno sporočilo

V Sloveniji smo v letu 2017 prek ukrepa Sodelovanje iz Programa razvoja podeželja 2014–2020 pričeli z uresničevanjem pristopa Evropskega partnerstva za inovacije na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti (EIP). Trenutno pri nas poteka 32 projektov EIP, od tega je bilo v mesecu juliju 2020 potrjenih prvih 5 projektov EIP na področju gozdarstva.

Potrjeni gozdarski projekti EIP se nanašajo na **razvoj in širitev digitalizacije v gozdarstvu, modele lokalne oskrbe, dodajanje vrednosti lesu ter na ohranjanje raznovrstnosti v gozdnih habitatih.**

Definicija

Kazalnik predstavlja projekte s področja gozdarstva, ki so bili podprti v sklopu Programa razvoja podeželja.

Evropsko partnerstvo za inovacije (EIP) je nov koncept evropske politike za spodbujanje inovativnosti in učinkovitejšega povezovanja med raziskavami in inovativnostjo z namenom hitrejšega pridobivanja uporabnih rešitev. V sklopu »inovativne Unije« je bilo vzpostavljenih pet evropskih inovacijskih partnerstev. Eno izmed njih je tudi Evropsko partnerstvo za inovacije na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti (EIP-AGRI). Glavni namen EIP-AGRI je spodbujati konkurenčno in trajnostno kmetijstvo in prispevati k zagotavljanju stabilne pridelave hrane, krme in biomaterialov, trajnostnemu upravljanju naravnih virov, od katerih sta odvisna tako kmetijstvo kot gozdarstvo in tudi sožitje z okoljem. EIP na področju produktivnosti in trajnosti kmetijstva je opredeljen od 55. do 57. člena Uredbe 1305/2013/EU.

Pristop EIP se spodbuja v okviru ukrepa M16 – Sodelovanje, ki je povsem nov ukrep PRP 2014–2020. V središču teh projektov sta kmetijsko gospodarstvo in praktični izziv, s katerim se to kmetijsko gospodarstvo srečuje v svoji vsakdanji praksi.

Projekti EIP so projekti, ki se nanašajo na iskanje rešitev dejanskega problema, ki ga kmet zaznava na svoji kmetiji. Je natančno definiran, strokovno utemeljen, v njem so vse informacije, kaj in na kakšen način bodo udeleženci projekta počeli v obdobju trajanja projekta.

Za namen uresničevanja projekta EIP se na podlagi sklenjene pogodbe o medsebojnem sodelovanju vzpostavi partnerstvo (trikotnik znanja), ki ga sestavljajo najmanj trije člani:

- kmetijsko gospodarstvo,
- pravna oseba, ki opravlja raziskovalno in razvojno dejavnost, in
- pravna oseba, ki opravlja dejavnost svetovanja na področju kmetijstva, živilstva oziroma gozdarstva ali varstva okolja, ohranjanja narave ali varstva voda.

Seveda se trikotniku znanja lahko priključijo še drugi člani (kot npr. posamezniki, podjetja, zadruge, NVO), ki s svojim znanjem in izkušnjami lahko bistveno pripomorejo k uspešni

uresničitvi projekta. Partnerstva, ki sodelujejo pri projektih EIP, se priznajo kot operativne skupine.

Operativna skupina je skupina ljudi, ki sodeluje pri razvoju konkretnih rešitev za praktične probleme ali inovativne priložnosti in katere projekti so podprti z evropsko politiko razvoja podeželja. Operativno skupino sestavlja več partnerjev, in sicer tako kmet, kmetijsko podjetje, svetovalec, raziskovalec, kot mnogi drugi akterji, ki se med seboj povežejo z namenom pridobitve praktične rešitve konkretnega problema, ki ga ima kmetovalec. Vsaka država ali regija ima možnost določiti svoje specifične zahteve ali omejitve o tem, kako vzpostaviti operativno skupino.

Grafi z virom podatkov

Odobreni projekti EIP na podkrepu 16.2: Razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij iz PRP 2014–2020 v okviru tretjega javnega razpisa - gozdarstvo

Elektronsko poslovanje kmetijskih gospodarstev z izrazito gozdarsko dejavnostjo		DEBLO++	
<p>Vodilni partner: Gozdarski inštitut Slovenije</p> <p>Ostali člani partnerstva: ZGS, RACE KOGO d.o.o., Aretur d.o.o., ZLGS, Jure Čas, Sara Berglez Zajec, Srečko Bričan, Lepold Pustinek, Marjana Vošner, Agrarna skupnost Čezsoča, Darko Prezelj, Janez Benedičič</p> <p>Spletna stran: https://www.gozdis.si/projekti/eGOZD/</p>	<p>Akronim: eGOZD</p> <p>Obdobje trajanja: 1.8.2020 - 31.7.2023</p> <p>Višina odobrenih sredstev: 347.222,86 €</p>	<p>Vodilni partner: R1ng, razvojna družba, d.o.o.</p> <p>Ostali člani partnerstva: skupaj 12 partnerjev, od tega 5 KMG</p> <p>Spletna stran projekta: https://www.r1ng.eu/projekti/deblo/</p>	<p>Akronim: DEBLO++</p> <p>Obdobje trajanja: 30.7.2020 - 30.7.2023</p> <p>Višina odobrenih sredstev: 348.969,94 €</p>
<p>Glavni namen projekta je dvig stopnje digitalizacije na področju učinkovitega in ekonomsko vzdržnega gospodarjenja z gozdovi in tako neposredno vplivati na dvig produktivnosti in dodani vrednosti v celotni gozdnolesni proizvodni verigi.</p> <p>Glavni cilj projekta je digitalizacija in razbremenitev birokratskih bremen kmetijskih gospodarstev z namenom optimizacije gozdno-lesnih verig ter intenziviranja gospodarjenja z zasebnimi gozdov</p>		<p>□ Namen projekta DEBLO++ je iskanje rešitev na področju problematike celostnega in trajnostnega upravljanja gozdov na nivoju posameznega upravljavca, v primeru projekta je to kmetijsko gospodarstvo.</p> <p>Namen projekta je izdelati demo verzijo digitalne rešitve (aplikacija) optimiziranega posestnega načrta, ki bo vključeval informacije iz različnih podatkovnih baz. Del projekta se nanaša na nadgradnjo standardnega gozdno gojitvenega načrta, ki bo vključeval območja, ki so prizadeta zaradi vremenskih ujm ali nastajajočih podnebnih sprememb.</p>	

Digitalizacija kmetijskih gospodarstev za načrtovanje gospodarjenja z gozdovi

Vodilni partner:
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta

Akronim:
DIGIGOZD

Ostali člani partnerstva:
9 ostalih partnerjev, od tega 6 kmetijskih gospodarstev.

Obdobje trajanja:
1.8.2020 - 31.7.2023

Spletna stran projekta:
<http://www.digigozd.si/>

Višina odobrenih sredstev:
348.650 €

Digitalna inventarizacija gozda

Vodilni partner:
Kočevski les d.o.o.

Akronim:
DI-Gozd

Ostali člani partnerstva:
Abelium d.o.o., CtrlArt d.o.o., BF Gozdarstvo, Podjetniški inkubator Kočevje, Marko Kalič s.p., Albin Likar, Valentin Tekavec, Tomaž Žagar, Davor Papež, Klemen Paulič, Boštjan Janež, Jože Zidar

Obdobje trajanja:
9/2020 - 9/2023

Višina odobrenih sredstev:
348.629,64 €

Glavni cilj projekta je omogočiti lastniku gozda, da sam pridobi podatke o sestojih ter oceni prihodnji razvoj sestojev in tveganja pri gospodarjenju.

V projektu bodo **razvili in testirali mobilna in računalniška orodja** za 1) sestojno inventuro; 2) modeliranje razvoja gozdnih sestojev; in 3) podporo odločanju pri gospodarjenju ob spremenjenih okoljskih in ekonomskih razmerah.

V sklopu projekta bodo razvili mobilno in spletno aplikacijo, ki bo omogočila lastniku gozda, da samostojno pridobi podatke o sestojih ter oceni prihodnji razvoj sestojev in tveganje pri gospodarjenju. Lastniki bodo pridobili orodja za sestojno inventuro gozda, podlago za prognoziranje razvoja gozdov ter kot podpora odločanju pri načrtovanju in uporabi gozdne mase.

Cilj projekta je digitalno transformirati izbrane procese gospodarjenja z gozdom s pomočjo razvoja novih inovativnih digitalnih orodij.

Odobreni projekti EIP na podukrepu 16.5: Okolje in podnebne spremembe iz PRP 2014–2020 v okviru tretjega javnega razpisa - gozdarstvo

GOZDNI ROB

Plodonosni gozdni rob kot podpora ohranjanja vrstne pestrosti gozda v funkciji zagotavljanja ekosistemskih storitev

Vodilni partner:
Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna

Ostali člani partnerstva:
KIS, KGZS, Biotehniška fakulteta UNI LJ,
Fakulteta za naravoslovje in matematiko
UNI MB, Beneficij d.o.o., Novinet d.o.o.,
Turistična kmetija Široko, Turistična kmetija
pri Andrejevih, Kmetija Vertovšek, Kmetija
Zaplana in MakroBios Panonija, so.p.

Akronim:
GOZDNI ROB

Obdobje trajanja:
6/2020 - 6/2023

Višina odobrenih sredstev:
249.954,42 €

Namen projekta je ozaveščanje o ključnih znanjih in veščinah, povezanih z ohranjanjem in povečanjem biodiverzitete gozdnega roba (meja med gozdom in kmetijskimi površinami, ki predstavlja izjemno pester del gozdnega ekosistema) ter varovanje in razširjanje gozdnega roba.

Cilj projekta je povečanje in ohranjanje biodiverzitete v tem gozdnem življenjskem prostoru ter izdelati smernice za gospodarjenje, vzpostavitev, sanacijo, oblikovanje, vzdrževanje gozdnega roba, z upoštevanjem ekološke, gospodarske, socialne in estetske funkcije.

Odobreni pilotni projekti na podukrepu 16.2: Razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij iz PRP 2014–2020 v okviru tretjega javnega razpisa – gozdarstvo

Razvoj novih praks za upravljanje gozdnih posesti in krepitev vseh njegovih funkcij		Pilotiramo spravilo lesa z izboljšano mobilno gozdarsko žičnico in inoviramo nov način izdelave lesenih objektov iz manj vrednega lesa	
<p>Vodilni partner: STRITIH, svetovanje za trajnostni razvoj, d.o.o.</p> <p>Ostali člani partnerstva: Kmetija Volk, Višja strokovna šola Postojna, Kmetija Jernejevi, Kmetija Žustovi, Marko Mahne, Kmetija Morelj d.o.o., InnoRenew CoE, Tamara Urbančič s. p., Društvo lastnikov gozdov Vrhe-Vremščica</p>	<p>Obdobje trajanja: 9. 7. 2020 – 9. 7. 2022</p> <p>Višina odobrenih sredstev: 74.997,13 €</p>	<p>Vodilni partner: Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna</p> <p>Ostali člani partnerstva: Izidor Černigoj, Kmetija Podobnik, Marjan Podobnik, s.p., Bojan Majdič, Kmetija Vok, Melita Stegel, Tamara Urbančič, s.p., Gozdarski inštitut Slovenije, Medivar, Bogdan Plesničar s. p.</p>	<p>Višina odobrenih sredstev: 74.661,62 €</p>
<p>Glavni cilj projekta je pripraviti načrt za štiri gozdne posesti vključenih kmetij ter pripravljene načrte pilotno izvesti na štirih kmetijah. Aktivnosti bodo usmerjene tudi v izobraževanje in informiranje lastnikov gozdov ter k spodbujanju povezovanja, vključevanja v lesno-predelovalne verige in iskanja novih, inovativnih rešitev in možnosti rabe lesa.</p> <p>Ob zaključku projekta bo pripravljena Analiza izvedljivosti prenosa Načrtov gozdnih posesti v prakso drugih kmetij. Partnerstvo pa bo poskrbelo tudi za prenos znanja in razširjanje informacij o projektu.</p>		<p>Namen projekta je izboljšanje gospodarjenja z gozdovi v času podnebnih sprememb s poudarkom na žičnem spravilu s postavitvijo mobilnih gozdarskih žičnic na težje dostopnem terenu ter inovativni način uporabe manj kakovostnega lesa za gradnjo malih lesenih objektov, ki hkrati omogoča manj kvalitetnemu lese dodati višjo vrednost.</p> <p>Cilji projekta: razvoj oziroma izboljšava tehnologije spravila lesa z mobilno gozdarsko žičnico, razvoj novega načina izdelovanja malih lesenih objektov, prenos znanja v prakso, razširjanje rezultatov projekta.</p>	

Cilj

Cilj projektov EIP je iskanje rešitev dejanskega problema, ki ga kmet zaznava na svoji kmetiji. S temi projekti se krepí sodelovanje znotraj kmetijskega oziroma gozdarskega sektorja ter med kmetijstvom, gozdarstvom in drugimi sektorji. S projekti EIP želimo prispevati k zmanjševanju vrzeli v pretoku znanja in inovacij od stroke do kmetijske in gozdarske prakse ter k izboljššanemu pretoku informacij s kmetijske in gozdarske prakse do stroke glede dejanskih, praktičnih problemov, s katerimi se srečujejo kmetje, kmetijska podjetja ter lastniki gozdov.

EIP na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti si prizadeva izpolniti svoje cilje:

- (a) z ustvarjanjem dodane vrednosti z boljšim povezovanjem raziskav in kmetijske prakse ter spodbujanjem širše uporabe razpoložljivih inovativnih ukrepov;
- (b) s spodbujanjem hitrejšega in širšega prenosa inovativnih rešitev v prakso ter
- (c) z obveščanjem znanstvenikov o potrebah po raziskavah kmetijske prakse.

Komentar

V Evropski uniji trenutno deluje več kot 1800 operativnih skupin EIP (od tega okoli 100 gozdarskih), ki so pomemben dejavnik pri zagotavljanju pametnejšega, prožnejšega in bolj trajnostnega kmetijskega in tudi gozdarskega sektorja.

Pristop EIP se uresničuje prek oblikovanja »partnerstva« oziroma tako imenovanih »operativnih skupin EIP«, ki jih sestavljajo kmetje, raziskovalci, svetovalci, nevladne organizacije, zadruga in drugi akterji. S tem se daje močno spodbudo krepitevi sodelovanja znotraj kmetijskega oziroma gozdarskega sektorja ter med kmetijstvom, gozdarstvom in drugimi sektorji. S projekti EIP želimo prispevati k zmanjševanju vrzeli v pretoku znanja in inovacij od stroke do kmetijske in gozdarske prakse ter k izboljššanemu pretoku informacij s kmetijske in gozdarske prakse do stroke glede dejanskih, praktičnih problemov, s katerimi se srečujejo kmetje, kmetijska podjetja ter lastniki gozdov.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je 8. 11. 2019 v Uradnem listu objavilo dva javna razpisa za ukrep 16 Sodelovanje iz Programa razvoja podeželja 2014–2020, namenjena izvedbi projektov sodelovanja na področju gozdarstva. Gre za 3. javni razpis za ukrep 16 Sodelovanje, a za prvega namenjenega področju gozdarstva.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na podlagi sklepa Evropske komisije o združljivosti sheme »Pomoč za sodelovanje v gozdarskem sektorju PRP 2014–2020« z notranjim trgom pridobilo podlago za dodeljevanje podpor na podlagi Smernic Evropske unije o državni pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter na podeželju za obdobje 2014–2020 za projekte sodelovanja, ki se nanašajo izključno na gozdarstvo. S tem je dana večja možnost različnim upravičencem za uresničitev projektov izključno na področju gozdarstva, pri katerih bi sicer le-ti zaradi omejitve dodeljevanja pomoči po pravilu *de minimis* sodelovali v manjši meri.

Podukrep 16.2 Razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij je namenjen izvedbi pilotnih projektov in projektov EIP s ciljem razvoja novih oziroma izboljšanih proizvodov, praks, procesov ali tehnologij izključno na področju gozdarstva, prenosu znanj v prakso ter razširjanju rezultatov projekta. Za ta namen so v letu 2019 razpisali 1,55 milijona evrov nepovratnih sredstev, od tega 150.000 evrov za pilotne projekte in 1,4 milijona evrov za projekte EIP.

Za izvedbo pilotnega projekta se je na posamezno vlogo na javni razpis lahko dodelila podpora, ki je znašala od 15.000 do vključno 75.000 evrov. Za izvedbo projekta EIP se na je posamezno vlogo na javni razpis lahko dodelila podpora, ki je znašala od 75.000 do vključno 350.000 evrov.

Celoten razpis je dostopen na naslednji povezavi:

<https://www.gov.si/zbirke/javne-objave/3-javni-razpis-za-podukrep-16-2-podpora-za-pilotne-projekte-ter-za-razvoj-novih-proizvodov-praks-procesov-in-tehnologij-na-podrocju-gozdarstva/>

Podukrep 16.5 Okolje in podnebne spremembe je namenjen izvedbi pilotnih projektov in projektov EIP s ciljem razvoja rešitev, ki so namenjene zmanjšanju negativnih vplivov gozdarstva na okolje, izvajanju skupnih pristopov na področju gozdarstva za varstvo biotske raznovrstnosti ali zmanjšanju ali blažitvi oziroma prilagajanju podnebnim spremembam v gozdarstvu, prenosu znanj v prakso in razširjanju rezultatov projekta. Za ta namen je bilo v letu

2019 razpisanih 590.000 evrov nepovratnih sredstev, od tega 90.000 evrov za pilotne projekte in pol milijona evrov za projekte EIP.

Za izvedbo pilotnega projekta se je na posamezno vlogo na javni razpis lahko dodelila podpora, ki je znašala od 5.000 do vključno 45.000 evrov. Za izvedbo projekta EIP se je na posamezno vlogo na javni razpis lahko dodelila podpora, ki je znašala od 45.000 do vključno 250.000 evrov.

Celoten razpis je dostopen na naslednji povezavi:

<https://www.gov.si/zbirke/javne-objave/3-javni-razpis-za-podukrep-16-5-podpora-za-skupno-ukrepanje-za-blazitev-podnebnih-sprememb-ali-prilagajanje-nanje-ter-za-skupne-pristope-k-okoljskim-projektom-in-stalnim-okoljskim-praksam-na-podrocju-gozdarstva/>

Ključni pogoji ob vložitvi vloge na oba javna razpisa v letu 2019 so bili:

- na podlagi sklenjene pogodbe o medsebojnem sodelovanju vzpostavljeno partnerstvo,
- za izvedbo pilotnih projektov je bilo treba vzpostaviti partnerstvo, ki ga sestavljata najmanj dva člana,
- za izvedbo projektov EIP je treba vzpostaviti partnerstvo, ki ga sestavljajo najmanj trije člani,
- projekt, v katerem partnerstvo opredeli predvidene cilje, rezultate, aktivnosti in stroške,
- pilotni projekti so projekti manjšega obsega in lahko trajajo 12, 24 ali 36 mesecev od datuma izdaje odločbe o dodelitvi sredstev,
- projekti EIP so projekti večjega obsega in trajajo 36 mesecev od datuma izdaje odločbe o dodelitvi sredstev,
- javna podpora na posamezno vlogo znaša do 100 odstotkov upravičenih stroškov projekta.

Stanje

	Komentar, ki opredeljuje stanje
 <p>Stanje kazalnika napreduje v smeri cilja</p>	<p>Opisani projekti EIP so prvi tovrstni projektni na področju gozdarstva. V letu 2020 so bili odobreni:</p> <ul style="list-style-type: none">- 4 EIP-projekti na podukrepu 16.2 (skupna vrednost projektov približno 1,4 milijona €)- 1 EIP-projekt na podukrepu 16. 5 (vrednost 250.000 €) ter- 2 pilotna projekta na podukrepu 16.2 (skupna vrednost 150.000 €). <p>Projekti naj bi prispevali k rešitvi dejanskih problemov.</p>

Metodologija

Cilji so povzeti po:

Uredba (EU) št. 1305/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005

Druge zakonodajne podlage:

Izvor baze podatkov:

Odobreni projekti EIP na podukrepu 16.2: Razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij iz PRP 2014–2020 v okviru tretjega javnega razpisa – gozdarstvo, objavljeno 18. 8. 2020

Odobreni projekti EIP na podukrepu 16.5: Okolje in podnebne spremembe iz PRP 2014–2020 v okviru tretjega javnega razpisa – gozdarstvo, objavljeno 18. 8. 2020

Odobreni pilotni projekti na podukrepu 16.2: Razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij iz PRP 2014–2020 v okviru tretjega javnega razpisa – gozdarstvo, objavljeno 18. 8. 2020

Skrbnik podatkov:

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja

Datum zadnjega zajema podatkov

30. 7. 2021

Metodologija in frekvenca zbiranja podatkov za kazalnik

Podatki so povzeti po PRP-razpisih in rezultatih odobrenih projektov.

Metodologija obdelave podatkov

Informacije o kakovosti:

- o Prednosti in slabosti kazalnika:

Kazalnik je vezan na program PRP, ki se lahko iz obdobja v obdobje spremeni, zato podatki ne bodo več primerljivi.

- o Relevantnost, točnost, robustnost, negotovost:
 - Zanesljivost kazalnika (arhivski podatki):

Podatki so zanesljivi, vendar se nanašajo zgolj na eno programsko obdobje PRP.

- Negotovost kazalnika (scenariji/projekcije):
Projekcije v kazalnik niso vključene.
- o Skupna ocena (*(1 = brez večjih pripomb, 3 = podatki z zadržkom)*): 2
 - Relevantnost (*1 = globalno, 2 = EU, 3 = nacionalno*): 3
 - Točnost (*1 = uradni podatki, ki so javni in se poročajo v skladu z EU zakonodajo, 2 = podatki, ki so dostopni javnosti, vendar niso uradni, 3 = interni podatki*): 2
 - Časovna primerljivost (*1 = vsaj 10-leten niz podatkov, 2 = vsaj 5-leten niz podatkov, 3 = manj kot 5-leten niz podatkov*): 3
 - Prostorska primerljivost (*1 = uradni prostorski podatki, dostopni tudi za nižje ravni od nacionalne, 2 = uradni prostorski podatki na nacionalni ravni, 3 = obstajajo prostorski podatki, ki pa niso uradni*): ni prostorskih podatkov

Druge opombe:

Viri

Kobal N. 2017. Kaj slovenskemu kmetijstvu prinaša EIP - Evropsko partnerstvo za inovacije v okviru ukrepa M16 - Sodelovanje iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije 2014 – 2020. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: 13 str.

Odobreni projekti EIP na podukrepu 16.2: Razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij iz PRP 2014-2020 v okviru tretjega javnega razpisa – gozdarstvo. 2020. Vir dostopen na: https://skp.si/wp-content/uploads/2021/02/Seznam_odobrenih_projektov_EIP_gozdarstvo.pdf

Odobreni projekti EIP na podukrepu 16.5: Okolje in podnebne spremembe iz PRP 2014-2020 v okviru tretjega javnega razpisa – gozdarstvo. 2020. Vir dostopen na: https://skp.si/wp-content/uploads/2021/02/Seznam_odobrenih_projektov_EIP_gozdarstvo.pdf

Odobreni pilotni projekti na podukrepu 16.2: Razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij iz PRP 2014-2020 v okviru tretjega javnega razpisa – gozdarstvo. 2020. Vir dostopen na: https://skp.si/wp-content/uploads/2021/02/Seznam_odobrenih_pilotnih_projektov_16.2_gozdarstvo.pdf

3. javni razpis za podukrep 16.2 Podpora za pilotne projekte ter za razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij na področju gozdarstva, objavljen 8.11.2019. Vir je dostopen na: <https://www.gov.si/zbirke/javne-objave/3-javni-razpis-za-podukrep-16-2-podpora-za-pilotne-projekte-ter-za-razvoj-novih-proizvodov-praks-procesov-in-tehnologij-na-podrocju-gozdarstva/>

3. javni razpis za podukrep 16.5 Podpora za skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter za skupne pristope k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam na področju gozdarstva, objavljen 8.11.2019. Vir je dostopen na: <https://www.gov.si/zbirke/javne-objave/3-javni-razpis-za-podukrep-16-5-podpora-za->

skupno-ukrepanje-za-blazitev-podnebnih-sprememb-ali-prilagajanje-nanje-ter-za-
skupne-pristope-k-okoljskim-projektom-in-stalnim-okoljskim-praksam-na-podrocju-
gozdarstva/

Kazalo preglednic

<i>Preglednica 1: Predloga preglednice</i>	13
<i>Preglednica 2: Struktura gozdov v zasebni lasti (vir: ZGS 2020; Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019)</i>	18
<i>Preglednica 3: Starostna struktura lastnikov gozdov v Sloveniji – fizične osebe, za leto 2014 (vir: GIS 2015; Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa do 2014)</i>	25
<i>Preglednica 4: Starostna struktura lastnikov gozdov v Sloveniji – fizične osebe za leto 2020 (vir: ZGS 2021; Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019)</i>	25
<i>Preglednica 5: Spolna struktura lastnikov gozdov v Sloveniji – fizične osebe, za leto 2020 (vir: ZGS 2020, Podatki o gozdnih posestih)</i>	26
<i>Preglednica 6: Seznam opreme in strojev, nabavljenih v okviru ukrepa 122 – naložbe B, razpis PRP 2007–2013, in izplačanih v obdobju 2008 – 2015 (vir podatkov: MKGP, 2019)</i>	115
<i>Preglednica 7: Seznam mehanizacije in opreme, katerih nakup je bil odobren v okviru podukrepa M08.6 – operacija A, razpis PRP 2014–2020 (vir podatkov: MKGP, 2021)</i>	117
<i>Preglednica 8: Seznam gozdarske mehanizacije in opreme na kmetijskih gospodarstvih (vir podatkov: SURS, 2021)</i>	119
<i>Preglednica 9: Stanje vpisa na gozdarske izobraževalne programe 2021/22 (vir: Prijave na vpis v prvi letnik in Razpis za vpis v dodiplomske in enovite magistrske študijske programe, UL)</i> 127	
<i>Preglednica 10: Vrsta in število tečajev s številom udeležencev v obdobju 2014–2018 (Stoklas, 2019)</i>	132
<i>Preglednica 11: Število nezgod s smrtnim izidom med nepoklicnimi delavci pri delu v gozdu ter količina posekanega lesa na enega mrtvega 1998 – 2019 (vir: ZGS)</i>	138
<i>Preglednica 12: Zanimanje lastnikov gozdov za izobraževanje in usposabljanje o varnem delu v gozdu (vir: ZGS, Poročilo o delu 2015 – 2019; obdelava GIS.</i>	140
<i>Preglednica 13: Izobraževanje in usposabljanje lastnikov gozdov o varnem delu v gozdu, število dogodkov in udeležba (vir: ZGS, Poročilo o delu 2015 – 2019; obdelava GIS)</i>	141
<i>Preglednica 14: Uvoz lesnih peletov po državah v letih 2019 in 2020 (vir podatkov: Statistični urad RS, preračuni: Gozdarski inštitut Slovenije, GTE)</i>	187
<i>Preglednica 15: Proizvodnja lesnih briketov v Sloveniji (vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije, GTE).....</i>	188
<i>Preglednica 16: Pregled prispelih in odobrenih vlog po vrsti naložbe v obdobju 2007–2013 (na dan 31.12.2015) (vir podatkov: MKGP, 2019)</i>	200
<i>Preglednica 17: Število odobrenih vlog in posameznih vlagateljev po statusu vlagatelja in ločeno za naložbe A in B v okviru ukrepa 122, PRP 2007–2013 (vir podatkov: MKGP, 2019; preračun GIS, 2021)</i>	200
<i>Preglednica 18: Število odobrenih vlog in posameznih vlagateljev ter vrednost odobrenih sredstev in izplačil po statusu vlagatelja in ločeno za operacije A in B v okviru podukrepa M08.6, PRP 2014–2020 na dan 31.12.2020 (vir podatkov: MKGP, preračun GIS, 2021)</i>	202

<i>Preglednica 19: Primarna odprtost gozdov</i>	210
<i>Preglednica 20: Število odobrenih vlog in posameznih vlagateljev ter vrednost odobrenih sredstev in izplačil po statusu vlagatelja za operacijo B v okviru podukrepa M08.6, PRP 2014–2020 na dan 31.12.2020</i>	216
<i>Preglednica 21: Seznam mehanizacije in opreme, katerih nakup je bil odobren v okviru podukrepa M08.6 – operacija B, razpis PRP 2014–2020.....</i>	217
<i>Preglednica 22: Število in delež investicij, ki omogočajo večfaznost proizvodnega procesa... </i>	219
<i>Preglednica 23: Število odobrenih prošelj za subjekte z registrirano dopolnilno dejavnostjo na kmetiji glede na vrsto registrirane dopolnilne dejavnosti.</i>	220
<i>Preglednica 24: Število in vrsta strojev, odobrena za sofinanciranje za subjekte z registrirano dopolnilno dejavnostjo na kmetiji.....</i>	221

Kazalo slik

Slika 1: Glavni gradniki, ki sestavljajo kazalnike gospodarjenja z gozdovi.....	8
Slika 2: Kazalniki s področja družbe in gospodarstva so razdeljeni v šest tematskih poglavij.....	9
Slika 3: Enotna predstavitev kazalnikov.....	12
Slika 4: Predloga slike	13
Slika 5: Spreminjanje lastniške strukture glede na površino gozdov (vir: Poročila o gozdovih 2004–2019, ZGS)	17
Slika 6: Struktura gozdne posesti v Sloveniji (vir: ZGS)	17
Slika 7: Spreminjanje deleža gozdov v zasebni lasti v nekaterih evropskih državah v obdobju od 1990 do 2015 (vir: FRA, 2020).....	18
Slika 8: Struktura lastnikov gozdov glede na tip naselja, v katerem prebiva, in velikost posesti (vir: GIS, anketa med lastniki gozdov 2019)	26
Slika 9: Struktura lastnikov gozdov glede na spol in glavni namen gospodarjenja z gozdom (vir: GIS, anketa med lastniki gozdov 2019).....	27
Slika 10: Starostna struktura in delovna aktivnost anketiranih lastnikov gozdov (Ščap in sod. 2021)	27
<i>Slika 11: Površina gozdov (vir ZGS, prikaz GIS)</i>	33
<i>Slika 12: Lesna zaloga (vir ZGS, prikaz GIS).....</i>	33
<i>Slika 13: Prirastek (vir ZGS, prikaz GIS)</i>	34
Slika 14: Gozdovi v lasti RS (vir: SiDG).....	39
Slika 15: Pridobitve gozdov v lasti RS in odtujitve (vir: SiDG).....	39
Slika 16: Povečanje površin gozdov v lasti RS (v ha) (vir: SiDG)	40
Slika 17: Obseg letne gozdne proizvodnje (vir: SiDG).....	40

Slika 18: Vrsta poseka v državnih gozdovih (vir: SiDG)	41
Slika 19: Proizvodni stroški v €/m ³ (proizvodni stroški: sečnja, spravilo, vlaganja v gozdove, gradnja gozdne infrastrukture) (vir: SiDG).....	41
Slika 20: Obseg lastne gozdne proizvodnje in najetih zunanjih izvajalcev (vir: SiDG).....	42
Slika 21: Poslovni izid družbe SiDG (v EUR) (vir: SiDG).....	42
<i>Slika 22: : Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov v Sloveniji v obdobju 1994–2020 (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in Statistični urad RS (SURS))</i>	<i>50</i>
<i>Slika 23: Izvoz, uvoz in zunanjetrgovinska bilanca gozdnih lesnih sortimentov v Sloveniji v obdobju 2002–2020 (vir: Statistični urad RS (SURS))</i>	<i>50</i>
<i>Slika 24: Zunanjetrgovinska bilanca (izvoz-uvoz) posameznih kategorij gozdnih lesnih sortimentov v Sloveniji v obdobju 2002 – 2020 (vir: Statistični urad RS (SURS)).....</i>	<i>51</i>
<i>Slika 25: Izvoz posameznih kategorij gozdnih lesnih sortimentov v Sloveniji v obdobju 2002–2020 (vir: Statistični urad RS (SURS))</i>	<i>51</i>
<i>Slika 26: Uvoz posameznih kategorij gozdnih lesnih sortimentov v Sloveniji v obdobju 2002–2020 (vir: Statistični urad RS (SURS))</i>	<i>52</i>
<i>Slika 27: Poraba okroglega industrijskega lesa v Sloveniji v obdobju 2002–2020. Podatki zajemajo naslednje kategorije: hlodi za žago in furnir, les za celulozo in plošče ter drug okrogli industrijski les (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in Statistični urad RS (SURS))</i>	<i>52</i>
<i>Slika 28: Poraba posameznih kategorij okroglega lesa v Sloveniji v obdobju 2002–2020 (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in Statistični urad RS (SURS))</i>	<i>53</i>
<i>Slika 29: Poraba slovenskega lesa hlodovine iglavcev v Sloveniji v obdobju 2002–2020 v primerjavi s celotno porabo tega lesa (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in Statistični urad RS (SURS)).....</i>	<i>53</i>
Slika 30: Evidentirani posek iglavcev in listavcev za obdobje 1995–2020, prikazan v bruto kubičnih metrih (m ³) (vir: Zavod za gozdove Slovenije (ZGS), preračuni Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))	61
Slika 31: Mesečna dinamika sanitarne sečnje v slovenskih gozdovih v obdobju 2016–2020 (vir: Zavod za gozdove Slovenije (ZGS), preračuni Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))	61
Slika 32: Prostorski prikaz količin sanitarne sečnje v slovenskih gozdovih v obdobju 2016–2020 (posek je prikazan v enoti kubični meter na hektar; vir osnovnih podatkov Zavod za gozdove Slovenije (ZGS), obdelava Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))	62
<i>Slika 33: Vrednost in količine odkupa hlodov za žago in furnir iglavcev iz zasebnih gozdov v obdobju 2011–2020 (vrednost je prikazana v EUR brez DDV) (vir: Statistični urad RS (SURS)) 67</i>	<i>67</i>
<i>Slika 34: Vrednost in količine odkupa hlodov za žago in furnir bukve ter hrasta iz zasebnih gozdov v obdobju 2011–2020 (vrednost je prikazana v EUR brez DDV)(vir: Statistični urad RS (SURS)).....</i>	<i>68</i>
<i>Slika 35: Vrednost in količine odkupa lesa za celulozo in plošče iglavcev in listavcev iz zasebnih gozdov v obdobju 2011–2020 (vrednost je prikazana v EUR brez DDV) (vir: Statistični urad RS (SURS)).....</i>	<i>68</i>

<i>Slika 36: Mesečne količine odkupa hlodovine iglavcev iz zasebnih gozdov v letih 2020, 2019 ter v povprečju obdobja 2017–2019 (osnovni vir: S, obdelave GIS-GTE) (vir: Statistični urad RS (SURS); obdelave: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))</i>	69
<i>Slika 37: Odkupne količine in cene posameznih skupin gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v obdobju 2011–2020 (količine odkupa so prikazane v stolpcih, odkupne cene pa z linijami) (vir: Statistični urad RS (SURS); preračuni GIS)</i>	69
<i>Slika 38: Minimalna, maksimalna in srednja vrednost (mediana) odkupnih cen hlodov smreke kakovostnega razreda C iz zasebnih gozdov v obdobju 2017–2021 v EUR/m³ brez DDV na kamionski cesti (na ordinatni osi so z rimskimi številkami označena četrletja znotraj leta) (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) - https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/cene/)</i>	70
<i>Slika 39: PEFC certificirani gozdovi v izbranih državah (vir: PEFC Global Statistics, marec 2021 in Forest information system for Europe)</i>	78
<i>Slika 40: Število lastnikov gozdov, vključenih v certifikacijsko shemo PEFC (vir: Poročila o opravljanju regijske certifikacije gozdov PEFC, KGZS)</i>	78
<i>Slika 41: Površina gozdov z FSC- ali PEFC-certifikatom</i>	79
<i>Slika 42: : Zemljišča v lasti kmetijskih gospodarstev v obdobju 2000–2016 (vrednost je prikazana v ha) (vir: Statistični urad RS (2016))</i>	84
<i>Slika 43: Število kmetijskih gospodarstev, ki je v obdobju 2000–2016 imelo v lasti kmetijska zemljišča in gozd (vir: Statistični urad RS (SURS))</i>	85
<i>Slika 44: Povprečna velikost posesti na kmetijskih gospodarstvih (vir: Statistični urad RS (SURS))</i>	85
<i>Slika 45: Delež gozdov na kmetijskih gospodarstvih v državah EU (vir EUROSTAT (2016))</i>	86
<i>Slika 46: Delež velikih (površina nad 50 ha) in majhnih (površina pod 5 ha) kmetijskih gospodarstev v državah EU (vir EUROSTAT (2016))</i>	86
<i>Slika 47: Struktura poseka na kmetijskih gospodarstvih (v letu 2016) (vir: Statistični urad RS (SURS))</i>	87
<i>Slika 48: Struktura porabe časa za aktivnosti, povezane z gozdom (v letu 2016) (vir: Statistični urad RS (SURS))</i>	87
<i>Slika 49: Število opravljenih delovnih ur v gozdarstvu na kmetijskih gospodarstvih po vrsti aktivnosti in načinu izvedbe (vir: Statistični urad RS (2016))</i>	88
<i>Slika 50: Število kmetijskih gospodarstev, ki imajo registrirano dopolnilno dejavnost. Opomba: Trgovina z lesom je od leta 2010 dalje vključena v kategorijo: Gozdarstvo (vir: SURS (2016))</i>	88
<i>Slika 51: Zaposlenost v gozdarstvu, merjena v polnovrednih delovnih močeh [tisoč PDM] po: ZAPOSLENOST V GOZDARSTVU, [PDM] (vir: Statistični urad RS; dostopano: 22.6.2021)</i>	95
<i>Slika 52: Indeks števila zaposlenih v gozdarstvu (leto 2010 je 100 %) (vir: Statistični urad RS; dostopno: 22.6.2021, preračun GIS)</i>	95
<i>Slika 53: Število PDM na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji, povezano z delom v gozdu (vir: SURS, 2016)</i>	96
<i>Slika 54: Število PDM na 1000 m³ posekanega lesa na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji, povezano z delom v gozdu</i>	96

Slika 55: Število zaposlenih v gozdarstvu na 1000 ha gozda po državah članicah EU (VIR: EUROSTAT (2021)).....	97
Slika 56: Število zaposlenih v gozdarstvu na 1000 m ³ posekanega lesa po državah članicah EU (VIR: EUROSTAT (2021))	97
Slika 57: Število izvajalcev po organizacijskih oblikah (vir: MojGozdar.si)	106
Slika 58: Število izvajalcev glede na storitve (vir: MojGozdar.si)	106
Slika 59: Dopolnilne dejavnosti, povezane z gozdom na kmetijskih gospodarstvih (Opomba: Trgovina z lesom je od leta 2010 vključena v kategorijo: Gozdarstvo. vir: SURS (2016))	107
Slika 60: Število ustreznih izvajalcev po občinah (glede na sedež poslovnega subjekta)	107
Slika 61: Število ustreznih izvajalcev glede na lokacijo, kjer je registriran sedež poslovnega subjekta. Stolpični grafikon ponazarja število glavnih storitev.....	108
Slika 62: Število motornih žag v lasti podjetij, ki so vključena v raziskovanje gozdarske dejavnosti (vir: SURS, GOZD-MEHAN/L)	113
Slika 63: Število traktorjev, ki so v lasti podjetij, vključenih v raziskovanje gozdarske dejavnosti (vir: SURS, GOZD-MEHAN/L).....	113
Slika 64: : Število gozdarskih prikolic, ki so v lasti podjetij, vključenih v raziskovanje gozdarske dejavnosti (vir: SURS, GOZD-MEHAN/L)	114
Slika 65: Število strojev za strojno sečnjo, ki so v lasti podjetij, vključenih v raziskovanje gozdarske dejavnosti (vir: SURS, GOZD-MEHAN/L)	114
Slika 66: Število sekalnikov po statističnih regijah (vir: GIS - popisi sekalnikov 2008, 2011, 2015, 2018)	115
Slika 67: Primerjava nakupa traktorjev kolesnikov za delo v gozdu v okviru sredstev PRP z nakupom vseh traktorjev v istem obdobju (vir podatkov: MKGP, 2019 in MZI, 2019).....	116
Slika 68: Primerjava nakupa traktorjev kolesnikov za delo v gozdu v okviru sredstev PRP (ukrep M08.6) z nakupom vseh traktorjev v istem obdobju, za stanje na dan 31.12.2018 (vir podatkov: MKGP, 2019)	118
Slika 69: Število novo registriranih traktorjev v Sloveniji po letih od leta 1991 naprej (vir podatkov: MZI, 2021; obdelava GIS)	118
Slika 70: Opremljenost lastnikov gozdov z ustrežno mehanizacijo po velikostnih kategorijah posesti (vir: GIS, anketa med lastniki gozdov, 2019)	119
<i>Slika 71: Število dijakov, ki so z zaključnim izpitom ali poklicno maturo zaključili izobraževanje v SLŠ Maribor (2016-2021)</i> (vir: Mateja Kišek (SLŠ Maribor))	128
<i>Slika 72: Število dijakov, ki so z zaključnim izpitom ali poklicno maturo zaključili izobraževanje v SGLŠ Postojna (2011-2021) (vir: Tajništvo SLGŠ Postojna)</i>	128
<i>Slika 73: Število diplomantov na višji strokovni ravni gozdarskega izobraževanja – inženir gozdarstva in lovstva (vir: Šolski center Postojna, Višja strokovna šola)</i>	129
<i>Slika 74: Število diplomantov na visokošolski in univerzitetni ravni gozdarskega izobraževanja (vir: Poročilo Biotehniške fakultete za leto 2020)</i>	129

<i>Slika 75: Starostna struktura zaposlenih na Zavodu za gozdove Slovenije (vir: Poročilo o delu ZGS za leto 2019).....</i>	<i>130</i>
<i>Slika 76: Število zaposlenih na Zavodu za gozdove Slovenije po izobrazbeni stopnji (vir: Tajništvo ZGS).....</i>	<i>130</i>
<i>Slika 77: Zaposleni v gozdarstvu kot plačana in neplačana delovna sila v letih 2010–2019 (vir: Sistat, 2021 (https://pxweb.stat.si/SiStat/sl)).....</i>	<i>131</i>
<i>Slika 78: Strokovna izpopolnjevanja in število udeleženih zaposlenih na Zavodu za gozdove Slovenije v letu 2019 (vir: Poročilo o delu ZGS za leto 2019).....</i>	<i>131</i>
<i>Slika 79: Tečaji za zasebne lastnike gozdov in število udeležencev v letu 2019 (vir: Poročilo o delu ZGS za leto 2019).....</i>	<i>132</i>
<i>Slika 80: Število in struktura prejemnikov NPK na SGLŠ Postojna (vir: Poslovno poročilo ali Letno poročilo SGLŠ Postojna).....</i>	<i>133</i>
<i>Slika 81: Število nezgod s smrtnim izidom med nepoklicnimi delavci pri delu v gozdu 1998 – 2019 (vir: ZGS).....</i>	<i>139</i>
<i>Slika 82: Delež nezgod s smrtnim izidom med nepoklicnimi delavci pri delu v gozdu v primerjavi z letoma, ko jih je bilo največ (2011 in 2014) (vir: ZGS, GIS.</i>	<i>139</i>
<i>Slika 83: Število nezgod pri poklicnem delu v gozdarstvu (vir: NIJZ; obdelava GIS).....</i>	<i>140</i>
<i>Slika 84: Uvoz in izvoz žaganega lesa in furnirja iglavcev v Sloveniji v obdobju 2011–2020 (podatki so prikazani v kubičnih metrih; podatki so končni; vir: Statistični urad RS (SURS)) ..</i>	<i>149</i>
<i>Slika 85: Uvoz in izvoz žaganega lesa in furnirja listavcev v Sloveniji v obdobju 2011–2020 (podatki so prikazani v kubičnih metrih; podatki so končni; vir: Statistični urad RS (SURS)) ..</i>	<i>150</i>
<i>Slika 86: Uvoz in izvoz lesnih kompozitnih plošč v Sloveniji v obdobju 2011–2020 (podatki so prikazani v kubičnih metrih; podatki so končni; vir: Statistični urad RS (SURS)).....</i>	<i>150</i>
<i>Slika 87: Struktura uvoza in izvoza lesnih kompozitnih plošč glede na vrsto kompozitnih plošč v Sloveniji v obdobju 2011–2020 (podatki so prikazani v kubičnih metrih; podatki so končni; vir: Statistični urad RS (SURS))</i>	<i>151</i>
<i>Slika 88: Proizvodnja, računsko poraba in neto izvoz žaganega lesa in furnirja iglavcev v obdobju 2011–2020 (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in Statistični urad RS (SURS)).....</i>	<i>156</i>
<i>Slika 89: Proizvodnja, računsko poraba in neto izvoz žaganega lesa in furnirja listavcev v obdobju 2011 –2020 (vir: Statistični urad RS (SURS))</i>	<i>157</i>
<i>Slika 90: Proizvodnja mehanske in pol-mehanske lesne celuloze ter proizvodnja kemične celuloze v Sloveniji med letoma 2011 in 2020 (ZPPPI, 2020)</i>	<i>162</i>
<i>Slika 91: Izvoz mehanske in pol-mehanske lesne celuloze ter kemične celuloze v Sloveniji med letoma 2011 in 2020</i>	<i>163</i>
<i>Slika 92: Uvoz mehanske in pol-mehanske lesne celuloze ter kemične celuloze v Sloveniji med letoma 2011 in 2020</i>	<i>163</i>
<i>Slika 93: Proizvodnja papirja in kartona ter recikliranega papirja v Sloveniji med letoma 2011 in 2020 (* za recikliran papir za leti 2016 in 2017 ni podatka o proizvodnji)</i>	<i>164</i>

Slika 94: Izvoz papirja in kartona ter recikliranega papirja v Sloveniji med letoma 2011 in 2020	164
Slika 95: Izvoz papirja in kartona ter recikliranega papirja v Sloveniji med letoma 2011 in 2020	165
<i>Slika 96: Sprememba zaloge ogljika v lesnih izdelkih v Sloveniji v obdobju 1986–2020 (podatki so prikazani v kilotonah (kt) CO₂ (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))</i>	<i>171</i>
<i>Slika 97: Sprememba zaloge ogljika v posameznih lesnih izdelkih (žagan les, lesne plošče in furnir, papir) v Sloveniji v obdobju 1986–2020 (podatki so prikazani v kilotonah (kt) CO₂ (vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))</i>	<i>171</i>
Slika 98: Dodana vrednost v stalnih cenah (referenčno leto 2010) v gozdno-lesnem sektorju med letom 2012 in letom 2019 (vVir: SURS, 2020a)	176
Slika 99: Vrednost proizvodnje v stalnih cenah (referenčno leto 2010) v dejavnostih, združenih v gozdno-lesni sektor med letoma 2012 in 2019 (vir: SURS, 2020a)	177
Slika 100: Zastopanost dodane vrednosti gozdno- lesnega sektorja v bruto domačem proizvodu (BDP) med letoma 2012 in 2019 (vir: SURS, 2020a)	177
Slika 101: Struktura zaposlenosti gozdno-lesnega sektorja v dejavnostih Gozdarstva, Lesarstva, Papirništva in Pohištvne industrije (vir: SURS, 2020b)	178
Slika 102: Zaposlenost v gozdno-lesnem sektorju (2015=100) v EU-27 v obdobju 2000–2019 (vir: Eurostat (online data 2020)	178
Slika 103: Bruto dodana vrednost v gozdarstvu na hektar gozda po državah članicah EU (vir: Eurostat: Economic aggregates of forestry, 2021)	179
Slika 104: Raba lesa v energetske namene v različnih sektorjih (vir podatkov: Statistični urad RS)	185
Slika 105: Poraba energije in goriv v gospodinjstvih (v TJ) po energetskih virih (vir podatkov: Statistični urad RS).....	186
Slika 106: Cene lesnih goriv na slovenskem trgu (v €/MWh z DDV) v primerjavi s ceno kurilnega olja (vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije: wcm.gozdis.si)	186
Slika 107: Proizvodnja peletov v Sloveniji od leta 2010 naprej (vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije, GTE).....	187
Slika 108: Uvoz, izvoz, zunanjetrgovinska bilanca ter bilančna poraba lesnih peletov v obdobju 2011–2020 (vir podatkov: Statistični urad RS, preračuni: Gozdarski inštitut Slovenije, GTE)	188
Slika 109: Zunanja trgovina z lesnimi briketi (vir podatkov: Statistični urad RS)	188
Slika 110: Proizvodnja sekancev v Sloveniji od leta 2008 (vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije, GTE).....	189
Slika 111: Skupni izvoz in uvoz lesnih sekancev ter struktura zunanje trgovine lesnih sekancev iz iglavcev in listavcev v obdobju 2011–2020 (vir: SURS)	189
Slika 112: Proizvodnja, izvoz, uvoz in bilančna poraba drv (v m ³) v obdobju 2011 do 2020 (vir: Gozdarski inštitut Slovenije in Statistični urad RS)	190

Slika 113: Sprememba (stopnja rasti) bruto dodane vrednosti gozdarskih gospodarstev vlagateljev za dodelitev sredstev iz PRP 2007–2013 (vir podatkov: MKGP, 2019).....	201
Slika 114: Število vlagateljev v okviru podukrepa M08.6 glede na status vlagatelja po statističnih regijah (vir podatkov: MKGP, preračun GIS, 2021)	203
Slika 115: Primarna odprtost gozdov (vir: ZGS, prikaz GIS)	210
Slika 116: Število in odobrena vrednost investicij v pred industrijsko predelavo lesa, opremo za prekladanje in proizvodnjo lesnih goriv (vir podatkov: MKGP, 2021)	218
Slika 117: Ustvarjena delovna mesta v okviru pred industrijske predelave lesa. Šteje se pravne osebe (gospodarske družbe, zadruga) in s.p. (vir podatkov: MKGP, 2021).	218
Slika 118: Število družinskih kmetij, ki se ukvarjajo s predelavo lesa med letoma 2000 in 2016 (vir: SURS).....	219